

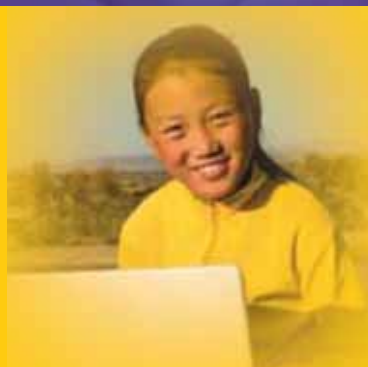
Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός
και Πολιτιστικός Οργανισμός
των Ηνωμένων Εθνών

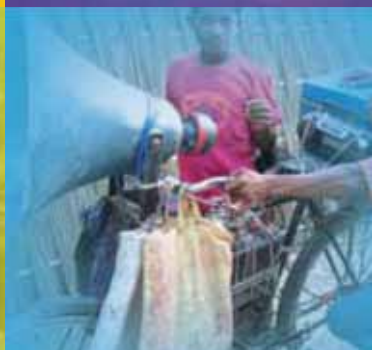
Οδηγός Σπουδών των Εκπαιδευτικών

Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία

Carolyn Wilson
Alton Grizzle
Ramon Tuazon
Kwame Akyempong
Chi-Kim Cheung

Οδηγός
Σπουδών των
Εκπαιδευτικών

Παιδεία στα Μέσα
και την
Πληροφορία

Μέρος 1:

Πλαίσιο Προγράμματος
Σπουδών και Ικανοτήτων

Μέρος 2:

Ενότητες Κορμού
και Ενότητες Επιλογής

Έκδοση: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France

Τομέας Επικοινωνίας και Πληροφορίας
www.unesco.org/webworld

© UNESCO 2011

All rights reserved

ISBN 978-92-3-001242-7

Οι ορισμοί που χρησιμοποιήθηκαν και η παρουσίαση του υλικού στην έκδοση δεν αποτελούν έκφραση οποιασδήποτε προσωπικής άποψης από την πλευρά της UNESCO σχετικά με το νομικό καθεστώς κάθε χώρας, επικράτειας, πόλης ή περιοχής ή των αρχών της, ή σχετικά με την οροθεσία των συνόρων ή ορίων της.

Οι συγγραφείς είναι υπεύθυνοι για την επιλογή και την παρουσίαση των δεδομένων που εμπεριέχονται σε αυτήν την έκδοση και για τις απόψεις που εκφράζονται, οι οποίες δεν αποτελούν απαραίτητα απόψεις της UNESCO και δε δεσμεύουν σε καμία περίπτωση τον Οργανισμό.

Επιμέλεια πρωτότυπης έκδοσης: Alton Grizzle, Carolyn Wilson

Για την έκδοση στην ελληνική γλώσσα, © UNESCO 2014

Μετάφραση / Επιμέλεια: Ειρήνη Ανδριοπούλου

Επιμέλεια κειμένου: Κώστας Βώρος

Προσαρμογή / Σελιδοποίηση: Στέλιος Σπανουδάκης

Πνευματικά Δικαιώματα Φωτογραφιών

Εξώφυλλο (αριστερά προς τα δεξιά, πάνω προς τα κάτω):

1. © iStockphoto
2. CC BY Rodrigo Galindez
3. © iStockphoto
4. © 2008 Edson E. Whitney, Courtesy of Photoshare
5. © 2005 Adnan Kabir, Courtesy of Photoshare
6. © iStockphoto
7. © iStockphoto
8. © 2007 Rajal Thaker, Courtesy of Photoshare
9. © iStockphoto
10. © iStockphoto
11. © iStockphoto
12. © 2005 Alain B. Labrique/JHSPH, Courtesy of Photoshare

Σελ. 13 και 43 (αριστερά προς τα δεξιά, πάνω προς τα κάτω):

1. CC BY Video Volunteers(VV)
2. © 2009 Dr Urvish Joshi, Courtesy of Photoshare
3. © 2006 Hugh Rigby/CCP, Courtesy of Photoshare
4. CC BY Video Volunteers(VV)
5. © 2008 Bob Msangi, Courtesy of Photoshare
6. © 2009 Frederick Noronha, Courtesy of Photoshare

7. CC BY C G-K
8. © 1997 CCP, Courtesy of Photoshare
9. © 2007 Rajal Thaker, Courtesy of Photoshare
10. © 2001 CCP, Courtesy of Photoshare
11. © 2007 Arup Haldar, Courtesy of Photoshare
12. © 2008 Edson E. Whitney, Courtesy of Photoshare

- p. 58: CC BY Rodrigo Galindez
p. 77: © UN Photo/Martine Perret
p. 90: © 2008 Edson E. Whitney, Courtesy of Photoshare
p. 100: © OSCE/Stephan Weixler/Austria
p. 106: CC BY Gorski
p. 117: © 2003 Justin Fahey, Courtesy of Photoshare
p. 125: © 2006 Hugh Rigby/CCP, Courtesy of Photoshare
p. 133: © 2006 Sara Feldman, Courtesy of Photoshare
p. 144: © 2007 William Ongala, Courtesy of Photoshare
p. 152: CC BY Video Volunteers(VV)
p. 157: © 2009 Dr Urvish Joshi, Courtesy of Photoshare
p. 170: CC BY Video Volunteers(VV)
p. 174: © 2007 Alfredo L. Fort, Courtesy of Photoshare
p. 176: CC BY Paul Keller
-

Βιβλιοδεσία: UNESCO

Εκτύπωση: UNESCO

Τυπώθηκε στη Γαλλία

CLD 491.11

Καταστατικό της UNESCO

«... τα Κράτη Μέλη αυτού του Καταστατικού, πιστεύοντας στις πλήρεις και ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση προς όλους, στην απεριόριστη αναζήτηση της αντικειμενικής αλήθειας, και την ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών και γνώσης, έχουν συμφωνήσει και είναι αποφασισμένα για την ανάπτυξη και την αύξηση των τρόπων επικοινωνίας μεταξύ των λαών και τη χρήση των τρόπων αυτών για τους σκοπούς της αμοιβαίας κατανόησης και μιας πιο αυθεντικής και πιο τέλειας γνώσης για τις ζωές όλων...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι συγγραφείς επιθυμούν να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους προς τον Wijayananda Jayaweera και τον Vladimir Gai για τη σημαντική συμβολή και καθοδήγησή τους από το αρχικό στάδιο της σύλληψης μέχρι την τελική προετοιμασία αυτού του Οδηγού Σπουδών. Οι συγγραφείς ευχαριστούν επίσης, τους παρακάτω συνεργάτες για τις συμβουλές και τα σχόλια τους:

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

— Βιβλιοκριτικοί:

Irmgarda Kasinskaite-Buddeberg, Programme Specialist, UNESCO Paris

Andrew Puddephatt, Director, Global Partners and Associates, London, United Kingdom

Fackson Banda, Programme Specialist, UNESCO Paris

Boyan Radoykov, Chief of Section, Section for Universal Access and Preservation, UNESCO Paris

Indrajit Banerjee, Director, Information Society Division, UNESCO Paris

Ralph Catts, Senior Research Fellow, Schools and Social Capital Network Scottish Applied Educational Research Scheme (AERS)

Jaco Du Toit, Communication and Information Advisor, UNESCO Windhoek

Misako Ito, Communication and Information Advisor, UNESCO Rabat

Abel Caine, Programme Specialist, UNESCO Paris

Toby Mendel, Executive Director, Centre for Law and Democracy

— Άλλοι συνεργάτες:

Jutta Croll, Managing Director, Stiftung Digitale Chancen, Berlin, Germany

— 1η Συνάντηση της Διεθνούς Ομάδας Εμπειρογνομόνων για τον καθορισμό της στρατηγικής για την προετοιμασία του Οδηγού Σπουδών

Kwame Akyempong, Deputy Director, Centre for International Education, Sussex University, Brighton, United Kingdom

Evelyne Bevort, Deputy Director, Centre de Liaison de l'Enseignement et des Moyens d'Information (CLEMI), Paris, France

Fackson Banda, SAB Limited – UNESCO Chair of Media and Democracy, Rhodes University, Grahamstown, South Africa.

Albert K. Boekhorst, Visiting Professor, Department of Information Science, University of Pretoria, South Africa

C. K. Cheung, Teacher Trainer, Faculty of Education, University of Hong Kong, China

Noel Chicuecue, National Professional Officer, UNESCO Mozambique

Bandula P. Dayarathne, Graduate Teacher and Curriculum Developer, National Institute of Education, and Visiting Lecturer of Media Education, University of Colombo, Sri Lanka

Carmilla Floyd, writer, journalist and media trainer, Stockholm, Sweden

Divina Frau-Meigs, Vice-President, International Association for Media and Communication Research (IAMCR), University of Paris – Sorbonne, France

Martin Hadlow, Director, Centre for Communication and Social Change, School of Journalism & Communication, University of Queensland, Brisbane, Australia

Jesus Lau, Director, USBI VER Library, Universidad Veracruzana, Mexico

Maria Ester Mancebo, Professor of Educational Policies, Universidad de la República, Montevideo, Uruguay

Penny Moore, Educational Research Consultant & Executive Director, International Association of School Librarianship, Wellington, New Zealand

Renato Opertti, International Bureau of Education, UNESCO Geneva

Caroline Pontefract, Chief of Section for Teacher Education, UNESCO Paris

Rasha Omar, Director, Science Technology Track, Palestinian Curriculum Development Centre, Ministry of Education and Higher Education, Ramallah, Palestinian Territories

José Manuel Perez Tornero, Vice-President, European Association for Viewers' Interest (EAVI), General Secretary, International Association for Media Education (MENTOR), Universidad Autònoma de Barcelona, Spain

Manuel Quintero Quintero, Director-General, Instituto Latinoamericano de la Comunicaci3n Educativa, Mexico

Samy Tayie, President, International Association for Media Education (MENTOR), Cairo, Egypt

Toussaint Tchitchi, Universit3 d'Abomey-Calavi, B3nin

Jordi Torrent, Project Manager, Media Literacy Education, Alliance of Civilizations, United Nations

Ramon R. Tuazon, Chairman, Technical Committee for Communication, Commission on Higher Education (CHED), and President, Asian Institute of Journalism and Communication, Philippines

Carolyn Wilson, President, Association for Media Literacy (AML), Ontario, Canada and Instructor, Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto, Canada

— 2η Συνάντηση της Διεθνούς Ομάδας Εμπειρογνομ3νων για τον 3λεγο του πρ3του σχεδίου του Οδηγο3 Σπουδ3ν

Clement Lambert, Lecturer, Language Arts/Literacy Education, Institute of Education, University of the West Indies, Jamaica

Susan Moeller, Director, International Center for Media and the Public Agenda (ICMPA), Salzburg, Austria

Roxana Morduchowicz, Directora del Programa Escuela y Medios del Ministerio de Educaci3n de la Naci3n, Buenos Aires, Argentina

Jutta Croll, Managing Director, Stiftung Digitale Chancen, Berlin, Germany

Per Lundgren, Member, Board of Directors, World Summit on Media for Children and Youth, Karlstad, Sweden

Mouna Benslimane, Teacher, School of Information Science, Morocco

Ana Naidoo, Deputy Dean, Faculty of Education, University of Pretoria, South Africa

Asim Abdul Sattar, Dean, Faculty of Education, Maldives College of Higher Education, Maldives

Ramon R. Tuazon, Chairman, Technical Committee for Communication, Commission on Higher Education (CHED), and President, Asian Institute of Journalism and Communication, Philippines

Carolyn Wilson, President, Association for Media Literacy (AML), Ontario, Canada and Instructor, Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto, Canada

C. K. Cheung, Teacher Trainer, Faculty of Education, University of Hong Kong, China

Kwame Akyempong, Deputy Director, Centre for International Education, Sussex University, Brighton, United Kingdom

Jordi Torrent, Project Manager, Media Literacy Education, Alliance of Civilizations, United Nations

Renato Opertti, Programme Specialist, International Bureau of Education, UNESCO Geneva

— Σειρά από περιφερειακά επιμορφωτικά εργαστήρια των εκπαιδευτών και διαβουλεύσεις στη Νότια Αφρική, τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική και τη Νότια Ασία

▶ **Νότια Αφρική**

Phindile Maureen Nxumalo, Head of Education Department, William Pitcher College, Swaziland

Wandile Sifundza, Editor of SNAT Newsletter, Swaziland National Teachers' Association

Musa Hlophe, Mathematics Curriculum Designer, Responsible for Information at the NCC National Curriculum Centre, South Africa

Mafata Paul Mafata, Lesotho College of Education, Lesotho

Mabataung Metsing, National Curriculum Development Centre, South Africa

John Nyambe, National Institute of Educational Development, Namibia

Gerhard Nglangi, Lecturer, Rundu College of Education, Namibia

Allen Chaida, Lecturer, Caprivi College of Education, Namibia

Tulonga Henoach, Lecturer, Ongwediva College of Education, Namibia

Elizabeth Brown, Lecturer, University of Namibia, Namibia

Andrew Stevens, Lecturer, Rhodes University, South Africa

Pentecost Nkhoma, Lecturer, Tshwane University of Technology, Pretoria, South Africa

Les Meiring, Lecturer, Nelson Mandela Metropolitan University, Port Elizabeth, South Africa

Mandie Uys, Lecturer, North-West University, South Africa

Gerrit Stols, University of Pretoria, South Africa

Ana Naidoo, Deputy Dean, Faculty of Education, University of Pretoria, South Africa

Mary Anne Hood, Lecturer, University of Fort Hare, East London, South Africa

Sikhonzile Ndlovu, Media training manager, Gender Links, Johannesburg, South Africa

Maryna Roodt, Lecturer, Central University of Technology, Bloemfontein, South Africa

Van Heerden, Lecturer, University of Western Cape, South Africa

Marianne Hicks, Lecturer, International Studies, Monash University, South Africa

Ina Fourie, Associate Professor, Department of Information Science, University of Pretoria, South Africa

Johan van Wyk, Librarian, University of Pretoria, South Africa

▶ **Λατινική Αμερική και Καραϊβική**

Joseph Mckenzie, Senior Lecturer, Moneague Teachers' College, Jamaica

Lorraine Jeanette Campbell, Director of Education, Edna Manley College of the Visual & Performing Arts, Kingston, Jamaica

Hirfa Morrison, College Librarian, Excelsior Community College, Kingston, Jamaica

Zellyne Jennings-Craig, Director, School of Education, University of West Indies, Mona, Jamaica

Sonia Bennet-Cunningham, Principal Director, VTDI, HEART Trust/NTA, Kingston, Jamaica

Deborah Francis, Senior Lecturer, St Joseph's Teachers, Kingston, Jamaica

Dahlia Palmer, Lecturer, Shortwood Teachers' College, Kingston, Jamaica

Barbara Foster, Coordinator, University of West Indies, Mona, Jamaica

Catherine Gibson, Business Studies Tutor, Erdiston Teachers' Training College, Barbados

Linda Rozenbald, Teacher Educator, Advanced Teacher Trainer College, Leysweg, Suriname

Jennifer Palmer Crawford, HoD, Teacher Education, Clarence Fitzroy Bryant College, Guadeloupe

Royston Emmanuel, Lecturer, Sir Arthur Lewis Community College, Saint Lucia

Jacqueline Morris, Lecturer, University of Trinidad and Tobago

Lionel Douglas, Assistant Professor, University of Trinidad and Tobago

Valentine Telemaque, ICT Tutor, Northeast Comprehensive School, Wesley, Dominica

Erika Vasquez, Director, Basic Educational Department, National University of Costa Rica

Sylvia James-Mitchell, Lecturer, T.A. Marryshow Communication College, Grenada

Bob Harris, Freelance Journalist, PBC TV, Kingston, Jamaica

Marlon Dixon, Cameraman, PBC TV, Kingston, Jamaica

Gillian Bernard, Consultant, UNESCO Kingston, Jamaica

Elizabeth Terry, Chair, ICT4D Jamaica, and Director, Projects and Partnerships, HEART Trust/NTA

Isidro Fernandez-Aballi, Adviser Information and communication for the Caribbean, UNESCO Kingston, Jamaica

Erika Walker, National Programme Officer for Communication and information, UNESCO Kingston, Jamaica

Melody Palmer, Programme Manager and Network Coordinator, ICT4D Jamaica

► Νότια Ασία

Braza Gopal Bhowmick, Secretary, National Curriculum and Textbook Board, Dhaka, Bangladesh

Rayhana Taslim, Assistant Professor, Teacher's Training College, Dhaka, Bangladesh

Shameem Reza, Assistant Professor, Department of Mass Communication and Journalism, University of Dhaka, Bangladesh

Jigme Choden, Ministry of Information and Communication, Thimphu, Bhutan

Yeshey Yang, Policy and Planning Officer, Ministry of Information and Communications, Thimphu, Bhutan

Mohammad Akhtar Siddiqui, Chairperson, National Council for Teacher Education (NCTE), New Delhi, India

Arul Selvan, Associate Professor, School of Journalism and New Media Studies, IGNOU, New Delhi, India

Mahalakshmi Jayaram, Former Faculty, Asia College of Journalism, Chennai

Shuhudha Rizwan, Education Development Officer, Centre for Continuing Education, Ministry of Education, Male, Maldives

Abdul Rasheed Ali, Dean, Faculty of Arts, Maldives College of Higher Education, Male, Maldives

Ima Naryan Shrestha, Training Officer, National Centre for Educational Development (NCED), Nepal

Shreeram Lamichhane, Teacher Training Institute, Nepal

Anjum Zia, Chairperson, D/O Mass Communication, Lahore College University for women Lahore, Pakistan

Anthony D'Silva, Notre Dame Institute of Education, Karachi, Pakistan

Pradeepa Wijetunge, Director, National Institute of Library & Information Sciences (NILIS), Colombo, Sri Lanka

Premila Gamage, Librarian, Institute of Policy Studies of Sri Lanka (IPS), Colombo, Sri Lanka

Περιεχόμενα

Προοίμιο	11
Μέρος 1: Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων	13
Μέρος 2: Ενότητες Κορμού και Ενότητες Επιλογής	43
Γλωσσάριο Όρων	181

Προοίμιο

Ζούμε σε ένα κόσμο όπου η ποιότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουμε καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές και τις επακόλουθες πράξεις μας, συμπεριλαμβανομένης και της ικανότητάς μας να απολαμβάνουμε θεμελιώδεις ελευθερίες καθώς και της ικανότητας του αυτοπροσδιορισμού και της προσωπικής ανάπτυξης. Καθοδηγούμενη από την τεχνολογική πρόοδο στις τηλεπικοινωνίες, παρατηρείται επίσης μια εξάπλωση των μέσων ενημέρωσης και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, στους οποίους έχουν πρόσβαση και μοιράζονται τεράστιες ποσότητες πληροφορίας και γνώσης οι πολίτες. Προστιθέμενη και προερχόμενη από αυτό το φαινόμενο είναι η πρόκληση της αξιολόγησης της σημασίας και της αξιοπιστίας της πληροφορίας χωρίς τυχόν φραγμούς, ώστε να μπορούν οι πολίτες να κάνουν πλήρη χρήση των δικαιωμάτων τους στην ελευθερία της έκφρασης και του δικαιώματος στην πληροφόρηση. Σε αυτό το πλαίσιο τοποθετείται και η ανάγκη για Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία (ΠσΜΠ): προωθεί το κίνημα της εκπαίδευσης των πολιτών, το οποίο ενσωματώνει τους δασκάλους ως πρωταρχικούς φορείς κάθε αλλαγής.

Ο παρών *Οδηγός Σπουδών των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία* αποτελεί μια σημαντική πηγή για τα Κράτη Μέλη στη διαρκή προσπάθειά τους να επιτύχουν τους σκοπούς της Συνθήκης της Γκρουνβάλντ (Grünwald) (1982), της Διακήρυξης της Αλεξάνδρειας (2005) και της Ατζέντας του Παρισιού της UNESCO (2007) – όλες σχετιζόμενες άμεσα με την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία. Είναι πρωτοποριακός για δύο λόγους: Καταρχάς, είναι σχεδιασμένος με άξονα το μέλλον, βασισμένος στις τρέχουσες τάσεις γύρω από τη σύγκλιση του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, του διαδικτύου, των εφημερίδων, των βιβλίων, των ψηφιακών αρχείων και των βιβλιοθηκών σε μία μόνο πλατφόρμα – παρουσιάζοντας έτσι, για πρώτη φορά, την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία με έναν ολιστικό τρόπο. Κατά δεύτερον, είναι ειδικά σχεδιασμένος έχοντας τους εκπαιδευτικούς κατά νου και την ενσωμάτωση στο επίσημο σύστημα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, εγκαινιάζοντας έτσι, μια καταλυτική διαδικασία η οποία πρέπει να φτάσει και να προσθέσει νέες ικανότητες σε εκατομμύρια νέους ανθρώπους.

Η UNESCO φρόντισε να εξασφαλίσει μια συστηματική και αναλυτική προσέγγιση κατά την προετοιμασία του εν λόγω Οδηγού. Η διαδικασία περιλάμβανε προσχέδια, έλεγχο και επικύρωση από ειδικούς από μια μεγάλη σφαίρα πεδίων, όπως τα μέσα ενημέρωσης, την πληροφορία, τις ΤΠΕ, την εκπαίδευση και την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών. Η εργασία ξεκίνησε το 2008 και περιλάμβανε: την οργάνωση μιας συνάντησης της διεθνούς ομάδας εμπειρογνομόνων η οποία έδρασε συμβουλευτικά για τη στρατηγική για την προετοιμασία του Οδηγού, την καταγραφή των εκπαιδευτικών πηγών αναφοράς σχετικά με την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία διεθνώς, την ανάθεση σε τέσσερις ομάδες εμπειρογνομόνων της προετοιμασίας του προσχεδίου του Οδηγού, την οργάνωση μιας δεύτερης συνάντησης της διεθνούς ομάδας εμπειρογνομόνων για τον έλεγχο και μια σειρά από τεστ πεδίου (field tests) μέσα από εκπαιδευτικά εργαστήρια και διαβουλεύσεις στη Νότια Αφρική, τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική και τη Νότια Ασία, και την προετοιμασία ενός δεύτερου προσχεδίου και τον τελικό έλεγχο για τις γλώσσες και την επιμέλεια του περιεχομένου.

Η έκδοση χωρίζεται σε δύο μέρη: Το Μέρος 1ο παραθέτει το *Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων*, το οποίο προσφέρει μια συνολική θεώρηση του σκεπτικού του προγράμματος, του σχεδιασμού και των βασικών του εννοιών. Είναι συμπληρωματικό του *Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών στις ΤΠΕ για τους Εκπαιδευτικούς (2008)*, της UNESCO. Το Μέρος 2ο περιλαμβάνει αναλυτικά τις *Ενότητες Κορμού και Ενότητες Επιλογής* του Οδηγού. Ο Οδηγός Σπουδών θα μεταφραστεί στα Αραβικά, τα Γαλλικά, τα Ρώσικα, τα Ισπανικά, και σύντομα και σε άλλες γλώσσες.

Η προετοιμασία του *Οδηγού Σπουδών των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία* αποτελεί μέρος μιας αναλυτικής στρατηγικής για τη δημιουργία κοινωνιών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας. Άλλες δράσεις περιλαμβάνουν την προετοιμασία του *Παγκόσμιου Πλαισίου Δεικτών Παιδείας στα Μέσα και την Πληροφορία*, συστήνοντας έτσι ένα *Πανεπιστημιακό Δίκτυο για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία*, τη δημιουργία ενός *Εγχειριδίου για την Προετοιμασία Εθνικών Πολιτικών και Στρατηγικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία*, και τη *Δημιουργία του Διεθνούς Παρατηρητηρίου για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία*, σε συνεργασία με τη Συμμαχία των Πολιτισμών των Ηνωμένων Εθνών.

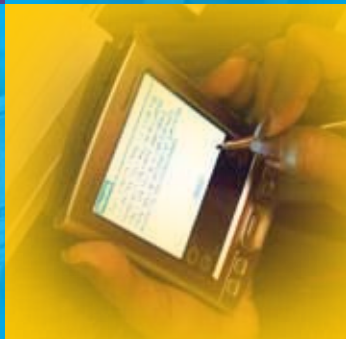
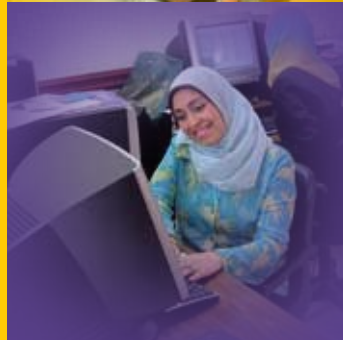
Η UNESCO είναι ικανοποιημένη από το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τον εν λόγω Οδηγό. Πιστεύουμε ότι αυτό το ενδιαφέρον θα μεταφραστεί σε θετικά αποτελέσματα στην Β' Φάση αυτής της πρωτοβουλίας: προσαρμογή και πιλοτική εφαρμογή του Οδηγού σε εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλα τα μέρη του κόσμου. Πιστεύουμε ότι, στο τέλος, ο Οδηγός αυτός θα συμβάλλει στην καινοτομία και τη βελτίωση της παιδείας σε όλα τα επίπεδα.

Ευχαριστούμε τους συνεργάτες μας, η συνδρομή των οποίων ήταν καταλυτική για την ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Janis Karklins

Βοηθός Γενικού Διευθυντή

Τομέας Επικοινωνίας και Πληροφορίας UNESCO

Μέρος 1

Πλαίσιο Προγράμματος
Σπουδών και
Ικανοτήτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	16
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ	18
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ	20
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ	21
ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	22
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑ	24
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	25
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	27
ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	28
ΚΥΡΙΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	29
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ: ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ	35
Παράρτημα: ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ	39

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφέρεται ότι «Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης; Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της άποψης χωρίς δυσμενείς συνέπειες καθώς και την ελευθερία να αναζητά, να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες με οποιοδήποτε μέσο και ανεξάρτητα από συνωριακές χωροθετήσεις.» Η παιδεία στα μέσα & την πληροφορία (ΠσΜΠ) εφοδιάζει τους πολίτες με τις απαραίτητες δεξιότητες για την αναζήτηση και απόλαυση των πλεονεκτημάτων από την άσκηση του θεμελιώδους αυτού ανθρώπινου δικαιώματος.

Η άσκηση του δικαιώματος αυτού ενδυναμώνεται με την Συνθήκη της Grünwald το 1982, η οποία αναγνωρίζει την ανάγκη για τα πολιτικά και εκπαιδευτικά συστήματα να προωθούν την κριτική ικανότητα των πολιτών «γύρω από τα φαινόμενα της επικοινωνίας» και τη συμμετοχή τους στα (νέα και παραδοσιακά) μέσα επικοινωνίας. Επιπλέον, ενισχύεται και από τη Διακήρυξη της Αλεξάνδρειας το 2005, η οποία τοποθετεί την εκπαίδευση στα μέσα και την πληροφορία στο επίκεντρο της δια βίου μάθησης. Αναγνωρίζει πώς η ΠσΜΠ «ενδυναμώνει τους πολίτες σε όλα τους τα βήματά προς την αναζήτηση, την αξιολόγηση, τη χρήση και την παραγωγή πληροφορίας με αποτελεσματικό τρόπο, ώστε να επιτύχουν τους προσωπικούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς και εκπαιδευτικούς τους στόχους. Πρόκειται για ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα στον ψηφιακό κόσμο το οποίο προωθεί την κοινωνική συμμετοχή όλων των εθνών.»

Τα μέσα ενημέρωσης και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο, αποτελούν διεθνώς αναγνωρισμένα απαραίτητα εργαλεία των πολιτών στη διαδικασία λήψης ενήμερων αποφάσεων. Είναι επίσης, τα μέσα με τα οποία οι κοινωνίες μαθαίνουν για τον τρόπο λειτουργίας τους, συντηρούν το δημόσιο διάλογο και χτίζουν την αίσθηση της κοινότητας. Τα κανάλια των μέσων ενημέρωσης και της πληροφορίας μπορούν να έχουν τεράστια επιρροή στη δια βίου μάθηση, ως εκ τούτου οι πολίτες χρειάζονται να έχουν βασικές γνώσεις γύρω από τη λειτουργία των μέσων και των παρόχων πληροφοριών και να γνωρίζουν πως να τα αξιολογούν. Ο σκοπός της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία είναι ακριβώς η μετάδοση της γνώσης αυτής στους χρήστες.

Ειδικότερα, η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία περιλαμβάνει βασική γνώση γύρω από α) τις λειτουργίες των μέσων ενημέρωσης, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών στις δημοκρατικές κοινωνίες, β) τις συνθήκες υπό τις οποίες τα ειδησεογραφικά μέσα και οι πάροχοι πληροφοριών μπορούν να επιτελέσουν αποτελεσματικά τις λειτουργίες αυτές, και γ) την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο εκπληρώνονται αυτές οι λειτουργίες, μέσα από την εκτίμηση του περιεχομένου και των υπηρεσιών που προσφέρουν. Η απόκτηση αυτής της γνώσης επιτρέπει με τη σειρά της, στους χρήστες να χρησιμοποιούν τα κανάλια των μέσων και της πληροφορίας με έναν ουσιαστικό τρόπο. Έτσι, οι ικανότητες που αποκτούνται μέσα από την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία μπορούν να εφοδιάσουν τους πολίτες με δεξιότητες κριτικής σκέψης, ώστε να μπορούν να απαιτούν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Στο σύνολό τους, δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον στο οποίο τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών μπορούν να προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες.

Είναι σαφές ότι, με δεδομένη τη γεωγραφική και πολιτιστική τους παρουσία, τα ειδησεογραφικά μέσα καταλαμβάνουν εξέχουσα θέση στο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων, πολύ περισσότερο από τα άλλα μέσα, αφού αντιπροσωπεύουν ένα πολυεπίπεδο σύστημα ροής της πληροφορίας. Ως θεσμός, τα ειδησεογραφικά μέσα έχουν συγκεκριμένες λειτουργίες που πρέπει να επιτελέσουν στις δημοκρατικές κοινωνίες. Κατά παράδοση, τα ηλεκτρονικά μέσα – λόγω της παρουσίας τους αλλά και της έλλειψης επαρκούς φάσματος – έχουν ρυθμιστεί έτσι ώστε να εξασφαλίζουν μια ισορροπία, σε αντίθεση με τα έντυπα μέσα. Συστήματα αυτορρύθμισης έχουν δημιουργηθεί στα ειδησεογραφικά μέσα ως μια εναλλακτική λύση απέναντι στην κρατική ρύθμιση, προσφέροντας έτσι ένα πλαίσιο ευθύνης για το ευρύτερο κοινό συμφέρον.

Αυτό το σύστημα της αυτορρύθμισης υποστηρίζεται από συγκεκριμένες ηθικές αξίες και αρχές. Έτσι, η κοινή γνώμη έχει συγκεκριμένες προσδοκίες από τα ειδησεογραφικά μέσα, καθιστώντας τα ανοιχτά σε δημόσια κριτική, εάν δεν επιτελέσουν σωστά τις λειτουργίες τους. Το παρόν Πλαίσιο Προγράμματος, λοιπόν, λειτουργεί ως ένα «πρίσμα» μέσα από τον οποίο τα ειδησεογραφικά μέσα μπορούν να αξιολογηθούν για τις λειτουργίες τους, τις συνθήκες υπό τις οποίες εκπληρώνουν τις λειτουργίες αυτές και τους τρόπους με τους οποίους το προϊόν τους αφομοιώνεται από το κοινό.

Η ενίσχυση της ΠσΜΠ στους μαθητές απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς να είναι και οι ίδιοι καταρχάς, εγγράμματοι στα μέσα και την πληροφορία. Αυτή η αρχική εστίαση στους εκπαιδευτικούς αποτελεί μια σημαντική στρατηγική προς την επίτευξη ενός πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος: από εκπαιδευτικούς με πληροφοριακή παιδεία, οδηγούμαστε στους μαθητές τους και τελικά, στην κοινωνία στο σύνολό της. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία θα έχουν ενισχυμένες ικανότητες ώστε να ενδυναμώσουν τους μαθητές τους στον αγώνα για την εκμάθηση της γνώσης, της αυτόνομης μάθησης και της αναζήτησης της δια βίου μάθησης. Εκπαιδύοντας τους μαθητές στην ΠσΜΠ, οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίνονται καταρχάς στον πρωταρχικό τους ρόλο ως συνήγοροι ενημερωμένων και συνειδητοποιημένων πολιτών, και κατά δεύτερον, έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις αλλαγές που επιτελούνται στο ρόλο τους ως εκπαιδευτές, καθώς η διδασκαλία μετακινείται από μια δασκαλοκεντρική προς μια μαθητοκεντρική προσέγγιση.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν περισσότερες πιθανότητες να ενσωματώσουν τον Οδηγό Σπουδών για την ΠσΜΠ εάν συνδέεται με παιδαγωγικές στρατηγικές που βελτιώνουν την παραδοσιακή διδασκαλία μαθημάτων στο σχολείο. Η υιοθέτηση των αλλαγών αυτών στον εκπαιδευτικό τομέα από την εισαγωγή της ΠσΜΠ και η επίδρασή της στην επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών αποτελούν πρωταρχικούς στόχους αυτού του Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία της UNESCO συνδυάζει δύο ξεχωριστές ενότητες: την *παιδεία στα μέσα* και την *παιδεία στην πληροφορία* (ή *πληροφοριακή παιδεία*) – σε μια ενοποιημένη εννοιολογική θεώρηση, την *παιδεία στα μέσα και την πληροφορία* (media and information literacy). Μετακινείται δηλαδή, από την ξεχωριστή ορολογία των δύο εννοιών, όπως φαίνεται στο Σχήμα 1,¹ προς ένα κοινό εννοιολογικό ορισμό, που συνδυάζει στοιχεία και από την παιδεία στα μέσα και από την παιδεία στην πληροφορία εκφράζοντας ταυτόχρονα, και τους σκοπούς και τα αντικείμενα της ΠσΜΠ.

Σχήμα 1: Βασικά Αποτελέσματα / Στοιχεία της Παιδείας στα Μέσα και την Πληροφορία

Πληροφοριακή Παιδεία

Ορισμός & χάραξη των αναγκών για πληροφόρηση	Εντοπισμός & πρόσβαση στην πληροφορία	Αξιολόγηση της πληροφορίας	Οργάνωση της πληροφορίας	Δεοντολογική χρήση της πληροφορίας	Επικοινωνία της πληροφορίας	Χρήση των ΤΠΕ για την επεξεργασία της πληροφορίας
--	---------------------------------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------------	-----------------------------	---

Παιδεία στα Μέσα²

Κατανόηση του ρόλου και των λειτουργιών των μέσων στις δημοκρατικές κοινωνίες	Κατανόηση των συνθηκών υπό τις οποίες τα μέσα επιτελούν τις λειτουργίες αυτές	Κριτική αξιολόγηση του περιεχομένου των μέσων, βάσει των λειτουργιών τους	Χρήση των μέσων για προσωπική έκφραση και δημοκρατική συμμετοχή	Εξάσκηση των δεξιοτήτων (και των ΤΠΕ) για τη δημιουργία περιεχομένου παραγόμενου από χρήστες
---	---	---	---	--

Από τη μία πλευρά λοιπόν, η πληροφοριακή παιδεία δίνει έμφαση στη σημασία της πρόσβασης στην πληροφορία και στην αξιολόγηση και δεοντολογική χρήση αυτής της πληροφορίας. Από την άλλη πλευρά, η παιδεία στα μέσα δίνει έμφαση στην ικανότητα της κατανόησης των λειτουργιών των μέσων, της αξιολόγησης του τρόπου με τον οποίο εκπληρώνονται αυτές οι λειτουργίες καθώς και στην ορθολογική εμπλοκή με τα μέσα για την προσωπική έκφραση. Το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία για τους εκπαιδευτικούς ενσωματώνει και τις δύο προσεγγίσεις. Ποικίλοι ορισμοί και εννοιολογικές προσεγγίσεις για την εκπαίδευση στην παιδεία στα μέσα και την πληροφοριακή παιδεία επισημαίνουν ικανότητες που δίνουν έμφαση στην καλλιέργεια των διερευνητικών δεξιοτήτων και στην ικανότητα της ουσιαστικής συμμετοχής στα κανάλια των μέσων και της πληροφορίας, με κάθε μορφή και τεχνολογικό μέσο.

Υπάρχουν λοιπόν, δύο κεντρικές σχολές σκέψης για τη σχέση μεταξύ των δύο συγκλινόντων αυτών πεδίων – την παιδεία στα μέσα και την πληροφοριακή παιδεία. Για κάποιους, η πληροφοριακή παιδεία θεωρείται ως ένα ευρύτερο πεδίο έρευνας, το οποίο περικλείει την παιδεία στα μέσα, ενώ για κάποιους άλλους, η πληροφοριακή παιδεία θεωρείται απλώς

1 Προσαρμογή από Ralph Catts & Jesus Lau, 2008.

2 Οι δεξιότητες στις ΤΠΕ ή την ψηφιακή παιδεία δεν έχουν επισημανθεί εδώ, σκόπιμα. Η πρόθεση δεν είναι να υποβαθμιστούν οι ΤΠΕ και η σημασία τους αλλά μάλλον, να αναγνωρισθεί ότι το εν λόγω αντικείμενο έχει προσεγγιστεί με επάρκεια στον Οδηγό της UNESCO για τα *Πρότυπα Ικανοτήτων στις ΤΠΕ για τους Εκπαιδευτικούς*, 2008.

ένα τμήμα της παιδείας στα μέσα, η οποία αποτελεί και το ευρύτερο πεδίο έρευνας. Σε κάθε περίπτωση, μια διεθνής ομάδα εμπειρογνομόνων συγκαλούμενη από την UNESCO υπέδειξε τις διακρίσεις αλλά και τις συνδέσεις με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Οι παρακάτω ορολογίες χρησιμοποιούνται από μια πληθώρα ενδιαφερομένων ανά τον κόσμο:

- Παιδεία στα Μέσα
- Πληροφοριακή Παιδεία
- Παιδεία στην ελευθερία της έκφρασης & την πληροφορία
- Παιδεία στη χρήση της βιβλιοθήκης
- Ειδησεογραφική Παιδεία
- Παιδεία στους Η/Υ
- Διαδικτυακή Παιδεία
- Ψηφιακή Παιδεία
- Κινηματογραφική παιδεία
- Παιδεία στα ηλεκτρονικά παιχνίδια
- Τηλεοπτική παιδεία, Διαφημιστική παιδεία

Υπάρχουν σαφείς σχέσεις ανάμεσα στις παραπάνω έννοιες (βλ. Σχήμα 2), όμως δεν ερμηνεύονται όλες στο εν λόγω Πλαίσιο Σπουδών και Ικανοτήτων. Κάποιες πάραυτα, αποτελούν το βασικό θέμα στις σχετικές δραστηριότητες στην εισαγωγική ενότητα (Ενότητα 1) του Οδηγού Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία της UNESCO. Το πιο σημαντικό στοιχείο εδώ είναι ότι, καθώς οι εκπαιδευτικοί εμβαθύνουν στο πεδίο της ΠσΜΠ, θα συναντήσουν αυτούς τους όρους και θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να είναι τουλάχιστον εξοικειωμένοι μαζί τους. Πολλές από αυτές τις ορολογίες συνεχίζουν να αποτελούν το αντικείμενο έντονης δημόσιας συζήτησης, και, ως εκ τούτου, εφαρμόζονται διαφορετικά, ανάλογα με το επαγγελματικό πλαίσιο ή την πολιτισμική πρακτική από τις κοινότητες που τις χρησιμοποιούν. Παγκοσμίως, πολλοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τον όρο *εκπαίδευση στα μέσα*, η οποία μερικές φορές γίνεται δεκτή ότι περιλαμβάνει και την παιδεία στα μέσα και την πληροφοριακή παιδεία. Η χρήση από την UNESCO του όρου ΠσΜΠ επιδιώκει να εναρμονίσει τις διαφορετικές αυτές έννοιες στο πλαίσιο της σύγκλισης των διαύλων παροχής περιεχομένου.

Αυτό το μοντέλο της UNESCO για ένα Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων για την ΠσΜΠ για τους εκπαιδευτικούς έχει ως σκοπό να προσφέρει στα συστήματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες ένα πλαίσιο προγράμματος που θα δημιουργεί εκπαιδευτικούς με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία. Η UNESCO οραματίζεται επίσης, ότι οι εκπαιδευτικοί θα αξιολογήσουν το Πλαίσιο και θα αποδεχτούν την πρόκληση να συμμετάσχουν στη συλλογική διαδικασία της δημιουργίας και εμπλουτισμού του Οδηγού ως ένα βιωματικό κείμενο. Για το λόγο αυτό, ο Οδηγός επικεντρώνεται μόνο στις απαιτούμενες κύριες ικανότητες και δεξιότητες οι οποίες μπορούν να ενσωματωθούν απρόσκοπτα στο υπάρχον πλαίσιο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, χωρίς να προσθέσουν επιπλέον βάρος στην (ήδη παραφορτωμένη) επιμορφωτική ατζέντα των εκπαιδευτικών.

.....
Σχήμα 2: Η Οικολογία της ΠσΜΠ: Έννοιες της ΠσΜΠ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία ενισχύει την ικανότητα των ανθρώπων να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως εκφράζονται στο Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία αναφέρει ότι «Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης· Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της άποψης χωρίς δυσμενείς συνέπειες καθώς και την ελευθερία να αναζητά, να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες με οποιοδήποτε μέσο και ανεξάρτητα από συννοριακές χωροθετήσεις.»

Τα βασικά οφέλη από την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία είναι:

1. Κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης, εφοδιάζει τους εκπαιδευτικούς με επιπλέον γνώση για την ενδυνάμωση μελλοντικών πολιτών.
2. Η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία μεταδίδει σημαντική γνώση γύρω από τις λειτουργίες των καναλιών των μέσων και της πληροφορίας στις δημοκρατικές κοινωνίες, πρακτική γνώση για τις απαιτούμενες συνθήκες για την εκπλήρωση των λειτουργιών αυτών με αποτελεσματικό τρόπο, και γνώση για τις βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για την αξιολόγηση της απόδοσης των μέσων και των παρόχων πληροφορίας, από τις αναμενόμενες αυτές λειτουργίες.
3. Μία κοινωνία με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία προωθεί την ανάπτυξη ελεύθερων, ανεξάρτητων και πλουραλιστικών μέσων και ανοικτών συστημάτων πληροφορίας.

Για τα οφέλη από τα πλεονεκτήματα της ΠσΜΠ χρειάζονται τα ακόλουθα:

1. Η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία πρέπει να προσεγγίζεται ως ένα ενιαίο αντικείμενο το οποίο περιλαμβάνει ένα συνδυασμό ικανοτήτων (γνώση, δεξιότητες, και στάσεις).
2. Ο Οδηγός για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία πρέπει να καθιστά ικανούς τους εκπαιδευτικούς να διδάσκουν την ΠσΜΠ στους μαθητές με στόχο να τους εφοδιάσουν με τα απαιτούμενα εργαλεία ώστε να συμμετέχουν στα κανάλια των μέσων και της πληροφορίας ως αυτόνομοι και ώριμοι νέοι πολίτες.
3. Οι πολίτες πρέπει να έχουν γνώση σχετικά με τον εντοπισμό και την κατανάλωση της πληροφορίας καθώς και τις διαδικασίες παραγωγής της πληροφορίας.
4. Οι γυναίκες, οι άντρες και οι περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως τα ΑμεΑ, οι αυτόχθονες και οι εθνικές μειονότητες, πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση.
5. Η ΠσΜΠ πρέπει να θεωρείται ως ένα απαραίτητο εργαλείο για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, την αμοιβαία κατανόηση και την πολιτιστική αποδοχή μεταξύ των λαών.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων για την ΠσΜΠ των εκπαιδευτικών πρέπει να προσεγγιστεί βάσει συγκεκριμένων πλαισίων στα οποία προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί. Υπό αυτήν την έννοια, αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί στα διαφορετικά εθνικά πλαίσια. Ουσιαστικά, το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών επεξηγεί μια δομή για την ανάπτυξη ενός προγράμματος διδασκαλίας για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία και διαμέσου ποικίλων τρόπων ενασχόλησης με τα κανάλια των μέσων και της πληροφορίας. Οι ικανότητες αποτυπώνουν τη γνώση, τις δεξιότητες και την στάση που το παρόν Πλαίσιο προβλέπεται να αναπτύξει.

Σε γενικές γραμμές, ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ που περιλαμβάνεται σε αυτό το πακέτο, έχει ως στόχο να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να εξερευνήσουν και να κατανοήσουν την ΠσΜΠ, καλύπτοντας τα ακόλουθα ζητήματα:

- Τις λειτουργίες των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, πως τις εφαρμόζουν και τις απαιτούμενες ιδανικές συνθήκες για την αποτελεσματική εκτέλεση των λειτουργιών αυτών.
- Τον τρόπο με τον οποίο η παρεχόμενη πληροφορία μπορεί να αξιολογηθεί κριτικά μέσα σε ένα συγκεκριμένο αλλά και ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής της.
- Την έννοια της συντακτικής ανεξαρτησίας και της δημοσιογραφίας ως αρχή επαλήθευσης.
- Τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών μπορούν να συμβάλλουν ορθολογικά στην προώθηση θεμελιωδών ελευθεριών και της δια βίου μάθησης, ειδικότερα καθώς σχετίζονται με τον τρόπο και τα αίτια της πρόσβασης και της χρήσης των μέσων και της πληροφορίας από τους νέους σήμερα, καθώς και πως τα επιλέγουν και τα αξιολογούν.
- Τη δεοντολογία των μέσων και την ηθική της πληροφορίας.
- Τις ικανότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων απέναντι στα μέσα και την πληροφορία.
- Τα διεθνή πρότυπα (Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), την ελευθερία της πληροφόρησης, τις θεσμικές εγγυήσεις για την ελευθερία της έκφρασης, και τους απαραίτους περιορισμούς για την πρόληψη της παραβίασης των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων (όπως οι ομιλίες μίσους, η δυσφήμιση και η ιδιωτικότητα).
- Τις προσδοκίες από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών (πλουραλισμός και ποικιλομορφία, κατά κανόνα).
- Τις πηγές πληροφοριών και τα συστήματα αποθήκευσης και οργάνωσης.
- Τις διαδικασίες πρόσβασης, έρευνας και προσδιορισμού των αναγκών πληροφόρησης.
- Την τοποθεσία και τα εργαλεία ανάκτησης της πληροφορίας.
- Την κατανόηση, οργάνωση και αξιολόγηση της πληροφορίας, συμπεριλαμβανομένης και της αξιοπιστίας των πηγών.
- Τη δημιουργία και παρουσίαση της πληροφορίας σε ποικίλα περιεχόμενα.
- Τη συντήρηση, αποθήκευση, επανάχρηση, καταγραφή, αρχειοθέτηση και παρουσίαση της πληροφορίας σε εύχρηστες μορφές.
- Τη χρήση της πληροφορίας για την επίλυση προβλημάτων ή τη λήψη αποφάσεων στην προσωπική, οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή. Αν και υψηλής σημασίας, το αντικείμενο αυτό αποτελεί επέκταση της ΠσΜΠ, το οποίο όμως είναι κατά κύριο λόγο εκτός της στοχοθεσίας του παρόντος Οδηγού.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Βασισμένες στις συστάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων για την ΠσΜΠ³ της UNESCO και τις ενότητες σπουδών που συνοδεύουν το πλαίσιο, τρεις βασικές και άμεσα σχετιζόμενες μεταξύ τους θεματικές έχουν σκιαγραφηθεί ως ευρείες θεματικές περιοχές στις οποίες πλαισιώνεται ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ για τους εκπαιδευτικούς. Αυτές είναι:

1. Γνώση και κατανόηση των μέσων και της πληροφορίας για το δημοκρατικό διάλογο και την κοινωνική συμμετοχή.
2. Αξιολόγηση των κειμένων των μέσων (μιντιακών κειμένων) και των πηγών πληροφόρησης.
3. Παραγωγή και χρήση των μέσων και της πληροφορίας.

Το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για την ΠσΜΠ και οι συνοδευτικές ενότητες σπουδών είναι μη-δεσμευτικές, έτσι ώστε να διευκολύνουν την προσαρμογή τους στις διεθνείς, περιφερειακές και εθνικές στρατηγικές (βλ. ενότητες Διαδικασία Προσαρμογής και Στρατηγικές Ενσωμάτωσης στην Εισαγωγή του Μέρους 2 του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ για περισσότερες πληροφορίες). Πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτες ώστε να προσαρμόζονται σε διαφορετικά εκπαιδευτικά και θεσμικά συστήματα και παράλληλα να ευθυγραμμίζονται με τις τοπικές ανάγκες. Παρόλα αυτά, η UNESCO θεωρεί ότι κάθε χρήσιμη έκθεση των εκπαιδευτικών στην ΠσΜΠ πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνει και στοιχεία που δίνουν έμφαση στις θεμελιώδεις ελευθερίες, όπως υπογραμμίζεται στο Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σε οποιαδήποτε προσαρμοσμένη μορφή και αν είναι, το πρόγραμμα σπουδών για την ΠσΜΠ πρέπει να συμβάλλει στην καλλιέργεια της γνώσης των εκπαιδευτικών για τη σημασία των θεμελιωδών αυτών ελευθεριών και δικαιωμάτων ως αναπόσπαστο τμήμα της αγωγής του πολίτη, πρώτα στο σχολικό περιβάλλον καθώς επίσης και στα τοπικά και διεθνή περιβάλλοντα.

22

Το πρόγραμμα σπουδών για την ΠσΜΠ σχετίζεται με το έντυπο και οπτικοακουστικό περιβάλλον, περιλαμβάνοντας τις εφημερίδες, τα βιβλία, τα ραδιοηλεκτρονικά μέσα όπως το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, και τα ηλεκτρονικά ειδησεογραφικά μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Έτσι, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στην ΠσΜΠ δεν πρέπει να θεωρείται προνόμιο μόνο όσων έχουν πρόσβαση στις εξελιγμένες τεχνολογίες. Πρέπει να είναι το ίδιο εφαρμόσιμη και σε πλαίσια όπου η χρήση των εξελιγμένων τεχνολογιών είναι περιορισμένη.

3 Το κείμενο βασίζεται στις συστάσεις της Διεθνούς Ομάδας Εμπειρογνομόνων της UNESCO για τους Οδηγούς Κατάρτισης των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία, 2008.

Πίνακας 1: Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για την ΠσΜΠ για τους Εκπαιδευτικούς

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ			
Βασικές Θεματικές του Προγράμματος Σπουδών	Γνώση των μέσων & της πληροφορίας για το δημοκρατικό διάλογο	Αξιολόγηση των μέσων & της πληροφορίας	Παραγωγή & χρήση των μέσων & της πληροφορίας
Πολιτικές και όραμα	Προετοιμασία εκπαιδευτικών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία	Προετοιμασία μαθητών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία	Δημιουργία κοινωνιών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία
Πρόγραμμα σπουδών και αξιολόγηση	Γνώση των μέσων, των βιβλιοθηκών, των αρχείων, και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, των λειτουργιών τους και των απαιτούμενων συνθηκών για την εκτέλεσή τους	Κατανόηση των κριτηρίων αξιολόγησης των κειμένων των μέσων και των πηγών πληροφορίας	Υιοθέτηση δεξιοτήτων για την εξέταση του τρόπου παραγωγής της πληροφορίας και των κειμένων των μέσων, του κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου της παραγωγής της πληροφορίας και των μέσων της χρήσης από τους πολίτες. Και για ποιους σκοπούς
Παιδαγωγική	Ενσωμάτωση των μέσων και της πληροφορίας στον διάλογο στην τάξη	Αξιολόγηση του περιεχομένου των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών για την επίλυση προβλημάτων	Δημιουργία περιεχομένου παραγόμενου από χρήστες και χρήση στη διδασκαλία και την μάθηση
Μέσα & Πληροφορία ⁴	Έντυπα μέσα - εφημερίδες και περιοδικά; Πάροχοι πληροφοριών - βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία, βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, κτλ.	Ραδιοηλεκτρονικά μέσα - ραδιόφωνο και τηλεόραση	Νέα μέσα - διαδίκτυο, κοινωνικά δίκτυα, πλατφόρμες παροχής περιεχομένου (υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα κτλ.)
Οργάνωση & διαχείριση	Γνώση οργάνωσης στην τάξη	Συνεργασία μέσα από την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία	Εφαρμογή της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στη δια βίου μάθηση
Επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών	Γνώση της ΠσΜΠ για την αγωγή του πολίτη, τη συμμετοχή στην επαγγελματική κοινότητα και την κοινωνική διακυβέρνηση	Αξιολόγηση και διαχείριση των πηγών των μέσων και της πληροφορίας για επαγγελματική κατάρτιση	Ηγετικό και πολιτειακό μοντέλο-Πρόωθηση της ΠσΜΠ για την ανάπτυξη των μαθητών και εκπαιδευτικών

⁴ Οι ΤΠΕ αντικαταστάθηκαν από τα «μέσα & την πληροφορία» σε αυτό το πλαίσιο ώστε να υπογραμμίσουν μια νέα διάσταση ή μια προσθήκη στα 6 στοιχεία του εκπαιδευτικού συστήματος. Η πρόθεση δεν είναι να υποβαθμιστεί η σημασία των ΤΠΕ αλλά να αναγνωριστεί ότι έχουν προσεγγιστεί με επάρκεια στον Οδηγό της UNESCO για τα *Πρότυπα Ικανοτήτων στις ΤΠΕ για Εκπαιδευτικούς*, 2008.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑ

Οι εθνικές πολιτικές είναι αναγκαίο να εξασφαλίζουν τη συστηματική και εξελικτική ενσωμάτωση της ΠσΜΠ σε όλα τα επίπεδα των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η γνώση των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών, προωθώντας νόμους για την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία της πληροφορίας, καθώς και άλλων, σχετικών με την ελευθερία, διεθνών εργαλείων και η εμπλοκή τους με πολιτικές για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία πρέπει να αποτελούν το σημείο εκκίνησης. Εκεί όπου δεν υπάρχουν πολιτικές για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, το ζήτημα είναι: τι ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι εκπαιδευτικοί για την προώθησή τους; Εάν υπάρχουν δε, πόσο σχετικές και ενημερωμένες είναι; Σε τι σημείο ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα και τις καλές πρακτικές; Πως μπορούν να επικαιροποιηθούν; Έτσι, το σημείο κλειδί του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ είναι η συζήτηση γύρω από τις «πολιτικές και το όραμα» της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία, και οι επιπτώσεις για τη γενική παιδεία και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ειδικότερα. Αυτή η συζήτηση πρέπει να οδηγήσει σε μια ανάλυση της πολιτικής και του οράματος καθώς και στο πως σχετίζονται με την προετοιμασία εκπαιδευτικών και μαθητών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία. Τέλος, πρέπει να εστιάζει στο ρόλο των εκπαιδευτικών στη συγκρότηση κοινωνιών με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Το αντικείμενο αυτής της ευρείας θεματικής περιοχής είναι η ανάπτυξη της κριτικής γνώσης του τρόπου με τον οποίο τα μέσα και η πληροφορία μπορούν να εμπλουτίσουν τις ικανότητες των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των πολιτών γενικότερα, στην ενασχόλησή τους με τα μέσα και τη χρήση των βιβλιοθηκών, των αρχείων, και των άλλων παρόχων πληροφοριών, ως εργαλεία για την ελευθερία της έκφρασης, του πλουραλισμού, του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ανοχής, και ως συνδρομητές στο δημοκρατικό διάλογο και την καλή διακυβέρνηση. Το Σχήμα 3 στο τέλος της ενότητας αυτής παρουσιάζει τη σχέση αυτή. Η θεματική αυτή περιλαμβάνει μια σειρά από αλληλοκαλυπτόμενα θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία και τη σημασία των μέσων και της πληροφορίας, όπως:

- Η παροχή καναλιών μέσα από τα οποία οι πολίτες μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους
- Η διάδοση ιστοριών, ιδεών και πληροφοριών
- Η βελτίωση της ανισότητας στην πληροφόρηση ανάμεσα στους κυβερνώντες και τους κυβερνώμενους και τους ανταγωνιστικούς ιδιωτικούς φορείς
- Η προώθηση του ενημερωμένου διαλόγου ανάμεσα σε διαφορετικούς κοινωνικούς παράγοντες, και η ενθάρρυνση της επίλυσης των διαφορών με δημοκρατικά μέσα
- Η παροχή μέσων με τα οποία η κοινωνία μαθαίνει για την λειτουργία της και χτίζει την έννοια της κοινότητας
- Η παροχή ενός οχήματος πολιτισμικής έκφρασης και πολιτισμικής συνοχής ανάμεσα και μεταξύ των εθνών
- Η λειτουργία ως θεματοφύλακας της κυβέρνησης σε όλες τις μορφές, προωθώντας τη διαφάνεια στο δημόσιο βίο και το δημόσιο αναλυτικό έλεγχο όσων είναι στην εξουσία, μέσα από την αποκάλυψη της διαφθοράς και λανθασμένων ενεργειών των εταιριών
- Η λειτουργία τους ως εργαλείο ενδυνάμωσης της οικονομικής απόδοσης
- Η πρόοδος της δημοκρατικής διαδικασίας και η παροχή εγγυήσεων για ελεύθερες και δίκαιες εκλογές
- Η λειτουργία τους ως συνήγορος και αυτόνομος συνάμα κοινωνικός παράγοντας, με σεβασμό στις πλουραλιστικές αρχές (πχ. στα ειδησεογραφικά μέσα)
- Η λειτουργία τους ως συλλογική μνήμη της κοινωνίας (πχ. βιβλιοθήκες)
- Η διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς
- Η παροχή διόδου προς την πληροφορία
- Η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος μέσα από την πρόσβαση στο ευρύ κοινό
- Η αναγνώριση των βιβλιοθηκών ως φορείς της πληροφορίας και ως κέντρα εκμάθησης
- Η προώθηση της χρήσης όλων των τύπων της πληροφορίας ως πηγές στις βιβλιοθήκες
- Η διευκόλυνση της διδασκαλίας, της μάθησης και της εκπαιδευτικής διαδικασίας της μάθησης (πληροφοριακή παιδεία) μέσα από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, και
- Η εκπαίδευση του χρήστη των βιβλιοθηκών

(Προσαρμογή από την UNESCO - Δείκτες για την Ανάπτυξη των Μέσων, 2008)

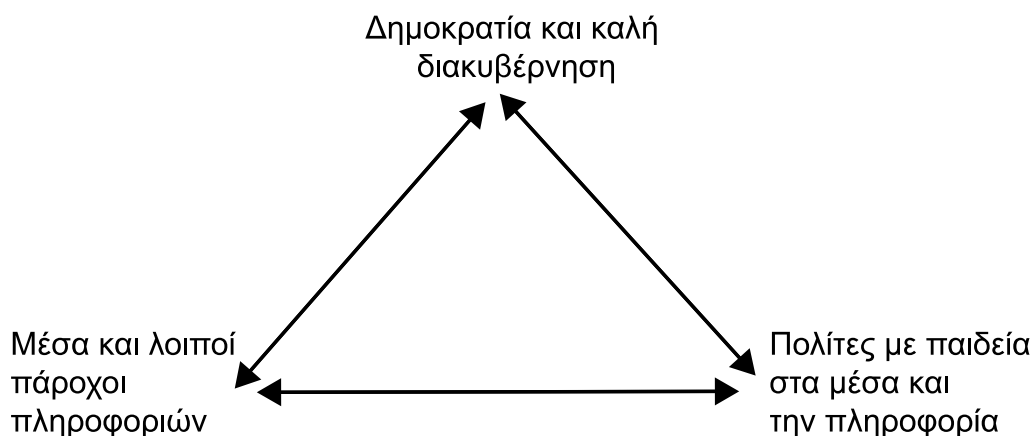
Οι θεμελιώδεις αρχές της καλής διακυβέρνησης – πχ. η διαφάνεια, η υπευθυνότητα και η κοινωνική συμμετοχή – είναι δύσκολο να επιτευχθούν χωρίς ανοικτά συστήματα των μέσων και της πληροφορίας. Τα συστήματα αυτά μπορούν να συμβάλλουν σε μια δυναμική κοινωνία των πολιτών ή «πολιτική κουλτούρα». Οι εν λόγω υπηρεσίες περιλαμβάνουν:

- Παροχή πληροφορίας και γνώσης, κατανοπή και σχετική με διαφορετικές κοινωνικές ομάδες
- Δημιουργία αφοσίωσης και δέσμευσης με διάρκεια σε αξίες και διαδικασίες που υποστηρίζουν τη δημοκρατία και την καλή διακυβέρνηση.

Ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ προσφέρει στους εκπαιδευτικούς το περιεχόμενο που χρειάζονται για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων για την ενσωμάτωση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στις εκπαιδευτικές πρακτικές στην τάξη, με τέτοιο τρόπο ώστε να αναγνωρίζουν τις «φωνές» των μαθητών και με σεβασμό στην αναπαράσταση των φύλων. Το ζήτημα εδώ είναι πως μπορεί κάποιος να ασχοληθεί με τις πηγές των μέσων και της πληροφορίας για να εκφραστεί ο ίδιος και παράλληλα, να ενισχύσει τις διαφορετικές ατομικές απόψεις για να καλλιεργήσει διαφορετικές ερμηνείες και προοπτικές.

Οι πάροχοι των μέσων και πληροφορίας αποτελούν διαθέσιμες πλατφόρμες για τη διεύρυνση της συμμετοχής στην επαγγελματική μάθηση. Σε μερικές χώρες μάλιστα, μπορεί να χρησιμοποιούνται και για την ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση καθώς και για τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Ο Οδηγός Σπουδών εξερευνά πώς διαφορετικές πηγές των μέσων και της πληροφορίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση της συμμετοχής των εκπαιδευτικών στις οικείες επαγγελματικές τους κοινότητες. Οι εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι σε διαφορετικά κοινωνικά περιεχόμενα και γεωγραφικές περιοχές, μπορούν να μοιραστούν τη γνώση και την πληροφορία γύρω από την επαγγελματική μάθηση και πρακτική.

Σχήμα 3: Η ΠσΜΠ και η Σημασία της για τη Δημοκρατία και την Καλή Διακυβέρνηση

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Η επίλυση των προβλημάτων και η κριτική σκέψη βρίσκονται στο επίκεντρο της μάθησης σε όλα τα σχολικά αντικείμενα όπως και στην καθημερινή ζωή. Τα προβλήματα αποτελούν ευκαιρία για κριτική αξιολόγηση των κειμένων των μέσων και της πληροφορίας από ποικίλες πηγές.

Ο στόχος εδώ, είναι η ενίσχυση της ικανότητας των εκπαιδευτικών να αξιολογούν πηγές και να κρίνουν την πληροφορία βασιζόμενοι σε συγκεκριμένες λειτουργίες δημοσίου συμφέροντος που αποδίδονται συνήθως στα μέσα, τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία, και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Ένας άλλος στόχος είναι να εφοδιάσει τους εκπαιδευτικούς με τη γνώση των δράσεων που μπορούν να αναλάβουν, όταν τα συστήματα αυτά παρεκκλίνουν από τους αναμενόμενους ρόλους. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μπορούν να εξετάζουν και να κατανοούν πώς παράγεται το περιεχόμενο των μέσων και της λοιπής πληροφορίας, πώς μπορεί να αξιολογηθεί η πληροφορία που παρουσιάζουν τα συστήματα αυτά, και πώς τα μέσα και η πληροφορία τελικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διαφορετικούς σκοπούς. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μπορούν να εξετάζουν το θέμα της αναπαράστασης στα διάφορα συστήματα των μέσων και της πληροφορίας καθώς και τους τρόπους με τους οποίους η ποικιλομορφία και ο πλουραλισμός εξετάζονται στα τοπικά και τα παγκόσμια μέσα.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναπτύξουν την ικανότητα να αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές ερμηνεύουν τα μηνύματα των μέσων και της πληροφορίας από διάφορες πηγές.

ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ προσφέρει στους εκπαιδευτικούς τις ικανότητες για την ενασχόληση με τις πλατφόρμες των μέσων και της πληροφορίας, την ουσιαστική επικοινωνία και την προσωπική έκφραση. Αυτό περιλαμβάνει τη γνώση της δεοντολογίας των μέσων και της πληροφορίας βάσει διεθνών προτύπων και περικλείοντας διαπολιτισμικές ικανότητες. Η ικανότητα της επιλογής, της προσαρμογής ή/και της ανάπτυξης υλικού και εργαλείων για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία για μία συγκεκριμένη σειρά διδακτικών στόχων και για τις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών, αποτελούν τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι εκπαιδευτικοί. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναπτύξουν τις απαιτούμενες δεξιότητες για να βοηθούν τους μαθητές να εφαρμόσουν τα εργαλεία αυτά και τις πηγές στη μάθησή τους, ειδικότερα σε σχέση με την διερεύνηση και την παραγωγή (περιεχομένου) στα μέσα.

Η παραγωγή (περιεχομένου) και χρήση στα μέσα πρέπει να έχει μια μαθητοκεντρική, παιδαγωγική προσέγγιση που θα ενθαρρύνει την έρευνα και τη αναλυτική σκέψη από πλευράς των μαθητών. Η μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing) είναι μια σημαντική παράμετρος για την απόκτηση της γνώσης στον 21ο αιώνα. Η παραγωγή (περιεχομένου) στα μέσα προσφέρει μια δίοδο στους μαθητές να εμπλακούν στη μάθηση μέσα από την πράξη, μέσα από την παραγωγή κειμένων και εικόνων σε ένα συμμετοχικό περιβάλλον. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διαδραματίζουν ένα δυναμικό ρόλο σε αυτή την διαδικασία εάν πρόκειται οι μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες συμμετοχικής μάθησης.

Το περιεχόμενο παραγόμενο από χρήστες γίνεται σιγά σιγά το κυρίαρχο δέλεαρ για τα νέα και παραδοσιακά μέσα, ταυτόχρονα. Η αλληλεπίδραση με άλλους χρήστες μέσα από τις πλατφόρμες των κοινωνικών μέσων αποτελεί σταδιακά τον πιο σημαντικό λόγο για τον οποίο οι νέοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, μέσα από ποικίλες πλατφόρμες διανομής περιεχομένου. Αυτό δεν περιορίζεται μόνο στις ανεπτυγμένες χώρες: στην Αφρική και την Νότια Ασία, ολοένα και περισσότεροι πολίτες αποκτούν πρόσβαση στα μέσα από κινητά τηλέφωνα και τα χρησιμοποιούν για να λαμβάνουν και να στέλνουν μηνύματα καθώς και να συμμετέχουν στο δημόσιο διάλογο σχετικά με κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα που επηρεάζουν τη ζωή τους. Καθώς οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν ικανότητες και ευχέρεια στην παραγωγή (περιεχομένου) και χρήση των μέσων και της πληροφορίας για διδακτικούς σκοπούς, τείνουν να γίνουν πρωτοπόροι στην προώθηση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στο σχολικό πρόγραμμα. Όσο αυξάνεται η επάρκειά τους στη διδασκαλία της ΠσΜΠ σε μια ποικιλία θεμάτων, τόσο μετατρέπονται σε «υπερασπιστές» της ΠσΜΠ στο σχολείο και την κοινωνία γενικότερα.

ΚΥΡΙΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τις γενικότερους στόχους του Οδηγού Σπουδών και τις σχετικές με τους εκπαιδευτικούς, ικανότητες. Αυτές οι ικανότητες αντανακλούν τις βασικές δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι εκπαιδευτικοί και να επιδεικνύουν σε κάθε μία από τις θεματικές του Πλαισίου Σπουδών για την ΠσΜΠ. Για την αξιολόγηση του επιπέδου ανάπτυξης των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών σχετικά με τις θεματικές του οδηγού, ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τα προσδοκώμενα συνολικά αποτελέσματα.

Πίνακας 2: Στόχοι και Δεξιότητες των Εκπαιδευτικών του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ της UNESCO

Βασικές Θεματικές του Προγράμματος Σπουδών	Στόχοι του Προγράμματος Σπουδών	Δεξιότητες των Εκπαιδευτικών
Πολιτικές και όραμα	Ευσαιθητοποίηση των εκπαιδευτικών γύρω από τις πολιτικές και το όραμα για την ΠσΜΠ	Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μπορούν να κατανοούν τις απαιτούμενες πολιτικές για την προώθηση της ΠσΜΠ και πώς αυτές μπορούν να εφαρμοστούν στην εκπαίδευση (και την κοινωνία). Πρέπει να κατανοούν πως η ΠσΜΠ συμβάλλει στις δεξιότητες ζωής και την ευρύτερη ανάπτυξη στο πλαίσιο της αγωγής του πολίτη.
Πρόγραμμα σπουδών και αξιολόγηση	Έμφαση στη χρήση των πηγών της ΠσΜΠ και την εφαρμογή τους	Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μπορούν να κατανοούν πώς η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία μπορεί να αξιοποιηθεί στην διδασκτέα ύλη του σχολείου. Πρέπει να μπορούν να αξιολογούν κριτικά τα κείμενα των μέσων και τις πηγές της πληροφορίας βασιζόμενοι στις λειτουργίες των ειδησεογραφικών μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών. Για και το σκοπό αυτό, να επιλέγουν από μια ευρεία ποικιλία περιεχομένου από πηγές των μέσων και της πληροφορίας. Πρέπει να έχουν τις δεξιότητες να αξιολογούν τη γνώση των μαθητών στην ΠσΜΠ.
Παιδεία στα μέσα και την πληροφορία	Ενίσχυση της γνώσης για τη μεγάλη ποικιλία των μέσων και λοιπών παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο	Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν και να κατανοούν πώς τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών έχουν εξελιχθεί στις σημερινές τους μορφές. Πρέπει να αναπτύσσουν δεξιότητες χρήσης διαθέσιμων τεχνολογιών για να απευθυνθούν σε διαφορετικά ακροατήρια, από τα έντυπα μέχρι τα νέα μέσα. Πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορες πηγές των μέσων και της πληροφορίας για να αναπτύσσουν την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και να τις μεταδίδουν στους μαθητές τους.
Οργάνωση & διαχείριση	Ενίσχυση της ικανότητας των εκπαιδευτικών να οργανώνουν χώρο στην τάξη για την αποτελεσματική συμμετοχή στη διδασκαλία και τη μάθηση, και για τη χρήση των πηγών των μέσων και της πληροφορίας ως αναπόσπαστο στοιχείο για να το επιτύχουν	Οι εκπαιδευτικοί με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία πρέπει να κατανοούν την οργάνωση στην τάξη· Να είναι ικανοί να δημιουργούν τις συνθήκες εκείνες στη διδασκαλία και τη μάθηση που θα μεγιστοποιούν τη χρήση διαφόρων μέσων και λοιπών παρόχων πληροφοριών για την αγωγή του πολίτη και τη δια βίου μάθηση, οι οποίες περιλαμβάνουν και δεξιότητες παρουσίας της οργάνωσης της μάθησης με τρόπους που να μετατρέπουν την τάξη σε ένα χώρο που θα σέβεται τις διαφορετικές απόψεις και προοπτικές, άσχετα από το υπόβαθρο και το φύλο
Παιδαγωγική	Πρόκληση αλλαγής στις παιδαγωγικές πρακτικές των εκπαιδευτικών, που είναι απαραίτητες για τη διδασκαλία της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία	Οι εκπαιδευτικοί με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία πρέπει να αποκτήσουν τις απαιτούμενες παιδαγωγικές δεξιότητες για τη διδασκαλία της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στους μαθητές. Πρέπει να έχουν την ικανότητα να διδάσκουν την ΠσΜΠ υπό την προοπτική της καλής διακυβέρνησης, της ανάπτυξης και του διαπολιτισμικού διαλόγου. Πρέπει να αποκτήσουν γνώση γύρω από την αλληλεπίδραση των μαθητών, και σε σχέση, με τα μέσα, ως τα πρώτα βήματα για την υποστήριξη της μάθησης στην παιδεία στα μέσα και την πληροφορία. Πρέπει, επίσης, οι εκπαιδευτικοί να κατανοήσουν κεντρικές έννοιες, εργαλεία έρευνας, και δομές γύρω από τον κλάδο της ΠσΜΠ για να δημιουργήσουν μαθησιακές εμπειρίες που θα είναι σημαντικές για τους μαθητές και θα τους προετοιμάσουν για το ρόλο τους ως πολίτες.

Βασικές Θεματικές του Προγράμματος Σπουδών	Στόχοι του Προγράμματος Σπουδών	Δεξιότητες των Εκπαιδευτικών
Επαγγελματική κατάρτιση των Εκπαιδευτικών	Προώθηση ενός εκπαιδευτικού στόχου μέσα από την εφαρμογή των πηγών των μέσων και της πληροφορίας στη δια βίου μάθηση και την επαγγελματική εξέλιξη	Πρέπει να έχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες χρήσης των μέσων και της τεχνολογίας για την πρόσβαση στην πληροφορία και την απόκτηση της γνώσης του μαθησιακού αντικείμενου και της παιδαγωγικής που απαιτούνται για την υποστήριξη της επαγγελματικής τους εξέλιξης.

Αυτό το πλαίσιο εισάγει εννέα βασικές ενότητες διδασκαλίας, δύο ενότητες επιλογής και τρία κεφάλαια επιλογής για τον εμπλουτισμό του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ. Οι ενότητες παρουσιάζουν μια σύνοψη του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων που μπορούν να προσαρμόσουν οι εκπαιδευτικοί και τα ιδρύματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις χώρες τους, αντίστοιχα. Η παρακάτω λίστα των ικανοτήτων, συνδεδεμένη με τις ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ, τα κεφάλαια και τις θεματικές υπογραμμίζει συγκεκριμένη γνώση και δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι εκπαιδευτικοί κατά την χρήση των ενότητων. Στις περιπτώσεις που οι ενότητες διδασκαλίας επιλέγονται για ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για την ΠσΜΠ, πρέπει να καλύπτουν τις περισσότερες από τις παρακάτω ικανότητες.

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 1: Κατανόηση του ρόλου των Μέσων και της Πληροφορίας στη Δημοκρατία

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

30 **Ενότητα 1**, Αγωγή του Πολίτη, Ελευθερία της Έκφρασης και της Πληροφορίας, Πρόσβαση στην Πληροφορία, Δημοκρατικός Διάλογος και Δια Βίου Μάθηση. **Ενότητα 2**, Κατανόηση των Ειδήσεων, Ηθική των Μέσων και της Πληροφορίας, **Ενότητα 9**, Επικοινωνία, ΠσΜΠ και Μάθηση – Ενότητα-Σύνοψη

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα ξεκινήσει με την εξοικείωση με τις λειτουργίες των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών και την κατανόηση της σημασίας τους στην πολιτειότητα και τη λήψη ενήμερων αποφάσεων.

Τα αποτελέσματα αυτής της ικανότητας περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να εντοπίζουν, να περιγράφουν και να αξιολογούν τις δημόσιες λειτουργίες των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών στις δημοκρατικές κοινωνίες.
- Να επιδεικνύουν γνώση βασικών εννοιών, όπως είναι η ελευθερία της έκφρασης, η πρόσβαση στην πληροφορία και τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αναφέρονται στο Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- Να ερμηνεύουν και να περιγράφουν τη σχέση ανάμεσα στην παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, με την έννοια του πολίτη (πολιτειότητα) και τη δημοκρατία.
- Να περιγράφουν τον πλουραλισμό στα μέσα, και τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών ως πλατφόρμες διαπολιτισμικού διαλόγου και να λένε γιατί είναι τόσο σημαντικές.
- Να περιγράφουν τη συντακτική ανεξαρτησία.
- Να εξηγούν τη δημοσιογραφία ως αρχή επαλήθευσης στο πλαίσιο της δημόσιας λειτουργίας τους.
- Να περιγράφουν την ηθική των μέσων και της πληροφορίας και να μπορούν να εντοπίζουν πότε αυτές έχουν καταπατηθεί.

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 2: Κατανόηση του περιεχομένου των Μέσων και της Χρήσης του

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 2, Κατανόηση των Ειδίσεων, Ηθική των Μέσων και της Πληροφορίας, **Ενότητα 3**, Αναπαράσταση στα Μέσα και την Πληροφορία, **Ενότητα 4**, Γλώσσες των Μέσων και της Πληροφορίας, **Ενότητα 10**, Το Κοινό των Μέσων, **Ενότητα 5**, Διαφήμιση.

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να επιδεικνύει γνώση και κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι πολίτες χρησιμοποιούν τα μέσα στην προσωπική και δημόσια ζωή τους, της σχέσης ανάμεσα στους πολίτες και το περιεχόμενο των μέσων, καθώς και της χρήσης των μέσων για διάφορους σκοπούς.

Τα αποτελέσματα αυτής της ικανότητας περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να ερμηνεύουν και να κάνουν διαισυνδέσεις ανάμεσα στα κείμενα των μέσων, το πλαίσιο και τις αξίες που προβάλλονται από τα μέσα.
- Να χρησιμοποιούν στρατηγικές ανάλυσης των στερεοτύπων στα μέσα (πχ. αναγνώριση στερεοτύπων που προωθούν τα συμφέροντα συγκεκριμένων ομάδων στην κοινωνία εις βάρος κάποιων άλλων, αναγνώριση των τεχνικών που χρησιμοποιούνται στα οπτικά μέσα για τη διαίωση των στερεοτύπων).
- Να εντοπίζουν, να αναλύουν και να ασκούν κριτική σε μια σειρά από τεχνικές που χρησιμοποιούνται στη διαφήμιση ενάντια στα διεθνή πρότυπα και τους κώδικες καλής πρακτικής.
- Να ανακαλύπτουν αναπαραστάσεις, παρερμηνείες και απουσία αναπαραστάσεων στα κείμενα των μέσων και της πληροφορίας.
- Να κατανοούν και να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και τη σημασία των δημοσίων ραδιοηλεκτρονικών μέσων.

31

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 3 : Αποτελεσματική και Αποδοτική Πρόσβαση στην Πληροφορία

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 1, Αγωγή του Πολίτη, Ελευθερία της Έκφρασης και της Πληροφορίας, Πρόσβαση στην Πληροφορία, Δημοκρατικός Διάλογος και Δια Βίου Μάθηση, **Ενότητα 7**, Ευκαιρίες και Προκλήσεις στο Διαδίκτυο, **Ενότητα 8**, Πληροφοριακή Παιδεία και Δεξιότητες Έρευνας Βιβλιοθήκης.

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να προσδιορίζει τον τύπο της πληροφορίας που χρειάζεται για μία συγκεκριμένη εργασία και να έχει πρόσβαση στην πληροφορία με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

Τα αποτελέσματα της ικανότητας αυτής περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να επιλέγουν αποτελεσματικές και αποδοτικές προσεγγίσεις για την πρόσβαση στην πληροφορία που απαιτείται για σκοπούς διερεύνησης ή ανάλυσης της πληροφορίας.
- Να εντοπίζουν λέξεις-κλειδιά και σχετικούς όρους για την πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφορία.

- Να εντοπίζουν μια σειρά από τύπους και μορφές πιθανών πηγών της πληροφορίας.
- Να περιγράφουν τα κριτήρια που χρειάζονται για τη λήψη αποφάσεων και επιλογών της πληροφορίας.

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 4: Κριτική Αξιολόγηση της Πληροφορίας και των Πηγών Πληροφορίας

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 3, Αναπαράσταση στα Μέσα και την Πληροφορία, **Ενότητα 5**, Διαφήμιση, **Ενότητα 7**, Ευκαιρίες και Προκλήσεις στο Διαδίκτυο, **Module 8**, Πληροφοριακή Παιδεία και Δεξιότητες Έρευνας Βιβλιοθήκης, **Ενότητα 9**, Επικοινωνία, ΠσΜΠ και Μάθηση – Ενότητα - Σύνοψη.

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να αξιολογεί κριτικά την πληροφορία και τις πηγές της και να ενσωματώνει την επιλεγμένη πληροφορία για την επίλυση των προβλημάτων και την ανάλυση των ιδεών.

Τα αποτελέσματα της ικανότητας αυτής περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να επιδεικνύουν την ικανότητα εξέτασης και σύγκρισης της πληροφορίας από διάφορες πηγές για να αξιολογούν την αξιοπιστία της, την εγκυρότητα, την ακρίβεια, τη δύναμή της, την επικαιρότητα και το βαθμό προκατάληψης.
- Να χρησιμοποιούν μια σειρά από κριτήρια (πχ. διαφάνεια, ακρίβεια, αποτελεσματικότητα, προκατάληψη, σχετικότητα των γεγονότων) για να αξιολογούν τα πληροφοριακά μέσα (πχ. ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, ντοκιμαντέρ, διαφημίσεις, ειδησεογραφικά προγράμματα).
- Να αναγνωρίζουν τη μεροληψία, την εξαπάτηση ή χειραγώγηση.
- Να αναγνωρίζουν τα πολιτιστικά, κοινωνικά και άλλα πλαίσια στα οποία δημιουργήθηκε η πληροφορία και να κατανοούν την επιρροή των εν λόγω πλαισίων στην ερμηνεία της πληροφορίας.
- Να κατανοούν μια σειρά από τεχνολογίες σχετικές με τα μέσα, και να εξετάζουν την αλληλεπίδραση των ιδεών.
- Να κάνουν συγκρίσεις ανάμεσα στην καινούργια και την προγενέστερη γνώση για να προσδιορίζουν την προστιθέμενη αξία, τις ανακολουθίες και άλλα, μοναδικά χαρακτηριστικά της πληροφορίας.
- Να προσδιορίζουν την πιθανή ακρίβεια μέσα από την αμφισβήτηση των πηγών δεδομένων, των περιορισμών που θέτουν τα εργαλεία ή οι στρατηγικές συλλογής της πληροφορίας, και του εύλογου των συμπερασμάτων.
- Να χρησιμοποιούν μια σειρά από στρατηγικές για την ερμηνεία των κειμένων των μέσων (πχ. εξαγωγή συμπερασμάτων, γενικεύσεις, σύνθεση οπτικοποιημένου υλικού, αναφορά σε εικόνες ή πληροφορία στα οπτικά μέσα για την υποστήριξη θέσεων, αποδόμηση των μέσων για τον καθορισμό των προκαταλήψεων που υποβόσκουν και την αποκωδικοποίηση του κρυφού νοήματος).

32

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 5: Εφαρμόζοντας Νέες και Παραδοσιακές Μορφές των Μέσων

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 6, Νέα και Παραδοσιακά Μέσα, **Ενότητα 7**, Ευκαιρίες και Προκλήσεις στο Διαδίκτυο, **Ενότητα 3**, Κεφάλαιο 5,

Ψηφιακή Επεξεργασία και Ρετουσάρισμα στον Η/Υ, **Ενότητα 4**, Πλάνα και γωνίες λήψης της κάμερας για την απόδοση νοήματος

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να κατανοεί τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, τα εργαλεία επικοινωνίας και τα δίκτυα για τη συλλογή της πληροφορίας και τη λήψη αποφάσεων.

Τα αποτελέσματα της ικανότητας αυτής περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να κατανοούν τα βασικά ζητήματα της ψηφιακής τεχνολογίας, τα εργαλεία επικοινωνίας και τα δίκτυα, καθώς και τη χρήση τους σε διαφορετικά πλαίσια και για διαφορετικούς σκοπούς.
- Να χρησιμοποιούν μια ευρεία ποικιλία «κειμένων» των μέσων για να εκφράσουν τις ιδέες τους μέσα από διάφορους τύπους των μέσων (πχ. παραδοσιακός Τύπος, ηλεκτρονικά μέσα, ψηφιακά μέσα, κτλ.).
- Να αναλαμβάνουν βασική έρευνα της πληροφορίας στο διαδίκτυο.
- Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους οι νέοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο.

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 6: Οριοθετώντας το Κοινωνιοπολιτισμικό Πλαίσιο του Περιεχομένου των Μέσων

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 1, Αγωγή του Πολίτη, Ελευθερία της Έκφρασης και της Πληροφορίας, Πρόσβαση στην Πληροφορία, Δημοκρατικός Διάλογος και Δια Βίου Μάθηση, **Ενότητα 2**, Κατανόηση της Ηθικής των Ειδησεογραφικών Μέσων και της Πληροφορίας, **Ενότητα 3**, Αναπαράσταση στα Μέσα και την Πληροφορία, **Ενότητα 11**, Τα Μέσα στο Παγκόσμιο Πλαίσιο.

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να επιδεικνύει γνώση και κατανόηση ότι το περιεχόμενο των μέσων παράγεται σε κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια.

Τα αποτελέσματα της ικανότητας αυτής περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να αναλύουν και να επεξηγούν πως οι κανόνες και οι προσδοκίες των κυρίαρχων μέσων μπορούν να χειραγωγηθούν για συγκεκριμένα αποτελέσματα ή σκοπούς.
- Να παράγουν κείμενα των μέσων που παρουσιάζουν ποικίλες προοπτικές και αναπαραστάσεις.
- Να περιγράφουν τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών ως πλατφόρμες διαπολιτισμικού διαλόγου.
- Να επιδεικνύουν ικανότητες κριτικής αξιολόγησης του περιεχομένου των τοπικών μέσων και των μηνυμάτων που λαμβάνονται ή των μηνυμάτων που δημιουργούνται από αυτά, προς όφελος της δημιουργίας δημοκρατικών πολιτών και της πολιτισμικής ποικιλομορφίας.
- Να κατανοούν πως η επεξεργασία διαμορφώνει το νόημα στα οπτικά μέσα και τα μηνύματά τους (πχ. παράλειψη των εναλλακτικών προοπτικών, φιλτράρισμένες ή υπονοούμενες απόψεις, έμφαση σε συγκεκριμένες ιδέες, κτλ.).

Ικανότητα για την ΠσΜΠ 7: Προώθηση της ΠσΜΠ στους Μαθητές και Διαχείριση των Απαιτούμενων Αλλαγών

Οι ενότητες διδασκαλίας του Οδηγού Σπουδών σχετικές με αυτήν την ικανότητα περιλαμβάνουν:

Ενότητα 1, Αγωγή του Πολίτη, Ελευθερία της Έκφρασης και της Πληροφορίας, Πρόσβαση στην Πληροφορία, Δημοκρατικός Διάλογος και Δια Βίου Μάθηση, **Ενότητα 9**, Επικοινωνία, ΠσΜΠ και Μάθηση – Ενότητα-Σύνοψη, τα Μέσα και η Πληροφορία στη Μάθηση, Δημοκρατικός Διάλογος, και όλες τις άλλες ενότητες.

Ο εκπαιδευτικός της ΠσΜΠ θα μπορεί να κάνει χρήση της γνώσης και των δεξιοτήτων που απέκτησε μέσα από την εκπαίδευση στην ΠσΜΠ, για την προώθηση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στους μαθητές του και τη διαχείριση των σχετικών αλλαγών στο σχολικό περιβάλλον.

Τα αποτελέσματα της ικανότητας αυτής περιλαμβάνουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών:

- Να κατανοούν το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο οι μαθητές ερμηνεύουν και εφαρμόζουν τα προϊόντα των μέσων και τα γεγονότα στην καθημερινότητά τους.
- Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν ποικίλες διδακτικές δραστηριότητες για να ενισχύσουν τις δεξιότητες των μαθητών στην παιδεία στα μέσα και την πληροφορία.
- Να επιδεικνύουν την ικανότητα να υποβοηθούν τους μαθητές τους να επιλέγουν τις πιο κατάλληλες προσεγγίσεις (πχ. συστήματα ανάκτησης της πληροφορίας) προκειμένου να έχουν πρόσβαση στη ζητούμενη πληροφορία.
- Να επιδεικνύουν την ικανότητα να υποβοηθούν τους μαθητές τους να αξιολογούν κριτικά την πληροφορία και τις πηγές της, ενσωματώνοντας παράλληλα σχετικές πληροφορίες στον κορμό της γνώσης τους.
- Να χρησιμοποιούν τη γνώση αποτελεσματικών λεκτικών, μη-λεκτικών και επικοινωνιακών τεχνικών των μέσων για να ενισχύουν την ενεργή διερεύνηση, τη συνεργασία και την ανοιχτή και ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ των μαθητών.
- Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν επίσημες και ανεπίσημες στρατηγικές αξιολόγησης για να καλλιεργούν γνώσεις και δεξιότητες των μαθητών για την κριτική ανάγνωση, την παρακολούθηση ως θεατές και την ακουστική δεξιότητα.
- Να χρησιμοποιούν τα εργαλεία των μέσων και της πληροφορίας για να εδραιώνουν ένα πιο συμμετοχικό περιβάλλον μάθησης στην τάξη.
- Να χρησιμοποιούν τις τεχνολογίες των παλαιών ή και των νέων μέσων για να δημιουργούν δεσμούς με τη μάθηση εντός και εκτός σχολείου, ειδικότερα για τους μαθητές που αποξενώνονται από το σχολείο.
- Να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στην τάξη για να υποβοηθούν τους μαθητές τους να ανακαλύπτουν τις διαθέσιμες πηγές των ΤΠΕ και των μέσων και πώς να τις χρησιμοποιούν στη μαθησιακή διαδικασία.
- Να χρησιμοποιούν την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία για να ενισχύουν τη συμμετοχική μάθηση.
- Να χρησιμοποιούν τις αποκτηθείσες γνώσεις και δεξιότητες για να καλλιεργούν τις δεξιότητες των μαθητών στη χρήση των πηγών των μέσων και των βιβλιοθηκών ως εργαλεία έρευνας και μάθησης.
- Να χρησιμοποιούν τις αποκτηθείσες γνώσεις και δεξιότητες από την εκπαίδευσή τους για να καλλιεργούν τις δεξιότητες των μαθητών στην αξιολόγηση των πηγών των μέσων και της πληροφορίας, και την κατανόηση των ηθικών ζητημάτων που σχετίζονται με την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ· ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι παρακάτω παιδαγωγικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στις ενότητες του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ:

I. Προσέγγιση Διερεύνησης Αντικειμένου

Η μάθηση βάσει της διερεύνησης αντικειμένου αποτελεί μια μαθητοκεντρική, εκπαιδευτική προσέγγιση όπου το επίκεντρο της έρευνας είναι τα ζητήματα σχετικά με την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία στη σύγχρονη κοινωνία. Περιλαμβάνει πολλά από τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τη διερευνητική μάθηση, την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων, όπου οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες μέσα από τα ακόλουθα διερευνητικά στάδια: εντοπισμός των θέματος, αναγνώριση των στάσεων και πεποιθήσεων σε υπολανθάνουσα μορφή, αποσαφήνιση των γεγονότων και των αξιωμάτων πίσω από το θέμα: εντοπισμός, οργάνωση και ανάλυση των στοιχείων: ερμηνεία και επίλυση του θέματος, και ανάληψη δράσης και αναθεώρηση των συνεπειών και των αποτελεσμάτων σε κάθε φάση. Είναι μια κατάλληλη μέθοδος για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν ζητήματα σε βάθος.

Παραδείγματα από την προσέγγιση της διερεύνησης αντικειμένου στην ΠσΜΠ περιλαμβάνουν: εξερεύνηση της απεικόνισης του φύλου και της εθνότητας μέσα από την ανάλυση των μέσων, εξερεύνηση μεταξύ της έννοιας της ιδιωτικότητας και των μέσων μέσα από πρωτογενή και δευτερογενή ανάλυση κειμένων, εξερεύνηση της παρενόχλησης μέσω διαδικτύου (cyber-bullying) μέσα από εθνογραφική έρευνα.

II. Μάθηση βάσει επίλυσης Προβλημάτων

Η μάθηση βάσει επίλυσης προβλημάτων αποτελεί ένα σύστημα διδασκαλίας και ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών το οποίο αναπτύσσει ταυτόχρονα τις διεισθημονικές βάσεις γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών, παράλληλα με τις στρατηγικές κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων. Δημιουργήθηκε αρχικά στο Τμήμα Ιατρικής του McMaster University στο Οντάριο του Καναδά. Αποτελεί ένα ιδιαίτερα δομημένο μοντέλο συνεργατικής μάθησης για τον εμπλουτισμό της ατομικής και της συλλογικής γνώσης, μέσω της ενασχόλησης των μαθητών με την κριτική και σε βάθος εξέταση πραγματικών προβλημάτων. Τα μαθησιακά αντικείμενα, οι ερωτήσεις και μέθοδοι διερεύνησης, καθώς και τα συμπεράσματα είναι όλα προϊόντα των ίδιων των μαθητών.

Ένα παράδειγμα μάθησης βάσει επίλυσης προβλημάτων στην ΠσΜΠ περιλαμβάνει το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής καμπάνιας κοινωνικού μάρκετινγκ για ένα συγκεκριμένο κοινό.

III. Επιστημονική Διερεύνηση

Η επιστημονική διερεύνηση αναφέρεται σε μια σειρά τεχνικών που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες για να εξερευνήσουν το φυσικό κόσμο και να προτείνουν ερμηνείες βάσει των στοιχείων που βρίσκουν. Η διερευνητική διαδικασία συχνά εμφανίζεται ως μια απλοποιημένη σειρά βημάτων που ονομάζονται κύκλος διερεύνησης, και περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως: παρατήρηση, ερωτήσεις, εύρεση του τι είναι ήδη γνωστό, σχεδιασμός έρευνας, έλεγχος της γνώσης του παρελθόντος υπό το φως πειραματικών δεδομένων, χρήση εργαλείων για τη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων, προτεινόμενες ερμηνείες, και επικοινωνία των αποτελεσμάτων. Αυτή η μέθοδος θα μπορούσε κάλλιστα να προσαρμοστεί για τη διδασκαλία της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία.

Παραδείγματα της επιστημονικής διερεύνησης για την ΠσΜΠ περιλαμβάνουν: εξέταση της επιρροής της βίας στα μέσα, εξέταση των ρόλων των ηλεκτρονικών κοινοτήτων στο διαδίκτυο.

IV. Μελέτη Περίπτωσης

Η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης (case study) περιλαμβάνει μια εξέταση σε βάθος ενός συγκεκριμένου περιστατικού ή γεγονότος. Εφαρμόζεται ευρέως στο Harvard Business School όπου πανεπιστημιακοί φοιτητές κάνουν χρήση αληθινών περιστατικών για να διαπιστώσουν πώς η θεωρητική γνώση μπορεί να εφαρμοστεί σε πραγματικές περιπτώσεις. Η προσέγγιση αυτή είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ καθώς οι μαθητές εκτίθενται καθημερινά σε ποικίλες μορφές μηνυμάτων από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Προσφέρει ένα συστηματικό τρόπο εξέτασης των γεγονότων, μέσα από τη συλλογή δεδομένων, την ανάλυση πληροφορίας και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, τα οποία με τη σειρά τους υποστηρίζουν τη διερευνητική μάθηση μεταξύ των μαθητών. Οι μαθητές αποκτούν μια βαθύτερη και πιο πλήρη γνώση του τρόπου με τον οποίο τα γεγονότα ή τα περιστατικά συνέβησαν όπως συνέβησαν. Η μελέτη περίπτωσης σχετίζεται επίσης, και με τη δημιουργία και εξέταση των (βασικών) υποθέσεων.

Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να αναλάβουν μια μελέτη περίπτωσης για τη στρατηγική μιας καμπάνιας μάρκετινγκ και την κυκλοφορία ενός πολύ επιτυχημένου φιλμ, ενός βιβλίου best seller, ή άλλου, ευρέως αναγνωρίσιμου μιντιακού προϊόντος.

V. Συνεργατική Μάθηση

Η συνεργατική μάθηση αναφέρεται στη διδακτική προσέγγιση που βάζει τους μαθητές να εργαστούν συλλογικά για την εκπλήρωση κοινών στόχων. Η συνεργατική μάθηση μπορεί να ποικίλει από μια απλή εργασία σε ζεύγη μέχρι πιο περίπλοκους τρόπους όπως, η μάθηση μέσω σχολικών εργασιών, η μάθηση μέσω παιχνιδιών συναρμολόγησης, η καθοδηγούμενη μαθητοκεντρική, ερωτηματική και αμφίδρομη διδασκαλία, όλοι εκ των οποίων στοχεύουν σε μαθησιακά οφέλη, όπως είναι η καλλιέργεια της εννοιολογικής γνώσης και της προηγμένης σκέψης, καλύτερες διαπροσωπικές δεξιότητες, περισσότερες θετικές στάσεις απέναντι στο σχολείο και την ατομική ταυτότητα, και η εξερεύνηση του τρόπου διαχείρισης της ακαδημαϊκής ετερογένειας στην τάξη μέσα από μια ευρεία γκάμα αποτελεσμάτων στις κύριες δεξιότητες των μαθητών. Είναι μια κατάλληλη μέθοδος για την εκμάθηση και τη διδασκαλία της εκπαίδευσης στα μέσα αφού απαιτεί την ανταλλαγή ιδεών και γνώσης από τον έναν στον άλλον.

Ένα παράδειγμα συνεργατικής μάθησης: συλλογική εργασία σε ένα ιστοχώρο wiki.

VI. Κειμενική Ανάλυση

Οι μαθητές μαθαίνουν να κάνουν κειμενική ανάλυση μέσα από την αναγνώριση των κωδίκων και συμβάσεων που διατρέχουν τα διάφορα είδη των μέσων. Αυτή η σημειωτική ανάλυση πρέπει να στοχεύει στην απόκτηση ευρύτερης γνώσης εννοιών-κλειδιών. Ως εκ τούτου, οι μαθητές μαθαίνουν να αναγνωρίζουν πώς οι γλωσσικοί κώδικες και οι συμβάσεις χρησιμοποιούνται για να δημιουργήσουν συγκεκριμένους τύπους αναπαραστάσεων που θα έχουν απήχηση σε συγκεκριμένα ακροατήρια. Οι μαθητές διδάσκονται να αναγνωρίζουν τους «τεχνικούς», «συμβολικούς» και «αφηγηματικούς» κώδικες κάθε μιντιακού κειμένου. Όπου είναι δυνατό, αυτός ο τύπος της κειμενικής ανάλυσης γίνεται μέσα σε περιβάλλοντα που έχουν σημασία για τους μαθητές, παρά ως μία αποσυνδεδεμένη ακαδημαϊκή άσκηση.

Παράδειγμα: μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να επιλέξουν ένα κομμάτι μιντιακού κειμένου που τους ενδιαφέρει. Αυτό μπορεί να είναι ένα ειδησεογραφικό άρθρο, ένα βίντεο στο YouTube, ή ένα βιντεοκλίπ από μία ειδησεογραφική ηλεκτρονική πηγή. Μπορείτε να βάλετε τους μαθητές σε ομάδες και να τους καθοδηγήσετε να αναλύσουν το κοινό, τον σκοπό, το συγγραφέα, τα τεχνικά/κειμενικά χαρακτηριστικά και το γενικότερο πλαίσιο.

VII. Συγκειμενική Ανάλυση

Οι μαθητές διδάσκονται πώς να κάνουν βασική συγκειμενική ανάλυση, ειδικότερα σε σχέση με τις έννοιες-κλειδιά που αφορούν θεσμούς και τεχνολογίες, καθώς επίσης, και σε σχέση με μια σειρά από θεωρητικές προσεγγίσεις.

Παραδείγματα συγκειμενικής ανάλυσης και παιδαγωγικής περιλαμβάνουν: καθοδήγηση των μαθητών στην εκμάθηση θεμάτων όπως: τα συστήματα ταξινόμησης των κινηματογραφικών ταινιών, η τηλεόραση και τα βιντεοπαιχνίδια στην Αυστραλία, πώς συνδέονται η ιδιοκτησία και η συγκέντρωση των μέσων με ζητήματα δημοκρατίας και την ελευθερία του λόγου.

37

VIII. Μεταφράσεις - Απόδοση

Αυτή η παιδαγωγική προσέγγιση μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές και να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα μιντιακά περιβάλλοντα. Οι μαθητές μπορούν να πάρουν ένα άρθρο μιας εφημερίδας που έχουν γράψει για ένα περιστατικό στο πανεπιστήμιο και να το μετατρέψουν σε μια προηχογραφημένη, ραδιοφωνική ειδησεογραφική εκπομπή μέσω podcast (δηλαδή να φτιάξουν μια ραδιοφωνική εκπομπή *κατά παραγγελία*). Ή να δουν ένα απόσπασμα από μια παιδική ταινία και να δουλέψουν έπειτα σε μικρές ομάδες για να φτιάξουν ένα εικονογραφημένο σενάριο (storyboard) που ανταποκρίνεται στην εν λόγω σκηνή, αναγνωρίζοντας τις σκηνές, τις γωνίες λήψης και τις μετατροπές που έγιναν.

Άλλα παραδείγματα: Οι μαθητές μπορούν να πάρουν, επίσης, ένα παραμύθι και να το μετατρέψουν σε εικονογραφημένο σενάριο για κινηματογράφηση. Ή μπορούν να συγκεντρώσουν υπάρχον οπτικό υλικό σχετικό με τη ζωή ενός προσώπου και να το χρησιμοποιήσουν ως το σημείο εκκίνησης για να σχεδιάσουν και να φτιάξουν ένα ντοκιμαντέρ μικρού μήκους για το πρόσωπο αυτό.

IX. Προσομοίωση

Η προσομοίωση χρησιμοποιείται συχνά ως στρατηγική στα προγράμματα διδασκαλίας για τα μέσα και τον κινηματογράφο. Οι καθηγητές χρησιμοποιούν την προσομοίωση για να δείξουν στους μαθητές τι είναι ακριβώς η «μάθηση στα μέσα». Δηλαδή, ο καθηγητής παίρνει το ρόλο του δασκάλου της τάξης και οι εκπαιδευόμενοι συμπεριφέρονται ως μαθητές

σχολείου, τουλάχιστον στο μέτρο της εκπλήρωσης των δραστηριοτήτων. Αυτή η στρατηγική συζητείται με τους μαθητές ως μια παιδαγωγική διαδικασία.

Παραδείγματα περιλαμβάνουν: οι μαθητές αναλαμβάνουν τους ρόλους μιας ομάδας ενός κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ που παράγει ένα νεανικό τηλεοπτικό πρόγραμμα, ή μιας ομάδας ραδιοφωνικών / ιντερνετικών δημοσιογράφων που παίρνουν συνέντευξη από έναν εκπαιδευτικό των μέσων για ένα podcast, ή μιας ομάδας μάρκετινγκ από το πανεπιστήμιο που φτιάχνουν ένα διαφημιστικό βίντεο για υποψήφιους φοιτητές σχετικά με τη ζωή στο πανεπιστήμιο.

X. Παραγωγή

Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει την μάθηση μέσα από την πράξη (learn by doing), που αποτελεί μια σημαντική παράμετρο για την κατάκτηση της γνώσης στον 21ο αιώνα. Οι μαθητές πρέπει να ενθαρρύνονται να ανακαλύψουν τη μάθηση σε ένα βαθύτερο και πιο ουσιαστικό επίπεδο. Η παραγωγή περιεχομένου στα μέσα και την πληροφορία δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εμβαθύνουν στη μάθηση μέσα από την εξερεύνηση και την πράξη. Μέσα από την παραγωγή μιντιακών κειμένων (π.χ. ακουστικό, βίντεο, έντυπο υλικό), οι μαθητές μπορούν να ανακαλύψουν τη δημιουργικότητά τους και να εκφραστούν με τις δικές τους φωνές, ιδέες και προοπτικές.

Παραδείγματα περιλαμβάνουν: οι μαθητές χρησιμοποιούν προγράμματα λογισμικού όπως το iMovie ή το Moviemaker (ή οποιοδήποτε άλλο σχετικό λογισμικό, ανοικτό και ελεύθερα προσβάσιμο) για να φτιάξουν μια μονόλεπτη ψηφιακή ιστορία γύρω από ένα περιβαλλοντικό θέμα ή όποιο άλλο θέμα της αρεσκείας τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

1. Εκπαίδευση στα Μέσα: Οδηγός για Εκπαιδευτικούς, Μαθητές, Γονείς και Επαγγελματίες

Έκδοση στα Αραβικά, Αγγλικά και Γαλλικά από την UNESCO. Ο Οδηγός είναι εν μέρει προϊόν του προγράμματος MENTOR της UNESCO σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ήταν μια πρώτη προσπάθεια δημιουργίας ενός αναλυτικού εργαλείου ως Οδηγό στο πεδίο της ΠΣΜΠ. Ο Οδηγός Σπουδών των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία ουσιαστικά συμπληρώνει και εμπλουτίζει τον προηγούμενο Οδηγό δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Ανάμεσα στα ερωτήματα που προσεγγίζει ο Οδηγός είναι: Από τι πρέπει να αποτελείται η εκπαίδευση στα μέσα; Ποιος πρέπει να την παρέχει; Με ποιο τρόπο μπορεί να ενσωματωθεί στη διδακτέα ύλη του σχολείου; Πέρα από το σχολείο, η οικογένεια έχει λόγο για το συγκεκριμένο ζήτημα; Μπορούν να εμπλακούν και οι επαγγελματίες των μέσων, και με ποιο τρόπο; Τι στρατηγικές μπορεί να υιοθετήσει το κοινό προκειμένου να ασχοληθεί με τα οφέλη και τους περιορισμούς των μέσων;

Ο Οδηγός περιλαμβάνει μια Πρόταση για ένα Πρόγραμμα Ενοτήτων, ένα Εγχειρίδιο για τους Δασκάλους, ένα Εγχειρίδιο για τους Μαθητές, ένα Εγχειρίδιο για τους Γονείς, ένα Εγχειρίδιο για τα Ηθικά Ζητήματα για τους Επαγγελματίες των Μέσων και ένα Εγχειρίδιο για την Ψηφιακή Αγωγή.

Σχετικό link: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001492/149278e.pdf>

2. Δείκτες Ανάπτυξης στα Μέσα από την UNESCO:

Πρόκειται για ένα σετ από διεθνώς αναγνωρισμένους δείκτες, μεταφρασμένους σε πολλές γλώσσες, με στόχο την αξιολόγηση των απαιτούμενων συνθηκών που χρειάζονται οι υπηρεσίες των μέσων και της πληροφορίας προκειμένου να επιτελέσουν τις δημόσιες λειτουργίες τους. Οι δείκτες πρέπει να συμβάλλουν στη διερεύνηση πέντε αλληλένδετων κατηγοριών συνθηκών: ρυθμιστικά συστήματα, πλουραλισμός και ποικιλομορφία στα μέσα, τα μέσα ως πλατφόρμες δημοκρατικού διαλόγου, καλλιέργεια επαγγελματικών δεξιοτήτων, και δεξιότητες υποδομής.

Σχετικό link: <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001631/163102e.pdf>

3. Διεθνής Συνάντηση για την Εκπαίδευση στα Μέσα – Εξελίξεις, Εμπόδια, Νέες Τάσεις από την Συνθήκη της Grünwald: Προς Νέα Κριτήρια Αξιολόγησης;

Η Διεθνής Συνάντηση διοργανώθηκε στο Παρίσι (Ιούνιος 2007) από την Γαλλική Επιτροπή της UNESCO σε συνεργασία με την UNESCO, και με την υποστήριξη του Γαλλικού Υπουργείου Παιδείας και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Σχετικό linkt: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/Synthesis_en.pdf

4. Ενδυνάμωση μέσα από την Εκπαίδευση στα Μέσα

Η έκδοση πραγματοποιήθηκε από το Διεθνές Παρατηρητήριο της NORDICOM, Πανεπιστήμιο του Γκέτεμποργκ, με την υποστήριξη της UNESCO. Το βιβλίο βασίζεται στο Πρώτο Διεθνές Συνέδριο για την Εκπαίδευση στα Μέσα, στο Ριάντο το Μάρτιο του 2007 (επίσης, υποστηριζόμενο από την UNESCO) και στη Διεθνή Συνάντηση για την Εκπαίδευση στα Μέσα– Εξελίξεις, Εμπόδια, Νέες Τάσεις από την Συνθήκη του Grünwald: Προς Νέα Κριτήρια Αξιολόγησης; στο Παρίσι τον Ιούνιο του 2007.

40

Κατά τη συζήτηση θεμάτων σχετικών με τη δημοκρατία και την ανάπτυξη, συχνά ξεχνάμε ότι οι πολίτες με παιδεία στα μέσα αποτελούν τη βασική προϋπόθεση. Σημαντικό προαπαιτούμενο για την ενδυνάμωση των πολιτών είναι μια συνολική προσπάθεια για τη βελτίωση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία – ικανότητες που ενισχύουν τις κριτικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, προτρέποντας τον κάθε πολίτη να χρησιμοποιεί τα μέσα και την πληροφορία ως εργαλεία και ως τρόπους τελειοποίησης των διαδικασιών ανάπτυξης και κοινωνικής αλλαγής, βελτιώνοντας έτσι την καθημερινότητά τους και ενδυναμώνοντας ταυτόχρονα τους πολίτες ώστε να επηρεάζουν οι ίδιοι τις ζωές τους.

Η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία είναι απαραίτητη λοιπόν, για όλους τους πολίτες, και δη, αποφασιστικής σημασίας για τη νεότερη γενιά – και στον ρόλο τους ως πολίτες και συμμετέχοντες σε μια κοινωνία, αλλά και όσον αφορά τη μάθηση, την πολιτιστική έκφραση και την προσωπική τους ολοκλήρωση. Ένα θεμελιακό στοιχείο των ενεργειών για την δημιουργία μιας κοινωνίας με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, είναι η εκπαίδευση στα μέσα. Αλλά, όταν ζητήματα σαν και αυτά συζητώνται, πολύ συχνά το σημείο αναφοράς είναι η κουλτούρα των μέσων του Δυτικού κόσμου. Υπάρχει λοιπόν, επείγουσα ανάγκη να εμπλουτιστεί η ατζέντα με περισσότερες ιδέες από τον μη-Δυτικό κόσμο και με διαπολιτισμικές προσεγγίσεις, σε σχέση με ότι συμβαίνει σήμερα. Η διεθνοποίηση είναι διαφωτιστική και ταυτόχρονα απαραίτητη για το γενικό συμφέρον σε ένα πιο ευρύ, ολιστικό πλαίσιο ιδεών.

Σχετικό linkt: http://www.nordicom.gu.se/clearinghouse.php?portal=publ&main=info_publ2.php&ex=258&me=3

5. Το Αλφαβητάρι Κατανόησης της Πληροφοριακής Παιδείας

Μέσα από αυτή την έκδοση, το Πρόγραμμα Πληροφορία για Όλους της UNESCO (IFAP) δίνει έναν ορισμό της παιδείας στα μέσα, με έναν εύληπτο και μη-τεχνικό τρόπο.

Η έκδοση στοχεύει σε ένα ποικίλο κοινό, από κυβερνητικούς κύκλους, διακυβερνητικούς δημόσιους λειτουργούς, επαγγελματίες της πληροφορίας και εκπαιδευτικούς μέχρι διευθυντές ανθρωπίνου δυναμικού (HR) και κερδοσκοπικούς και μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Ένα απόσπασμα:

« Στη διάρκεια της ζωής σου, όσο περισσότερα μαθαίνεις και τελικά γνωρίζεις, και ειδικότερα όσο πιο σύντομα κατέχεις και υιοθετείς επαρκείς μαθησιακές ικανότητες, συνήθειες και στάσεις – ανακαλύπτοντας πώς, από πού, για ποιον και πότε να ψάξεις και να ανακτήσεις την πληροφορία που χρειάζεσαι να ξέρεις [...] – τόσο περισσότερη παιδεία στην πληροφορία αποκτάς. Η ικανότητά σου να εφαρμόζεις και να χρησιμοποιείς τις δεξιότητες αυτές, τις συνήθειες και τις στάσεις, θα σε βοηθήσουν να λαμβάνεις καλύτερες και πιο έγκαιρες αποφάσεις σχετικές με την προσωπική και οικογενειακή σου υγεία και ευζωία, τις εκπαιδευτικές, εργασιακές, πολιτειακές και άλλες προκλήσεις».

Σχετικό link: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001570/157020e.pdf>

6. Προς τη Δημιουργία Δεικτών για την Πληροφοριακή Παιδεία

Αυτή η έκδοση προσφέρει ένα βασικό εννοιολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της παιδείας στην πληροφορία. Η έκδοση περιλαμβάνει τον ορισμό της πληροφοριακής παιδείας, ένα μοντέλο που συνδέει την πληροφοριακή παιδεία με άλλες ικανότητες των ενηλίκων, όπως οι δεξιότητες στις ΤΠΕ, και μια περιγραφή των προτύπων πληροφοριακής παιδείας στην εκπαίδευση. Η παιδεία στην πληροφορία αποτελεί μέρος ενός ενσωματωμένου σετ δεξιοτήτων που χρειάζεται να αποκτήσουν οι ενήλικες προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους. Όπως προκύπτει από την Διακήρυξη της Αλεξάνδρειας το 2005, παιδεία στην πληροφορία (ή πληροφοριακή παιδεία) είναι η ικανότητα των ατόμων:

- να αναγνωρίζουν τις ανάγκες τους σε πληροφορία
- να τοποθετούν και να αξιολογούν την ποιότητα της πληροφορίας
- να αποθηκεύουν και να ανακτούν πληροφορία
- να κάνουν αποτελεσματική και δεοντολογική χρήση της πληροφορίας, και
- να εφαρμόζουν την πληροφορία για τη δημιουργία και επικοινωνία της γνώσης

Η σύνταξη δεικτών για την πληροφοριακή παιδεία, μέσα από τους οποίους μπορούν να παρουσιαστούν τα επιτεύγματα και να επικεντρωθούν καλύτερα οι μελλοντικές προσπάθειες, αποτελεί προτεραιότητα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η πληροφοριακή παιδεία βρίσκεται στη βάση πολλών από τους Στόχους για την Ανάπτυξη της Νέας Χιλιετίας, για παράδειγμα, μέσα από την καταπολέμηση ασθενειών και την ενίσχυση των ευκαιριών εργασίας. Οι δείκτες για την πληροφοριακή παιδεία μπορούν να βοηθήσουν τις χώρες να καταγράψουν τα αποτελέσματα των πολιτικών για την ενίσχυση της πληροφοριακής παιδείας και να αναγνωρίσουν τον βαθμό στον οποίο μπορούν να συμμετέχουν οι πολίτες στην κοινωνία της γνώσης.

Σχετικό link: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001587/158723e.pdf>

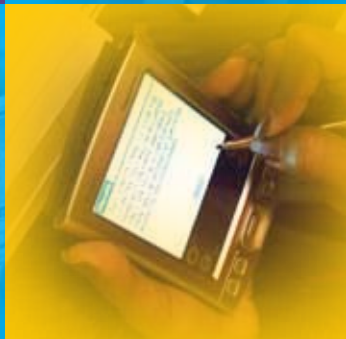
7. Πρότυπα Ικανοτήτων στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) για τους Εκπαιδευτικούς

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη ύπαρξης προτύπων προκειμένου να βοηθήσουν τους εθνικούς εκπαιδευτικούς φορείς να επηρεάσουν θετικά προς τις ΤΠΕ, η UNESCO συνεργάστηκε με την CISCO, την Intel και τη Microsoft, καθώς και με την Διεθνή Κοινωνία για την Τεχνολογία στην Εκπαίδευση, (International Society for Technology in Education - ISTE) και το Virginia Polytechnic Institute and State University (Virginia Tech), για να δημιουργήσει το έργο «Πρότυπα Ικανοτήτων στις ΤΠΕ για τους Εκπαιδευτικούς» (CST).

Στόχος του έργου CST είναι η παροχή οδηγιών προς τους εκπαιδευτικούς πώς να βελτιώσουν την πρακτική τους στις ΤΠΕ και πώς να δώσουν μια νέα διάσταση στις δεξιότητες αυτές, ανεξάρτητα από το χώρο που βρίσκεται η τάξη – καταλήγοντας σε μια καλύτερη παιδεία και σε μαθητές υψηλών δεξιοτήτων. Η έκδοση «Πρότυπα Ικανοτήτων στις ΤΠΕ για τους Εκπαιδευτικούς» αποτελείται από τρία βιβλία που περιλαμβάνουν:

- Ένα Πλαίσιο Πολιτικής που επεξηγεί το σκεπτικό, τη δομή και την προσέγγιση του έργου CST
- Μια Δομή Ενότητων για τα Πρότυπα Ικανοτήτων, που συνδυάζει τα στοιχεία της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης με ποικίλες προσεγγίσεις πολιτικής, ώστε να προκύψει ένα πλέγμα από σετ ικανοτήτων για τους εκπαιδευτικούς, και
- Οδηγίες Εφαρμογής, μέσα από ένα αναλυτικό οδηγό σπουδών για συγκεκριμένες δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι εκπαιδευτικοί, μέσα σε κάθε ενότητα/σετ δεξιοτήτων.

Σχετικά links: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001562/156207e.pdf>
<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001562/156209E.pdf>
<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001562/156210E.pdf>

Μέρος 2

Ενότητες Κορμού
& Ενότητες
Επιλογής

— ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ	51
Κοινό Στόχος του Οδηγού Σπουδών	51
Κύρια Χαρακτηριστικά του Οδηγού Σπουδών	52
Διαδικασία Προσαρμογής του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ: Συστάσεις	53
Στρατηγικές Ενσωμάτωσης	54

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ 57

— ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	58
---	----

ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	59
-----------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ: ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	60
--	----

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	60
-------------------------	----

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	61
-------------------------	----

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	61
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	65
--	----

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	65
-------------------------	----

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	65
-------------------------	----

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	65
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΠΑΡΟΧΟΥΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ, ΟΠΩΣ ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	69
--	----

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	69
-------------------------	----

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	69
-------------------------	----

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	70
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ	72
--	----

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	72
-------------------------	----

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	73
-------------------------	----

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	73
--	----

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	76
----------------------------------	----

— ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ, ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	77
---	----

ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	77
-----------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	78
--	----

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	78
-------------------------	----

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	79
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	79
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	80
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ	80
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	80
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	81
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	81
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	83
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
ΤΙ ΑΠΟΤΕΛΕΙ «ΕΙΔΗΣΗ» - ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	84
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	84
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	84
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	84
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	86
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	
Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ 6 ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ (ΠΟΙΟΣ, ΤΙ, ΠΟΤΕ, ΠΟΥ, ΠΩΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ)	86
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	86
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	86
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	87
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	88
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	88
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	88
— ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ & ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ	90
ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΤΟ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ & Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	91
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	91
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	92
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	92
ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	93
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	94
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	94
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	95
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	95
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ, ΕΚΔΟΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	96
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	96
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	96
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	96
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑ ΒΙΝΤΕΟ	98
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	98
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	98
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	98
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	99
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	100

— ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ 101

ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	101
-----------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	102
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	102
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	102
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	103
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΤΟ ΜΕΣΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ: ΕΝΤΥΠΗ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑ	104
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	104
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	104
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	105
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ	105
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	105
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	105
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	106
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	106
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	106

— ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ 108

ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	108
-----------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ, ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ	110
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	110
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	110
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	110
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ	112
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	112
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	112
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	112
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	115
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	115

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	115
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	115
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	116
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΕΝΑ	117
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	117
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	117
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	117
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	118
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	118
— ΕΝΟΤΗΤΑ 6: ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΕΣΑ	120
ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	120
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΣΩΝ	121
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	121
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	121
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	121
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΜΑΖΙΚΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	122
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	122
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	123
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	123
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ	125
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	125
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	125
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	125
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	127
— ΕΝΟΤΗΤΑ 7: ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	128
ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	128
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ	129
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	129
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	129
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ	131
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	131
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	131
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	132

—	ΕΝΟΤΗΤΑ 8: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	
	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	136
	ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	136
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
	ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	137
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	137
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	138
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	138
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	141
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	141
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	141
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	141
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
	ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ	144
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	144
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	144
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	144
	ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	146
—	ΕΝΟΤΗΤΑ 9: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠσΜΠ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ - ΕΝΟΤΗΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ	147
	ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	147
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ	148
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	148
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	148
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	148
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
	ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠσΜΠ	150
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	150
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	150
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	150
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
	ΠΡΩΘΗΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΕΥΝΟΪΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΣΜΠ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	151
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	151
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	151
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	152
	ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	153
	ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	154
—	ΕΝΟΤΗΤΑ 10: ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ	156
	ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	156

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	157
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	157
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	158
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	159
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	159
— ΕΝΟΤΗΤΑ 1 1: ΤΑ ΜΕΣΑ, Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ	161
ΥΠΟΒΑΘΡΟ και ΣΚΕΠΤΙΚΟ	161
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ	163
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	163
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	163
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	164
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	165
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	165
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	
ΚΟΙΝΩΝΙΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩΝ	165
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	165
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	166
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	166
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	167
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	167
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	168
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	168
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	168
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	168
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	169
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	169
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	
ΑΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	170
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	170
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	170
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	171
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	172
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ	172
ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ	172
— ΕΝΟΤΗΤΑ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ Η/Υ	173
ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	173
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	173
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	174
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	174

—	ΕΝΟΤΗΤΑ 4, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΛΑΝΑ ΚΑΙ ΓΩΝΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΚΑΜΕΡΑΣ – ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΝΟΗΜΑΤΟΣ	175
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	175
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	175
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	176
	ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	178
—	ΕΝΟΤΗΤΑ 5, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ «ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΣ»	179
	ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	179
	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	179
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	180
	ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	180
	ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	181

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ

Η Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία (ΠσΜΠ) αφορά στο ρόλο και τη λειτουργία των μέσων ενημέρωσης και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία, και το διαδίκτυο στην προσωπική μας ζωή και τις δημοκρατικές κοινωνίες. Προωθεί τα δικαιώματα του ατόμου στην επικοινωνία και την έκφραση, καθώς και τα δικαιώματα στην αναζήτηση, τη λήψη και τη μετάδοση της πληροφορίας και των ιδεών. Ενθαρρύνει την αξιολόγηση των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, βάσει του τρόπου παραγωγής τους, των μεταδιδόμενων μηνυμάτων και του κοινού στο οποίο απευθύνονται.

Σε μια κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας

- Η ΠσΜΠ είναι σημαντική για τη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνία και για την επιβίωση
- Τα μέσα και η πληροφορία έχουν κεντρικό ρόλο στις δημοκρατικές διαδικασίες
- Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση πεποιθήσεων, απόψεων και στάσεων
- Παρατηρείται αύξηση στην παραγωγή περιεχομένου από χρήστες, τη χρήση των εικονικών χώρων και τη δημοσιογραφία των πολιτών

Γεφυρώνοντας τα πεδία της «παιδείας στα μέσα» και της «πληροφοριακής παιδείας», ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ παρουσιάζει μια ολιστική προσέγγιση για τον εγγραμματισμό που είναι απαραίτητος για τη ζωή και την εργασία, σήμερα. Ο Οδηγός αυτός αναγνωρίζει την ανάγκη διεύρυνσης του ορισμού του εγγραμματισμού, που θα περιλαμβάνει πλέον τα συστήματα των εντύπων, οπτικών και ηλεκτρονικών μέσων και της πληροφορίας. Επιπλέον, η ΠσΜΠ αναγνωρίζει επίσης, το ρόλο των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των μουσείων ως σημαντικοί πάροχοι πληροφοριών.

51

ΚΟΙΝΟ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ

Το βασικό κοινό στόχος του Οδηγού είναι οι εκπαιδευτικοί. Περιλαμβάνει δηλ. τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας και κυρίως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που βρίσκονται είτε σε καθεστώς επιμόρφωσης είτε εν ενεργεία. Ο Οδηγός αποτελεί ένα εργαλείο ειδικά σχεδιασμένο για τους φορείς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, όπως είναι τα κολλέγια (και τα κοινοτικά κολλέγια) και τα πανεπιστήμια. Παρόλα αυτά, δεδομένου ότι ο Οδηγός σχεδιάστηκε έχοντας την προσαρμογή του κατά νου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε άλλα τμήματα σε ένα κολλέγιο ή σε ένα πανεπιστήμιο, όπου η ΠσΜΠ αποτελεί παρεμφερές αντικείμενο. Ο Οδηγός είναι σχετικός επίσης, και με τις ΜΚΟ, τους κυβερνητικούς εκπροσώπους και τα υπουργεία καθώς και με άλλους κοινωνικούς φορείς.

ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ

Η Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία έχει ως στόχο να φέρει σε επαφή επιστημονικά πεδία που ήταν μέχρι πρότινος, ξεχωριστά και ασύνδετα μεταξύ τους. Αφορά στη γνώση και την κατανόηση των λειτουργιών των μέσων ενημέρωσης, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, στον τρόπο διαχείρισης, στον τρόπο μετάδοσης των μηνυμάτων και των αξιών τους, στον τρόπο χρήσης τους, και στην κριτική αξιολόγηση της μεταδιδόμενης πληροφορίας.

Ο Οδηγός για την ΠσΜΠ είναι αναλυτικός και περιεκτικός. Δημιουργήθηκε βάσει μιας μη-κανονιστικής προσέγγισης και με στόχο την προσαρμογή του, κατά περίπτωση. Παρουσιάζεται με τη μορφή Ενότητων.

Οι ενότητες του Οδηγού περιλαμβάνουν όλα ή κάποια από τα ακόλουθα θέματα:

- Υπόβαθρο και Σκεπτικό
- Βασικές Θεματικές
- Μαθησιακοί Στόχοι
- Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις και Δείγματα Δραστηριοτήτων
- Συστάσεις Αξιολόγησης
- Θέματα-Κλειδιά
- Πηγές

52 Οι **Μαθησιακοί Στόχοι** ορίζουν τους βασικούς στόχους της κάθε Ενότητας για τους εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, προσδιορίζουν τις δεξιότητες και τη γνώση που πρέπει να μπορούν να επιδεικνύουν οι εκπαιδευτικοί μετά την ολοκλήρωση κάθε Ενότητας. Σε κάθε σχέδιο προσαρμογής, αυτοί οι στόχοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο συνολικό πλαίσιο που προσφέρει το **Πρότυπο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων για την ΠσΜΠ**, που αποτελεί τμήμα του παρόντος πακέτου.

Οι θεματικές για το **Υπόβαθρο και το Σκεπτικό** εξερευνούν το θέμα της Ενότητας για τους εκπαιδευτικούς, υπογραμμίζοντας και περιγράφοντας το περιεχόμενο και το πλαίσιο. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι κάθε Ενότητα δεν έχει ως στόχο να είναι εξαντλητική, αλλά να αναδείξει τις πιθανές θεωρήσεις και κατευθύνσεις που μπορεί να πάρει ο εκπαιδευτικός.

Το ίδιο ισχύει και για τις **Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις και τα Δείγματα Δραστηριοτήτων** που περιλαμβάνονται. Σχεδιάστηκαν με στόχο να αναδείξουν τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους μπορούν να καταγραφούν οι δεξιότητες και οι γνώσεις που αποκτήθηκαν σε κάθε Ενότητα. Αυτές οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες μπορούν να ιδωθούν ως παραδείγματα, και μόνο. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να τις χρησιμοποιήσουν ως βάση για να προετοιμάσουν περισσότερο τοπικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες. Για τη διευκόλυνση των προσπαθειών των εκπαιδευτικών, η UNESCO θα δημιουργήσει μια «τράπεζα πληροφοριών» με δραστηριότητες σχετικές με την ΠσΜΠ.

Η θεματική των **Συστάσεων Αξιολόγησης** περιλαμβάνει προτάσεις για μια συστηματική και συνολική αξιολόγηση. Οι συστάσεις αυτές έχουν ως στόχο να τονίσουν τις δυνατότητες αξιολόγησης, που περιλαμβάνουν την αξιολόγηση για τη μάθηση, αξιολόγηση της μάθησης και αξιολόγηση ως διαδικασία μάθησης.

Τέλος, κάποιες ενότητες περιλαμβάνουν τη θεματική των **Πηγών**, που προτείνονται για παράλληλη χρήση με τις Ενότητες. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βρουν βέβαια και τις δικές τους, τοπικές πηγές και να τις προσθέσουν στη λίστα.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ: ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Κατά τη διαδικασία εφαρμογής και προσαρμογής οποιουδήποτε προγράμματος σπουδών, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι παράμετροι που υπάρχουν σε κάθε φορέα που ασχολείται με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: οι προτεραιότητες και οι στόχοι του φορέα, το περιεχόμενο υπαρχόντων προγραμμάτων και οι προτεραιότητές τους, τα χρονοδιαγράμματα και οι χρονικοί περιορισμοί. Οι συστάσεις που ακολουθούν προσφέρονται ως ένας τρόπος επαλήθευσης ότι ο Οδηγός ανταποκρίνεται στις ανάγκες των φορέων και των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

- Εντοπισμός των ομάδων με τους βασικούς συντελεστές και δημιουργία μιας επιτροπής παρακολούθησης.
- Στα αρχικά στάδια, πρέπει να γίνει μια αναλυτική θεώρηση του Οδηγού για την ΠσΜΠ και του Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων. Αυτό θα επιτρέψει στους διάφορους φορείς να προσδιορίσουν τις περιοχές προτεραιοτήτων στον Οδηγό, βάσει των αναγκών τους.
- Μια αξιολόγηση των ήδη υπαρχόντων οδηγών κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς στους σχετικούς φορείς ή τις χώρες είναι απαραίτητη προκειμένου να εξακριβωθεί εάν υπάρχουν ή όχι στοιχεία για την ΠσΜΠ ήδη στη διδακτέα ύλη. Αυτό προφανώς, θα βοηθήσει στην αποφυγή περιττών επαναλήψεων και αλληλοεπικαλύψεων. Θα βοηθήσει επίσης, στον εντοπισμό τυχόν κενών στους ήδη υπάρχοντες οδηγούς και προγράμματα σπουδών, τα οποία μπορούν να καλυφθούν μέσα από την ΠσΜΠ.
- Η καλύτερη προσέγγιση για την εφαρμογή της ΠσΜΠ πρέπει να προσδιοριστεί από κάθε φορέα ξεχωριστά λαμβάνοντας υπόψη το διαθέσιμο χρόνο και τις απαιτούμενες πηγές (πχ. σε υλικό και σε ανθρώπινο δυναμικό). Ερωτήσεις-κλειδιά που πρέπει να ληφθούν υπόψη εδώ είναι: Πώς πρέπει να διδαχτεί η ΠσΜΠ; Πώς πρέπει να ενσωματωθεί; Υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό στο συγκεκριμένο φορέα για την ΠσΜΠ; Εάν όχι, που μπορεί να βρεθεί; Υπάρχει πρόσβαση στο απαιτούμενο υλικό και τις πηγές; Εάν όχι, που μπορούν να βρεθούν; Πως αυτές οι αναγνωρισμένες ανάγκες επηρεάζουν τελικά τη διαδικασία προσαρμογής;
- Αυτός ο Οδηγός για την ΠσΜΠ πρέπει να προετοιμαστεί για προσαρμογή. Αυτό σημαίνει πρακτικά ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί μια προσαρμοσμένη κατά περίπτωση, εκδοχή του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ, βάσει όσων αναφέρθηκαν προηγουμένως. Η Πλατφόρμα για το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο της UNESCO, (OER - www.unesco.org/webworld/en/oer) μπορεί να βοηθήσει πρακτικά στη διαδικασία προσαρμογής. Το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο είναι εκπαιδευτικό υλικό που υπόκειται σε καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας όπως τα Creative Commons, που είναι ελεύθερο για χρήση από τρίτους (βλ. Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αυτής για περισσότερες λεπτομέρειες).
- Όταν δημιουργηθεί ένας προσαρμοσμένος Οδηγός ή μια κατά παραγγελία εκδοχή του, είναι σημαντικό να γίνει μια πιλοτική δοκιμή. Το δοκιμαστικό αυτό στάδιο θα πρέπει να καταγραφεί και το αποτέλεσμα να αξιολογηθεί.
- Βάσει της αξιολόγησης της πιλοτικής δοκιμής, πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες αναθεωρήσεις στον προσαρμοσμένο Οδηγό, συμπεριλαμβανομένων και των συστάσεων εφαρμογής.
- Στο στάδιο αυτό, πρέπει να είναι έτοιμη μια ευρεία ενσωμάτωση του Οδηγού μέσα στο φορέα, βάσει της διαδικασίας προσαρμογής που επέλεξε ο ίδιος ο φορέας (βλ. παρακάτω).
- Πρέπει να γίνεται διαρκής επαλήθευση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Οδηγού. Όπου είναι απαραίτητο, πρέπει να δημιουργηθούν και να καταγραφούν μελέτες περίπτωσης (case studies) ως ένας τρόπος μετάδοσης καλών πρακτικών και πληροφόρησης της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας για την αντίστοιχη δουλειά που γίνεται σε διάφορους φορείς.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ

Οι παρακάτω στρατηγικές για την ενσωμάτωση του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ προσφέρονται προς περαιτέρω σκέψη:

- Ως αυτόνομο μάθημα: Ο Οδηγός Σπουδών για την ΠσΜΠ μπορεί να προσφερθεί ως ξεχωριστό μάθημα με διδακτικές μονάδες. Μπορεί να είναι υποχρεωτικό ή μάθημα επιλογής για όλους τους εκπαιδευτικούς. Για τους εκπαιδευτικούς εν ενεργεία, ο Οδηγός Σπουδών μπορεί να προσφερθεί ως πρόγραμμα πιστοποίησης για τον εμπλουτισμό των δεξιοτήτων τους.
- Μέσα από τα ινστιτούτα επιμόρφωσης: Αυτό περιλαμβάνει εντατική εκπαίδευση, μίας ή δύο εβδομάδων, για την απόκτηση εμπειρίας, ακολουθούμενη από την ανάθεση εργασίας στους εκπαιδευτικούς που θα πρέπει να ολοκληρώσουν σε διάστημα 2-3 μηνών. Διδακτικές μονάδες μπορούν επίσης, να προσφερθούν για όσους συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα.
- Σύνθετη ενσωμάτωση: Διαφορετικά στοιχεία του Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ μπορούν να ενσωματωθούν σε πολλά, σχετικά μαθήματα που υπάρχουν ήδη για τους εκπαιδευτικούς. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την εκπαιδευτική τεχνολογία, τον αλφαριθμητισμό, τις κοινωνικές σπουδές, κτλ. Αυτή είναι μάλλον και η πιο σύνθετη από τις στρατηγικές που προτείνονται εδώ. Για να είναι αποτελεσματική η ενσωμάτωση, χρειάζεται προσεκτικός σχεδιασμός σχετικά με τους γενικότερους στόχους και την αξιολόγηση του προγράμματος.
- Ως ηλεκτρονικό μάθημα: Το μάθημα αυτό μπορεί να προσφερθεί και ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο, για τους ασκούμενους και τους εκπαιδευτικούς εν ενεργεία. Μπορεί να περιλαμβάνει συνεργασία με κάποιον φορέα μέσα ή έξω από την χώρα. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι δε χρειάζεται ένα ινστιτούτο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών να δημιουργήσει το δικό του ηλεκτρονικό μάθημα, αλλά μπορεί κάλλιστα να συνεργαστεί με ένα πανεπιστήμιο που έχει ήδη δυνατότητες για ηλεκτρονικά μαθήματα στο διαδίκτυο. Ο φορέας μπορεί να σκεφτεί να προσφέρει το μάθημα ως πιστοποιητικό, ως δίπλωμα ή ως πτυχίο προγράμματος.

Μακροπρόθεσμα, μπορεί να γίνει ένα συνδυασμός δύο ή περισσότερων στρατηγικών. Είναι προφανές ότι η διαδικασία προσαρμογής και οι στρατηγικές ενσωμάτωσης θα διαφέρουν από φορέα σε φορέα, εξαρτώμενες από μια σειρά καθοριστικών παραγόντων. Οι πιο προφανείς είναι το επίπεδο της ετοιμότητας, η διαθεσιμότητα των πηγών και της εξειδίκευσης, και το εύρος και ο στόχος της ενσωμάτωσης.

Προσαρμογή και Διάδοση Οδηγών Σπουδών για την ΠσΜΠ μέσα από τη νέα Πλατφόρμα της UNESCO για το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο

Η Πλατφόρμα της UNESCO για το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (www.unesco.org/webworld/en/oer) είναι μια νέα και πρωτοποριακή πρωτοβουλία που προσφέρει επιλεγμένες εκδόσεις της UNESCO ως ελεύθερο προς χρήση, ανοικτό εκπαιδευτικό περιεχόμενο (ΑΕΠ). Το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο είναι εκπαιδευτικό υλικό που έχει γίνει διαθέσιμο και υπόκειται σε καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας όπως τα Creative Commons*, αλλά είναι ελεύθερο προς χρήση από τρίτους.

Μέσα από την Πλατφόρμα της UNESCO για το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (ΑΕΠ), οι παγκόσμιες κοινότητες πρακτικής – συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών, των μαθητευόμενων και των επαγγελματιών της εκπαίδευσης – θα μπορούν να αντιγράψουν ελεύθερα, να προσαρμόζουν και να μοιράζονται το περιεχόμενό τους, μαζί και τον Οδηγό για την ΠσΜΠ.

Αφού πείσουμε και βοηθήσουμε τα ινστιτούτα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών να διαδώσουν τους προσαρμοσμένους Οδηγούς Σπουδών για την ΠσΜΠ ως υλικό ελεύθερο προς χρήση μέσα από το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (ΑΕΠ) στην Πλατφόρμα, προσφέρουμε στον επαγγελματία, τον παιδαγωγό, ή τον ελεγκτή ποιότητας που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν τα δικά τους προγράμματα σπουδών, μια μοναδική ευκαιρία να επιλέξουν εύκολα και αυθόρμητα και να συγκρίνουν οδηγούς σπουδών από εγχώριους ή διεθνείς φορείς, στη γλώσσα τους. Έτσι μπορούν να «αντιγράψουν» εύκολα, νόμιμα και ελεύθερα το περιεχόμενο που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες τους και να το προσαρμόσουν στις τοπικές τους απαιτήσεις.

Η Πλατφόρμα ενθαρρύνει τη συνεργασία και τις ευκαιρίες διασύνδεσης μεταξύ των σχετικών φορέων, και πιο σημαντικό, τη διασύνδεση με την UNESCO για μελλοντικές προσθήκες στον Οδηγό Σπουδών για την ΠσΜΠ. Μετά την παρουσίασή της στα τέλη του 2011, η Πλατφόρμα της UNESCO για το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (ΑΕΠ), θα μπορεί να προσφέρει βοήθεια στην κατάρτιση δεξιοτήτων στα Creative Commons* και να συμβάλει στη αναδιμόρφωση και τη μεταφορά υλικού από το ΑΕΠ σε φορείς που είναι πρόθυμοι να μοιραστούν τις προσαρμογές τους.

* Οι άδειες Creative Commons βασίζονται σε παραδοσιακές πρακτικές πνευματικής ιδιοκτησίας και επιτρέπουν στους δημιουργούς να ορίζουν τα δικαιώματα που διατηρούν, και τα δικαιώματα που μπορούν να μεταφέρουν προς όφελος των αποδεκτών ή άλλων δημιουργών.
(<http://creativecommons.org>)

Ενότητες
Κορμού

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

“Εάν ήταν δυνατόν να ορίσουμε γενικά την αποστολή της παιδείας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρωταρχικός στόχος είναι να εξασφαλίσει στους μαθητές τέτοια οφέλη από τη μάθηση, που θα τους επιτρέψει να συμμετέχουν πλήρως στη δημόσια, κοινοτική και οικονομική ζωή. “

New London Group

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η ραγδαία εξάπλωση των μέσων¹ και των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) καθώς και η συνακόλουθη σύγκλιση της επικοινωνίας και της πληροφορίας καθιστούν επιτακτική ανάγκη την προσέγγιση της Παιδείας στα Μέσα και την Πληροφορία (ΠσΜΠ) ως ζωτικής σημασίας για την ενδυνάμωση των πολιτών. Η ΠσΜΠ αποτελεί πλέον σημαντικό προαπαιτούμενο για τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και την διασφάλιση της ίσης πρόσβασης στην πληροφορία και τη γνώση. Οι κοινωνίες που ζούμε σήμερα καθοδηγούνται κατά κόρον από την πληροφορία και τη γνώση. Δεν μπορούμε να αποφύγουμε την πανταχού παρουσία των μέσων και των λοιπών μορφών των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας καθώς και τον ρόλο που παίζουν στην προσωπική, οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή. Είναι λοιπόν, ξεκάθαρο ότι χρειάζονται νέες μορφές ικανοτήτων (γνώση, δεξιότητες και στάσεις) ώστε να μπορούν οι πολίτες να συμμετέχουν αποτελεσματικά και να επιτυγχάνουν σε όλα τα στάδια της ζωής, στις κοινωνίες της πληροφορίας και της γνώσης. Ως εκ τούτου, η ΠσΜΠ έχει ιδιαίτερη σημασία στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης.

Σύμφωνα με πρόσφατα στατιστικά στοιχεία από το *ITU World Telecommunication/ICT Indicators Database, 2009*, 1,3 δις (τα 3/4) από 1,7 δις νοικοκυριά παγκοσμίως, που αντιπροσωπεύουν 4,9 δις πληθυσμό, έχουν μια τηλεοπτική συσκευή, 0,6 δις (το 1/3) που αντιπροσωπεύουν 1,9 δις πληθυσμό, έχουν πρόσβαση σε Η/Υ, και 4,6 δις συνδρομές κινητών τηλεφώνων καταγράφηκαν στο τέλος του 2009. Σε αυτό προστίθενται και περισσότεροι από 2,5 δις δέκτες ραδιοφώνου. Η Παγκόσμια Ένωση Εφημερίδων (World Association Newspapers) αναφέρει ότι η ανάγνωση των εφημερίδων επί πληρωμή ξεπερνά τα 1,4 δις παγκοσμίως το 2007. Το Ινστιτούτο Στατιστικής της UNESCO εκτιμά ότι περίπου 1 εκ. νέα βιβλία εκδίδονται ετησίως σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συνδυαστικά, ο αριθμός των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών, οι εφημερίδες, τα κινητά τηλέφωνα, η πρόσβαση και χρήση του διαδικτύου, τα βιβλία, οι βιβλιοθήκες, οι διαφημιστικές ανακοινώσεις και τα βιντεοπαιχνίδια, καθορίζουν σημαντικά το μέγεθος της γνώσης που λαμβάνουμε για τον εαυτό μας, τη χώρα μας, τις κουλτούρες μας, και τον κόσμο γύρω μας.

Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών είναι κεντρικής σημασίας στη δημοκρατία και την καλή διακυβέρνηση, ως πλατφόρμα δημοκρατικού διαλόγου αλλά και ως φορείς πληροφορίας και γνώσης. Εάν τα μέσα προορίζονται για να υποστηρίξουν τη δημοκρατία, τότε οι πολίτες πρέπει να μάθουν πώς να τα χρησιμοποιούν με κριτικό τρόπο, γνωρίζοντας πώς να ερμηνεύουν την πληροφορία που λαμβάνουν, μαζί με τη χρήση των μεταφορών, της ειρωνείας, και τον τρόπο που δομούνται οι ιστορίες και τα γεγονότα προς συγκεκριμένες ερμηνείες. Ως πολίτες, οι άνθρωποι χρειάζονται να έχουν συγκεκριμένες ικανότητες (γνώση, δεξιότητες και στάσεις) ώστε να εμπλέκονται με τα μέσα, και κατ' επέκταση στις πολιτικές διαδικασίες και τη διακυβέρνηση, και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις πηγές που προσφέρονται από τα μέσα, τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία, και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Η ΠσΜΠ προσφέρει λοιπόν, ένα απαραίτητο σετ ικανοτήτων για τον 21ο αιώνα.

Από πολλές πλευρές, λοιπόν, ο παραδοσιακός αλφαριθμητισμός έχει επαναπροσδιοριστεί. Δεν επαρκεί πλέον, μόνο η εκμάθηση της ανάγνωσης, της γραφής και της αριθμητικής. Αν και δεν μπορούν να υποτιμηθούν οι θεμελιώδεις δεξιότητες του αλφαριθμητισμού και της αριθμητικής, η ενσωμάτωση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία στη διδακτέα ύλη σημαίνει ότι οι νέοι πρέπει να κατανοήσουν επίσης, τις λειτουργίες των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών και να αναζητούν, να αξιολογούν, να χρησιμοποιούν και να δημιουργούν πληροφορία για την εκπλήρωση προσωπικών, κοινωνικών, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών στόχων. Πρέπει, επίσης, να κατέχουν βασικές δεξιότητες κριτικής σκέψης, ανάλυσης και χρήσης αυτών για την προσωπική τους έκφραση, για να γίνουν ανεξάρτητοι μαθητές, παραγωγόι, ενημερωμένοι πολίτες, επαγγελματίες και για να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση και τις δημοκρατικές διαδικασίες της κοινωνίας (βλ. Αναφορά του Εθνικού Φόρουμ για την Πληροφοριακή Παιδεία, 2005).

¹ Για τους σκοπούς του Οδηγού αυτού, άσχετα από τη φύση και τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται, τα μέσα ορίζονται ως μια πηγή αξιόπιστης πληροφορίας, μέσα από μια συντακτική διαδικασία βασισμένη σε δημοσιογραφικές αξίες και αποδοτέα σε έναν οργανισμό ή νομικό πρόσωπο. Στο βαθμό που τα μέσα παίζουν σημαντικό ρόλο στο επικοινωνιακό σύστημα κάθε κοινωνίας, η καθεστωτική τους «εικόνα» μπορεί να αναμειχθεί με μια σειρά από παρόχους πληροφοριών έξω από τα μέσα, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα αρχεία, οι πάροχοι περιεχομένου στο διαδίκτυο, άλλοι οργανισμοί πληροφορίας καθώς και πολίτες που παράγουν το δικό τους περιεχόμενο.

Η ενότητα αυτή βασίζεται σε τρεις άξονες: κριτική σκέψη, προσωπική έκφραση και συμμετοχή. Προσεγγίζει την ΠσΜΠ ως σχετική και αλληλοεπικαλυπτόμενη με μια σειρά από άλλα επιστημονικά πεδία και θα εξερευνήσει ερωτήματα, όπως:

- Τι είναι πληροφορία; Τι είναι τα μέσα; Γιατί πρέπει να τα διδάξουμε; Γιατί είναι σημαντικά;
- Τι είναι Παιδεία στα Μέσα;
- Τι είναι Πληροφοριακή Παιδεία;
- Γιατί μιλάμε για Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία;

Η ενότητα θα παρουσιάσει την ΠσΜΠ περισσότερο ως μια διδακτική και μαθησιακή διαδικασία παρά ως ένα επιστημονικό αντικείμενο. Ως εκ τούτου, θα εισάγει εκτενώς τους εκπαιδευτικούς σε βασικά ζητήματα-κλειδιά και έννοιες του πεδίου, που θα εξεταστούν αναλυτικότερα σε άλλες ενότητες, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στη «διδασκαλία για» και τη «διδασκαλία με» την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία. Στόχος είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν παιδεία στα μέσα και την πληροφορία και να καλλιεργήσουν τις απαιτούμενες δεξιότητες και ικανότητες για την ενσωμάτωση της ΠσΜΠ στη διδακτέα ύλη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Κατανόηση της Παιδείας στα Μέσα και την Πληροφορία: Βασικός Προσανατολισμός
2. ΠσΜΠ και συμμετοχή των πολιτών
3. Αλληλεπιδρώντας με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών
4. ΠσΜΠ, διδασκαλία και μάθηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ: ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ορισμός των εννοιών «πληροφορία» και «μέσα»
- Εξερεύνηση της σημασίας των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών
- Περιγραφή των βασικών μαθησιακών αποτελεσμάτων της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν τα βασικά μαθησιακά αποτελέσματα/στοιχεία που χαρακτηρίζουν την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία
- Κατανοούν την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, και την σπουδαιότητα και σχέση της με την καθημερινότητα των μαθητών και των εκπαιδευτικών, σήμερα
- Εξετάζουν τους ρόλους των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία, και το διαδίκτυο
- Εξετάζουν τους παραπάνω ρόλους σε διάφορα κείμενα των μέσων και της πληροφορίας

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΟΙ ΠΟΛΛΑΠΛΟΙ ΡΟΛΟΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών παίζουν σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες πληροφορίας και επικοινωνίας. Αποτελούν ένα τρόπο επικοινωνίας της πληροφορίας, αν και ο ρόλος τους είναι πολύ πιο ευρύς από αυτό. Για τους σκοπούς του Οδηγού Σπουδών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία, τα μέσα ορίζονται (άσχετα από την φύση τους και τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται) ως πηγές αξιόπιστης και επίκαιρης πληροφόρησης, που δημιουργείται μέσα από μια συντακτική διαδικασία, βασιζόμενη σε δημοσιογραφικές αξίες, με τη συντακτική ευθύνη να αποδίδεται σε ένα συγκεκριμένο οργανισμό ή νομικό πρόσωπο. Στο βαθμό που τα μέσα αποτελούν ένα σημαντικό μέρος του καθημερινού επικοινωνιακού συστήματος κάθε κοινωνίας, η «καθεστωτική τους εικόνα» αναμειγνύεται με μια σειρά από παρόχους πληροφοριών έξω από τα μέσα, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα αρχεία, οι πάροχοι περιεχομένου στο διαδίκτυο, και άλλοι οργανισμοί πληροφορίας καθώς και πολίτες που παράγουν το δικό τους περιεχόμενο.

Τα μέσα έχουν πολλαπλούς ρόλους:

- Ενεργούν ως κανάλια πληροφορίας και γνώσης μέσα από τα οποία οι πολίτες επικοινωνούν μεταξύ τους και λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις
- Προωθούν τον ενημερωμένο διάλογο μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών παραγόντων της κοινωνίας
- Προσφέρουν γνώση για τα περισσότερα που μαθαίνουμε για τον κόσμο γύρω μας, πέρα από την άμεση εμπειρία
- Αποτελούν μέσα εκ των οποίων μια κοινωνία μαθαίνει για τον τρόπο λειτουργίας της και δημιουργούν μία αίσθηση κοινότητας
- Λειτουργούν ως θεματοφύλακας του κράτους σε όλες του τις μορφές, προωθώντας τη διαφάνεια στην πολιτική ζωή και το δημόσιο έλεγχο αυτών που βρίσκονται στην εξουσία, αποκαλύπτοντας τη διαφθορά, την κακή διοίκηση και διαχείριση του κράτους
- Αποτελούν σημαντικούς καταλύτες για τις δημοκρατικές διαδικασίες και εκ των εγγυητών για τη διεξαγωγή ελεύθερων και δίκαιων εκλογών
- Αποτελούν όχημα πολιτιστικής έκφρασης και συνοχής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- Λειτουργούν ως συνήγορος και εκφραστής της κοινωνίας, σεβόμενα παράλληλα τις αξίες του πλουραλισμού²

— ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Η ορθή χρήση της πληροφορίας, διαθέσιμη στα μέσα και τους διάφορους παρόχους πληροφοριών, εξαρτάται από τις ικανότητες των πολιτών να κατανοούν τις ανάγκες τους σε πληροφόρηση, να εντοπίζουν, να ανασύρουν, και να αξιολογούν της ποιότητα της πληροφορίας στην οποία έχουν πρόσβαση. Σήμερα, υπάρχει μια τεράστια ποικιλία πληροφοριακού υλικού, περιεχομένου και διαθέσιμων πηγών, ειδικά στο διαδίκτυο, που διαφέρουν αρκετά σε αξιοπιστία, και αξία. Επιπλέον, η πληροφορία υπάρχει σε διάφορες μορφές (πχ. ως κείμενο, ως εικόνα, ως στατιστική, σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή), και μπορεί να είναι διαθέσιμη μέσα από ηλεκτρονικές αποθήκες και διαδικτυακές πύλες (portals), εικονικές και πραγματικές βιβλιοθήκες και συλλογές ντοκιμαντέρ, βάσεις δεδομένων, αρχεία, μουσεία, κ.ο.κ. Ο πιο σημαντικός παράγοντας είναι πάντως, η ποιότητα της πληροφορίας, που μπορεί να ποικίλει από «πολύ καλή» σε «πολύ κακή».

Πριν την αξιολόγηση των πηγών πληροφορίας, είναι σημαντικό να σκεφτούμε για ποιο λόγο δημιουργήθηκε η πληροφορία. Αυτό θα βοηθήσει να εντοπίσουμε αξιόπιστες πηγές πληροφορίας. Ερωτήσεις-κλειδιά μπορεί να είναι: Ποια πηγή ή ποιο είδος πηγής είναι το πιο αξιόπιστο για παροχή πληροφορίας στη συγκεκριμένη περίπτωση; Ποιες πηγές είναι πιο αξιόπιστες, αντικειμενικές, χωρίς κρυφά κίνητρα, και με έλεγχο ποιότητας;

Μπορούμε να σκεφτούμε μια πληροφορία που προσφέρεται από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα αρχεία και το διαδίκτυο. Αυτοί οι πάροχοι πληροφοριών έχουν μια σειρά από ρόλους, μεταξύ των οποίων:

- Να πληροφορούν
- Να εκπαιδεύουν
- Να διευκολύνουν τις διδακτικές και τις μαθησιακές διαδικασίες
- Να παρέχουν πρόσβαση σε όλους τους τύπους της πληροφορίας (συνχά με δωρεάν πρόσβαση, πλουραλιστικά, αξιόπιστα, χωρίς περιορισμούς)
- Να λειτουργούν ως δίοδος για την πληροφορία
- Να προωθούν παγκόσμιες αξίες και κοινωνικά δικαιώματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης και της πληροφορίας
- Να λειτουργούν ως συλλογική μνήμη της κοινωνίας
- Να συγκεντρώνουν την πληροφορία
- Να διαφυλάσσουν την πολιτιστική κληρονομιά
- Να ψυχαγωγούν

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κάντε μια έρευνα στα μέσα για να βρείτε πηγές ή κείμενα των μέσων που αποτελούν παραδείγματα των παραπάνω λειτουργιών. Εντοπίστε τα κείμενα που απεικονίζουν τους ρόλους αυτούς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Κάντε μια έρευνα στις βιβλιοθήκες των κολλεγίων/πανεπιστημίων ή τις δημόσιες βιβλιοθήκες για να βρείτε βιβλία ή άλλες διαθέσιμες πηγές που προσφέρουν πληροφορίες για τη δημοκρατία, άλλα μέρη του κόσμου, διαφορετικές κουλτούρες, την κοινωνική και οικονομική ζωή κτλ. Θέστε ερωτήματα όπως: Ποιος αποφασίζει για το επίπεδο των πηγών που κατανέμονται στις βιβλιοθήκες; Ποιος αποφασίζει για το ποια βιβλία θα περιληφθούν και ποια θα αποκλειστούν από τις βιβλιοθήκες; Ποιος αποφασίζει ποια βιβλία είναι πιο σημαντικά από κάποια άλλα; Οι βιβλιοθήκες εξυπηρετούν τους σκοπούς τους; (Μια παρόμοια δραστηριότητα μπορεί να οργανωθεί και για τα μουσεία ή τα αρχεία).
- Τα μέσα παίζουν σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση της δημιουργίας και ίδρυσης ενός κράτους. Συζητήστε πως υπερβολικοί περιορισμοί που μπορεί να επιβάλλονται στα μέσα μπορούν να τα εμποδίσουν από την άσκηση της λειτουργίας αυτής. Σκεφτείτε για το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης στη χώρα σας. Πόσες πολλές διαφορετικές απόψεις μπορείτε να βρείτε για τη δημιουργία, την ίδρυση του κράτους και τα εθνικά συμφέροντα και από ποια προοπτική;

- Ψάξτε στο διαδίκτυο για ιστορίες σχετικές με την ηθελημένη καταστροφή βιβλιοθηκών, μουσείων, ή αρχείων ή συγκεκριμένων βιβλίων, λόγω πολέμου, εθνικών διενέξεων κτλ. Πως μπορείτε να επιβεβαιώσετε ότι η ιστορία είναι αληθινή; Δεδομένου ότι αυτή είναι η πρώτη ενότητα, οι εκπαιδευτικοί μπορεί να μην έχουν αναπτύξει ακόμα τις αναγκαίες δεξιότητες για να απαντήσουν στην ερώτηση αυτή, οπότε δε χρειάζεται να αφιερώσουν πολύ χρόνο εδώ, και μπορούν να προχωρήσουν στις άλλες ερωτήσεις παρακάτω. Πως μπορεί η καταστροφή των μέσων, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, οι διαθέσιμες πηγές και οι προσφερόμενες υπηρεσίες από τους φορείς αυτούς, να επηρεάσουν τους ανθρώπους, την ιστορία ή την κουλτούρα τους; Τι άλλες συνέπειες, βάσει τη δικής σας παρατήρησης, έχουν αυτές οι πράξεις;
- Τι είναι η δημόσια πληροφορία; Ερευνήστε με ποιο τρόπο διαχειρίζεται η δημόσια πληροφορία από δύο κυβερνητικούς φορείς στη χώρα σας. Συζητήστε για την επάρκεια (ή την απουσία) της πληροφορίας που παρέχεται από τους δύο φορείς. Υπάρχουν εθνικές πολιτικές για τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών; Υπάρχει πρόσβαση σε νόμους για την πληροφορία στη χώρα σας; Χρησιμοποιούνται με κάποιο τρόπο; Ποια είναι τα δικαιώματα των πολιτών, όπως αναφέρονται στο Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου;³
- Βασίζομενοι στις απαντήσεις στην παραπάνω προτεινόμενη δραστηριότητα, σημειώστε τα αποτελέσματα για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία (δηλ. τι μπορεί να κάνει ένα άτομο που έχει παιδεία στα μέσα και την πληροφορία). Τι σημαίνει ο κάθε όρος ξεχωριστά;
- Φτιάξτε μια λίστα με τα μέσα που έχουν καθημερινή παρουσία στις ζωές των μαθητών και των εκπαιδευτικών, σήμερα. Ποιοι είναι οι βασικοί ρόλοι και οι λειτουργίες που εκτελούν καθένα από τα μέσα αυτά; Τι πιστεύετε ότι σημαίνει να είναι κανείς «εγγράμματος» όσον αφορά στη χρήση των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών; Τι γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις είναι απαραίτητες;
- Κρατήστε ένα ημερολόγιο για μια ημέρα όπου θα καταγράφετε την καθημερινή σας χρήση και αλληλεπίδραση με τα μέσα και τους παρόχους πληροφοριών, όπως οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί πάροχοι περιεχομένου στο διαδίκτυο. Τι μοτίβο χρήσης προκύπτει από την προσωπική σας χρήση; Πόσες ώρες αφιερώνετε στη χρήση των μέσων και άλλων τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, η τηλεόραση ή το ραδιόφωνο; Τι ρόλους παίζουν αυτά τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών στη ζωή σας;
- Κάντε μια βόλτα στο σχολείο ή τη γειτονιά σας. Φτιάξτε μια λίστα με παραδείγματα από μέσα και άλλους παρόχους πληροφοριών με παρουσία στο εν λόγω περιβάλλον. Ποιον από τους παραπάνω ρόλους καταγράφουν τα παραδείγματα αυτά;
- Φανταστείτε ότι ξυπνάτε μια ημέρα όπου δεν υπάρχουν πλέον μέσα, βιβλιοθήκες, διαδίκτυο και κινητά τηλέφωνα. Επιπλέον, όλες οι εφημερίδες, τα περιοδικά, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί και τα τηλεοπτικά κανάλια έχουν εξαφανιστεί. Αναλύστε σε μικρές ομάδες τι θα συνέβαινε στους πολίτες:
- Πως θα ενημερώνονταν τώρα;
 - Πως θα επικοινωνούσαν τα νέα, τα στοιχεία και τα γεγονότα;
 - Τι επιπλοκές θα είχε στις αποφάσεις που συνήθως λαμβάνετε;
 - Τι θα σας έλειπε περισσότερο - προσωπικά- σε μια τέτοια περίπτωση;
 - Τι απώλειες θα είχε η κοινωνία από ένα τέτοιο πρόβλημα;
- Γράψτε ένα «γράμμα προς τη σύνταξη» με τα συμπεράσματα για την αξία των μέσων και της πληροφορίας σε μια δημοκρατική κοινωνία.

3 Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και της γνώμης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία να εκφέρει γνώμες χωρίς παρεμβάσεις και να αναζητά, να λαμβάνει και να μοιράζεται πληροφορίες και ιδέες μέσα από κάθε μέσο και άσχετα από χωρικούς περιορισμούς.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠσΜΠ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Η Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία ενώνει επιστημονικά περιοχές, που ήταν μέχρι τώρα ξεχωριστές και ασύνδετες μεταξύ τους. Στοχεύει να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν τη σημασία των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών σχετικά με:

- α) τη λήψη ενήμερων αποφάσεων
- β) τη γνώση σχετικά με τον κόσμο γύρω τους
- γ) τη δημιουργία μιας αίσθησης κοινότητας
- δ) τη διατήρηση του δημοσίου διαλόγου και
- ε) την ενσασχόληση με τη δια βίου μάθηση

Επιπλέον, η ΠσΜΠ πρέπει να ωθεί τους πολίτες να γίνουν ενεργοί παραγωγοί της πληροφορίας, καινοτόμοι στα προϊόντα των μέσων και της πληροφορίας, καθώς και κριτικοί και σκεπτόμενοι πολίτες. Η ΠσΜΠ πρέπει να τους παρακινεί να χρησιμοποιούν τα νέα και παραδοσιακά μέσα για την προσωπική τους έκφραση, τη δημιουργικότητα και την ευρύτερη συμμετοχή στη δημοκρατία της χώρας τους και το παγκόσμιο δίκτυο πληροφοριών.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Εξετάστε τα χαρακτηριστικά της ΠσΜΠ όπως περιγράφονται στη *Σχήμα 1 του Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών και Ικανοτήτων του Οδηγού των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία (Μέρος 1)*. Συζητήστε για το κάθε χαρακτηριστικό ξεχωριστά. Καταγράψτε τι σημαίνει το καθένα από αυτά για εσάς. Πιστεύετε ότι η περιγραφή είναι πλήρης; Τι άλλο, θα πρέπει κατά τη γνώμη σας, να περιλαμβάνει;
- Εξετάστε τις ακόλουθες ορολογίες σχετικά με τα διαφορετικά είδη αλφαριθμητισμού που συνδέονται με την ΠσΜΠ και χρησιμοποιούνται από διάφορους φορείς ανά τον κόσμο:
 - Παιδεία στα Μέσα
 - Παιδεία στη χρήση των βιβλιοθηκών
 - Παιδεία στους Η/Υ
 - Παιδεία στην ελευθερία της έκφρασης
 - Διαδικτυακή παιδεία
 - Ψηφιακή παιδεία
 - Ειδιοσεογραφική παιδεία
 - Κινηματογραφική παιδεία
 - Παιδεία στα ηλεκτρονικά παιχνίδια/ψυχαγωγία

Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο ή μια βιβλιοθήκη, κάντε μια έρευνα για τους διάφορες ερμηνείες για τον καθένα από τους παραπάνω όρους. Τι παρατηρείτε για τη σχέση που έχουν ανάμεσα και μεταξύ τους αυτές οι ξεχωριστές ορολογίες ή έννοιες για την ΠσΜΠ; Περιγράψτε σε μια παράγραφο τη δική σας αιτιολογία για το συνδυασμό της παιδείας στα μέσα και της πληροφοριακής παιδείας ως ΠσΜΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΣΜΠ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Λειτουργίες των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο
- Τι πρέπει να περιμένουν οι πολίτες από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο
- ΠΣΜΠ και η σημασία της για τη δημοκρατία και την καλή διακυβέρνηση
- Ελευθερία της έκφρασης, συντακτική ανεξαρτησία των μέσων, πλουραλισμός και ποικιλομορφία στα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Κατανοούν και να περιγράφουν τις λειτουργίες των μέσων και των άλλων παρόχων πληροφοριών, όπως αυτές σχετίζονται με την πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση, την προσωπική έκφραση, και τη συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες, και να
- Αναγνωρίζουν τις συνθήκες που απαιτούνται στα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών για την εκτέλεση των λειτουργιών αυτών

65

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η δημοσιογραφία και οι πηγές των μέσων είναι σημαντικά στοιχεία για κάθε κοινωνία. Χωρίς τους δημοσιογράφους και τα ειδησεογραφικά μέσα, δε θα υπήρχε το λεγόμενο «παράθυρο στον κόσμο» - δε θα είχαμε πολλούς τρόπους να μάθουμε τι συμβαίνει στις κοινότητές μας ή στον κόσμο, πέρα από την άμεση, προσωπική μας εμπειρία. Ως εκ τούτου, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες-κλειδιά που πρέπει να σέβονται οι δημοσιογραφικές πρακτικές, και που τελικά περιμένουν οι πολίτες από τη δημοσιογραφία:

- **Οργάνωση της γνώσης** – οργάνωση και κατανόηση της χαοτικής πληροφορίας, πέρα από τις επίσημες θέσεις, για την αποκάλυψη ειδικών συμφερόντων
- **Αξιοπιστία** – στα μέσα, οι πηγές πληροφοριών πρέπει να είναι ξεκάθαρες ώστε οι πολίτες να μπορούν να κρίνουν τη σχετικότητα, την αξιοπιστία και τυχόν προκαταλήψεις. Σημαντικά αναπάντητα ερωτήματα πρέπει να τίθενται με δυνατότητες περαιτέρω εξηγήσεων, εάν συνεχίζεται η αντιπαράθεση.
- **Δημόσιο συμφέρον** – στη δουλειά τους, οι δημοσιογράφοι μπορούν να κάνουν πολλά για το δημόσιο συμφέρον εφοδιάζοντας τους πολίτες με την πληροφόρηση που χρειάζονται για να παίρνουν μέρος στις δημόσιες υποθέσεις

- **Ανεξαρτησία** – πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι ο δημόσιος διάλογος λαμβάνει χώρα πέρα από προσωπικές προκαταλήψεις, οι σχολιαστές πρέπει να εξετάζουν «και τις δύο πλευρές του νομίσματος» (δηλ. να συζητούν ιδέες με τις οποίες είτε συμφωνούν είτε διαφωνούν) και οι δημοσιογράφοι να επιδεικνύουν ανεξάρτητη σκέψη στην εργασία τους
- **Διάλογο για τη δημόσια κριτική και την επίλυση προβλημάτων** – τα μέσα πρέπει να προσφέρουν πολλές διόδους επικοινωνίας που να επιτρέπουν τη δημόσια αλληλεπίδραση (γράμματα, email, τηλεφωνική επικοινωνία ή δημόσια forum): Οι πολίτες περιμένουν επίσης, από τα μέσα να τους δώσουν το χώρο ή το χρόνο για να συζητούν στη «δική τους» γλώσσα με τους συμπολίτες τους· Επιπλέον περιμένουν ότι θα υπάρχει μια ευρεία αντιπροσώπηση των απόψεων και των αξιών τους στην ειδησεογραφική κάλυψη των γεγονότων
- **Ευθύνη** – τα μέσα πρέπει να παρακολουθούν όλους όσους ασκούν εξουσία, όχι μόνον τις κυβερνήσεις, αλλά επίσης και σημαντικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Με το να φέρουν τους ισχυρούς ενώπιον των ευθυνών τους, τα μέσα μπορούν να διαμορφώνουν μια αίσθηση κοινότητας
- **Αναλογική και σχετική ενημέρωση** – οι πολίτες έχουν την ανάγκη για έγκαιρη ενημέρωση για σημαντικά θέματα και τάσεις. Οι αναφορές όμως δεν πρέπει να υπερτονίζουν ή να υποτιμούν την πραγματική φύση των απειλών και των ρίσκων
- **Ισορροπία ανάμεσα στην ιδιωτικότητα και το δικαίωμα στην πληροφόρηση** – οι πολίτες περιμένουν από τους επαγγελματίες των μέσων να κρατούν μια ισορροπία ανάμεσα στο δημόσιο αγαθό της ενημέρωσης και το ατομικό δικαίωμα στην ιδιωτικότητα (σύγκριση με Fackson Banda, UNESCO, 2009)

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Η πρόσβαση στην πληροφορία είναι σημαντική για τη δημοκρατία και την ανάπτυξη. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης και της πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία. Η πληροφορία αποτελεί εξίσου κτήμα των πολιτών. Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών όπως οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο, πρέπει να εξασφαλίζουν το δικαίωμα στην ελευθερία της πληροφόρησης για κάθε πολίτη.

66 Ο ρόλος των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών αλλάζει με τη ραγδαία εξάπλωση των τεχνολογιών, όπως είναι οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ). Οι ΤΠΕ προσφέρουν πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση σχεδόν αυτόματα. Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο, μπορούν να προσφέρουν νέου τύπου υπηρεσίες και να γίνουν κάτι περισσότερο από απλά κέντρα πηγών αναφορών ή παροχής πληροφορίας. Αυτές οι νέες δυνατότητες προσφέρουν νέες ευκαιρίες για την αποτελεσματική και επαρκή κάλυψη των αναγκών των πολιτών για δια βίου μάθηση, έρευνα και ψυχαγωγία, και για τη διασύνδεση των κοινοτήτων.

Τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών έχουν πολλές βασικές λειτουργίες, μεταξύ των οποίων:

- Ανοικτή πρόσβαση στις πηγές πληροφοριών χωρίς τυχόν φυλετικούς, σεξιστικούς, επαγγελματικούς, και θρησκευτικούς περιορισμούς. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες, ειδικότερα, προσφέρουν πρόσβαση χωρίς καμία επιβάρυνση
- Προστασία της ιδιωτικότητας και της εμπιστευτικότητας των αναγνωστών σχετικά με το περιεχόμενο που αναζητούν επί τόπου ή ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο
- Πρόσβαση σε διαφορετικές και πλουραλιστικές πηγές πληροφοριών, βασισμένες στον επαγγελματισμό και χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές ή ηθικές προκαταλήψεις
- Συλλογή και διατήρηση της πληροφορίας για τις μελλοντικές γενιές

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Χρησιμοποιώντας σχετικό υλικό από βιβλιοθήκες και από το διαδίκτυο, κάντε μία έρευνα ανάμεσα σε 5 και 10 ειδησεογραφικές ιστορίες του περασμένου έτους σε εθνικό ή παγκόσμιο επίπεδο. Εντοπίστε ποιες από τις προσδοκίες που περιγράφονται παραπάνω εκπληρώνονται σε κάθε μία από τις ιστορίες αυτές. Ποια είναι τα σημεία-κλειδιά σε αυτές τις ιστορίες που τις καθιστούν αποτελεσματικά παραδείγματα; Για τις ιστορίες εκείνες που δεν καλύπτουν τις παραπάνω προσδοκίες, προτείνετε αλλαγές που μπορούν να γίνουν για να βελτιωθούν.
- Γράψτε μια μικρή έκθεση υποστηρίζοντας ότι οι αναγνώστες έχουν την υποχρέωση να προσεγγίζουν την ειδησεογραφία με ανοιχτό μυαλό και όχι πιστεύοντας μόνο ότι τα μέσα ενισχύουν προϋπάρχουσες απόψεις.
- Επιλέξτε την κάλυψη μιας τοπικής ιστορίας ή ενός τοπικού θέματος και εξετάστε το διεξοδικά. Μέρος του να έχει κάποιος παιδεία στα μέσα και την πληροφορία είναι και να έχει επίγνωση και την ικανότητα να εφαρμόζει τα παραπάνω κριτήρια για την κάλυψη που λαμβάνουν ποικίλα θέματα. Σε ποιο βαθμό οι προσδοκίες των πολιτών καλύπτονται στο τοπικό παράδειγμα; Τι επιπτώσεις έχει η κάλυψη στην τοπική κοινότητα; Όπου δεν εκπληρώνονται οι προσδοκίες των πολιτών, τι τρόπο προσφυγής έχουν οι πολίτες για να διευθετήσουν τα προβλήματά τους; Τι ρόλο μπορεί να παίξει η παιδεία στα μέσα και την πληροφορία για την υποστήριξη των πολιτών;
- Συμφωνείτε με την άποψη ότι οι ενήμεροι πολίτες είναι πιο καλά εξοπλισμένοι για να λαμβάνουν αποφάσεις και να συμμετέχουν σε μια δημοκρατική κοινωνία; Γιατί συμβαίνει αυτό; Γράψτε ένα άρθρο εκθέτοντας την άποψή σας.
- Συζητήστε: Πώς προσεγγίζεται και αξιολογείται ο ρόλος της πληροφορίας στην κοινωνία σας; Ποια πιστεύετε ότι είναι η σχέση ανάμεσα στην πληροφορία και τη γνώση και ανάμεσα στην πληροφορία και την εξουσία;

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ, ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ

67

Η ελευθερία της πληροφορίας και της έκφρασης βρίσκονται στη βάση της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία. Σε αυτό το πλαίσιο, η χρήση του σχετικού όρου «ελευθερία της πληροφορίας» αναφέρεται στην πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία. «Η πληροφορία είναι καταλυτική για την κατανόηση του κόσμου γύρω μας, την ικανότητα να ανακαλύπτουμε τον δικό μας σημαντικό ρόλο σε αυτόν, και την ικανότητα να εκμεταλλευόμαστε θετικά τις διαθέσιμες πηγές. Όταν η πληροφορία συγκεντρώνεται στα χέρια των ολίγων ή στα χέρια της ελίτ, τότε η ικανότητα της κοινής γνώμης να λαμβάνει και να αξιολογεί αποφάσεις μειώνεται δραστικά. Ένα μέσο με ήθος και πλουραλισμό μπορεί να διασφαλίσει τη διαφάνεια, την αξιοπιστία και την εφαρμογή του νόμου (βλ. Εγχειρίδιο για την Ελευθερία της Έκφρασης της UNESCO). Τα ανεξάρτητα μέσα αντλούν την εξουσία τους από την υπεύθυνη καταγραφή των γεγονότων στις κοινότητες που υπηρετούν.

— ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ελευθερία της έκφρασης είναι η ελευθερία του να εκφράζεις και να ανταλλάσσεις γνώμες και απόψεις χωρίς το φόβο απειλών ή ποινικών πράξεων. Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης προστατεύει όχι μόνον το δικαίωμα του λόγου αλλά και κάθε μορφή αναζήτησης, λήψης και ανταλλαγής πληροφοριών ή ιδεών, ανεξάρτητα από το μέσο που χρησιμοποιείται. Η ελευθερία του τύπου είναι ένα απαραίτητο υπόβαθρο του δικαιώματος αυτού, αφού προωθεί την ελεύθερη έκφραση και ανταλλαγή απόψεων στο κοινό, και είναι ως εκ τούτου, σημαντική για τη σύσταση και υποστήριξη των κοινοτήτων και της κοινωνίας των πολιτών. Η ελευθερία της έκφρασης προωθεί την πραγματική αίσθηση του ανήκειν σε μια κοινωνία, επιτρέποντας στους απλούς πολίτες να εξετάζουν και να εκφράζουν διαφορετικές απόψεις και γνώμες. Η ελευθερία της έκφρασης είναι ένα αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο της πολιτικής υπευθυνότητας και απαραίτητη για την κριτική σκέψη. Περιορισμοί στην ελευθερία της έκφρασης επιτρέπονται μόνο όταν κρίνονται απαραίτητοι για την προστασία της ελευθερίας άλλων πολιτών. Τέτοιοι περιορισμοί, όπως οι νόμοι που απαγορεύουν τις «ομιλίες μίσους», πρέπει να είναι ορισμένοι ξεκάθαρα για την αποφυγή παρεξηγήσεων.

— ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

Ένας πλουραλιστικός μιντιακός τομέας – ο οποίος διασταυρώνει τις πλατφόρμες των μέσων (έντυπες, οπτικοακουστικές, ηλεκτρονικές), τον τόπο του συμβάντος (εθνικό, περιφερειακό και κοινοτικό) και τις πολιτικές τοποθετήσεις - βοηθά τις κοινωνίες να στοχάζονται καλύτερα. Όταν η λειτουργία των μέσων διασκορπίζεται σε πολλά χέρια, οι γνώμες που είναι λιγότερο δημοφιλείς μπορούν να βρουν ακόμα κάποιο φόρουμ έκφρασης. Μια αποτελεσματική μείξη των διεθνών, εθνικών και τοπικών αγορών των μέσων μπορεί να εφοδιάσει τους ανθρώπους με τα κατάλληλα εργαλεία για να συμμετέχουν στις δημοκρατικές διαδικασίες. Η πιο ευρεία δυνατή διάδοση της πληροφορίας από ποικίλες και ανταγωνιστικές πηγές συμβάλλει τελικά σε μια καλή ποιότητα ζωής των πολιτών. Αν και σε γενικές γραμμές, οι εφημερίδες και τα οπτικοακουστικά μέσα ξεχωριστές ιδιοκτησίας κριτικάρουν το ένα το περιεχόμενο του άλλου, η συγκέντρωση των μέσων σε μια ενιαία ιδιοκτησία απέχει κατά πολύ από την προσφορά αμοιβαίας κριτικής και μπορεί να οδηγήσει σε προωθητικά ή υποστηρικτικά μέσα.

— ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η συντακτική ανεξαρτησία αναφέρεται στην επαγγελματική ελευθερία που έχουν οι συντάκτες να λαμβάνουν συντακτικές αποφάσεις χωρίς την παρέμβαση των ιδιοκτητών των μέσων ή κάποιου άλλου κρατικού ή μη-κρατικού παράγοντα. Η συντακτική ανεξαρτησία εξακριβώνεται, για παράδειγμα, όταν ένας μιντιακός οργανισμός δημοσιεύει άρθρα τα οποία μπορεί να μην είναι αρεστά στους ιδιοκτήτες του ή τους διαφημιστές.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Χρησιμοποιώντας πηγές στο διαδίκτυο και τις βιβλιοθήκες, κάντε μια έρευνα για την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των μεγαλύτερων ομίλων μέσων ενημέρωσης και των κυβερνητικών μονοπωλίων. Καταγράψτε τα μεγαλύτερα περιουσιακά τους στοιχεία. Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτή η ιδιοκτησία στην πρόσβαση, την επιλογή και την ελευθερία της έκφρασης; Ερευνήστε τους νόμους σε ισχύ στη χώρα ή την κοινότητά σας για τη ρύθμιση της ιδιοκτησίας και του ελέγχου των μέσων ενημέρωσης.
- Αξιολογήστε τον ρόλο των εναλλακτικών ή ανεξάρτητων μέσων στην κοινότητά σας. Επιλέξτε ένα παράδειγμα και περιγράψτε τα βασικά συστατικά που το καθιστούν **ανεξάρτητο** μέσο. Με ποιους τρόπους επιτρέπει τη δημοκρατική συμμετοχή στα κοινά; Με ποιους τρόπους διαφέρει από τα κυρίαρχα, μαζικά μέσα;
- Ερευνήστε το έργο των οργανισμών που προωθούν την ελευθερία της έκφρασης ή την προστασία των δημοσιογράφων, όπως το Άρθρο 19, η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων, οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, ή τοπικές και εθνικές ΜΚΟ. Εστιάστε στο έργο των δημοσιογράφων που υποστηρίζονται από τους οργανισμούς αυτούς και εντοπίστε τα βασικά στοιχεία της δουλειάς τους που τα καθιστούν άξια υποστήριξης.
- Συζητήστε γιατί οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται το δικαίωμα των μέσων στην συντακτική ανεξαρτησία, και ειδικότερα, γιατί πρέπει να απέχουν από την άσκηση πίεσης στα μέσα σε σχέση με την κάλυψη των ειδήσεων και των επίκαιρων ζητημάτων. Στο ίδιο πλαίσιο, συζητήστε την παρακάτω αναφορά της Κορασόν Ακίνο, πρώην Πρόεδρο των Φιλιππινών, η οποία ηγήθηκε της μετάβασης της χώρας της από την δικτατορία στη δημοκρατία.

« Τόσο άρρηκτα συνδεδεμένη είναι η έννοια της ελευθερίας του Τύπου με τη δημοκρατία, ώστε ένας ηγέτης πρέπει να προσεγγίζει κάθε προσπάθεια επιβολής, ακόμα και των πιο νόμιμων, περιορισμών, με ιδιαίτερη προσοχή. Οι κίνδυνοι είναι μεγάλοι, όχι μόνο για τη φήμη ενός προσώπου ως δημοκρατικού ηγέτη, αλλά και για την αρετή και τη δέσμευσή του προς τη δημοκρατία. Γιατί η απολυταρχική πρόκληση είναι μεγάλη και υπάρχουν πάντα συκοφάντες, πρόθυμοι να συμβάλλουν στη στρέβλωση της έννοιας της δημοκρατίας για να εισάγουν μια σειρά από αυταρχικές αμαρτίες».

Επεκτείνετε τη συζήτηση σε άλλες πιθανές επιρροές στην συντακτική ανεξαρτησία και προτείνετε τρόπους για το πώς μπορούν τέτοιες αθέμιτες επιρροές να αποφευχθούν.

- Συζητήστε ποιο είναι το νόημα ενός νόμου με στενά ορισμένα πλαίσια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΠΑΡΟΧΟΥΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ, ΟΠΩΣ ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ, ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

69

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Πως τα μέσα επικοινωνούν το νόημα
- Το ζήτημα της αναπαράστασης: πώς τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών παρουσιάζουν την πληροφορία, τους ανθρώπους, τις κουλτούρες, τις εικόνες, τα μέρη, κτλ.
- Ο ρόλος των χρηστών, των πολιτών και του κοινού
- Ενασχόληση με τα μέσα, μέσω της δημιουργίας περιεχομένου από χρήστες

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Μετά την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Κατανοούν και να περιγράφουν βασικές έννοιες-κλειδιά που χρησιμοποιούν τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών
- Κατανοούν πώς η γνώση των συγκεκριμένων εννοιών μπορεί να βοηθήσει τους χρήστες/πολίτες να αλληλεπιδρούν κριτικά με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ένα βασικό στοιχείο της παιδείας στα μέσα είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα μέσα κατασκευάζουν διαφορετικές ιστορίες, πώς διαμορφώνουν την πληροφορία για την παρουσίασή της, και τι τεχνικές χρησιμοποιούν για να οργανώσουν υλικό το οποίο υπό άλλες συνθήκες, θα ήταν χαστικό και δύσκολο να κατανοήσουν. Είναι σημαντικό να υπάρχει μια βασική γνώση των διαφορετικών τεχνικών που χρησιμοποιούν τα μέσα, των «κωδίκων» και των τρόπων ερμηνείας τους. Είναι σχετικό επίσης, να πρέπει να σκεφτούμε ποιος παράγει και διευθετεί το υλικό των μέσων και πόσο ενεργό ή διαδραστικό είναι οι καταναλωτές των μέσων και της πληροφορίας – εάν οι δικές τους αντιλήψεις επηρεάζουν τον τρόπο που παρουσιάζεται η πληροφορία.

Σχετικά με την ΠσΜΠ, οι ακόλουθες βασικές θεματικές πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά προκειμένου να κατανοήσουμε πώς λειτουργούν τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών, πώς μεταδίδουν το νόημα, πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν, και πώς μπορεί να αξιολογηθεί η προβαλλόμενη πληροφορία. Οι παρακάτω περιοχές βρίσκονται στη βάση επίσης, των επόμενων εννοιών του παρόντος Οδηγού Σπουδών για την ΠσΜΠ:

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

- Πώς χρησιμοποιούν οι παραγωγοί των μιντιακών κειμένων διαφορετικές τεχνικές ή τρόπους αναπαράστασης διαφόρων τύπων της πληροφορίας, για να επικοινωνήσουν;
- Πώς ερμηνεύονται και εκλαμβάνονται οι χρήσεις αυτές από το ευρύ κοινό;
- Ποιοι είναι οι κώδικες και οι συνθήκες ή τα «στατιστικά στοιχεία» ή η γραμματική ενός συγκεκριμένου μέσου;
- Ένας σχολιαστής των μέσων, ο Μάρσαλ Μακ Λούαν, έγραψε ότι «το μέσο είναι το μήνυμα»,⁴ εννοώντας ότι το ίδιο το μέσο – έντυπο, οπτικοακουστικό, διαδικτυακό – επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε τον κόσμο. Πώς η επιλογή των μέσων επηρεάζει τελικά το είδος της πληροφορίας που λαμβάνουμε; Πώς αυτό διαμορφώνει τελικά το μήνυμα που μεταδίδεται από τα μέσα;

70

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

- Εξετάστε τις εικόνες των μέσων ή τις αναπαραστάσεις
- Αναλύστε τις εικόνες ή τα κείμενα των μέσων
- Αναλύστε το περιεχόμενο
- Ποιος ωφελείται από την αποδοχή των αναπαραστάσεων των μέσων και ποιος ζημιώνεται;
- Πώς οι εικόνες αυτές επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και τους άλλους γύρω μας;
- Πώς επηρεάζουν τη γνώση και αντιληψή μας για τον κόσμο, πέρα από την άμεση εμπειρία μας;
- Πώς επηρεάζουν την οπτική μας σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων, την ενδυνάμωση των γυναικών, των ΑμεΑ, των αυτόχθονων και των εθνικών μειονοτήτων;
- Εξετάστε σε ποιο βαθμό η συντακτική ανεξαρτησία αντανακλάται στα κείμενα των μέσων

4 McLuhan & Fiore, 1967. *The Medium is the Message: An Inventory of Effects*. Penguin Modern Classics.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ / ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΟ ΑΠΟ ΧΡΗΣΤΕΣ

- Η έννοια του ανθρώπινου παράγοντα είναι σημαντική εδώ – ποιος δημιουργεί το μιντιακό κείμενο και το κείμενο της πληροφορίας και γιατί;
- Συνδέεται με τα δικαιώματα της επικοινωνίας και της έκφρασης για τον πολίτη και τον επαγγελματία
- Συνδέεται με την ελευθερία της έκφρασης, την ενεργή συμμετοχή των πολιτών και την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία
- Πρέπει να ληφθούν υπόψη, επίσης, πηγές (ανθρώπινες, οικονομικές, τεχνολογικές, κτλ.) και ρυθμίσεις

ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΩΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΧΡΗΣΤΕΣ / ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

- Κοινό - στόχος και ενεργά ακροατήρια
- Ενεργοί πολίτες και χρήστες / καταναλωτές διαπραγματεύονται τις δικές τους ερμηνείες βάσει του τι φέρνουν οι ίδιοι στα κείμενα των μέσων
- Τα ακροατήρια έχουν προσδοκίες από τη βιομηχανία των μέσων βασισμένες στη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και τη δίκαιη μεταχείριση
- Οι χρήστες / καταναλωτές έχουν προσωπικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες για πληροφόρηση

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΩΣ ΧΡΗΣΤΕΣ/ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

- Πώς οι πάροχοι πληροφοριών επιλέγουν πηγές πληροφόρησης και σημαντικά κριτήρια επιλογής
- Πώς οι πάροχοι πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, γίνονται συνδρομητές ή αγοράζουν τις πηγές πληροφοριών, όπως βιβλία, περιοδικά και βάσεις δεδομένων
- Πώς οι πάροχοι πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων και ιδιωτικών παρόχων υπηρεσιών στο διαδίκτυο, χρηματοδοτούνται
- Πώς οι πάροχοι πληροφοριών έχουν έσοδα από τις υπηρεσίες πληροφοριών

71

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

- Ποιος είναι ο στόχος του κειμένου των μέσων / της πληροφορίας;
- Πώς παράγεται;
- Ποιος το δημιούργησε;
- Ποιο είναι το κοινό στο οποίο απευθύνεται; Πως το ξέρετε;
- Ποιο είναι το κύριο μήνυμα;
- Ποιος ωφελείται από αυτό και τι κερδίζει;
- Ποιες είναι οι δικές μου ανάγκες για πληροφορία;
- Πώς μπορώ να εντοπίσω και να ορίσω τις ανάγκες αυτές;
- Η πληροφορία που χρειάζομαι υπάρχει στη μορφή που την θέλω; Εάν όχι, τι πρέπει να κάνω για αυτό;
- Πώς μπορώ να κατανοήσω, οργανώσω και να αξιολογήσω την πληροφορία που βρήκα;
- Πώς μπορώ να παρουσιάσω την πληροφορία αυτή σε εύχρηστες μορφές;
- Πώς μπορώ να διατηρήσω, αποθηκεύσω και επαναχρησιμοποιήσω, να καταγράψω και να αρχειοθετήσω την πληροφορία;

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Επιλέξτε ένα κείμενο των μέσων και της πληροφορίας και εφαρμόστε τις ερωτήσεις-κλειδιά που θέσαμε παραπάνω. Τι μαθαίνετε για την παραγωγή στα μέσα και τη βιομηχανία των μέσων, τα μηνύματα που μεταδίδονται καθώς και για το κοινό στο οποίο προορίζονται;
- Σκεφτείτε μια προσωπική ή οικονομική δραστηριότητα που θα θέλατε να αναλάβετε. Καταγράψτε την. Εφαρμόστε τις ερωτήσεις-κλειδιά ξεκινώντας με την ερώτηση «ποιες είναι οι ανάγκες σας για πληροφορία»
- Καταγράψτε όλες τις δραστηριότητές σας στη διάρκεια μιας μέρας, από τη στιγμή που ξυπνάτε μέχρι τη στιγμή που πηγαίνετε για ύπνο το βράδυ. Αναλύστε σε μικρές ομάδες: χρειάζεστε πληροφόρηση για να συμμετέχετε στις δραστηριότητές αυτές; Γράψτε δίπλα από κάθε δραστηριότητα την πληροφορία που χρειάζεστε. Για παράδειγμα, χρειάζεστε να ξέρετε τη θερμοκρασία έχει έξω προκειμένου να ντυθείτε, χρειάζεστε να ξέρετε την κατάσταση της κυκλοφορίας στους δρόμους πριν να πάρετε το λεωφορείο, χρειάζεστε να ξέρετε τι γίνεται με την οικονομία προκειμένου να ξέρετε εάν θα ζητήσετε ένα δάνειο. Συζητήστε: Πόσο σημαντική είναι η πληροφόρηση στην καθημερινότητα σας; Πόσες αποφάσεις θα δυσκολευόσασταν να λάβετε χωρίς πληροφόρηση;
- Χρησιμοποιώντας τη βιβλιοθήκη ή το διαδίκτυο, κάντε μια έρευνα σχετικά με τα πιο δημοφιλή προγράμματα στη τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, τις κινηματογραφικές ταινίες ή τις διαφημίσεις τον περασμένο χρόνο. Ποια από τα βασικά θέματα που αναφέρονται παραπάνω, είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία τους; Περιγράψτε τους τρόπους με τους οποίους ένα ή περισσότερα από τα παραπάνω θέματα τονίζονται στο παράδειγμα αυτό.
- Εξηγήστε γιατί οι δημοσιογράφοι έχουν το δικαίωμα να μην αποκαλύπτουν τις πηγές της πληροφορίας σε τρίτους, εκτός από τους εκδότες τους.
- Συζητήστε για τη «Δημοσιογραφία ως αρχή επαλήθευσης».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΣΜΠ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

Βασική κατανόηση της ΠΣΜΠ και της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας

- Παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την ΠΣΜΠ
- Διδασκαλία για και μέσω της ΠΣΜΠ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Μετά την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους η ΠσΜΠ μπορεί να ενισχύσει την διδακτική και μαθησιακή διαδικασία
- Εξερευνούν παιδαγωγικές προσεγγίσεις σχετικές με την ΠσΜΠ
- Αναπτύσσουν συγκεκριμένες δραστηριότητες που κάνουν χρήση αυτών των παιδαγωγικών προσεγγίσεων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η μάθηση βάσει της διερεύνησης αντικειμένου αποτελεί μια μαθητοκεντρική, εκπαιδευτική προσέγγιση όπου το επίκεντρο της έρευνας είναι τα ζητήματα σχετικά με την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία στη σύγχρονη κοινωνία. Περιλαμβάνει πολλά από τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τη διερευνητική μάθηση, την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων, όπου οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες μέσα από τα ακόλουθα διερευνητικά στάδια: εντοπισμός των θέματος, αναγνώριση των στάσεων και πεποιθήσεων που υποβόσκουν σε λανθάνουσα μορφή, αποσαφήνιση των γεγονότων και των αξιωμάτων πίσω από το θέμα: εντοπισμός, οργάνωση και ανάλυση των στοιχείων: ερμηνεία και επίλυση του θέματος, και ανάληψη δράσης και αναθεώρηση των συνεπειών και των αποτελεσμάτων σε κάθε φάση. Είναι μια κατάλληλη μέθοδος για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν ζητήματα σε βάθος. Παραδείγματα από την προσέγγιση της διερεύνησης αντικειμένου για την ΠσΜΠ περιλαμβάνουν: εξερεύνηση της απεικόνισης του φύλου και της εθνότητας μέσα από την ανάλυση των μέσων, εξερεύνηση μεταξύ της ιδιωτικότητας και των μέσων μέσα από πρωτογενή και δευτερογενή ανάλυση κειμένων, εξερεύνηση της παρενόχλησης μέσω διαδικτύου (cyber-bullying) μέσα από εθνογραφική έρευνα.

73

ΜΑΘΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Η μάθηση βάσει επίλυσης προβλημάτων αποτελεί ένα σύστημα διδασκαλίας και ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών το οποίο αναπτύσσει ταυτόχρονα τις διεπιστημονικές βάσεις γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών, παράλληλα με τις στρατηγικές κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων. Δημιουργήθηκε αρχικά στο Τμήμα Ιατρικής του McMaster University στο Οντάριο του Καναδά. Αποτελεί ένα ιδιαίτερα δομημένο μοντέλο συνεργατικής μάθησης για τον εμπλουτισμό της ατομικής και συλλογικής γνώσης, μέσω της ενασχόλησης των μαθητών με την κριτική και την εξέταση σε βάθος πραγματικών προβλημάτων. Τα μαθησιακά αντικείμενα, οι ερωτήσεις και μέθοδοι διερεύνησης, καθώς και τα συμπεράσματα είναι όλα προϊόντα των ίδιων των μαθητών. Ένα παράδειγμα μάθησης βάσει επίλυσης προβλημάτων στην ΠσΜΠ περιλαμβάνει το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής καμπάνιας κοινωνικού μάρκετινγκ για ένα συγκεκριμένο κοινό.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Η επιστημονική διερεύνηση αναφέρεται σε μια σειρά τεχνικών που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες για να εξερευνήσουν το φυσικό κόσμο και να προτείνουν ερμηνείες βάσει των στοιχείων που βρίσκουν. Η διερευνητική διαδικασία συχνά παρουσιάζεται ως μια απλοποιημένη σειρά βημάτων που ονομάζονται κύκλος διερεύνησης, και περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως: παρατήρηση, ερωτήσεις, εύρεση του τι είναι ήδη γνωστό, σχεδιασμός έρευνας, έλεγχος της προηγούμενης γνώσης στο φως πειραματικών δεδομένων, χρήση εργαλείων για τη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων, προτάσεις για πιθανές ερμηνείες, και επικοινωνία των αποτελεσμάτων. Αυτή η μέθοδος θα μπορούσε κάλλιστα να ενσωματωθεί στη διδασκαλία της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία. Παραδείγματα της επιστημονικής διερεύνησης για την ΠσΜΠ περιλαμβάνουν: εξέταση της επιρροής της βίας στα μέσα ή εξέταση των ρόλων των ηλεκτρονικών κοινοτήτων.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης (case study) περιλαμβάνει μια σερ βάθος εξέταση ενός συγκεκριμένου περιστατικού ή γεγονότος. Εφαρμόζεται ευρέως στο Harvard Business School όπου πανεπιστημιακοί φοιτητές κάνουν χρήση αληθινών περιστατικών για να διαπιστώσουν πώς η θεωρητική γνώση μπορεί να εφαρμοστεί σε πραγματικές περιπτώσεις. Η προσέγγιση αυτή είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ καθώς οι μαθητές εκτίθενται καθημερινά σε ποικίλες μορφές μηνυμάτων από τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Προσφέρει ένα συστηματικό τρόπο εξέτασης των γεγονότων, μέσα από τη συλλογή δεδομένων, την ανάλυση πληροφορίας και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, τα οποία με τη σειρά τους υποστηρίζουν τη διερευνητική μάθηση μεταξύ των μαθητών. Οι μαθητές αποκτούν μια βαθύτερη και πιο πλήρη γνώση του τρόπου με τον οποίο τα γεγονότα ή τα περιστατικά συνέβησαν όπως συνέβησαν. Η μελέτη περίπτωσης σχετίζεται επίσης, και με τη δημιουργία και εξέταση των (βασικών) υποθέσεων. Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να αναλάβουν μια μελέτη περίπτωσης για τη στρατηγική μιας καμπάνιας μάρκετινγκ και την κυκλοφορία ενός πολύ επιτυχημένου φιλμ, ενός βιβλίου best seller, ή άλλου, ευρέως αναγνωρίσιμου, μιντιακού προϊόντος.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η συνεργατική μάθηση αναφέρεται στη διδακτική προσέγγιση που βάζει τους μαθητές να εργαστούν συλλογικά για την εκπλήρωση κοινών στόχων. Η συνεργατική μάθηση μπορεί να ποικίλει από μια απλή εργασία σε ζεύγη μέχρι πιο περίπλοκους τρόπους όπως, η μάθηση μέσω σχολικών εργασιών, η μάθηση μέσω παιχνιδιών συναρμολόγησης, η καθοδηγούμενη μαθητοκεντρική, ερωτηματική και αμφίδρομη διδασκαλία, όλοι εκ των οποίων στοχεύουν σε μαθησιακά οφέλη, όπως είναι η καλλιέργεια της εννοιολογικής κατανόησης και προηγμένης σκέψης, καλύτερες διαπροσωπικές δεξιότητες, περισσότερες θετικές στάσεις απέναντι στο σχολείο και την ατομική ταυτότητα, και εξερεύνηση του τρόπου διαχείρισης της ακαδημαϊκής ετερογένειας στην τάξη μέσα από μια ευρεία γκάμα κατορθωμάτων στις κύριες δεξιότητες των μαθητών. Είναι μια κατάλληλη μέθοδος για την εκμάθηση και διδασκαλία της εκπαίδευσης στα μέσα αφού απαιτεί την ανταλλαγή ιδεών και μάθησης από τον έναν στον άλλον. Ένα παράδειγμα συνεργατικής μάθησης: συλλογική εργασία σε ένα ιστοχώρο wiki.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι μαθητές μαθαίνουν να κάνουν κειμενική ανάλυση μέσα από την αναγνώριση των κωδίκων και συμβάσεων που διατρέχουν τα διάφορα είδη των μέσων. Αυτή η σημειωτική ανάλυση πρέπει να στοχεύει στην απόκτηση ευρύτερης γνώσης εννοιών-κλειδιών. Ως εκ τούτου, οι μαθητές μαθαίνουν να αναγνωρίζουν πώς οι γλωσσικοί κώδικες και οι συμβάσεις χρησιμοποιούνται για να δημιουργήσουν συγκεκριμένους τύπους αναπαραστάσεων που θα έχουν

απήχηση σε συγκεκριμένα ακροατήρια. Οι μαθητές διδάσκονται να αναγνωρίζουν τους «τεχνικούς», «συμβολικούς» και «αφηγηματικούς» κώδικες κάθε μιντιακού κειμένου. Όπου είναι δυνατό, αυτός ο τύπος της κειμενικής ανάλυσης γίνεται μέσα σε περιβάλλοντα που έχουν σημασία για τους μαθητές, παρά ως μία αποσυνδεδεμένη ακαδημαϊκή άσκηση.

Παράδειγμα: μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να επιλέξουν ένα κομμάτι μιντιακού κειμένου που τους ενδιαφέρει. Αυτό μπορεί να είναι ένα ειδησεογραφικό άρθρο, ένα βίντεο στο YouTube, ή ένα βιντεοκλίπ από μία ειδησεογραφική ηλεκτρονική πηγή. Μπορείτε να βάλετε τους μαθητές σε ομάδες και να τους καθοδηγήσετε να αναλύσουν το κοινό, τον σκοπό, το συγγραφέα, τα τεχνικά/κειμενικά χαρακτηριστικά και το γενικότερο πλαίσιο.

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι μαθητές διδάσκονται πώς να κάνουν βασική συγκειμενική ανάλυση, ειδικότερα σε σχέση με τις έννοιες-κλειδιά που αφορούν θεσμούς και τεχνολογίες, καθώς επίσης, και σε σχέση με μια σειρά από θεωρητικές προσεγγίσεις. Παραδείγματα συγκειμενικής ανάλυσης και παιδαγωγικής περιλαμβάνουν: καθοδήγηση των μαθητών στην εκμάθηση θεμάτων όπως: τα συστήματα ταξινόμησης των κινηματογραφικών ταινιών, η τηλεόραση και τα βιντεοπαιχνίδια στην Αυστραλία, πώς συνδέονται η ιδιοκτησία και η συγκέντρωση των μέσων με ζητήματα δημοκρατίας και ελεύθερου λόγου.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ - ΑΠΟΔΟΣΗ

Αυτή η παιδαγωγική προσέγγιση μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές και να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα μιντιακά περιεχόμενα. Οι μαθητές μπορούν να πάρουν ένα άρθρο μιας εφημερίδας που έχουν γράψει για ένα περιστατικό στο πανεπιστήμιο και να το μετατρέψουν σε μια προηχογραφημένη, ραδιοφωνική ειδησεογραφική εκπομπή μέσω podcast (δηλαδή να φτιάξουν μια ραδιοφωνική εκπομπή κατά παραγγελία). Ή να δουν ένα απόσπασμα από μια παιδική ταινία και να δουλέψουν έπειτα σε μικρές ομάδες για να φτιάξουν ένα εικονογραφημένο σενάριο (storyboard) που ανταποκρίνεται στην εν λόγω σκηνή, αναγνωρίζοντας τις σκηνές, τις γωνίες λήψης και τις μετατροπές που έγιναν.

Άλλα παραδείγματα: Οι μαθητές μπορούν να πάρουν, επίσης, ένα παραμύθι και να το μετατρέψουν σε εικονογραφημένο σενάριο για κινηματογράφηση. Ή μπορούν να συγκεντρώσουν υπάρχον οπτικό υλικό σχετικό με τη ζωή ενός προσώπου και να το χρησιμοποιήσουν ως το σημείο εκκίνησης για να σχεδιάσουν και να φτιάξουν ένα ντοκιμαντέρ μικρού μήκους για το πρόσωπο αυτό.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ

Η προσομοίωση χρησιμοποιείται συχνά ως στρατηγική στα προγράμματα διδασκαλίας για τα μέσα και τον κινηματογράφο. Οι καθηγητές χρησιμοποιούν την προσομοίωση για να δείξουν στους μαθητές τι είναι ακριβώς η «μάθηση στα μέσα». Δηλαδή, ο καθηγητής παίρνει το ρόλο του δασκάλου της τάξης και οι εκπαιδευόμενοι συμπεριφέρονται ως μαθητές σχολείου, τουλάχιστον στο μέτρο της εκπλήρωσης των δραστηριοτήτων. Αυτή η στρατηγική συζητείται με τους μαθητές ως παιδαγωγική διαδικασία.

Παραδείγματα περιλαμβάνουν: οι μαθητές αναλαμβάνουν τους ρόλους μιας ομάδας ενός κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ που παράγει ένα νεανικό τηλεοπτικό πρόγραμμα, ή μιας ομάδας ραδιοφωνικών / ιντερνετικών δημοσιογράφων που παίρνουν συνέντευξη από έναν εκπαιδευτικό των μέσων για ένα podcast, ή μιας ομάδας μάρκετινγκ από το πανεπιστήμιο που φτιάχνουν ένα διαφημιστικό βίντεο για υποψήφιους φοιτητές σχετικά με τη ζωή στο πανεπιστήμιο.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει την μάθηση μέσα από την πράξη (learn by doing), που αποτελεί μια σημαντική παράμετρο για την κατάκτηση της γνώσης στον 21ο αιώνα. Οι μαθητές πρέπει να ενθαρρύνονται να ανακαλύψουν τη μάθηση σε ένα βαθύτερο και πιο ουσιαστικό επίπεδο. Η παραγωγή περιεχομένου στα μέσα και την πληροφορία δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εμβαθύνουν στη μάθηση μέσα από την εξερεύνηση και την πράξη. Μέσα από την παραγωγή μιντιακών κειμένων (π.χ. ακουστικό, βίντεο, έντυπο υλικό), οι μαθητές μπορούν να ανακαλύψουν τη δημιουργικότητά τους και να εκφραστούν μέσα από τις δικές τους φωνές, ιδέες και προοπτικές.

Παραδείγματα περιλαμβάνουν: οι μαθητές χρησιμοποιούν προγράμματα λογισμικού όπως το iMovie ή το Moviemaker (ή οποιοδήποτε άλλο σχετικό λογισμικό, ανοικτό και ελεύθερα προσβάσιμο) για να φτιάξουν μια μονόλεπτη ψηφιακή ιστορία γύρω από ένα περιβαλλοντικό θέμα ή κάποιο άλλο θέμα της αρεσκείας τους.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ζητήστε από τους δασκάλους να εντοπίσουν και να περιγράψουν παραδείγματα που γνωρίζουν για κάθε μία από τις παραπάνω 10 παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ, και βάλτε τους να αναγνωρίσουν τα βασικά στοιχεία που τις κάνουν αποτελεσματικές για τη διδασκαλία και τη μάθηση της ΠσΜΠ.
- Μέσω ομαδικής εργασίας, καθοδηγήστε τους δασκάλους προς την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αντανακλούν τις στρατηγικές αυτές στην εργασία τους.

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

- Civic Education for Media Professionals: A Training Manual, <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001804/180402e.pdf>
- Understanding Informational Literacy: A Primer, <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001570/157020e.pdf>
- Big6, www.big6.com
- Media Development Indicators: A framework for assessing media development, <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001631/163102e.pdf>
- Committee of Concerned Journalists, www.concernedjournalists.org/tools/principles/rights
- Journalism.org, <http://www.journalism.org/resources/principles>
- Media Education: A Kit for Teachers, Students, Parents and Professionals, <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001492/149278e.pdf>
- Towards Information Literacy Indicators: Conceptual Framework Paper, www.uis.unesco.org/template/pdf/cscl/InfoLit.pdf

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ, ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

«Ο βασικός σκοπός της δημοσιογραφίας είναι να λέει την αλήθεια ώστε οι πολίτες να έχουν την πληροφορία που χρειάζονται για να είναι ανεξάρτητοι»

Jack Fuller, στο *News Reporting and Writing*

77

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Με την έλευση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, η διείσδυση και η επίδραση των παραδοσιακών μέσων (ραδιόφωνο, τηλεόραση και εφημερίδα) έχουν πολλαπλασιαστεί, και η πληροφορία και η ειδησεογραφία είναι πιο διαδεδομένα σήμερα από ποτέ. Στην εποχή της πληροφορίας, οι δημοσιογράφοι, οι επαγγελματίες της πληροφορίας και τα ειδησεογραφικά μέσα (νέα και παραδοσιακά) παίζουν σημαντικό ρόλο στο να μας παρέχουν πρόσβαση στην πληροφορία πέρα από την άμεση εμπειρία μας, και τη διευκόλυνση της συμμετοχής του πολίτη στην καλή διακυβέρνηση και τις ανοιχτές, δημοκρατικές και σταθερές κοινωνίες.

Η ενότητα αυτή θα εξερευνήσει το ρόλο και τη λειτουργία των ειδησεογραφικών μέσων (νέων και παραδοσιακών) καθώς και των λοιπών παρόχων πληροφοριών στην προσωπική μας ζωή και τις δημοκρατικές κοινωνίες, όπως είναι η ενίσχυση των δημοκρατικών ελευθεριών και η ηθική της πληροφορίας, η δημιουργία πολιτικής υπευθυνότητας και πολιτειότητας και η απαίτηση και προώθηση της διαφάνειας και υπευθυνότητας. Θα δώσει επίσης, μια συνολική εικόνα του εξελισσόμενου ρόλου των ειδησεογραφικών μέσων, από τον απλό ρόλο τους ως «καθρέφτης» της κοινωνίας μέχρι το ρόλο τους ως θεματοφύλακες της πληροφορίας, άγρυπνοι φρουροί σε ρόλο ελεγκτή και εξισορροπητή, προωθητές του δημοσίου διαλόγου και της συμμετοχής των πολιτών.

Η ενότητα αυτή θα δώσει τους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να εξετάζουν ζητήματα, όπως η ελευθερία της πληροφορίας και η ελευθερία της έκφρασης, καθώς και η σημασία της ακρίβειας, της υπευθυνότητας και της διαφάνειας στην παρουσίαση των ειδήσεων.

Χάρη στις νέες τεχνολογίες, παρακολουθούμε επίσης, μια αύξηση στη δημιουργία περιεχομένου παραγόμενου από χρήστες, όπως είναι οι μαρτυρίες γεγονότων από τους πολίτες. Αυτό το φαινόμενο μας προσφέρει μεγάλη ποικιλία απόψεων και προοπτικών, και ενδυναμώνει επίσης, την ανάγκη για κριτική αξιολόγηση των πολλαπλών πηγών ειδήσεων και πληροφορίας που μας είναι διαθέσιμες σήμερα. Στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, οι εκπαιδευτικοί δε θα μπορούν μόνο να αναλύουν και να αξιολογούν την πληροφορία και τις ειδήσεις που λαμβάνουν σε καθημερινή βάση, αλλά να εξασκούν επίσης, την πολιτική τους υπευθυνότητα απαιτώντας δίκαιη και αξιόπιστη ειδησεογραφία, καθώς και να συνηγορούν υπέρ των ελεύθερων, ανεξάρτητων και πλουραλιστικών μέσων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Δημοσιογραφία και κοινωνία
2. Ελευθερία, δεοντολογία και ευθύνη
3. Κατασκευή των ειδήσεων: εξερευνώντας τα κριτήρια
4. Διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων: πέρα από τα 6 βασικά ερωτήματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εξέλιξη της έννοιας και της πρακτικής του «ελεύθερου λόγου» και του «ελεύθερου Τύπου»
- Ο σκοπός της δημοσιογραφίας στην κοινωνία και ο ρόλος της στην αρχιτεκτονική της δημοκρατίας (πχ. ελευθερία, πολιτική ευθύνη, διαφάνεια και υπευθυνότητα)
- Ρόλος και ευθύνες των δημοσιογράφων στον 21ο αιώνα στην εθνική και παγκόσμια αρένα (πχ. «καθρέφτης» της κοινωνίας, θεματοφύλακες, άγρυπνοι φρουροί, ελεγκτές και εξισορροπητές)
- Δημοσιογραφία δημοσίου ενδιαφέροντος, συντακτική ανεξαρτησία εναντίον επιρροής από την ιδιοκτησία
- Ρόλος της δεοντολογίας της πληροφορίας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εντοπίζουν την εξέλιξη την έννοιας και της πρακτικής του «ελεύθερου λόγου» και του «ελεύθερου Τύπου»
- Περιγράφουν τον σκοπό της δημοσιογραφίας και τον ρόλο της στην ενδυνάμωση ή αναζήτηση της δημοκρατίας και της καλής διακυβέρνησης και
- Να αξιολογούν τον εξελισσόμενο ρόλο και τις ευθύνες των δημοσιογράφων και των επαγγελματιών της πληροφορίας, στην εθνική και παγκόσμια арένα, και στο πλαίσιο του δημοσίου συμφέροντος

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

«Η πολιτισμός έχει δημιουργήσει μια ιδέα πιο ισχυρή από οποιαδήποτε άλλη – την έννοια της διακυβέρνησης των πολιτών. Και έχει δημιουργήσει μια ευρεία, ασαφή θεωρία της πληροφορίας για να διατηρήσει την ιδέα αυτή, ονομάζοντάς την δημοσιογραφία. Και οι δύο περιπτώσεις εξελίσσονται και βουλιάζουν μαζί.»

Bill Kovach και Tom Rosenstiel, *The Elements of Journalism*

Η ελευθερία της έκφρασης – συχνά γνωστή και ως ελεύθερος λόγος – έχει θεωρηθεί από παλιά ως θεμελιώδες δικαίωμα, απαραίτητο για την πλήρη πραγμάτωση των ανθρωπίνων δυνατοτήτων, η βάση για άλλα δικαιώματα και ελευθερίες που υποστηρίζει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Αλλά η ελευθερία της έκφρασης για να έχει αποτέλεσμα, χρειάζεται δημόσιες πλατφόρμες που θα επιτρέπουν την ανταλλαγή της πληροφορίας και των ιδεών, και για αυτό είναι σημαντικός ο ρόλος των μέσων στο να παρέχουν τις πλατφόρμες αυτές. Για την εκπλήρωση της εν λόγω λειτουργίας τους παρόλα αυτά, τα μέσα πρέπει να είναι ανεξάρτητα από οποιοδήποτε κρατικό ή κυβερνητικό έλεγχο. Αυτή η ελευθερία από ρυθμίσεις με τη σειρά της δημιουργεί μια υποχρέωση στους δημοσιογράφους να συμπεριφέρονται με ηθικό τρόπο, για αυτό υπάρχει και η δημιουργία επαγγελματικών κωδικών δεοντολογίας που αναφέρονται στα δημοσιογραφικά πρότυπα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ζητήματα αυτά, ο εκπαιδευτής μπορεί να επιλέξει από τα ακόλουθα:

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν να διερευνήσουν και να αναφέρουν την εξέλιξη του «ελεύθερου λόγου» και του «ελεύθερου Τύπου» στη χώρα τους. Η αναφορά αυτή θα περιλαμβάνει ένα οπτικό χρονολόγιο από γεγονότα, όπως:
 - Παιδεία στα Μέσα
 - Ιστορική αποτύπωση της εξέλιξης της θεωρίας και της πρακτικής του «ελεύθερου λόγου» και του «ελεύθερου Τύπου»
 - Δημοσιογράφοι και/ή πρακτορεία ειδήσεων που συνέβαλλαν σημαντικά στην ελευθερία του Τύπου και τη δημοκρατία
 - Γεγονότα σε δημοκρατικά κινήματα όπου τα μέσα και οι ειδήσεις έπαιξαν σημαντικό ρόλο
- Εάν είναι εφικτό, ο εκπαιδευτής μπορεί να αναθέσει στους εκπαιδευτικούς να πάρουν συνέντευξη από δημοσιογράφους για τις απόψεις τους σχετικά με το ρόλο της δημοσιογραφίας στην πρόοδο ή επίτευξη της δημοκρατίας. Οι συνεντευξιαζόμενοι θα ερωτηθούν να παραθέσουν συγκεκριμένα περιστατικά όπου η κάλυψη από τα μέσα έπαιξε σημαντικό ρόλο σε εθνικό ή διεθνές πεδίο, όπως και να απαντήσουν για το πώς διαχειρίζονται ενδεχόμενες εντάσεις ανάμεσα στα συμφέροντα της ιδιοκτησίας και το δημόσιο συμφέρον. Οι εκπαιδευτικοί θα

γράφουν έπειτα μια δισέλιδη έκθεση ιδεών βασιζόμενοι στη συνέντευξη, τονίζοντας τη συγκεκριμένη λειτουργία των μέσων, τους τρόπους που εργάζονται τα μέσα, και τα σημαντικά σημεία με τα οποία ασχολήθηκαν.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ενδοσκόπηση για τα αποτελέσματα των αναγνώσεων ή/και των συνεντεύξεων
- Άρθρο ή ιστολόγιο (blog) για ζητήματα σχετικά με τα μέσα και τη δημοκρατία
- Συμμετοχή σε ομαδικές, μαθησιακές δραστηριότητες (πχ. εργαστήρια, συζητήσεις στην τάξη κ.ο.κ.)

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Μελέτες περιπτώσεων για τον ελεγχόμενο Τύπο
- Προπαγάνδα εναντίον δημοσιογραφίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες**

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ελευθερία του Τύπου, ελευθερία της έκφρασης, ελευθερία της πληροφορίας και ηθική της πληροφορίας
- Κώδικες δεοντολογίας, κώδικες πρακτικής και παγκόσμιες αξίες στην αίθουσα σύνταξης: οδηγίες για τους δημοσιογράφους και τους επαγγελματίες της πληροφορίας
- Δημοσιογραφική ηθική στη συλλογή και επεξεργασία των ειδήσεων (επιτροπές δεοντολογίας, συνήγορος του πολίτη, συμβούλια ανεξάρτητου Τύπου/επιτροπές παραπόνων για τον Τύπο)
- Συνήγοροι της ελευθερίας του Τύπου και θεματοφύλακες των μέσων
- Δικαιώματα και υποχρεώσεις των πολιτών: σύνδεση του δημοσιογράφου με τον πολίτη
- Δημοσιογραφία των πολιτών και περιεχόμενο παραγόμενο από χρήστες

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τις παγκόσμιες αρχές της ελευθερίας του Τύπου, της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφορίας, και τις συνέπειές τους στην ειδησεογραφία
- Αναλύουν πως η δεοντολογία εφαρμόζεται στην πρακτική της δημοσιογραφίας και τους επαγγελματίες της πληροφορίας σε προσωπικό, επαγγελματικό και παγκόσμιο επίπεδο
- Εκτιμούν τον ρόλο των συνηγόρων της ελευθερίας του Τύπου και των φρουρών των μέσων κατά την αναζήτηση και προστασία της ελευθερίας του Τύπου και του καθήκοντος
- Επεξηγούν τα συνακόλουθα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών ως μέρος του κύκλου της δημοσιογραφικής πρακτικής και των επαγγελματιών της πληροφορίας, και να
- Κατανοούν και να αναλύουν τη δημοσιογραφία των πολιτών ή τον εξελισσόμενο ρόλο των πολιτών ή των μη-επαγγελματιών δημοσιογράφων ως ενεργοί συμμετοχοί στη διαδικασία παραγωγής περιεχομένου στα μέσα και τη δημοκρατική διαδικασία του δημοσίου διαλόγουOBJE

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

«Στο τέλος τέλος, η δημοσιογραφία είναι θέμα χαρακτήρα»

Bill Kovach και Tom Rosentiel, The Elements of Journalism

81

Εάν η Πολιτεία επιχειρεί να ρυθμίσει τα μέσα, τότε θα παρέμβει στην ανεξαρτησία των δημοσιογράφων και την ικανότητά τους να καλύπτουν τα γεγονότα με τον τρόπο που αυτοί κρίνουν ως καλύτερο. Αλλά επειδή τα μέσα είναι κοινωνικοί παράγοντες που μπορούν να ασκήσουν μεγάλη εξουσία στην κοινωνία, είναι παραδεκτό συχνά ότι, για την προστασία της ελευθερίας από τη ρύθμιση και τον έλεγχο, οι δημοσιογράφοι πρέπει να αυτορυθμίζονται μέσω της υιοθέτησης κωδίκων δεοντολογίας ή μέσω της θέσπισης επαγγελματικών οδηγιών προς τους δημοσιογράφους για τον τρόπο που πρέπει να καλύπτονται οι ιστορίες και τα γεγονότα.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ – ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

- Εξετάστε τον κώδικα δεοντολογίας των δημοσιογράφων – (ένα παράδειγμα είναι ο κώδικας δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, ένα άλλο παράδειγμα είναι τα επαγγελματικά πρότυπα του BBC). Αξιολογήστε τον επιδιωκόμενο σκοπό για το καθένα από τα στοιχεία του κώδικα
 - Συζητήστε γιατί ένας κώδικας δεοντολογίας πρέπει να δημιουργείται και να είναι αποτέλεσμα συμφωνίας μεταξύ των μελών του ίδιου επαγγέλματος και όχι να επιβάλλεται από εξωτερικούς παράγοντες ή αρχές
 - Συζητήστε για τους μηχανισμούς που χρειάζονται για την επιβολή των κωδίκων δεοντολογίας

ΕΦΑΡΜΟΓΗ – ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

- Εξετάστε τον κώδικα δεοντολογίας που ισχύει για τους επαγγελματίες της πληροφορίας, όπως οι βιβλιοθηκονόμοι ή οι αρχειοθέτες, συμπεριλαμβάνοντας και βασικές αρχές και αξίες (πχ. τη σειρά κωδικών δεοντολογίας για τους αρχειοθέτες του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων ή τους επαγγελματικούς κώδικες δεοντολογίας κάθε χώρας ξεχωριστά για τους βιβλιοθηκονόμους, όπως της Αμερικάνικης Εταιρίας Βιβλιοθηκών)
 - Συζητήστε για ζητήματα ηθικής της πληροφορίας που σχετίζονται με την ιδιοκτησία, την πρόσβαση, την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και την κοινότητα
 - Συζητήστε για το πώς η ηθική της πληροφορίας επηρεάζει τις προσωπικές αποφάσεις, την επαγγελματική πρακτική και τη δημόσια διοίκηση
 - Συζητήστε για το πώς οι εξελισσόμενες νέες μορφές της πληροφορίας και οι ανάγκες τους επηρεάζουν τις ηθικές αρχές, και πως εφαρμόζονται οι κώδικες αυτοί (πχ. στην ψηφιακή συντήρηση, την ιδιωτικότητα και την πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία)

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ο εκπαιδευτικός καλείται να συμβουλευθεί τον Πίνακα για την Ελευθερία του Τύπου του Freedom House (www.freedomhouse.org) ή τον Παγκόσμιο Πίνακα για την Ελευθερία του Τύπου των Δημοσιογράφων Χωρίς Σύνορα ή άλλο σχετικό ρυθμιστικό μέτρο τοπικού χαρακτήρα, όπως είναι το Αφροβαρόμετρο των μέσων και να προσδιορίσει την κατάταξη που έχει λάβει η χώρα του. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευόμενος α) θα εξηγήσει εάν συμφωνεί με την κατάταξη αυτή και β) θα εντοπίσει και θα εξηγήσει τους παράγοντες ή τις μεταβλητές που επηρεάζουν το βαθμό ελευθερίας του Τύπου στη χώρα του. Τα κριτήρια που εφαρμόζονται σε αυτούς τους πίνακες περιλαμβάνουν:
 - το βαθμό ελευθερίας του Τύπου, των οπτικοακουστικών και των ηλεκτρονικών μέσων (πχ. διαδίκτυο)
 - το νομικό περιβάλλον για τα μέσα ενημέρωσης
 - τις πολιτικές πιέσεις που επηρεάζουν την ειδησεογραφία
 - τους οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την πρόσβαση στην πληροφορία
 - τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας των μέσων
 - τις άμεσες επιθέσεις στους δημοσιογράφους και τα μέσα
 - την ύπαρξη κρατικού μονοπωλίου στα μέσα
 - την ύπαρξη λογοκρισίας και αυτο-λογοκρισίας στα μέσα
 - τις δυσκολίες των ξένων ανταποκριτών
- Υπάρχουν πολλοί οργανισμοί στον κόσμο που κάνουν εκστρατείες υπέρ των δημοσιογράφων. Μερικοί είναι διεθνείς, όπως η Διεθνής Υποστήριξη των Μέσων στη Δανία, το Άρθρο 19 στο Λονδίνο και η Επιτροπή Προστασίας των Δημοσιογράφων στη Νέα Υόρκη. Σκεφτείτε εάν υπάρχουν ενεργοί οργανισμοί για την ελευθερία του Τύπου στη χώρα σας και πώς έχουν συμβάλει στην προστασία της ελευθερίας του Τύπου και της ελευθερίας της έκφρασης.
- Ο εκπαιδευτικός θα παρουσιάσει παραδείγματα δημοσιογραφικής ανταπόκρισης που αποτυπώνουν προκαταλήψεις, όπως στερεότυπα, κατασκευή μύθων, αισχρότητα και γραφικότητες. Οι εκπαιδευτικοί θα καθοδηγηθούν μέσω συζήτησης για τη σημασία των προτύπων και των γενικών οδηγιών προς τους δημοσιογράφους, και θα υποβάλλουν μια αναφορά για τα ζητήματα που παρουσιάζονται στο βίντεο.
- Ο εκπαιδευτικός θα πάρει συνέντευξη από ένα συνήγορο των μέσων ή έναν εκπρόσωπο φορέα – θεματοφύλακα των μέσων (ή κάποια άλλη σχετική ομάδα) για να ερευνήσει τις συνήθεις κριτικές ή τα παράπονα υποτιθέμενων επαγγελματιών ή ηθικών παραπτώματων των δημοσιογράφων ή/και των ειδησεογραφικών οργανισμών. Ο εκπαιδευτικός θα μελετήσει τις προβλέψεις που υπάρχουν στους κώδικες δεοντολογίας και θα εξετάσει εάν τα ζητήματα που αναφέρονται, καλύπτονται με επάρκεια στους υπάρχοντες επαγγελματικούς κώδικες. Τα μέλη της τάξης μπορούν να τηλεφωνήσουν σε ένα τοπικό ΜΜΕ για να ελέγξουν εάν έχουν κώδικες πρακτικής για τους

δημοσιογράφους. Μπορούν να ερευνήσουν επίσης, πώς εφαρμόζονται ή υιοθετούνται οι προβλέψεις για τους εν λόγω κώδικες.

- Ο εκπαιδευτικός κάνει μια καταγραφή της **κάλυψης από τη δημοσιογραφία των πολιτών** ενός γεγονότος ή ενός θέματος με σημαντική παρουσία στα μαζικά μέσα και ελέγχει για τυχόν λάθη που σχετίζονται με τα γεγονότα ή για προκατειλημμένες ειδήσεις.
- Ζητήστε από τους μαθητές να διατηρήσουν ένα ημερολόγιο ή ένα χρονολόγιο όπου θα καταγράφουν (καθημερινές) παρατηρήσεις για ένα ζήτημα (πχ. παραβίαση της ελευθερίας του Τύπου/έκφρασης/πληροφορίας ή/και παραδείγματα ανήθικης άσκησης της δημοσιογραφίας) προκειμένου να φτιάξουν μια σύνοψη και σύνθεση στο τέλος του μαθήματος.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Χρονολόγιο των μέσων
- Ερευνητικά κείμενα πχ. για τη βαθμολογία της ελευθερίας του Τύπου, τους κώδικες πρακτικής, τη δημοσιογραφία των πολιτών
- Κείμενα στοχασμού για συνεντεύξεις, κριτικής τηλεοπτικών-κινηματογραφικών προβολών
- Συμμετοχή σε ομαδικές μαθησιακές δραστηριότητες, όπως εργαστήρια, συζητήσεις στην τάξη

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Το δικαίωμα της κοινής γνώμης στη γνώση και οι αρχές της ελευθερίας της πληροφορίας: Άρθρο 19
- Η ελευθερία της πληροφορίας/ έκφρασης: διεθνείς συμβάσεις, συνθήκες, διακηρύξεις και χάρτες, και Εθνική Νομοθεσία (συνταγματικές προβλέψεις, νομοθεσία περί δυσφήμισης, εθνική ασφάλεια)
- Η πρόσβαση στη νομοθεσία και τις διαδικασίες της πληροφορίας, καθώς και στις διακηρύξεις και τους χάρτες, σχετικές συστάσεις
- Τα συστατικά που δημιουργούν μια καλή νομοθεσία και πρακτική για την ελευθερία της πληροφορίας
- Αυτορρύθμιση και συνήγορος των μέσων
- Τα δικαιώματα των ανταποκριτών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΙ ΑΠΟΤΕΛΕΙ «ΕΙΔΗΣΗ» – ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Κριτήρια αξιολόγησης των ειδησεογραφικών αξιών και του δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος των ειδήσεων
- Μελέτη του τρόπου λήψης ειδησεογραφικών αποφάσεων ή της διαμόρφωσης των ειδήσεων

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των ειδησεογραφικών αξιών ή το δημοσιογραφικό ενδιαφέρον των γεγονότων, των προσώπων και των ιδεών, και
- Να συζητούν με κριτικό τρόπο για τις βασικές αρχές για τη λήψη ειδησεογραφικών αποφάσεων ή τη διαμόρφωση των ειδήσεων

84

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

« Η θεωρία της δημοσιογραφίας που έχουμε κληρονομήσει... διαμορφώνει τη βάση της δημοσιογραφίας του νέου αιώνα, μια δημοσιογραφία κατασκευής νοήματος βασισμένη στη σύνθεση, την επαλήθευση και την σφοδρή ανεξαρτησία.»

Bill Kovach και Tom Rosenstiel, *The Elements of Journalism*

Οι δημοσιογράφοι πρέπει να βγάλουν νόημα μέσα από μια τεράστια ποσότητα πληροφορίας και να σκεφτούν πώς να την οργανώσουν με τέτοιο τρόπο που να τονίζει τα πιο σημαντικά ζητήματα, έτσι ώστε να είναι κατανοητά σε ένα κοινό με διαφορετικά επίπεδα κατανόησης των γεγονότων υπό εξέταση. Οι σχετικές κρίσεις περιλαμβάνουν την επιλογή ιστοριών που θεωρούνται πιο σημαντικές (έχουν δημοσιογραφικό ενδιαφέρον) και την απόφαση για τον τρόπο παρουσίασής τους. Αναπόφευκτα, ο τρόπος παρουσίασης (συχνά γνωστός και ως «πλαίσιαση») θα αντανακλά την εμπειρία και την οπτική των ίδιων των δημοσιογράφων. Είναι σημαντικό για το κοινό να κατανοεί την πλαίσιαση αυτή και να στοχαστεί κριτικά πάνω σε αυτήν.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

- Ο εκπαιδευτικός αναλύει το δημοσιογραφικό ενδιαφέρον για κάθε μία από τις πρωτοσέλιδες ιστορίες μιας εφημερίδας μεγάλης κυκλοφορίας (ή της ηλεκτρονικής της έκδοσης), βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης της ειδησεογραφικής αξίας μιας ιστορίας. Αυτό συνήθως περιλαμβάνει παράγοντες όπως:

- Χρονική συγκυρία
- Επιρροή και σημασία
- Ιδιαιτερότητα
- Εγγύτητα
- Βαθμός σύγκρουσης
- Ασυνήθιστο/ανθρώπινο ενδιαφέρον
- Επικαιρότητα
- Αναγκαιότητα

Στη συνέχεια, αναλύει τις ιστορίες βάσει των παραγόντων που θεωρούνται ότι διαμορφώνουν τις αποφάσεις των ειδήσεων ή τη διαμόρφωση της ειδησεογραφικής ατζέντας ειδήσεων. Αυτοί είναι:

- Αξιοπιστία: ακρίβεια (σωστή απόδοση των στοιχείων) και συνοχή (κατανόηση των στοιχείων)
- Αφοσίωση στο δημόσιο συμφέρον
- Πληροφόρηση, αντί για χειραγώγηση, του κοινού
- Πληρότητα / Περιεκτικότητα
- Ποικιλομορφία (περίληψη ειδήσεων από όλες τις κοινότητες, κ όχι μόνο από στοχευμένα ακροατήρια)

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην τοποθέτηση των άρθρων, των τίτλων και στο μέγεθος της γραμματοσειράς, καθώς και στις φωτογραφίες και τις λεζάντες που χρησιμοποιούνται.

85

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

- Ο εκπαιδευτικός εξετάζει την κάλυψη στα δίκτυα CNN και Al Jazeera (ή σε ένα άλλο οργανισμό ΜΜΕ της επιλογής του/σχετικό) ενός συγκεκριμένου θέματος μία συγκεκριμένη ημέρα, και συγκρίνει και αντιπαραθέτει τις οπτικές (πχ. την προώθηση μιας συγκεκριμένης άποψης ή προοπτικής) και την αντιμετώπιση (πχ. την πληροφορία που μεταδίδεται, τις προσφερόμενες πηγές και συνεντεύξεις και την εικονογραφική πλαισίωση των ειδησεογραφικών ιστοριών) και στις δύο περιπτώσεις.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Προσφέρονται στους μαθητές δύο διαφορετικά δείγματα ειδησεογραφικής γραφής για το ίδιο θέμα και τους ζητείται να εξηγήσουν ποιο από τα δύο κείμενα είναι πιο δυνατό ή πιο πληροφοριακό και πως θα μπορούσε να βελτιωθεί το άλλο άρθρο. (Για τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν, μπορείτε να αναφερθείτε στην Κειμενική Ανάλυση παραπάνω).

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Κείμενα στοχασμού σχετικά με την κειμενική ανάλυση/συγκριμενική ανάλυση/ανάλυση των ειδήσεων
- Συμμετοχή σε ομαδικές μαθησιακές δραστηριότητες, πχ. εργαστήρια, συζητήσεις στην τάξη

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Το περιβάλλον των ειδήσεων (κοινωνικο-πολιτιστικές, πολιτικές, και οικονομικές επιρροές στην ειδησεογραφία)
- Οι επιδράσεις από το περιβάλλον των ειδήσεων στις ειδησεογραφικές αξίες και τις συντακτικές διαδικασίες
- Παγκόσμια ροή της πληροφορίας και διαμόρφωση των ειδήσεων
- Διεθνείς ειδησεογραφικοί οργανισμοί ΜΜΕ (CNN, Al Jazeera, BBC, Fox News)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ 6 ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ (ΠΟΙΟΣ, ΤΙ, ΠΟΤΕ, ΠΟΥ, ΠΩΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ)

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες**

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εντοπισμός των ειδήσεων και αναγνώριση της ιστορίας (η διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων)
- Αρχές επαλήθευσης ως η ουσία της δημοσιογραφίας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τη διαδικασία ανάπτυξης μιας ειδησεογραφικής ιστορίας από την βασική ιδέα μέχρι τη συλλογή των δεδομένων και την καταγραφή της είδησης
- Κατανοούν τα βασικά στοιχεία της αρχής επαλήθευσης, όπως διαφοροποιούνται από την δογματική δημοσιογραφία, και πώς αυτά εφαρμόζονται στη διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων
- Αναλύουν πώς οι ειδησεογραφικές αναφορές μπορούν να εφαρμόσουν τις τεχνικές επαλήθευσης για να εκπληρώσουν τα δημοσιογραφικά πρότυπα της αξιοπιστίας και της ακρίβειας

Κατανοούν και να περιγράφουν τη σχέση ανάμεσα στους δημοσιογράφους, τις ειδησεογραφικές πηγές, τους αρχισυντάκτες και τους ιδιοκτήτες των μέσων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

« Η είδηση της ημέρας όπως φτάνει στα γραφεία μιας εφημερίδας είναι ένα απίστευτο μίγμα γεγονότων, προπαγάνδας, φημολογίας, υποψίας, στοιχείων, ελπίδας και φόβου, και το έργο της επιλογής και ταξινόμησης αυτής της είδησης αποτελεί προϊόν αφοσίωσης και ιεροτελεστίας σε μια δημοκρατία.»

Walter Lippmann, στο *News Reporting and Writing*

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΕΝΑ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μπορεί να γίνει μια επίσκεψη (των μαθητών) σε ένα ειδησεογραφικό γραφείο ενός μέσου ενημέρωσης για να συζητήσουν με τον αρχισυντάκτη ή τον διευθυντή σύνταξης και να παρατηρήσουν από πρώτο χέρι, τη διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων σε επίπεδο γραφείου σύνταξης. Στη συνέχεια, θα ζητηθεί από τους συμμετέχοντες, να γράψουν ένα κείμενο ιδεών πάνω σε αυτά που παρατήρησαν και έμαθαν από την επίσκεψη αυτή.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ (ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΡΕΠΟΡΤΕΡ)

Ο εκπαιδευόμενος συνοδεύει ένα ειδησεογραφικό ρεπόρτερ ενώ καλύπτει τον παλμό των ειδήσεων και καταγράφει τα ακόλουθα: α) τα στοιχεία των ειδήσεων αναγνωρίζονται και αναφέρονται, συγκριτικά με το τι πραγματικά συνέβη (ή τη διαδικασία προσεκτικής εξέτασης των στοιχείων που συλλέχθηκαν) και β) πώς και γιατί ο δημοσιογράφος λείπει την ιστορία (δίνει νόημα στα στοιχεία) με τον τρόπο που την λέει.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

■ Ο εκπαιδευτικός αναλύει τις αναφορές των εφημερίδων γύρω από ένα σημαντικό ζήτημα ή γεγονός και εξετάζει την προσφερόμενη πληροφορία. Εξηγεί την αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες και τη διαδικασία του «εντοπισμού των ειδήσεων και της αναγνώρισης της ιστορίας»:

- Εντοπίζει τα στοιχεία των ειδήσεων (6 ερωτήματα: Ποιος, Τι, Πότε, Πού, Πώς και Γιατί) και τα επαναπροσδιορίζει: η είδηση είναι πληροφορία με νόημα (**ποιος** είναι ο πρωταγωνιστής, **ποια** είναι η πλοκή, **ποιο** είναι το περιβάλλον, **ποιο** είναι το κίνητρο ή η αιτία, **πώς** γίνεται η αφήγηση)
- Η δημοσιογραφία είναι «η αφήγηση μιας ιστορίας με ένα σκοπό»: εύρεση της πληροφορίας που χρειάζονται οι άνθρωποι για
- να ζήσουν τη ζωή τους, και μετατροπή της σε κάτι ουσιαστικό, σχετικό και δεσμευτικό για τους ίδιους.

The teacher will check for verifiability, based on the core principles of verification: do not add; do not deceive the audience; be transparent as possible about methods and motives; rely on own original reporting; and exercise humility

Ο εκπαιδευτικός θα εφαρμόσει επίσης, τουλάχιστον μια τεχνική επαλήθευσης: προσεκτική επεξεργασία του κειμένου, έλεγχος ακρίβειας, μέθοδος επαλήθευσης των υποτιθέμενων γεγονότων, κανόνες ανώνυμων πηγών κ.ο.κ. (Πηγή: Kovach και Rosentiel, *The Elements of Journalism*)

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

- Ο εκπαιδευτής ή ο εκπαιδευτικός συνεννοείται μαζί με τον υπεύθυνο έκδοσης μιας σχολικής εφημερίδας (ή το σχολικό ραδιοτηλεοπτικό σταθμό) ώστε να επιτραπεί στους εκπαιδευόμενους να σκεφτούν ένα σχέδιο για το θέμα της επόμενης έκδοσης / του επόμενου ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος. Το σχέδιο θα περιλαμβάνει μία σειρά άρθρων ή ιστοριών που πρέπει να γραφτούν ή να παραχθούν και την αιτία που επέλεξαν για να τα συμπεριλάβουν, το σκοπό κάθε ιστορίας και την πιθανή οπτική γωνία ή κάλυψη της κάθε ιστορίας.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

- Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να φτιάξουν μια ατζέντα ή ένα ημερολόγιο όπου θα κάνουν (καθημερινά) τις παρατηρήσεις τους για ένα ζήτημα (πχ. τις ειδησεογραφικές αξίες, τις ειδησεογραφικές κρίσεις, τα κριτήρια επαλήθευσης, τη δημοσιογραφία των πολιτών) και θα τα καταγράφουν σε μια περίληψη και σύνοψη στο τέλος του μαθήματος.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ημερολόγιο των μέσων
- Παραγωγή
- Αναφορές για την επίσκεψη μελέτης, το βαθμό εμπλοκής και την κειμενική ανάλυση
- Συμμετοχή σε ομαδικές, μαθησιακές δραστηριότητες, πχ. εργαστήρια, συζητήσεις στην τάξη

88

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Ειδησεογραφικές πηγές και τεχνικές συλλογής των ειδήσεων (συμπεριλαμβανομένων και της χρήσης των ΤΠΕ)
- Ποιότητα και καταλληλότητα σχετικά με την ειδησεογραφική κάλυψη

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

- Joseph, Ammu. (2005): Media Matters - Citizens Care. Ανακτήθηκε στις 17 Μαΐου 2011 από http://portal.unesco.org/ci/en/files/19137/11164945435advocacy_brochure.pdf/advocacy_brochure.pdf
- Άρθρο 19. (1999 Ιούνιος). Το Δικαίωμα στη Γνώση: Αρχές της Ελευθερίας στη Νομοθεσία της Πληροφορίας. Σειρά Διεθνών Προτύπων. Ανακτήθηκε στις 27 Μαΐου 2009 από www.article19.org/pdfs/standards/righttoknow.pdf
- ASLIB Training Suite. Ελευθερία της Πληροφορίας. (2004). Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2004 από <http://www.aslib.com/training>
- Bertrand, Claude-Jean. (2003). *Media Ethics and Accountability Systems*. New York: Hampton Press
- Coblenz, W. (Παραγωγός) and Goldman, W. (Συγγραφέας). (1976). *Όλοι οι Ανθρωποι του Προέδρου* (Ταινία). Warner Bros.

- Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων, στο <http://www.cpj.org>
- Dominick, J. R. (2007). *The Dynamics of Mass Communications*. 9th ed. Boston: McGraw- Hill
- Humanext. Ethics Trainings. (2009). Ankerstar and Dalke's Balancing Personal and Professional Ethics (πρόγραμμα με Εκπαιδευτικό Οδηγό, αναπαραγόμενες ασκήσεις, φυλλάδια, μελέτες-περιπτώσεων); Dr. Louis V. Larimer's Seminar on Ethical Reasoning (με Προφίλ για τον Δείκτη Δεοντολογίας και Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο). Ανακτήθηκε στις 22 Απριλίου 2009 από <http://www.newtrainingideas.com/ethics-training.html>
- Kovach, B. and Rosenstiel, T. (2001). *The Elements of Journalism: What News people Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press of Random House;
- Mencher, Melvin. (2006). *News Reporting and Writing* (10th ed.). Boston: McGraw-Hill
- Mendel, Toby. (2008). *Freedom of Information: A Comparative Legal Survey* (2nd Ed.). Paris: UNESCO, στο <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001584/158450e.pdf>
- Poynter Institute, στο <http://www.poynter.org>
- Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, στο <http://www.rsf.org>
- Rosenstiel, Tom και A. Mitchell (eds). (2003). *Thinking Clearly: Cases in Journalistic Decision-Making*. New York: Columbia University Press
- State of the News Media, στο <http://www.journalism.org>
- Ward, S.J.A. (2005). Philosophical Foundations of Global Journalism Ethics. *Journal of Mass Media Ethics* 20:1, 3-21
- Woodward, Bob και Carl Bernstein. (1974). *All the President's Men*. New York: Simonand Schuster;
- UNESCO. (2009) Guidelines for Broadcasters on Promoting User Generated Content and Media and Information Literacy. Paris: UNESCO, στο <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001871/187160e.pdf>
- UNESCO. (2007). *Model Curricula for Journalism Education for Developing Countries and Emerging Democracies*. Paris: UNESCO, στο <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001512/151209e.pdf>
- University of Kansas. History of American Journalism. (2009). Ανακτήθηκε στις 22 Απριλίου 2009 από <http://ehub.journalism.ku.edu/history/1920/1920.html>

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

90

« Η εικόνα που εκπέμπουμε προς τα έξω καθορίζει εν μέρει τον τρόπο που μας συμπεριφέρονται: ο τρόπος που συμπεριφερόμαστε στους άλλους βασίζεται στην εικόνα που έχουμε για αυτούς, αυτή η εικόνα πηγάζει από την αναπαράσταση»

Richard Dyer, *The Matter of Images*

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η αναπαράσταση στα μέσα μπορεί να λάβει πολλές μορφές. Ζούμε στον πολιτισμό της εικόνας, και σε καθημερινή βάση κατακλυζόμαστε από αναπαραστάσεις των μέσων στους δικτυακούς τόπους, στην τηλεόραση, στις ταινίες μυθοπλασίας, στη μετάδοση των ειδήσεων και στα βιβλία.

Οι ρεπόρτερ, οι συγγραφείς, οι δημιουργοί βίντεο, οι διαφημιστές, και οι κινηματογραφιστές χρησιμοποιούν την εικόνα, τον ήχο και το γραπτό λόγο για να μεταδώσουν πληροφορία γύρω από ένα γεγονός, μια ιστορία ή ένα θέμα. Συνήθως έρχονται αντιμέτωποι με περιορισμούς όσον αφορά το χρόνο, το χώρο, τις πηγές και άλλα όρια του γραφείου σύνταξης, όταν πρόκειται να ετοιμάσουν και να παρουσιάσουν τις ιστορίες στο κοινό. Ως εκ τούτου, ανάλογα με την ιστορία που θα ειπωθεί ή το μήνυμα που θα μεταδοθεί, είναι συχνά αναγκαίο να γίνει μια «ανα-παράσταση» των θεμάτων ή των γεγονότων μέσα από αναφορά στα χαρακτηριστικά τους, όπως η εθνότητα, το γένος, η σεξουαλικότητα, η ηλικία ή η κοινωνική τάξη. Αναπόφευκτα, αυτοί που εργάζονται στα μέσα, πρέπει να επιλέξουν το περιεχόμενο που θα παρουσιαστεί στο κοινό. Η επιλογή αυτή είναι συχνά υποκειμενική και μερικές φορές οδηγεί σε στερεοτυπικές και υπεραπλουστευμένες αναπαραστάσεις, οι οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να προσθέσουν «ταμπέλες» στα πρόσωπα και να δικαιολογήσουν στενόμυαλες απόψεις και συμπεριφορές. Αυτή μπορεί να είναι ή και να μην είναι η

πρόθεση του συγγραφέα ή του δημοσιογράφου/ρεπόρτερ. Συχνά, είναι η ερμηνεία του αποδέκτη (θεατή, αναγνώστη ή ακροατή). Στις περιπτώσεις όπου τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών γίνονται εργαλείο στράτευσης για ένα σκοπό, σύγκρουσης ή διάκρισης, είναι λογικό τα μέσα να είναι υπόλογα για τις πράξεις τους όπως κάθε άλλος κοινωνικός παράγοντας. Παρόλα αυτά, είναι σημαντικό, τα μέσα, ως πλατφόρμα δημοσίου διαλόγου, να μπορούν να παρουσιάζουν τη συζήτηση και την πληροφορία χωρίς τον έλεγχο κάποιας κομματικής παράταξης ή κυβέρνησης.

Πρέπει να κατανοήσουμε επίσης, ότι τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών λειτουργούν σε ένα κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο είναι κοινωνικοί παράγοντες. Τα μέσα επηρεάζονται από την κοινωνία, και με τη σειρά τους ασκούν επιρροή στην κοινωνία. Πρέπει να κοιτάξουμε βαθύτερα στο συγκεκριμένο εθνικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν συγκεκριμένα μέσα.

Στην προσπάθειά μας να αποκτήσουμε παιδεία στα μέσα και την πληροφορία, πρέπει να εξετάζουμε τις εικόνες των μέσων ή τις αναπαραστάσεις στα μέσα και να αναλύουμε, όχι μόνον την εικόνα ή το ίδιο το μιντιακό *κείμενο*, αλλά και το πλαίσιο το οποίο περιβάλλει την εικόνα, το οποίο μερικές φορές αδυνατούμε να δούμε. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι, παρά το γεγονός ότι τα μέσα έχουν πολλή δύναμη για να *κατευθύνουν* και να προκαλέσουν μια κοινωνία, αντανακλούν επίσης μια κοινωνία, προσφέροντας ιστορίες και αναπαραστάσεις που απαιτούμε και αποδεχόμαστε.

Πολλές βιομηχανίες των μέσων ενημέρωσης σε διάφορες περιοχές (ανά τον κόσμο) έχουν αναπτύξει εθελοντικούς κώδικες ποικιλομορφίας, για να εξασφαλίσουν ότι η βιομηχανία των μέσων επιδεικνύει μια δέσμευση στο να παρέχει περιεχόμενο και πρωτοβουλίες που είναι για όλους και ποικιλόμορφες. Πολλές βιομηχανίες των μέσων ενημέρωσης ακολουθούν επίσης, ένα κώδικα δεοντολογίας ο οποίος απαγορεύει τη χρήση υβριστικού ή ρατσιστικού υλικού βασισμένο στην φυλή, την εθνότητα, την ηλικία, το φύλο, την φυσική ικανότητα ή την οικογενειακή κατάσταση.

Βασικές ερωτήσεις-κλειδιά σε αυτήν την ενότητα περιλαμβάνουν: ποιος ωφελείται από την αποδοχή ακατάλληλων αναπαραστάσεων στα μέσα και ποιος ζημιώνεται; Πώς οι εικόνες αυτές επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και τους άλλους γύρω μας; Πώς επηρεάζουν τη γνώση και αντίληψή μας για τον κόσμο, πέρα από την άμεση προσωπική μας εμπειρία;

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Μετάδοση των ειδήσεων και η δύναμη της εικόνας
2. Κώδικες της βιομηχανίας των μέσων για την ποικιλομορφία και την αναπαράσταση
3. Τηλεόραση, ταινίες, έκδοση βιβλίων
4. Μουσικά βίντεο κλιπ και αναπαράσταση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Μελέτη περίπτωσης: η μετάδοση των ειδήσεων
- Η δύναμη της εικόνας
- Αναπαράσταση των καταστροφών
- Αναπαράσταση των φύλων

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν τις αναπαραστάσεις στην κάλυψη των ειδήσεων για συγκεκριμένα γεγονότα
- Εξετάζουν τη μετάδοση των ειδήσεων που προσφέρουν εναλλακτικές αναπαραστάσεις από εκείνες των κυρίαρχων μέσων
- Αξιολογούν την επίδραση των αναπαραστάσεων στο κοινό και στο θέμα που προβάλλεται
- Αναλύουν τις αναπαραστάσεις των φύλων στα μέσα και τα πληροφοριακά συστήματα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Λόγω της εξάρτησής μας από τα οπτικά μέσα, μερικοί κριτικοί των μέσων έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τον τρόπο που συγκεκριμένα γεγονότα, ειδικότερα καταστροφές, παρουσιάζονται στα μέσα. Εξετάστε την κάλυψη από τα μέσα επίκαιρων γεγονότων και θεμάτων και αξιολογήστε σε ποιο βαθμό ισχύουν αυτές οι ανησυχίες. Συζητήστε για τις αντιδράσεις σε εικόνες ανθρώπων που πλήττονται προσωπικά από κάποια τραγωδία ή καταστροφή. Ερευνήστε και στοχαστείτε πάνω στις στρατηγικές που χρησιμοποιούν ήδη οι δημοσιογράφοι που εργάζονται στα μαζικά και τα εναλλακτικά μέσα για να αποτυπώσουν την συναισθηματική επιρροή των γεγονότων, διατηρώντας παράλληλα την ιδιωτικότητα και αξιοπρέπεια των ατόμων.
- Ερευνήστε και αναλύστε την κάλυψη των ειδήσεων γύρω από ένα σημαντικό γεγονός, όπως ο σεισμός στην Αϊτή, το τσουνάμι στην Ασία ή η γενοκτονία στη Ρουάντα. Αυτή η μελέτη περίπτωσης πρέπει να εστιάσει στις εικόνες από την κάλυψη των ειδήσεων και στις αναπαραστάσεις των ανθρώπων και των θεμάτων που συνδέονται με τα γεγονότα αυτά.⁵ Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κάνουν μια έρευνα στο διαδίκτυο για να εντοπίσουν τις εικόνες που εμφανίζονται στα μαζικά μέσα για την κάλυψη των γεγονότων αυτών. Οι ακόλουθες ερωτήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση της κάλυψης και των εικόνων, με λεπτομέρεια:
 - Περιγράψτε τι είδους αναπαράσταση έγινε από την τηλεόραση και τον Τύπο. Εντοπίστε τις εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν πιο συχνά. Εξετάστε πώς οι αναπαραστάσεις αυτές κατασκευάζονται, λαμβάνοντας υπόψη τη γωνία λήψης της κάμερας, τη σύνθεση μιας φωτογραφίας, τους τύπους των λήψεων, τι ή ποιος προβάλλεται στο στιγμιότυπο/φωτογραφία και τι ή ποιος αποκλείεται από αυτό.
 - Τι μηνύματα μεταδίδονται μέσα από τη χρήση αυτών των εικόνων; Τι ιστορία λένε αυτές οι εικόνες; Αξιολογήστε τις δυνατότητες που έχουν οι εικόνες αυτές να γίνουν αναγνωρίσιμες, να μείνουν δηλαδή στη μνήμη. Τι επίδραση δύναται να έχουν οι εικόνες αυτές στην κοινή γνώμη; Σκεφτείτε γύρω από την επιρροή των εικόνων αυτών στον εμπλουτισμό της γνώσης του θεατή ή στη σχέση του με το θέμα.
 - Συζητήστε περαιτέρω για το εάν θα μείνει στη μνήμη ή όχι, πληροφορία γύρω από το γεγονός που δεν φαίνεται στις εικόνες.
 - Εξετάστε τη δύναμη των εικόνων να «σβήνουν» κάθε άλλη πληροφορία που δεν περιέχεται οπτική μορφή. Ποιες είναι οι επιπλοκές από αυτό για έναν ενήμερο πολίτη;

- Τα ζητήματα για την ισότητα των δύο φύλων έχουν αποκτήσει ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην ατζέντα ανάπτυξης των διεθνών οργανισμών ανάπτυξης (όπως τα Ηνωμένα Έθνη), των εθνικών και τοπικών κυβερνητικών συστημάτων καθώς και των οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών. Το 1995 η Διακήρυξη του Πεκίνου και Πλατφόρμα για Δράση, που υιοθετήθηκε από το Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες, υπογράμμισε το βασικό ρόλο-κλειδί που παίζουν τα μέσα στην προβολή της ισότητας των δύο φύλων σε όλα τα επίπεδα. Όλοι οι παράγοντες κλήθηκαν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την καταπολέμηση «της στερεοτυπικής απεικόνισης των γυναικών και της ανισότητας στην πρόσβαση των γυναικών και τη συμμετοχή σε όλα τα επικοινωνιακά συστήματα, ειδικότερα στα μέσα ενημέρωσης».
- Υπάρχει μια ξεκάθαρη ανάγκη να δοθεί έμφαση στο ρόλο των μέσων και των άλλων παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το διαδίκτυο προκειμένου να πετύχουν τους στόχους της Διακήρυξης. Σε μια συζήτηση στην τάξη, εξετάστε ερωτήματα όπως: Πώς μπορούν τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών να αξιολογήσουν αποτελεσματικά την ευαισθησία τους στην ανταπόκριση για την ισότητα των δύο φύλων, και πώς μπορεί με τη σειρά της, η κοινωνία των πολιτών να αξιολογήσει την ανταπόκριση αυτή; Είναι τα μέσα μόνο απλοί μεταδότες της πληροφορίας που σχετίζεται με την ισότητα των δύο φύλων ή είναι συνεργοί στην εφαρμογή της Διακήρυξης του Πεκίνου, προωθώντας τη δημιουργία γνώσης και πολλαπλασιάζοντας τα οφέλη της; Εάν είναι όντως συνεργοί, πώς μπορούν τα μέσα να παίξουν αποτελεσματικά το ρόλο αυτό;
- Για πολλά χρόνια, παράγοντες σε παγκόσμιο επίπεδο επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη των μέσων προκειμένου να προσεγγίσουν ζητήματα που αφορούν την φυλετική ισότητα και την ενδυνάμωση των γυναικών. Η ΠσΜΠ είναι αναγκαία για τους χρήστες των μέσων και των πληροφοριακών συστημάτων και μπορεί να προωθήσει την ευαισθησία στη συμπεριφορά γύρω από την ισότητα των δύο φύλων. Μέσα από την ΠσΜΠ, το κοινό (οι αναγνώστες, οι θεατές και οι ακροατές) εφοδιάζονται με τις αναγκαίες ικανότητες (γνώση, δεξιότητες και στάσεις) για να αξιολογήσουν την ευαισθησία στην πράξη, των μέσων και των πληροφοριακών συστημάτων γύρω από την φυλετική ισότητα, και να συμμετέχουν σε αυτήν.
 - Ζητήστε από τον εκπαιδευτικό να κάνει μια μικρή έρευνα για να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα: Προβάλλουν οι οργανισμοί των μέσων ενημέρωσης στη χώρα σας την ΠσΜΠ; Πώς γίνεται αυτό; Τι στοιχεία υπάρχουν που να το αποδεικνύουν; Παραθέστε συγκεκριμένα παραδείγματα, εάν είναι δυνατόν. Με ποιους τρόπους μπορεί η ΠσΜΠ να βοηθήσει στην ισότητα των δύο φύλων; Τι αναπτυξιακά προγράμματα τοπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με τα ζητήματα της ισότητας των δύο φύλων υπάρχουν στη χώρα και τις κοινότητές σας; Ποιες είναι μερικές από τις προκλήσεις κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών; Σε ποιο βαθμό εμπλέκονται τα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών στα προγράμματα αυτά; Ποιοι είναι οι δημιουργικοί τρόποι με τους οποίους πιστεύετε ότι η ΠσΜΠ μπορεί να προωθήσει μαζικά, θέματα φυλετικής αντιμετώπισης στα μέσα και την πληροφορία και να βελτιώσει την αναπαράσταση των γυναικών; Μέσα από αυτές και άλλες (σχετικές) ερωτήσεις, ερευνήστε εμπειρίες, καλές πρακτικές και κάντε συστάσεις για την ισότητα των δύο φύλων και την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία. Ποιες είναι οι προσωπικές σας απόψεις για την ισότητα των δύο φύλων; Με ποιο τρόπο οι προσωπικές σας απόψεις και εμπειρίες μπορούν να επηρεάσουν την ερμηνεία των αναπαραστάσεων για την φυλετική ισότητα στα μέσα και τις άλλες πηγές πληροφοριών;
- Υπάρχουν δύο βασικές προοπτικές σχετικά με τις γυναίκες στα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Η μία είναι σε σχέση με το καθεστώς των γυναικών που εργάζονται στα μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών, και η άλλη είναι σχετικά με την κάλυψη ή την εικόνα των γυναικών στα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών.
 - Σκεφτείτε μερικά από τα ευρήματα του **Global Media Monitoring Project 2010** και του **Global Report on the Status of Women in the Newsroom** (βλ. λίστα με τις πηγές στο τέλος της ενότητας αυτής) ή κάποια άλλη σχετική έρευνα σχετικά με τις γυναίκες, τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Συζητήστε για οποιουσδήποτε πιθανούς συνδυασμούς των παρακάτω ερωτήσεων: Ποιες είναι οι συνέπειες από τα ευρήματα αυτά σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο; Τι είδους εικόνες των γυναικών επικρατούν στα μέσα; Τι είδους κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί παράγοντες μπορεί να υπάρχουν ως κίνητρα πίσω από τις εικόνες αυτές; Πρέπει αυτό να προκαλεί ανησυχία; Πρέπει η κυβέρνησή σας να αναλάβει δράση κατά των αρνητικών εικόνων; Εάν ναι, περιγράψτε. Τι πρέπει να κάνει η κοινωνία των πολιτών για να διευθετηθεί τα ζητήματα αυτά; Πιστεύετε ότι είναι καλύτερο τα μέσα να αναλάβουν δράση μέσα από την αυτορρύθμιση αντί της επιβολής ρυθμίσεων από τις κυβερνήσεις και άλλους εξωτερικούς φορείς; Εξηγήστε γιατί. Πρέπει να υπάρχει διαφορά

αντιμετώπισης ανάμεσα στα δημόσια μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών και τα ιδιωτικά; Πιστεύετε ότι τα δημόσια μέσα έχουν ιδιαίτερη υποχρέωση να εξασφαλίζουν την ισότητα των δύο φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών; Η απόκτηση ΠοΜΠ σας έχει ενδυναμώσει προκειμένου να αναλάβετε δράση; Με ποιο τρόπο; Ποιες είναι οι προσωπικές σας απόψεις για την ισότητα των δύο φύλων; Πώς η προσωπική σας άποψη και εμπειρία επηρεάζουν τις ερμηνείες για την φυλετική αναπαράσταση στα μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών; Πιστεύετε ότι εάν περισσότερες γυναίκες εργάζονταν στα μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών, η εικόνα των γυναικών σε σχέση με αυτή των ανδρών θα άλλαζε; Γιατί; Τι λέει η σχετική έρευνα για αυτό;

- Ο εκπαιδευτής πρέπει να σκεφτεί παρόμοιες δραστηριότητες με τις παραπάνω που σχετίζονται με το φύλο, και για άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ), οι αυτόχθονες, οι εθνικές μειονότητες, οι φτωχές ομάδες στις αστικές ή τις επαρχιακές κοινότητες, κτλ. Ο στόχος είναι να εξερευνήσουν την αναπαράσταση των ομάδων αυτών στα μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών, ώστε να κατανοήσουν πώς δημιουργούνται οι αναπαραστάσεις αυτές και για ποιον, και να αναρωτηθούν για το ποιος ωφελείται από την αποδοχή των αναπαραστάσεων αυτών, και ποιος ζημιώνεται, ως αποτέλεσμα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση και αξιολόγηση των εικόνων στη μετάδοση των ειδήσεων - συμπεριλαμβανομένων και των τεχνικών/σχεδιαστικών στοιχείων
- Αναγνώριση και αξιολόγηση των διαδικασιών μετάδοσης που συμβάλλουν τα μέγιστα στη δημιουργία ενός ενημερωμένου πολίτη
- Αξιολόγηση της επίδρασης των εικόνων στο κοινό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Κώδικες δεοντολογίας και ηθικής των μέσων
- Εφαρμογές των κωδίκων στα διάφορα μέσα
- Αξιολόγηση των κωδίκων και των ρυθμίσεων

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξετάζουν τα ζητήματα της ποικιλομορφίας και των κωδίκων δεοντολογίας στις διάφορες βιομηχανίες των μέσων
- Εφαρμόζουν τους κώδικες δεοντολογίας και ηθικής των μέσων σε μια ποικιλία εικόνων και κειμένων των μέσων
- Αξιολογούν τα κείμενα των μέσων βάσει των κωδίκων δεοντολογίας και ηθικής
- Αξιολογούν το στόχο και την αποτελεσματικότητα των κωδίκων αυτών
- Προτείνουν συστάσεις/αλλαγές στους κώδικες δεοντολογίας και ηθικής των μέσων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η ανάγκη να αποφύγουν την κρατική ρύθμιση, έχει οδηγήσει τις βιομηχανίες των μέσων σε διάφορες περιοχές, στην ανάπτυξη εθελοντικών κωδίκων ποικιλομορφίας, ώστε να διασφαλίσουν τη δέσμευσή τους στο συνολικό και ποικίλο χαρακτήρα του περιεχομένου και των πρωτοβουλιών τους. Πολλές βιομηχανίες των μέσων μάλιστα ακολουθούν επίσης, ένα κώδικα δεοντολογίας που απαγορεύει τη χρήση υβριστικού ή ρατσιστικού περιεχομένου βάσει τη φυλής, της εθνότητας, της ηλικίας, του φύλου, της φυσικής ικανότητας ή της οικογενειακής κατάστασης.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κάντε μια έρευνα για τους κώδικες πρακτικής/ τις οδηγίες δεοντολογίας στην περιοχή σας. Εντοπίστε ποιος ευθύνεται για τη δημιουργία αυτών των κωδίκων πρακτικής. Φτιάξτε μια περίληψη με τις βασικές θεματικές που περιλαμβάνονται στους κώδικες αυτούς και εξηγήστε το στόχο τους. Πώς υποστηρίζουν οι κώδικες αυτοί τα συμφέροντα των πολιτών και των καταναλωτών; Τι επίδραση μπορεί να έχουν οι ρυθμίσεις αυτές στην βιομηχανία των μέσων;
- Εφαρμόστε τον κώδικα πρακτικής στις αναπαραστάσεις στην μετάδοση των ειδήσεων από την προηγούμενη άσκηση. Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται αυτές οι ρυθμίσεις. Βεβαιωθείτε ότι λαμβάνετε υπόψη το κείμενο και το πλαίσιο στην αξιολόγησή σας. Δώστε συγκεκριμένα παραδείγματα από την ειδησεογραφική κάλυψη για να υποστηρίξετε την άποψή σας. Σε περιπτώσεις όπου η μετάδοση των ειδήσεων καταπατεί τις ρυθμίσεις, τι επιλογές έχουν τα άτομα για να αντιδράσουν;
- Εξετάστε άλλες θεματικές περιοχές των μέσων που καλύπτουν οι κώδικες αυτοί (πχ. την φυλετική απεικόνιση στις διαφημίσεις). Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό ακολουθούνται οι ρυθμίσεις αυτές. Υπογραμμίστε την ανατροφοδότηση που θα δίνετε στην ρυθμιστική αρχή και/ή στους παραγωγούς των κειμένων αυτών.

95

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Περίληψη των βασικών θεματικών των κωδίκων δεοντολογίας / ηθικής
- Εφαρμογή των κωδίκων αυτών σε διάφορα κείμενα των μέσων
- Συστάσεις για αλλαγές/προσθήκες στους κώδικες δεοντολογίας/ηθικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ, ΕΚΔΟΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ταινίες μυθοπλασίας – η συνταγή της επιτυχίας
- Αναπαράσταση στον κινηματογράφο
- Αναπαράσταση στα βιβλία
- Χόλυγουντ, κοινότητα και τοπικές ιστορίες

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξετάζουν την επιτυχία των επίκαιρων τηλεοπτικών προγραμμάτων και ταινιών μυθοπλασίας
- Αξιολογούν την αναπαράσταση στον κινηματογράφο, την τηλεόραση και τον Τύπο (συμπεριλαμβανομένων και των βιβλίων)
- Αναπτύσσουν μια στάση απέναντι στον κινηματογράφο ή/και την τηλεόραση
- Εξετάζουν την τοποθέτηση των τηλεοπτικών εκπομπών στα πλαίσια του προγράμματος ενός τηλεοπτικού σταθμού
- Αναλύουν την αναπαράσταση των φύλων στη διαφήμιση
- Αναλύουν τις τεχνικές στρατηγικές της αναπαράστασης
- Εξετάζουν εναλλακτικές, τοπικές ιστορίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο κινηματογράφος είναι από τα πιο ισχυρά μέσα τα τελευταία εκατό χρόνια, με μαζικά ακροατήρια σε όλο τον κόσμο. Τα τελευταία χρόνια, η τηλεόραση και το διαδίκτυο έχουν επίσης προσεγγίσει ένα τεράστιο κοινό σε διάφορα μέρη του κόσμου. Την ίδια στιγμή, τα βιβλία παραμένουν μία σημαντική πηγή ιδεών και πληροφορίας. Και τα τέσσερα μέσα αυτά μαζί με τους παρόχους πληροφοριών μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο μια κοινωνία κατανοεί τον εαυτό της, μέσα από την αφήγηση ιστοριών και την προώθηση συγκεκριμένων εκδοχών της εθνικής της ιστορίας. Ένα σημαντικό κομμάτι της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία (ΠσΜΠ) είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα μέσα αυτά διαμορφώνουν την αντίληψή μας για τον κόσμο που ζούμε.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Χρησιμοποιήστε το διαδίκτυο για να ερευνήσετε την επιτυχία μεγάλων κινηματογραφικών ταινιών. Επισκεφτείτε ένα δικτυακό τόπο όπως το Box Office Guru. Κάντε μια λίστα με πέντε κινηματογραφικές ταινίες με εμπορική επιτυχία σε τοπικό ή διεθνές επίπεδο. Εάν είναι δυνατόν, δείτε online τα τρέιλερ των ταινιών αυτών, ή επιλέξτε μια ταινία και παρακολουθήστε την ολόκληρη. Περιγράψτε ποιος ή τι αναπαρίσταται ως κεντρικό θέμα της ιστορίας. Εξηγήστε γιατί η αναπαράσταση αυτή μπορεί να έχει απήχηση στο κοινό.
- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να εντοπίσουν διάφορες εκδοχές της αναπαράστασης ιστορικών γεγονότων. Για παράδειγμα, ο Μέγας Ναπολέων στη Ρωσία: βιβλία που εκδόθηκαν στη διάρκεια και γύρω από αυτήν την περίοδο· ταινίες που δημιουργήθηκαν σε διάφορα κινηματογραφικά είδη· έργα τέχνης ή εικόνες· και οποιοδήποτε άλλο οπτικό μέσο, όπως φωτογραφίες και μουσικά βίντεο. Επισκεφτείτε ένα μουσείο ή ένα αρχείο (εάν υπάρχει σχετικά με αυτήν την θεματική στην περιοχή σας) και βάσει αυτού, συλλέξτε υλικό για να προετοιμάσετε μια έκθεση γύρω από τις παρατηρήσεις σας.
- Επιλέξτε ένα βιβλίο ή ένα άρθρο που γράφτηκε για την χώρα σας. Μπορεί να είναι σχετικό με την κοινότητά σας, την κουλτούρα σας ή ένα συγκεκριμένο γεγονός. Αναγνωρίστε πώς διαφορετικές απόψεις του θέματος που επιλέξατε αναπαρίστανται στα μέσα. Συμφωνείτε με τις αναπαραστάσεις αυτές; Γιατί ή γιατί όχι; Συζητήστε.
- Συγκεντρώστε μια συλλογή από διαφημίσεις στο διαδίκτυο ή από τοπικές εφημερίδες ή από την τηλεόραση στη χώρα σας. Προσπαθήστε να εξασφαλίσετε ότι οι διαφημίσεις αυτές παρουσιάζουν άντρες και γυναίκες. Σε μικρές ομάδες, συζητήστε πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες στις διαφημίσεις αυτές σε σχέση με τους άντρες. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας. Συζητήστε τις πιθανές επιπτώσεις από τις αναπαραστάσεις αυτές. Μήπως συγκεκριμένες αναπαραστάσεις αντιμετωπίζονται διαφορετικά από κάποια μέλη της ομάδας; Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;
- Μια δημοφιλής φόρμουλα κινηματογραφικής ταινίας εστιάζει στον αρχετυπικό μύθο του «ηρωικού ταξιδιού». Οι μύθοι αντιπροσωπεύουν υπολανθάνοντα συστήματα αντιλήψεων που εκφράζουν τους φόβους, τις επιθυμίες και τους στόχους μιας κουλτούρας. Σε αυτές τις ιστορίες, ο ήρωας – χωρίς να γνωρίζει τη μοίρα του – καλείται να κάνει μια σημαντική αναζήτηση. Ο ήρωας περνά συνήθως από διάφορα στάδια ως μέρος της αναζήτησής του, όπως: η «γέννηση του» ή το ξεκίνημά του, η συνειδητοποίηση ότι τον καλεί το πεπρωμένο, η γνωριμία με τον έρωτα, η αντιμετώπιση των εχθρών, η λήψη συμβουλών από σοφούς γέροντες, και τελικά, η επιστροφή στο σπίτι.
 - Φτιάξτε μια λίστα με ταινίες που βασίζονται στη φόρμουλα αυτή. Σκεφτείτε την απήχηση τους. Περιγράψτε τον ήρωα, εξηγώντας σε ποιο βαθμό ο ήρωας αναπαριστά τις επιθυμίες και τις αξίες των ατόμων μιας κοινωνίας.
 - Περιγράψτε την λειτουργία της κάμερας καθώς και τη χρήση του ήχου και της μουσικής. Αξιολογήστε πώς τα τεχνικά αυτά στοιχεία ενδυναμώνουν τις κεντρικές αναπαραστάσεις στην ιστορία (π.χ. την εντύπωση που δημιουργείται για ένα κακό ή για ένα ρομαντικό ήρωα). Εξηγήστε πώς θα άλλαζε το νόημα συγκεκριμένων σκηνών στην ταινία, εάν για παράδειγμα ο ήχος ήταν διαφορετικός.
- « Στόχος μας είναι να πάρουμε μια σειρά από προοπτικές που παρουσιάζονται στον κινηματογράφο και την τηλεόραση. Η αύξηση του αριθμού των απόψεων επί της οθόνης, δεν κλέβει τίποτα από κανέναν. Στην πραγματικότητα, οδηγεί σε καλύτερα προγράμματα, νέα οράματα επί της οθόνης.» (Joan Pennefather, πρώτη γυναίκα Πρόεδρος του Nation Film Board of Canada, στο Maclean's, 29 Μαρτίου, 1993).
 - Επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες μαζικών, τοπικών ή κοινοτικών μέσων που αποτελούν εναλλακτικές προτάσεις στις μεγάλες εισπρακτικές κινηματογραφικές επιτυχίες του Χόλυγουντ. Μελετήστε την επιλογή των ιστοριών που προσφέρουν οι εταιρίες και οι οργανισμοί αυτοί. Κάντε σύγκριση των ιστοριών αυτών με τις ιστορίες που παράγονται από τα μεγάλα στούντιο του Χόλυγουντ. Αξιολογήστε την αξία των «ανεξάρτητων» αυτών οργανισμών στην αναπαράσταση ή τη φωνή έκφρασης προς τις εναλλακτικές, τοπικές ιστορίες.
 - Συζητήστε για την ευθύνη που έχουν η κινηματογραφική και τηλεοπτική βιομηχανία απέναντι στους θεατές τους. Γιατί πρέπει να μπορούν όλοι οι θεατές να αναγνωρίζουν τους εαυτούς τους και τις ιστορίες τους επί της οθόνης; Συζητήστε για τις επιπτώσεις των ιστοριών και των αναπαραστάσεων μαζικής απήχησης στα διάφορα ακροατήρια. Εξετάστε πώς τα κανάλια ειδικού περιεχομένου, οι ποικίλοι δικτυακοί τόποι, τα ιστολόγια και οι νέες τεχνολογίες επηρεάζουν την τέχνη της αφήγησης ιστοριών και προσφέρουν εναλλακτικές αναπαραστάσεις για το κοινό.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση επίκαιρων παραδειγμάτων από τηλεοπτικά προγράμματα και ταινίες μυθοπλασίας
- Αξιολόγηση της επίδρασης των τεχνικών στρατηγικών και ειδών, στο περιεχόμενο και την αναπαράσταση
- Εξέταση και αξιολόγηση των εθνικών φορέων κινηματογράφου και των ανεξάρτητων εταιρικών παραγωγής που προσφέρουν εναλλακτικές, τοπικές ιστορίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑ ΒΙΝΤΕΟ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

98

- Ανάλυση μουσικών βίντεο κλιπ
- Αναπαράσταση
- Μουσική και κοινωνική αλλαγή
- Χρήση του εικονογραφημένου σεναρίου (storyboard)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναπτύσσουν ένα εικονογραφημένο σενάριο και να το χρησιμοποιούν για να φτιάξουν ένα μουσικό βίντεο κλιπ
- Αναλύουν ένα μουσικό βίντεο κλιπ, με έμφαση στις αναπαραστάσεις του φύλου, της εθνότητας, και της σεξουαλικότητας
- Εξετάζουν την αναπαράσταση στην «εναλλακτική» μουσική
- Συγκρίνουν τις αναπαραστάσεις στα εναλλακτικά μέσα με εκείνες στα μέσα μαζικής απήχησης

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η μουσική παίζει ζωτικό ρόλο στην ανθρώπινη κοινωνία. Σε γενικές γραμμές, αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας αλλά επίσης, παίζει σημαντικό ρόλο και σε πολλές θρησκευτικές και πολιτιστικές πρακτικές, ενώ συχνά χρησιμοποιείται και

σε πολιτικούς αγώνες. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η μουσική επηρεάζει τα ακροατήρια αποτελεί μέρος της ΠΣΜΠ.

■ Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, εξετάστε τα βίντεο κλιπ των καλλιτεχνών που βρίσκονται σήμερα στην κορυφή των τσαρτ. Αναλύστε τα μηνύματα και τις αξίες ενός μουσικού βίντεο κλιπ της επιλογής σας (βάσει της διαθεσιμότητας των στίχων καθώς και του ίδιου του βίντεο για το τραγούδι). Η ανάλυση πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- Εξέταση του περιεχομένου των στίχων, συμπεριλαμβανομένης και μιας περιγραφής του τρόπου με τον οποίο οι εικόνες του βίντεο σχετίζονται με τους στίχους και τη μελωδία του τραγουδιού, και του τρόπου ερμηνείας των στίχων από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς
- Εξετάστε τα τεχνικά χαρακτηριστικά του βίντεο κλιπ, λαμβάνοντας υπόψη τη χρήση των χρωμάτων, του φωτισμού, του μοντάζ (ταχύτητα αλλαγής των εικόνων, αντιπαράθεση, μείωση του ρυθμού), τα ειδικά εφέ, και τη διασύνδεση ανάμεσα στα ακουστικά και τα οπτικά στοιχεία.
- Εξετάστε τα κοινωνικά ζητήματα που τίθενται στο βίντεο κλιπ, λαμβάνοντας κατά νου πώς τα μηνύματα αυτά θα άλλαζαν εάν άνθρωποι από διαφορετική κοινωνική τάξη ή φυλή συμπεριλαμβάνονταν στο βίντεο, ή εάν οι αντρικοί και γυναικείοι χαρακτήρες άλλαζαν ρόλους.

■ Ερμηνεύστε τα ιδεολογικά μηνύματα και τις αξίες που αναπαρίστανται στο βίντεο κλιπ χρησιμοποιώντας τις παρακάτω ερωτήσεις ως οδηγό:

- Μήπως το βίντεο παρουσιάζει τις πεποιθήσεις μιας συγκεκριμένης ομάδας;
- Περιγράψτε τις αναπαραστάσεις των αντρών και των γυναικών στο βίντεο κλιπ. Χρησιμοποιούνται κάποια στερεότυπα; Εάν ναι, με τι αποτέλεσμα;
- Ποιος είναι σε θέση ισχύος; Ποιος δεν είναι; Ποιος ωφελείται τελικά από αυτό;
- Μήπως το βίντεο κλιπ αποκλείει κάποιες κατηγορίες ανθρώπων ή τις πεποιθήσεις τους;
- Τι ορισμοί για την ευτυχία, την επιτυχία ή το ήθος υπονοούνται;

Προσδιορίστε το κοινό στόχο. Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό το βίντεο κλιπ μπορεί να έχει απήχηση και σε άλλο κοινό, πέρα από αυτό το ειδικό κοινό στόχο.

■ Αξιολογήστε τη δύναμη της δημοφιλούς κουλτούρας και της μουσικής ως εργαλεία διαμορφωτικών αλλαγών. Σε ποιο βαθμό παίζουν οι μουσικοί και οι καλλιτέχνες ρόλο στην παροχή πολιτικών και κοινωνικών σχολιασμών και την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης; Κοιτάξτε το έργο του οργανισμού με έδρα τη Δανία, Freemuse, ο οποίος υποστηρίζει τους μουσικούς που έχουν αναμειχθεί με κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Ποια θέματα και γεγονότα αναπαρίστανται στη μουσική τους; Με τι αποτέλεσμα;

■ Επιλέξτε τους στίχους ενός τραγουδιού και ετοιμάστε ένα εικονογραφημένο σενάριο για ένα μουσικό βίντεο κλιπ που θα μεταφέρει το νόημα των στίχων. Σκεφτείτε προσεκτικά τις εικόνες που θα αναπαρίστανται από τους στίχους. Εντοπίστε και επιλέξτε τα τεχνικά χαρακτηριστικά που θα εμπλουτίσουν την αναπαράσταση αυτή.

- Εάν υπάρχει ήδη κάποιο βίντεο κλιπ για αυτό το τραγούδι, κάντε μια σύγκριση με το βίντεο που φτιάξατε, παρατηρώντας τις διαφορές και τις ομοιότητες στην εικόνα και τις τεχνικές.

■ Επισκεφτείτε το δικτυακό τόπο ενός οργανισμού όπως το MediaWatch (www.mediawatch.org), που ασχολείται με την αντίσταση «στο ρατσισμό, τον σεξισμό και τη βία στα μέσα ενημέρωσης μέσα από την εκπαίδευση και την πράξη». Διερευνήστε τους στόχους και την εκστρατεία αυτού του οργανισμού και παρόμοιων φορέων.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση και αξιολόγηση επίκαιρων παραδειγμάτων από μουσικά βίντεο κλιπ βάσει αναπαραστάσεων, τεχνικών στοιχείων, ιδεολογίας και μηνυμάτων αξιών
- Δημιουργία εικονογραφημένων σεναρίων για στίχους τραγουδιών της επιλογής σας

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

Οι πρώτες έξι πηγές που αναφέρονται παρακάτω είναι ενδεικτικές μόνον και προέρχονται κυρίως από τη Βόρεια Αμερική. Ενδέχεται να μην είναι κατάλληλες για έξω από την περιοχή αυτή, οπότε οι εκπαιδευτές θα πρέπει να αναπτύξουν ή να ψάξουν για δικές τους πηγές, βασισμένες στην περιοχή τους.

- Reconstructions, ένα δικτυακό τόπο από τα μέλη της κοινότητας MIT Comparative Media Studies για τις μέρες που ακολούθησαν τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001: <http://web.mit.edu/cms/reconstructions>
- Imob, μια σειρά από συνδέσμους για τη μουσική: ηχογραφήσεις, ταινίες, τεχνολογία, μαθήματα παραγωγής: www.imob.com
- BIRTH, τα ιστορικά αρχεία της Ευρωπαϊκής τηλεόρασης: <http://www.birth-of-tv.org/birth>
- Cynopsis, δωρεάν καθημερινή ενημέρωση για την τηλεοπτική βιομηχανία – μια σειρά από εκδόσεις είναι διαθέσιμες: www.cynopsis.com
- Box Office Guru, εδώ θα βρείτε Αμερικάνικες λίστες για τις εισπρακτικές επιτυχίες (box office), τρέχουσες και του παρελθόντος: <http://boxofficeguru.com>
- The Internet Movie Data Base, ο πιο πλήρης δικτυακός τόπος για την έρευνα ταινιών στον κινηματογράφο και την τηλεόραση. Υπάρχει πληθώρα πληροφοριών για πρωτότυπους τίτλους, κριτικές, συζητήσεις, ηθοποιούς, σκηνοθέτες, κινηματογραφικά είδη: www.imdb.com
- Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες - United Nations Fourth World Conference on Women, Διακήρυξη του Πεκίνου και Πλατφόρμα για Δράση - Beijing Declaration and Platform for Action (1995) στο <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>
- Διεθνής Ένωση Δημοσιογράφων. (2009). Getting the balance right: Gender Equality in Journalism: Βρυξέλλες, Βέλγιο στο, http://portal.unesco.org/ci/en/files/28397/12435929903gender_booklet_en.pdf/gender_booklet_en.pdf
- Παγκόσμια Εταιρία Χριστιανικής Επικοινωνίας - World Association of Christian Communication. (2010). Who Makes the News? Global Media Monitoring Project: Τορόντο, Καναδά στο, www.whomakesthenews.org
- Διεθνές Ίδρυμα για τις Γυναίκες στα ΜΜΕ - International Women's Media Foundation. (2011). Global Report on Status of Women in the News Media: Ουάσιγκτον DC ,ΗΠΑ στο, <http://www.iwmf.org/pdfs/IWMF-Global-Report.pdf>

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

«Η γλώσσα αποτελεί πηγή παρανοήσεων»

Antoine de Saint-Exupéry (1900–44)

101

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

«Το μέσο είναι το μήνυμα», διάσημο πλέον ρητό, γράφτηκε από τον Μάρσαλ Μακ Λούαν το 1964. Ενώ το μέσο μπορεί να επηρεάζει τον τρόπο που λαμβάνονται τα μηνύματα, το υπόβαθρο/η εμπειρία των χρηστών/ακροατηρίων μπορεί να επηρεάσουν επίσης την ερμηνεία των μηνυμάτων. Ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την απόκτηση παιδείας στα μέσα και την πληροφορία είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πληροφορία, οι ιδέες και το νόημα επικοινωνούνται διαμέσου και από διάφορα μέσα και λοιπούς παρόχους πληροφοριών, όπως οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία, τα μουσεία και το διαδίκτυο. Κάθε μέσο έχει λοιπόν τη δική του «γλώσσα» ή «γραμματική», που λειτουργεί για τη μετάδοση του μηνύματος με ένα μοναδικό τρόπο. Γλώσσα υπό αυτήν την έννοια, είναι τα τεχνικά και συμβολικά συστατικά ή οι κώδικες και οι συμβάσεις που επιλέγουν οι επαγγελματίες των μέσων και της πληροφορίας να χρησιμοποιούν για να επικοινωνούν ιδέες, πληροφορίες και γνώση. Οι τεχνικοί κώδικες περιλαμβάνουν τον ήχο, τις γωνίες της κάμερας, τους τύπους λήψεων και τον φωτισμό. Μπορεί να περιλαμβάνουν για παράδειγμα, την επιβλητική μουσική για να μεταδώσουν τον κίνδυνο σε μια ταινία μυθοπλασίας ή τις λήψεις κάμερας από υψηλή γωνία για να δημιουργήσουν ένα δυναμικό αίσθημα σε μια φωτογραφία. Οι συμβολικοί κώδικες περιλαμβάνουν τη γλώσσα, τα κοστούμια ή τις πράξεις των χαρακτήρων, ή τα εικονικά σύμβολα που είναι εύκολα αντιληπτά. Για παράδειγμα, ένα κόκκινο τριαντάφυλλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί συμβολικά για να ένα ρομάντζο ή μια σφιγμένη γροθιά για να δείξει θυμό. Οι γλώσσες των μέσων μπορεί να περιλαμβάνουν επαναλαμβανόμενη χρήση συγκεκριμένων λέξεων, φράσεων και εικόνων, γνωστές και ως λεκτική ή οπτική γλώσσα. Όταν μελετάμε τις γλώσσες των μέσων, πρέπει να έχουμε υπόψη τρεις βασικές ερωτήσεις: Πώς γίνονται αντιληπτές οι γλώσσες των μέσων από τα ακροατήρια των μέσων; Ποιοι είναι μερικοί από τους βασικούς κώδικες και συμβάσεις που χρησιμοποιούν όσοι δουλεύουν στα μέσα και την πληροφορία, σήμερα; Μια άλλη σημαντική

ερώτηση αφορά εάν διαφορετικά άτομα μπορούν να εξάγουν παρόμοια νοήματα από το ίδιο κείμενο ή κομμάτι πληροφορίας.

Η ενότητα αυτή στοχεύει στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών προκειμένου να λάβουν γνώση για μια ποικιλία από γλώσσες των μέσων, ώστε να είναι ικανοί να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους η πληροφορία και τα μηνύματα μεταδίδονται και πως η ερμηνεία της πληροφορίας ή των ιδεών στα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών σχετίζονται με τον τύπο της γλώσσας που χρησιμοποιείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Ανάγνωση των κειμένων των μέσων και της πληροφορίας
2. Το μέσο και το μήνυμα: έντυπη και ηλεκτρονική ειδησεογραφία
3. Κινηματογραφικά είδη και αφήγηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

102

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εξέταση των κωδίκων και των συμβάσεων στα κείμενα πληροφορίας
- Ανάλυση του νοήματος - σύμβολα και οπτική γλώσσα
- Εξέταση της γλώσσας των μέσων – φωτο κολάζ και βίντεο κολάζ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν τους κώδικες και τις συμβάσεις που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση του νοήματος στα διάφορα κείμενα των μέσων και της πληροφορίας
- Εντοπίζουν σήματα και σύμβολα που χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς στις τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Φτιάξτε μια λίστα με τους τεχνικούς και συμβολικούς κώδικες και συμβάσεις που χρησιμοποιούνται στα παρακάτω κείμενα των μέσων και της πληροφορίας: σαπουνόπερες, τουριστικά φυλλάδια, ντοκιμαντέρ, οικογενειακές σειρές, και πολιτικές διαφημίσεις. Τι μηνύματα και πληροφορίες μεταδίδονται μέσα από αυτούς τους κώδικες;
- Εντοπίστε τα σήματα και τα σύμβολα στην κοινότητά σας που χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς για να μεταδώσουν πληροφορία (πχ. για οδηγίες προσανατολισμού, τοποθεσίες ή αξιοθέατα, κτλ.). Περιγράψτε τις λεκτικές και οπτικές «γλώσσες» που χρησιμοποιούνται στα σήματα και τα σύμβολα ώστε να γίνουν αντιληπτά από το ευρύ κοινό. Σκεφτείτε τη χρήση των γραμματοσειρών, των στιλιστικών εικόνων, του σχεδιασμού, κτλ.
- Εξετάστε μια σειρά από ευχετήριες κάρτες από την χώρα ή την κοινότητά σας. Εντοπίστε τους βασικούς συμβολικούς και τεχνικούς κώδικες που χρησιμοποιούνται στην καθεμία από αυτές. Τι σχετική πληροφορία για τη χώρα σας μεταδίδεται μέσα από τη χρήση των κωδικών αυτών; Τι πληροφορία αποκλείεται; Φτιάξτε μια ευχετήρια κάρτα για ένα τόπο ή ένα οργανισμό της επιλογής σας. Ποιους βασικούς τεχνικούς και συμβολικούς κώδικες θα χρησιμοποιούσατε για να μεταδώσετε μια σημαντική πληροφορία και να δημιουργήσετε την επιθυμητή εντύπωση;
- Χρησιμοποιώντας σταθερές εικόνες ή εικόνες βίντεο, φτιάξτε ένα κολάζ από εικόνες για να μεταδώσετε τη σημασία του σχολείου σας σε ένα συγκεκριμένο ακροατήριο. Σκεφτείτε τη χρήση κατάλληλων εικόνων, συμβόλων, οπτικής/λεκτικής γλώσσας, μουσικής, χρωμάτων, γωνίες λήψης και πλάνα, κτλ. για να εμπλέξετε και να μιλήσετε στο κοινό αυτό. Το κοινό για αυτό το κολάζ μπορεί να είναι εν δυνάμει μαθητές που θέλουν να εγγραφούν στο σχολείο αυτό, οι γονείς των μαθητών αυτών, το σχολικό συμβούλιο, ένας πολιτικός, και άλλοι.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση κωδίκων και συμβάσεων σε διάφορα κείμενα
- Ανάλυση σημάτων και συμβόλων στην κοινότητα
- Ανάλυση και αξιολόγηση των κωδίκων που χρησιμοποιούνται στις τοπικές ή εθνικές καρτ ποστάλ
- Δημιουργία κολάζ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΜΕΣΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ: ΕΝΤΥΠΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ανάλυση των κωδίκων και των συμβάσεων στα ειδησεογραφικά μέσα
- Εφαρμογή των κωδίκων και των συμβάσεων σε μια ειδησεογραφική ιστορία
- Οι γλώσσες των μέσων και το νόημα: αξιολόγηση και ανάλυση των ειδήσεων και της πληροφορίας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν τους κώδικες και τις συμβάσεις που χρησιμοποιούνται σε μια τηλεοπτική, ραδιοφωνική και έντυπη ειδησεογραφική κάλυψη ενός γεγονότος
- Εφαρμόζουν αυτούς τους κώδικες και τις συμβάσεις σε μια συγκεκριμένη ειδησεογραφική ιστορία
- Αξιολογούν τους τρόπους με τους οποίους ένα μέσο και οι συγκεκριμένοι κώδικες και συμβάσεις του μπορούν να διαμορφώσουν το μεταδιδόμενο μήνυμα
- Αξιολογούν την πληροφορία που μπορεί να μεταδοθεί μέσα από τη χρήση ενός συγκεκριμένου μέσου

104

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Μια κυβέρνηση σχεδιάζει να αλλάξει τη νομοθεσία που θα επηρεάσει την προστασία του περιβάλλοντος. Ένας κυβερνητικός εκπρόσωπος μόλις έχει βγάλει ένα λόγο για να δικαιολογήσει τη θέση της κυβέρνησης. Μία μεγάλη ομάδα από νέους ανθρώπους είναι παρόντες για να διαδηλώσουν και επεισόδια ξεσπάνε ανάμεσα στους διαδηλωτές και την αστυνομία.
 - Προβλέψτε πώς θα γίνει κάλυψη του γεγονότος αυτού από την εφημερίδα, ένα ραδιοφωνικό σταθμό και ένα τηλεοπτικό σταθμό. Πώς πιστεύετε ότι θα είναι διαφορετική η κάλυψη και γιατί; Σε ποιο βαθμό η διαφορά αυτή θα βασίζεται στα μοναδικά χαρακτηριστικά του κάθε μέσου;
- Επιλέξτε ένα επίκαιρο γεγονός ή ένα θέμα ενδιαφέροντος, όπως μια νέα πολιτική για την παιδεία, ένα πρόσφατο πολιτιστικό ή πολιτικό γεγονός, ή ένα ζήτημα υγείας. Δουλεύοντας σε ομάδες, φτιάξτε μια ειδησεογραφική ιστορία για το γεγονός αυτό για το ραδιόφωνο, την εφημερίδα και ένα τηλεοπτικό ειδησεογραφικό πρόγραμμα. Για το ραδιόφωνο, η ιστορία δεν μπορεί να έχει μεγαλύτερη διάρκεια από 20΄΄, για την εφημερίδα περισσότερες από 210 λέξεις και για την τηλεόραση, διάρκεια μεγαλύτερη από 1-2΄. Αφού ολοκληρώσετε τις ιστορίες αυτές, συζητήστε για τα αποτελέσματα χρησιμοποιώντας τις παρακάτω ερωτήσεις ως οδηγό:
 - Πώς επηρεάζουν τα διάφορα μέσα το είδος της κάλυψης και της πληροφορίας που θα μεταδοθεί;

- Ποιοι κώδικες και συμβάσεις χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της κάθε ιστορίας;
- Με ποιο τρόπο η άσκηση αυτή αποτελεί ένα παράδειγμα της φράσης «το μέσο είναι το μήνυμα»;
- Φτιάξτε ένα κολάζ από εικόνες ή σύμβολα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προωθήσουν ένα σχολείο ή ένα άλλο φορέα, λαμβάνοντας υπόψη το κοινό στόχο και την μεταδιδόμενη πληροφορία

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Περιγραφή και αξιολόγηση του είδους της πιθανής ειδησεογραφικής κάλυψης στα διάφορα μέσα

- Ανάπτυξη και ανάλυση μιας ειδησεογραφικής ιστορίας για το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και τις εφημερίδες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

105

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Κινηματογραφικά είδη
- Τεχνικοί και συμβολικοί κώδικες στον κινηματογράφο
- Εικονογραφημένο σενάριο (storyboard) μιας κινηματογραφικής σκηνής

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν μία ποικιλία από κινηματογραφικά είδη και τους κώδικες και τις συμβάσεις που συνδέονται με αυτά (χρήση κινηματογραφικών τεχνικών, κυρίαρχο ζήτημα, θέμα, χαρακτήρες, συμβατική ηθοποιία, καταστάσεις και σκηνικά)
- Αναγνωρίζουν συγκεκριμένους τεχνικούς και συμβολικούς κώδικες που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση του νοήματος σε μια ταινία
- Αναπτύσσουν ένα εικονογραφημένο σενάριο για μια κινηματογραφική σκηνή που περιλαμβάνει τους κώδικες και τις συμβάσεις ενός συγκεκριμένου είδους
- Αναγνωρίζουν τους κώδικες και τις συμβάσεις που χρησιμοποιούνται σε ένα δημοφιλές κινηματογραφικό είδος σε μια άλλη χώρα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Φτιάξτε μια λίστα από κινηματογραφικά είδη της αρεσκείας σας. Εντοπίστε τα βασικά συστατικά που καθορίζουν το κάθε είδος. Παρακολουθήστε μια σκηνή από μία από τις ταινίες αυτές. Σημειώστε τα ακόλουθα: το σενάριο, το σκηνικό, τους τύπους των χαρακτήρων, τη μουσική, το φωτισμό, τα ειδικά εφέ, το μοντάζ και την κίνηση της κάμερας. Ποια μηνύματα και αξίες μεταδίδονται μέσα από τη χρήση των στοιχείων αυτών στην ταινία; Εξηγήστε πώς το νόημα της σκηνής μπορεί να αλλάξει, αλλάζοντας διάφορα συστατικά (πχ. το σκηνικό, τη μουσική υπόκρουση, κ.τ.λ.)
- Σε ομάδες, φτιάξτε ένα εικονογραφημένο σενάριο για μια σκηνή από ένα κινηματογραφικό είδος της αρεσκείας σας. Εξηγήστε τους τρόπους με τους οποίους η «γλώσσα» του είδους αυτού αποτυπώνεται σε κάθε σκηνή.
- Δείξτε στους εκπαιδευτικούς ένα απόσπασμα από μια δημοφιλή ταινία μιας ξένης χώρας. Κάντε σύγκριση και αντιπαράθεση της κινηματογραφικής «γλώσσας» που χρησιμοποιείται στην ταινία αυτή με την αντίστοιχη σε μια ταινία στη χώρα σας. Συζητήστε για το αποτέλεσμα που έχουν οι διάφορες τεχνικές που χρησιμοποιούνται. Τι επικοινωνείται μέσα από τις τεχνικές αυτές; Ποιο πιστεύετε ότι είναι το κοινό στόχος για κάθε μια από τις ταινίες αυτές;
- Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο ή την τοπική σας βιβλιοθήκη, εντοπίστε δύο αφίσες της ίδιας ταινίας που θα προβληθεί σε διαφορετικές χώρες και σκεφτείτε τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - Τι εντύπωση δημιουργείται για την ταινία μέσα από τις αφίσες αυτές;
 - Ποιοι τεχνικοί και συμβολικοί κώδικες χρησιμοποιούνται; Με τι αποτέλεσμα;
 - Μπορείτε να αναγνωρίσετε το κοινό στόχο για κάθε ταινία, βάσει των αφισών;
 - Τι είδους πληροφορία για κάθε ταινία μεταδίδεται μέσα από τις αφίσες;

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση μιας κινηματογραφικής σκηνής
- Δημιουργία ενός εικονογραφημένου σεναρίου για μια κινηματογραφική σκηνή
- Ανάλυση της κινηματογραφικής αφίσας
- Σύγκριση κινηματογραφικών ταινιών

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Χρήση της μουσικής υπόκρουσης σε μια ταινία
- Η δουλειά των καλλιτεχνών Folley που φτιάχνουν ειδικά εφέ
- Συμβάσεις στη δημιουργία κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

Οι πηγές που αναφέρονται παρακάτω είναι μόνο ενδεικτικές και προέρχονται κυρίως από τη Βόρεια Αμερική και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μπορεί να μην είναι κατάλληλες για χρήση έξω από την περιοχή αυτή, για αυτό οι εκπαιδευτές πρέπει να αναπτύξουν ή να ερευνηθούν τις δικές τους πηγές βασισμένες στην δική τους περιοχή.

- Goodman, Steve. (2003). Teaching Youth Media: A Critical Guide to Literacy, Video Production, and Social Change. NY: Teacher's College Press.
- Hitchcock, Peter. (1992). Videography: A Guide to Making Videos. Ontario, Canada: Peter Hitchcock Productions.
- Jenkins, Henry. (2006). Convergence Culture: Where Old Media and New Media Collide. US: New York University.
- McLuhan, Eric and Zingrone, Frank. (1995). Essential McLuhan. Canada: Anansi.
- Bone, Jan and Johnson, Ron. (2001). Understanding the Film: An Introduction to Film Appreciation. US: Glencoe McGraw Hill.
- Bordwell, David and Thompson, Kristin. (1998). Film Art: An introduction. 6th edition. US: McGraw Hill.
- Film Education, 91 Berwick Street, London UK W1F 0BP. Περιλαμβάνει μια σειρά από δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό και ξεχωριστούς οδηγούς σπουδών, πολλοί από τους οποίους προσφέρονται ηλεκτρονικά μέσα από την ιστοσελίδα τους, www.filmeducation.org.
- Film Study Guides for High School. Απευθύνονται στην Pacific Cinematheque και διανέμονται από το Open Learning Agency of BC, στον Καναδά. Περιλαμβάνουν οδηγούς μελετών για κάθε ταινία ξεχωριστά, www.cinematheque.bc.ca.
- Εθνικό Συμβούλιο Κινηματογράφου του Καναδά - National Film Board of Canada. www.nfb.ca. Το Εθνικό Συμβούλιο Κινηματογράφου εργάζεται σε συνεργασία με τα σχολεία, τις δημόσιες βιβλιοθήκες και τα μουσεία για τη διασύνδεση των κινηματογραφικών ντοκιμαντέρ με την εκπαίδευση.
- Howard, Sue ed. (1998). Wired-Up: Young People and the Electronic Media. UK: Routledge. Η ανθολογία αυτή σχεδιάστηκε ως μια εύχρηστη εισαγωγή σε σημαντική έρευνα σχετικά με τις νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

108

Η διαφήμιση περιλαμβάνει την χρήση επί πληρωμή των μέσων (έντυπων και ηλεκτρονικών) – από πλευράς χρόνου και χώρου – για την προώθηση ενός μηνύματος, μιας υπηρεσίας ή ενός προϊόντος. Σε γενικές γραμμές, υπάρχουν δύο τύποι διαφήμισης: η εμπορική διαφήμιση, και οι δημόσιες ανακοινώσεις κοινής ωφελείας, που συχνά αποκαλούνται ως κοινωνικό μάρκετινγκ. Η εμπορική διαφήμιση περιλαμβάνει συνήθως την προώθηση ενός προσώπου, προϊόντος, υπηρεσίας ή εταιρίας προκειμένου να αποφέρει πωλήσεις (πχ. διαφημιστικές και έντυπες καταχωρήσεις για εταιρίες ένδυσης, αναψυκτικά, ταινίες, κ.ο.κ.), ενώ οι δημόσιες ανακοινώσεις κοινής ωφελείας περιλαμβάνουν την προώθηση μηνυμάτων και υπηρεσιών με όφελος για το ευρύ κοινό (πχ. μηνύματα με περιεχόμενο για την υγεία και την ασφάλεια, την προώθηση του εγγραμματισμού, κ.ο.κ.). Και οι δύο τύποι διαφήμισης αποτελούν πρωταρχική πηγή εσόδων για τα παραδοσιακά και τα νέα μέσα. Τα έσοδα που λαμβάνουν τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών από τη διαφήμιση χρησιμοποιούνται για την πληρωμή του λειτουργικού τους κόστους και την ανάπτυξη περιεχομένου (πχ. τηλεοπτικά προγράμματα, υλικό για ιστοσελίδες, άρθρα για περιοδικά, ραδιοφωνικά προγράμματα, κ.ο.κ.). Χωρίς τα έσοδα αυτά, οι περισσότερες εταιρίες ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης, που αποτελούν ένα τμήμα του κεντρικού μηχανισμού υπεράσπισης της δημοκρατίας και της ελευθερίας που απολαμβάνουμε, δε θα μπορούσαν να επιβιώσουν.

Είναι σημαντικό για τα μέσα να προσελκύουν διαφημιστικά έσοδα μέσα από ευκαιρίες ή «οχήματα» που θα έχουν απήχηση στους διαφημιστές και τους χορηγούς. Ως εκ τούτου, τα μέσα αναπτύσσουν συχνά περιεχόμενο που έχει ζήτηση στο κοινό ή που θα προσελκύσει διάφορες μεγάλες ομάδες πολιτών. Οι ομάδες αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ανά ηλικία, εθνικότητα, φύλο, εισόδημα, πολιτικές πεποιθήσεις, κ.ο.κ.

Η διαφήμιση, με τη μία μορφή ή την άλλη, φτάνει σχεδόν σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Εταιρίες, οργανισμοί, πολίτες και κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τη διαφήμιση για να προωθήσουν προϊόντα, υπηρεσίες, και να μεταδώσουν πληροφορία, πεποιθήσεις και αξίες. Η πληροφορία ή τα μηνύματα που μεταδίδονται μέσω της διαφήμισης είναι σημαντικά για τη λήψη αποφάσεων εκ μέρους των πολιτών. Δεδομένου του κυρίαρχου ρόλου της διαφήμισης στην κοινωνία μας σήμερα, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να κατανοήσουν τι συνεπάγεται η δημιουργία μιας επιτυχημένης διαφήμισης και να είναι ικανοί να αξιολογούν τις διαφημίσεις ως πηγές πληροφοριών. Επιπλέον, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να μάθουν τους

μηχανισμούς που επιτρέπουν στους πολίτες να προσφέρουν ανατροφοδότηση για τις διαφημίσεις στη βιομηχανία και τους κυβερνητικούς εκπρόσωπους.

Η διαφήμιση μπορεί να έχει όμως και αρνητική επιρροή στα μέσα. Η πίεση από τους διαφημιστές μπορεί να οδηγήσει τους δημοσιογράφους στην αποφυγή αναφοράς αμφιλεγόμενων θεμάτων. Μπορεί να αποκλείσουν περιεχόμενο δημοσίου ενδιαφέροντος προς όφελος της ψυχαγωγίας που προσελκύει συγκεκριμένο κοινό. Εκτός και αν υπάρχει μία ξεκάθαρη γραμμή ανάμεσα στη συντακτική και επιχειρηματική πλευρά των μέσων, κάτι που συμβαίνει ολοένα και λιγότερο, τα επιχειρηματικά συμφέροντα μιας εταιρίας μέσω ενδημέρωσης μπορεί να έχουν επίδραση στο περιεχόμενο και την ειδησεογραφική κάλυψη, χωρίς αυτό να γίνει αντιληπτό.

Αν και οι ευκαιρίες διαφήμισης έχουν επεκταθεί με την εξάπλωση των μέσων και της τεχνολογίας, η βιομηχανία εξακολουθεί να ρυθμίζεται από συγκεκριμένους κώδικες που αποσκοπούν στη διατήρηση της δημόσιας εμπιστοσύνης. Σε γενικές γραμμές, οι κώδικες αυτοί λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο και δημιουργούνται από τη διαφημιστική αγορά. Οι κώδικες αυτοί έχουν σχεδιαστεί για να εξασφαλίσουν ότι η διαφήμιση είναι ειλικρινής, δίκαιη και ακριβής. Σε πολλές χώρες, οι καταναλωτές μπορούν να έρθουν σε επαφή με τα συμβούλια διαφήμισης και τις ομάδες καταναλωτών, εάν έχουν ερωτήσεις ή ανησυχίες για τις πρακτικές της αγοράς.

Η διαφήμιση σήμερα έχει μετακινηθεί από τον παραδοσιακό της ρόλο. Χωρίς να περιορίζονται πλέον στις τηλεοπτικές διαφημίσεις, τις διαφημιστικές καταχωρήσεις στα περιοδικά ή τις υπαίθριες διαφημίσεις, διαφημίσεις για ολοένα και περισσότερα προϊόντα, διαφημιστικά μηνύματα και ιδέες μπορούν να παρουσιαστούν με την μορφή μίνι-παραθύρου στις ιστοσελίδες (pop-up ads), στα κινητά τηλέφωνα και σε άλλες φορητές συσκευές, με τη μορφή τοποθέτησης προϊόντων στα κινηματογραφικά ή τηλεοπτικά προγράμματα, και στις συμφωνίες με τους χορηγούς, καθώς οι εταιρίες ψάχνουν διαρκώς για νέους τρόπους για να φέρουν την πληροφορία τους στο κοινό. Οι κυβερνήσεις, οι πολιτικοί και οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) χρησιμοποιούν επίσης διαφημιστικές στρατηγικές καθώς προσπαθούν να προωθήσουν και να πάρουν έγκριση για τις πολιτικές ή τα προγράμματά τους, και σε μερικές περιπτώσεις, να βελτιώσουν την εικόνα τους.

Σε πολλές χώρες, η τοπική ιδιωτική διαφημιστική βάση δεν επαρκεί για να συντηρήσει όλα τα μέσα που υπάρχουν. Συνεπώς, κάποιες φορές, οι εταιρίες των μέσων πρέπει να εξαρτηθούν επίσης και από διαφημίσεις από ξένες εταιρίες καθώς και από την κυβέρνηση. Επιπρόσθετα, οι διεθνείς εταιρίες και οι οργανισμοί που θέλουν να προσεγγίσουν τοπικές αγορές αγοράζουν διαφημιστικό χώρο από τα τοπικά μέσα. Τα τελευταία χρόνια, έχουμε δει την εμφάνιση «μεγάλων ετικετών» (superbrands), για προϊόντα ή πολυεθνικές, που έχουν κάνει προσπάθειες για διαφήμιση και ετικέτες σε «παγκόσμιο επίπεδο».

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Διαφήμιση, έσοδα και ρύθμιση
2. Δημόσιες ανακοινώσεις κοινής ωφελείας
3. Διαφήμιση – η δημιουργική διαδικασία
4. Διαφήμιση και πολιτική αρένα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ, ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ανάλυση των διαφημιστικών ρυθμίσεων
- Εφαρμογή των ρυθμίσεων σε τρέχουσες διαφημίσεις
- Η διαφήμιση ως μοντέλο εσόδων

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξερευνούν τις διαφημίσεις ως μια σημαντική πηγή εσόδων για την τηλεόραση
- Εξετάζουν και αξιολογούν το στόχο και την αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων στην διαφημιστική αγορά
- Εφαρμόζουν τις υπάρχουσες ρυθμίσεις σε επίκαιρα παραδείγματα διαφημίσεων
- Αξιολογούν την επίδραση της διαφήμισης στις διαδικασίες προγράμματος και το περιεχόμενο των μέσων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο ή μια βιβλιοθήκη, ερευνήστε τις ρυθμίσεις που υπάρχουν στην περιοχή σας για την διαφημιστική αγορά. Εντοπίστε που βρίσκονται ρυθμίσεις για τους πολίτες που χρειάζονται πρόσβαση στην πληροφορία. Προσδιορίστε ποια άτομα ή ομάδες ατόμων έχουν φτιάξει τις ρυθμίσεις αυτές. Φτιάξτε μια περίληψη για τις βασικές περιοχές που καλύπτουν οι ρυθμίσεις αυτές και εξηγήστε το στόχο τους. Εξηγήστε πως υποστηρίζουν τα συμφέροντα των πολιτών και των καταναλωτών. Εξηγήστε την πιθανή επιρροή των ρυθμίσεων αυτών στην αγορά.
- Εφαρμόστε τις ρυθμίσεις αυτές σε μια σειρά από διαφημίσεις στα τοπικά μέσα. Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό οι ρυθμίσεις αυτές εφαρμόζονται. Δώστε συγκεκριμένα παραδείγματα από κάθε διαφήμιση για να υποστηρίξετε την απάντησή σας. Σε περιπτώσεις όπου μια διαφήμιση καταπατά τις ρυθμίσεις, εξερευνήστε δυνατότητες προσφυγής για τους καταναλωτές.
- Εξερευνήστε εάν οι ανάγκες των διαφημιστών έχουν επηρεάσει τον τύπο ή την ποιότητα του προγράμματος ή την κάλυψη στα μέσα. Εξετάστε τη διαφήμιση ως μοντέλο εσόδων για ένα συγκεκριμένο μέσο. Για παράδειγμα, εξετάστε ένα πρόγραμμα στη ζώνη υψηλής τηλεθέασης στην τηλεόραση ή ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα υψηλής ακρόασης στην περιοχή σας. Σημειώστε τα προγράμματα που εκπέμπονται μεταξύ 20.00 και 23.00 το βράδυ.
- Επιλέξτε ένα συγκεκριμένο σταθμό, και παρακολουθήστε ή ακούστε μία με δύο ώρες προγράμματος, καταγράφοντας σε μία λίστα τις διαφημίσεις που παίζουν σε αυτό το διάστημα. Εξηγήστε τη λογική πίσω από την τοποθέτηση των διαφημίσεων σε συγκεκριμένα προγράμματα. Σημειώστε επίσης, τυχόν διαφημίσεις και τοποθέτηση προϊόντων

που παρεμβάλλονται μέσα στα ίδια τα προγράμματα. Αξιολογήστε την αποτελεσματικότητα των διαφημιστικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται στο χρονικό αυτό διάστημα προκειμένου να προσεγγίσουν το κοινό στόχο.

Εξετάστε τις λίστες με τα 10 πρώτα τηλεοπτικά προγράμματα στην περιοχή σας. Επιλέξτε ένα τηλεοπτικό δίκτυο και προσδιορίστε τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θα επιλέγατε να διαφημίσετε στη διάρκεια ενός συγκεκριμένου προγράμματος ή μια ζώνης τηλεθέαςσης (time slot). Εξηγήστε τις επιλογές σας, προσδιορίζοντας το κοινό στόχο που μπορείτε να προσεγγίσετε τη δεδομένη χρονική στιγμή. Κάντε μια έρευνα για να προσδιορίσετε τα έσοδα που προκύπτουν από μια διαφήμιση 30" τη χρονική αυτή στιγμή.

- Δεδομένου του ότι η διαφήμιση αποτελεί την πρωταρχική πηγή εσόδων για τα μέσα, πρέπει η Ελευθερία της Έκφρασης, η Ελευθερία του Τύπου ή της Δωρεάν Πρόσβασης στην Πληροφορία να θυσιάζονται για να ευχαριστήσουν τους διαφημιστές, τις μεγάλες εταιρίες ή την κυβέρνηση; Ποιες είναι οι συνέπειες από αυτό; Είναι σωστό η κυβερνητική υποστήριξη στα δημόσια χρηματοδοτούμενα μέσα και τους άλλους παρόχους πληροφοριών να ανακοινώνεται δημόσια; Πρέπει τα δημόσια ή τα ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα μέσα και οι άλλοι πάροχοι πληροφοριών να λογοδοτούν στην κυβέρνηση για τα διαφημιστικά έσοδα που λαμβάνουν;
- Ο πρωταρχικός στόχος των μέσων και των άλλων πορόχων πληροφοριών είναι να έχουν κέρδη. Συζητήστε την άποψη αυτή. Παραθέστε επιχειρήματα υπέρ και κατά. Μπορούν τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών να λειτουργήσουν χωρίς διαφήμιση; Τι δράσεις πρέπει να αναλάβουν οι πολίτες εάν αποκαλυφθεί ότι τα μέσα και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών θυσιάζουν το δημόσιο όφελος για τα διαφημιστικά έσοδα; Γιατί πρέπει να αναληφθούν οι συγκεκριμένες δράσεις;

— ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η άσκηση αυτή μπορεί επίσης να προσαρμοστεί για χρήση στις εφημερίδες, τα περιοδικά, τους δικτυακούς τόπους, κτλ.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση διαφημίσεων και αξιολόγηση βάσει των ρυθμίσεων
- Έρευνα και αξιολόγηση του τηλεοπτικού προγράμματος, της διαφήμισης και των εσόδων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ανάλυση των δημοσίων ανακοινώσεων κοινής ωφελείας
- Δημιουργική διαδικασία και σχεδιασμός μιας δημόσιας ανακοίνωσης

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν μια σειρά από δημόσιες ανακοινώσεις ως μέσο μετάδοσης της πληροφορίας για διάφορα θέματα
- Αναπτύσσουν ένα σχέδιο για μια πρωτότυπη δημόσια ανακοίνωση για ένα επιλεγμένο θέμα, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού, του μηνύματος, του κοινού στόχου, και των τεχνικών και δημιουργικών στρατηγικών
- Παράγουν μια δημόσια ανακοίνωση
- Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των επικοινωνιακών στρατηγικών και της δημόσιας ανακοίνωσης στη διάδοση της πληροφορίας και του επιδιωκόμενου μηνύματος, και στην προσέγγιση του επιδιωκόμενου κοινού στόχου

112

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Κατά διαστήματα, οι κυβερνήσεις επιθυμούν να επικοινωνούν με τους πολίτες μέσα από τα μέσα ενημέρωσης προκειμένου να πετύχουν ένα συγκεκριμένο στόχο δημόσιας πολιτικής. Κλασικά παραδείγματα περιλαμβάνουν καμπάνιες για τη δημόσια υγεία για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού HIV και της μόλυνσης από AIDS, καμπάνιες για να ενθαρρύνουν τη χρήση αντικουνοπικών προστατευτικών δικτυών για τη μείωση της μαλάριας ή την προώθηση του αλφαριθμητισμού. Αυτές είναι γνωστές ως δημόσιες ανακοινώσεις (ΔΑ).

- Βασισμένοι στα παραδείγματα που περικλείονται, συζητήστε για τη σημασία και το στόχο των δημοσίων ανακοινώσεων. Εξηγήστε πώς οι ΔΑ διαφέρουν από την εμπορική διαφήμιση. Φτιάξτε μια λίστα από θέματα σε ΔΑ που έχετε ήδη δει. Σημειώστε τις διάφορες χρήσεις των ΔΑ στην περιοχή σας.
- Επισκεφτείτε μία από τις παρακάτω ιστοσελίδες: (Αποτελούν μόνο δείγμα πηγών για να περιγράψουν τη διαδικασία που αναφέρεται εδώ. Άλλες πηγές, πιο κατάλληλες για διάφορες περιοχές, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αντί για αυτές).
 - [tp://www.un.org.za/public-service-announcement-on-the-effects-of-drugs](http://www.un.org.za/public-service-announcement-on-the-effects-of-drugs)
 - <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking-publicservice-announcements.html>
 - <http://saloproductions.com/public-service-announcements/psa-samples.php>

- Εξετάστε ένα αριθμό ΔΑ – έντυπες ή οπτικοακουστικές - και συζητήστε για τα βασικά χαρακτηριστικά της κάθε μίας. Εντοπίστε τη βασική πληροφορία και το κυρίως μήνυμα που μεταδίδονται και αναλύστε πώς παρουσιάζονται. Λάβετε υπόψη τις τεχνικές και δημιουργικές στρατηγικές.
- Αναλύστε τη χρήση της συγκινησιακής απήχησης (επίκληση στο συναίσθημα) σε διάφορες ΔΑ. Εντοπίστε τυχόν απόψεις που εμπεριέχονται σε αυτές τις ΔΑ και εάν υποστηρίζονται ή όχι από δεδομένα. Αναλύστε πώς τα τεχνικά στοιχεία των ΔΑ ενισχύουν το νόημα ή το μήνυμα. Εξηγήστε τις επιδράσεις από τη χρήση των ποικίλων λήψεων της κάμερας και από τις γωνίες λήψης. Εξηγήστε τη χρήση του ήχου στη μετάδοση του μηνύματος.
- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να «αποδομήσουν» μια ΔΑ μέσα από τα δείγματα με περισσότερη λεπτομέρεια, φτιάχνοντας ένα εικονογραφημένο σενάριο βάσει αυτού που παρακολούθησαν. Θα χρειαστεί να δουν την ΔΑ περισσότερες από μία φορές, και ο εκπαιδευτής θα πρέπει να πατάει «παύση» σε κάθε κάρδο ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να καταγράφουν στο εικονογραφημένο σενάριό τους τι ακριβώς βλέπουν και ακούνε. Δείγματα για εικονογραφημένα σενάρια είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: www.storyboardsinc.com
- Φτιάξτε ένα πρωτότυπο σχέδιο για μια ΔΑ για ένα σημαντικό κοινωνικό ή πολιτιστικό θέμα. Σκεφτείτε μια λίστα από πιθανά ζητήματα που θα χρησιμοποιήσετε ως βάση για την ΔΑ. Συζητήστε για το στόχο και το κοινό στο οποίο θα απευθύνεται. Η συζήτηση αυτή, με τη σειρά της, θα βοηθήσει ώστε να διαμορφωθούν τα μηνύματα που θα μεταδοθούν. Σκεφτείτε την βασική πληροφορία και το κυρίως μήνυμα που θέλετε να περάσετε.
 - Τώρα σκεφτείτε *ποιον* θέλετε να προσεγγίσετε και *πως*. Η πληροφορία και το μήνυμα πρέπει να απευθύνονται σε ένα συγκεκριμένο κοινό στόχο.
 - Περιγράψτε σε ένα χαρτί τη γενική ιδέα και φτιάξτε μια λίστα με στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να φτιάξετε μια ΔΑ. Μπορεί να περιλαμβάνουν τις *δημιουργικές στρατηγικές* (τις ιδέες που αφορούν το περιεχόμενο της ΔΑ) και τις *τεχνικές στρατηγικές* (το στοιχείο της παραγωγής).
 - Φτιάξτε ένα σχεδιάγραμμα για την ΔΑ, συμπεριλαμβανομένης και μιας δήλωσης περιγραφής της γενικής ιδέας, των τεχνικών και δημιουργικών στρατηγικών και του κοινού στόχου.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ (ΔΑ)

Προσαρμογή από το Think Literacy, www.edu.gov.on.ca/eng/.../thinkliteracy/library.html

Γενική Ιδέα: Σχεδιασμένη από εσάς για να καλύπτει το ζητούμενο του οργανισμού /πελάτη και να εξηγεί το στόχο και τη λειτουργία της καμπάνιας.

Στρατηγικές: *Δημιουργικές* (επεξήγηση των ιδεών σας, μαζί με μια περιγραφή του τρόπου με τον οποίο μπορούν να υλοποιηθούν), και *τεχνικές* (ποια μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν, και με *ποιο τρόπο* προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πελατών).

Κοινό Στόχος: Ποιο είναι το κοινό στόχος; Ποιον θέλετε να προσεγγίσετε; Δώστε μια αναλυτική περιγραφή του κοινού σας (πχ. ηλικία, φύλο, φυλή, κοινωνική τάξη, εθνικότητα, πόσο εξοικειωμένοι είναι με αυτό το είδος των μέσων, κτλ.).

Κείμενο: Το συνολικό μήνυμα της καμπάνιας σας, το οποίο πρέπει να συνδέεται στενά με τους στόχους, και η δημιουργική στρατηγική που καταγράφεται παραπάνω (πχ. συμπεριλαμβανομένης της κεντρικής πληροφορίας, της γενικής άποψης, της πλοκής, των εικόνων γυναικών και αντρών, της γλώσσας, των κοστουμιών και της συμπεριφοράς των χαρακτήρων). Σκεφτείτε τη χρήση συγκεκριμένων ισχυρισμών και της συγκινησιακής απήχησης (επίκληση στο συναίσθημα).

Παραγωγή: Ένα σχεδιάγραμμα του τι χρειάζεται για να παραχθεί. Πρέπει να συνδέεται στενά με την τεχνική στρατηγική. Σκεφτείτε τις τοποθεσίες, την κίνηση της κάμερας, τον ήχο, τη φωνητική υπόκρουση, τα ειδικά εφέ, τα γραφικά, τα κινούμενα σχέδια, κτλ. Αποφασίστε ποιες τεχνολογίες θα μεταδώσουν το νόημα που θέλετε και θα συμπληρώσουν το μήνυμά σας.

Βιομηχανικό / επιχειρηματικό στοιχείο: Εξηγήστε και υποστηρίξτε τις επιλογές σας για το που και πότε θέλετε να παίξει η ΔΑ. Επίσης, μια τηλεοπτική, ραδιοφωνική ή ιντερνετική ΔΑ πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία από διαφημίσεις στα μέσα αυτά, όπως ένα σλόγκαν / χαρακτηριστικό μοτίβο, συγκεκριμένες επικλήσεις και ισχυρισμούς, ένα σενάριο με την κατάλληλη τοποθεσία, την προετοιμασία και τα κοστύμια, και ένα εικονογραφημένο σενάριο που θα περιλαμβάνει βίντεο και / ή ακουστικές οδηγίες.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Η βασική έννοια και τα σχέδια για μια ΔΑ
- Το τελικό προϊόν: η ΔΑ ως μιντιακό κείμενο– παρουσίαση και συζήτηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Διαφήμιση και χορηγία – τοποθεσία, μηνύματα και κοινό
- Αξιολόγηση βασικών θέσεων και ισχυρισμών της διαφήμισης
- Εξέταση του σχεδιασμού και της παραγωγής των διαφημίσεων
- «Τοποθέτηση προϊόντος» στα προγράμματα

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν τη διαφημιστική διαδικασία ως μέσο επικοινωνίας της πληροφορίας
- Εξερευνούν την εννοιολογική ανάπτυξη της διαφήμισης, συμπεριλαμβανομένων και των δημιουργικών και τεχνικών στρατηγικών
- Αποδομούν τα βασικά συστατικά μιας διαφήμισης και τη συγκινησιακή της απήχηση
- Αξιολογούν την απήχηση των διαφημιστικών μηνυμάτων σε συγκεκριμένο κοινό στόχο
- Εξηγούν πώς η έννοια του «ενεργητικού» κοινού εφαρμόζεται στη διαφήμιση ή πιο συγκεκριμένα, πώς το κοινό διαπραγματεύεται το μήνυμα (πχ. πώς ερμηνεύουμε την επιτυχία κάποιων διαφημίσεων έναντι κάποιων άλλων)
- Εντοπίζουν τις τελευταίες τάσεις στη διαφήμιση
- Εντοπίζουν την «τοποθέτηση προϊόντος» στα προγράμματα ως μια έμμεση διαφήμιση (μείξη συντακτικού και εμπορικού περιεχομένου)

115

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κάντε μία υποθετική βόλτα στο σχολείο σας και τη γειτονιά σας. Εντοπίστε τα είδη των διαφημίσεων, τις δημόσιες ανακοινώσεις, τις προωθήσεις ή τις χορηγίες που υπάρχουν. Κάντε μια μικρή περιγραφή για κάθε παράδειγμα διαφήμισης/δημόσιας ανακοίνωσης/χορηγίας. Περιγράψτε το μήνυμα και την εικόνα από κάθε παράδειγμα και μετρήστε την αποτελεσματικότητα στη μετάδοση της αναγκαίας πληροφορίας. Εντοπίστε την πηγή για κάθε παράδειγμα (πχ. ποιος δημιούργησε το μήνυμα ή ποιος επωφελείται/έχει κέρδη από αυτό).
 - Εξηγήστε γιατί οι επιχειρήσεις και οι φορείς μπορεί να επιλέξουν να έχουν το όνομά τους, τα προϊόντα τους ή τα λογότυπά τους εκεί. Εξηγήστε με ποιους τρόπους διαφέρουν αυτές οι χορηγίες / προωθήσεις από την «παραδοσιακή διαφήμιση».

- Οι κοινότητες συχνά είναι σκεπτικές για το αν πρέπει να πουλήσουν ή όχι ονομαστικά δικαιώματα σε περιοχές, εκδηλώσεις ή κτίρια. Συζητήστε για τα οφέλη και τις υποχρεώσεις τέτοιων διαφημιστικών στρατηγικών για τον ίδιο το διαφημιστή, την κοινότητα και το άτομο ξεχωριστά.
- Συγκεντρώστε και μελετήστε μια συλλογή από περιοδικά, δείτε διαφημίσεις στην τηλεόραση και επισκεφτείτε μια σειρά από δικτυακούς τόπους μεγάλων εταιριών. Περιγράψτε τις διαφημιστικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στα τρέχοντα παραδείγματα. Επιλέξτε μια σειρά από διαφημίσεις για ενδελεχή εξέταση. Περιγράψτε την «προσωπικότητα» του προϊόντος που περικλείεται σε κάθε διαφήμιση και εντοπίστε τα συναισθήματα που προσπαθεί να δημιουργήσει ο διαφημιστής. Τι υποσχέσεις ή λύσεις προτείνει η διαφήμιση ή η δημόσια ανακοίνωση; Κατά πόσο είναι ρεαλιστικές; Ποιες απόψεις σχετικά με την ευτυχία ή επιτυχία επικοινωνούνται στο κοινό;
 - Εντοπίστε την πληροφορία, τα μηνύματα και τις αξίες που υπάρχουν σε κάθε διαφήμιση. Συζητήστε για την ανάγκη ξεκάθαρα διαχωρισμού ανάμεσα στο συντακτικό και το διαφημιστικό περιεχόμενο. Υπάρχουν, επίσης, συγκεκριμένες απόψεις στις διαφημίσεις αυτές; Τι στοιχεία παρουσιάζονται για την ενίσχυση των απόψεων αυτών; Μήπως είναι κάποια από τις πληροφορίες αυτές παραπλανητική ή ασαφής; Βασίζομενοι στην ανάλυσή σας, τι συστάσεις θα κάνατε στο κοινό της διαφήμισης αυτής; Με άλλα λόγια, θα δεχόσασταν την πληροφορία που παρουσιάζεται στην εν λόγω διαφήμιση; Γιατί ναι ή γιατί όχι; Θα προτείνατε τυχόν αλλαγές προκειμένου να κάνετε την πληροφορία ή το μήνυμα πιο συγκεκριμένο ή πιο ολοκληρωμένο; Εξηγήστε με παραδείγματα.
- Επιλέξτε μια έντυπη διαφήμιση και εξετάστε την προσεκτικά. Η άσκηση αυτή απαιτεί από εσάς να σκεφτείτε τα σχεδιαστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στη διαφήμιση αυτή, την πληροφορία και το μήνυμα που μεταδίδονται και το κοινό στο οποίο στοχεύει. Με ποιον τρόπο τα σχεδιαστικά στοιχεία (σύνθεση, γωνία λήψης, φωτισμός, χρώμα, επιλογή των λέξεων, κ.ο.κ.) ενισχύουν το μήνυμα και την πληροφορία που μεταδίδονται; Με άλλα λόγια, με ποιον τρόπο η *φόρμα* ενδυναμώνει το *περιεχόμενο*;
- «Τοποθέτηση προϊόντος» είναι η τοποθέτηση ενός εμπορικού προϊόντος σε εμφανές σημείο σε ένα συγκεκριμένο ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό πρόγραμμα ή ένα βιβλίο, και επίσης σταδιακά και στο διαδίκτυο, χωρίς να αναγνωρίζεται ως διαφήμιση, με στόχο να ικανοποιήσει τον κατασκευαστή του προϊόντος που είναι χορηγός στο συγκεκριμένο πρόγραμμα (δηλ. έχει πληρώσει για αυτό εξ ολοκλήρου ή έχει καλύψει κάποια από τα σχετικά έξοδα). Μερικές ρυθμιστικές αρχές επιτρέπουν την τοποθέτηση προϊόντος με την προϋπόθεση ότι οι τηλεθεατές θα ενημερώνονται για αυτό ξεκάθαρα στην αρχή και το τέλος του προγράμματος. Επιλέξτε κάποια παραδείγματα τοποθέτησης προϊόντων: Αναγνωρίζονται ως τέτοια; Εάν υπάρχουν ρυθμιστικοί κανόνες σχετικοί με την τοποθέτηση προϊόντων στη χώρα σας, τι δράσεις μπορούν να αναλάβουν οι πολίτες; Ποιο είναι το μήνυμα που μεταδίδεται για το προϊόν, λόγω του πλαισίου στο οποίο παρουσιάζεται; Τι μηνύματα μεταδίδονται για το ίδιο το προϊόν καθώς και για το πλαίσιο; Μήπως ένα διαφορετικό πλαίσιο ή τοποθέτηση θα άλλαζαν την εικόνα του προϊόντος και του μηνύματός του;
 - Φτιάξτε μια λίστα με τους παράγοντες που εμπλέκονται στη διαφημιστική αγορά. Θα πρέπει να περιλαμβάνει άτομα και φορείς / οργανισμούς. Περιγράψτε τους σχετικούς τους ρόλους. Σκεφτείτε μια οπτικοακουστική διαφήμιση. Πιστεύετε ότι ο ρόλος των βασικών παραγόντων που συγκεντρώσατε διαφαίνεται ξεκάθαρα στη διαφήμιση; Πώς πιστεύετε ότι η γνώση σας γύρω από αυτούς που εμπλέκονται στη δημιουργία και τη διάδοση της διαφήμισης σας βοηθά σε μια καλύτερη αλληλεπίδραση με αυτή ή να αξιολογήσετε τη χρησιμότητά της σχετικά με την παροχή της πληροφορίας που χρειάζεστε; (Σημείωση: Υπό αυτήν την άποψη, η σειρά ντοκιμαντέρ «The Persuaders» μπορεί να σας ενδιαφέρει – βλ. περιγραφή του προγράμματος αυτού στη λίστα με τις πηγές στο τέλος της ενότητας αυτής).

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση της διαφήμισης – συμπεριλαμβανομένης της συγκινησιακής απήχησης, των τεχνικών και σχεδιαστικών συστατικών και του κοινού στόχου
- Συμμετοχή σε ημερολόγια των μέσων (media logs) – απάντηση στην παρακολούθηση και την αποδόμηση της διαφήμισης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΕΝΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ανάλυση της πολιτικής και της εκλογικής διαφήμισης
- Αξιολόγηση των οδηγιών για την πολιτική διαφήμιση
- Αξιολόγηση των ρυθμιστικών φορέων για την εκλογική διαφήμιση
- Ρυθμιστικοί κανόνες για τα μέσα με εφαρμογή στις εθνικές εκλογές

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εκτιμούν την πολιτική και την εκλογική διαφήμιση
- Αξιολογούν τις οδηγίες που υπάρχουν για την πολιτική διαφήμιση
- Αναλύουν τη συγκινησιακή απήχηση στην πολιτική και την εκλογική διαφήμιση
- Συστήνουν στρατηγικές διατήρησης ενημερωμένων πολιτών, λαμβανομένης υπόψιν της χρήσης της συγκινησιακής απήχησης στην πολιτική διαφήμιση
- Επεξηγούν τη διαθέσιμη διαδικασία προς τους πολίτες που επιθυμούν να έρθουν σε επαφή με ένα ρυθμιστικό φορέα κατά την εκλογική διαδικασία

117

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Συγκεντρώστε παραδείγματα πολιτικών διαφημίσεων από την περιοχή ή τη χώρα σας. Εάν είναι απαραίτητο, κάντε μια έρευνα στην τοπική σας βιβλιοθήκη. Αναλύστε τις διαφημίσεις αυτές χρησιμοποιώντας τις οδηγίες από το Κεφ. 2. Σκεφτείτε τους λόγους για τους οποίους ο μέσος πολίτης θα ενδιαφερόταν για μια πολιτική διαφήμιση. Αξιολογήστε την αποτελεσματικότητα της κάθε διαφήμισης, λαμβάνοντας υπόψιν το σκοπό, την πληροφορία και το μήνυμα που μεταδίδεται και το κοινό στόχο. Επεξηγήστε πώς ο σχεδιασμός/η μορφή των διαφημίσεων χρησιμοποιούνται για να ενισχύσουν το περιεχόμενο.
- Εξετάστε μερικές διαφημίσεις από την ίδια πολιτική καμπάνια. Αξιολογήστε την αποτελεσματικότητα της καμπάνιας στο σύνολό της, μέσα από τη χρήση των ενοποιημένων γραφικών, των εικόνων, των σλόγκαν και των μνημάτων. Χρησιμοποιώντας πηγές στο διαδίκτυο και / ή τη βιβλιοθήκη, εξετάστε τις ρυθμιστικές αρχές που είναι υπεύθυνες για την παρακολούθηση των πολιτικών διαφημίσεων. Εξετάστε τις οδηγίες που υπάρχουν για την καταγραφή των

διαφημίσεων που χρησιμοποιούνται από τους υποψηφίους πολιτικούς κατά την εκλογική περίοδο. Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό οι επιλεγμένες αυτές διαφημίσεις υπακούν στις οδηγίες αυτές.

- Εξερευνήστε με ποιο τρόπο οι ρυθμιστικές αρχές εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών. Εξετάστε το ρόλο που μπορούν να παίξουν οι πολίτες προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η πολιτική διαφήμιση είναι ειλικρινής, δίκαιη και ακριβής. Σημειώστε τυχόν προτάσεις που θα κάνατε σε μια ρυθμιστική αρχή σχετικά με την πολιτική διαφήμιση.
- Φτιάξτε μια λίστα με τις ρυθμιστικές διατάξεις για τα ΜΜΕ (όπως διαμορφώθηκαν από την εθνική εκλογική επιτροπή) σχετικά με την καταγραφή των εκλογών. Δείτε κατά πόσο υπάρχουν οδηγίες για την αναφορά των δημοσκοπήσεων γνώμης, την κατανομή τηλεοπτικού χρόνου από τις δημόσιες ραδιοτηλεοράσεις στα διάφορα πολιτικά κόμματα, την εκπομπή των εκλογικών αποτελεσμάτων, κ.ο.κ.
- Ο πολιτικός σύμβουλος Frank Luntz λέει στους πολιτικούς τους πελάτες ότι «το 80% της ζωής μας είναι συναίσθημα και μόνο το 20% είναι σκέψη. Με ενδιαφέρει περισσότερο πώς αισθάνεστε παρά το πώς σκέφτεστε». Εξετάστε την πολιτική διαφήμιση βάσει του σχολίου αυτού. Εξηγήστε σε ποιο βαθμό οι πολιτικές διαφημίσεις βασίζονται στη συγκινησιακή απήκηση. Εξετάστε τη γλώσσα που χρησιμοποιείται για να «πουλήσει» έναν υποψήφιο πολιτικό και τις ιδέες ή τις πολιτικές του. Αξιολογήστε εάν η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι ακριβής ή παραπλανητική.
- Δεδομένης της χρήσης της συγκινησιακής απήκησης στην πολιτική διαφήμιση, προτείνετε στρατηγικές για τη διατήρηση ενήμερων πολιτών.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Εταιρική και κοινοτική χορηγία (συμπεριλαμβανομένης και της διαφήμισης στα σχολεία)
- Η χρήση των δισσημοτήτων στις διαφημίσεις
- Επίγνωση του καπιταλισμού – διασύνδεση με τις δισσημότητες, αν και το επίκεντρο είναι η προώθηση του μάρκετινγκ και του στρατηγικού αλτρουισμού των διαφόρων οργανισμών
- Ψυχογραφήματα και έρευνα κοινού

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

Σημειώστε ότι οι περισσότερες από τις πηγές αυτές προέρχονται από τη Βόρεια Αμερική και μπορεί να μην είναι κατάλληλες για χρήση ανά τον κόσμο. Οι εκπαιδευτές πρέπει να αναζητούν εναλλακτικό τοπικό ή περιφερειακό υλικό που να προσφέρει περισσότερα σχετικά παραδείγματα στους εκπαιδευόμενους.

- *Adbusters* – www.adbusters.org – Προσφέρει κριτική της διαφημιστικής και της δημοφιλούς κουλτούρας (pop culture), είναι γνωστοί για τις διαφημίσεις «παρωδίες»
- *Advertising Age* – www.adage.com – Μια βιομηχανική έκδοση, με διαφημιστικά κόστη, αναφορές σε στρατηγικές κ.ο.κ.
- *Ads of the World* – <http://adsoftheworld.com/> – Ένα αρχείο διαφημίσεων και φόρουμ συζήτησης για την διαφημιστική εργασία παγκοσμίως
- *The Persuaders* – Frontline – www.pbs.org – Το πρόγραμμα αυτό εξερευνά πώς οι στρατηγικές της διαφήμισης και του μάρκετινγκ επηρεάζουν όχι μόνο τι αγοράζουν οι άνθρωποι, αλλά επίσης και πώς βλέπουν τους εαυτούς τους και τον κόσμο γύρω τους. Αυτό το 90λεπτο ντοκιμαντέρ προσελκύει μια σειρά από ειδικούς και παρατηρητές από τον κόσμο της διαφήμισης και του μάρκετινγκ. Ολόκληρο το πρόγραμμα είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά από το δικτυακό τόπο του PBS σε έξι αποσπάσματα. Για την ενότητα αυτή, εάν είναι δυνατόν, δείτε τα Κεφάλαια 1 και 2 του προγράμματος *High Concept Campaign and Emotional Branding*.

- <http://www.un.org.za/public-service-announcement-on-the-effects-of-drugs>
- <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking-publicservice-announcements.html>
- <http://saloproductions.com/public-service-announcements/psa-samples.php>
- *The Merchants of Cool* – Frontline – www.pbs.org – Ένα κείμενο διαθέσιμο ηλεκτρονικά που εξετάζει πως οι διαφημιστές στοχεύουν στη νεολαία.
- *Think Literacy, Media, Grades 7–10* (2005) – Μία πηγή για τη δημιουργία δημοσίων ανακοινώσεων. <http://www.edu.gov.on.ca/eng/studentsuccess/thinkliteracy/library.html>
- *Rejected Online* – <http://bestrejectedadvertising.com/html> – Διαφημίσεις που απορρίφθηκαν από τους πελάτες βάσει της αισθητικής τους, του εμπορικού ή του στρατηγικού τους χαρακτήρα. Περιλαμβάνει επίσης, διαφημίσεις που έχουν απορριφθεί, απαγορευτεί, παρωδίες και διαφημίσεις στις οποίες έχει ασκηθεί έντονη κριτική.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΕΣΑ

120

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η ενότητα αυτή εισάγει τους εκπαιδευτικούς στο ρόλο που διαδραματίζουν οι νέες τεχνολογίες και η σύγκλιση στη διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική αλλαγή. Επεξηγεί πώς οι νέες ψηφιακές και ηλεκτρονικές μορφές των μέσων (ηλεκτρονικές ειδήσεις, ιστολόγια, Wikipedia, YouTube, εφαρμογές κοινωνικών δικτύων, βιντεοπαιχνίδια, κτλ.) έχουν εξελιχθεί από τα παραδοσιακά μέσα και πώς εξασφαλίζουν μεγαλύτερη πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση, την ελευθερία της έκφρασης, την καλή διακυβέρνηση και τη συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες.

Αυτή η συμβίωση των εντύπων, των ηλεκτρονικών μέσων (ραδιόφωνο, τηλεόραση), του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων κτλ. επιτρέπει στο περιεχόμενο των μέσων να διαχέεται μέσα από διάφορες πλατφόρμες, διευρύνοντας την πρόσβαση στην πληροφορία και δημιουργώντας μια συμμετοχική κουλτούρα όπου οι πολίτες, όχι μόνο καταναλώνουν πληροφορία, αλλά συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή και τη διάδοσή της. Οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) για παράδειγμα, έχουν προσφέρει ευκαιρίες για μεγαλύτερη συμμετοχή του κοινού στη διάδοση της πληροφορίας και της γνώσης, και ενθαρρύνουν τους πολίτες να μετέχουν ενεργά στις δημοκρατικές διαδικασίες, με αποτέλεσμα το άνοιγμα προς τα έξω περισσότερων κοινωνιών.

Στην πραγματικότητα, οι τεχνολογίες των νέων μέσων και της σύγκλισης δημιουργούν νέα πεδία για την προσωπική έκφραση και τη συμμετοχή στο δημόσιο διάλογο σε μια μεγάλη ποικιλία από κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα. Οι πλατφόρμες των νέων μέσων επιτρέπουν στους πολίτες να συμμετέχουν συνειδητά στο δημόσιο διάλογο στις κοινωνίες τους και να φέρνουν τις παγκόσμιες ειδήσεις και ζητήματα πιο κοντά στις τοπικές κοινωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Από τα παραδοσιακά μέσα στις τεχνολογίες των νέων μέσων
2. Χρήση των τεχνολογιών των νέων μέσων στην κοινωνία – μαζική και ψηφιακή επικοινωνία
3. Χρήσεις των διαδραστικών εργαλείων πολυμέσων, συμπεριλαμβανομένων και των ψηφιακών παιχνιδιών στην τάξη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΣΩΝ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Αλλαγή και συνέχεια – σύντομη ιστορική αναδρομή των μέσων
- Τι είναι η σύγκλιση των μέσων
- Τα ψηφιακά μέσα ως νέα μέσα
- Βασικές διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά και τα νέα μέσα

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξηγούν μια σύντομη ιστορική αναδρομή των μέσων
- Περιγράφουν πώς οι νέες τεχνολογίες οδήγησαν στην σύγκλιση των παραδοσιακών και των νέων μέσων
- Περιγράφουν τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά και τα νέα μέσα, και πώς τα τελευταία ενδυναμώνουν τη δημοκρατική συμμετοχή

121

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Μία σημαντική εξέλιξη σχετικά με την ανάπτυξη των ψηφιακών μέσων είναι η μετακίνηση από το παραδοσιακό μοντέλο επικοινωνίας «έναν προς πολλούς», χαρακτηριστικό των εντύπων και των ραδιοηλεκτρονικών μέσων, στο μοντέλο «έναν προς έναν» (peer-to-peer) που διευκολύνει τη συνεργατική δημιουργία και το διαμοίρασμα του περιεχομένου. Καθώς το περιεχόμενο ψηφιοποιείται, γίνεται προσβάσιμο από ποικίλες συσκευές, συμπεριλαμβανομένου του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, του Η/Υ και, ίσως το πιο σημαντικό, μέσω του κινητού τηλεφώνου, που προκύπτει ως το πλέον κυρίαρχο μέσο για τη διάδοση περιεχομένου κάθε μορφής. Η ψηφιοποίηση της φωνής, της εικόνας, του ήχου και των δεδομένων – γνωστή ως σύγκλιση – δημιουργεί νέες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης.
 - Δουλεύοντας σε ομάδες, οι εκπαιδευόμενοι επιφορτίζονται με την έρευνα της εξέλιξης των μέσων μέχρι την εμφάνιση του διαδικτύου, σημειώνοντας πώς το διαδίκτυο χρησιμοποιήθηκε αρχικά και πώς έχει φτάσει να χρησιμοποιείται πιο διαδεδομένα στην κοινωνία μας σήμερα. Πρέπει να αξιολογήσουν τις εφαρμογές του και τα οφέλη στην εκπαίδευση, την κοινωνία των πολιτών και τη διακυβέρνηση. Το αποτέλεσμα της εργασίας αυτής θα παρουσιαστεί σε συζήτηση στην τάξη.
 - Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να διερευνήσουν το βαθμό στον οποίο τα ψηφιακά μέσα δημιουργούν ευκαιρίες για την ελευθερία του λόγου στην κοινωνία τους. Στην έρευνά τους, πρέπει να δώσουν προσοχή στο πώς οι πολίτες χρησιμοποιούν τα νέα μέσα για την αυτο-έκφρασή τους. Επίσης, πρέπει να σημειώσουν πώς τα παραδοσιακά μέσα (εφημερίδες, ραδιόφωνο και τηλεόραση) συγκλίνουν με τα νέα μέσα (πχ. ειδησεογραφικές σελίδες στο

διαδίκτυο με πολυμεσική πρόσβαση) στην κοινωνία τους. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους στην τάξη χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Powerpoint ή άλλες μορφές παρουσίωσης.

- Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να διερευνήσουν το βαθμό στον οποίο τα νέα μέσα αποτελούν πρόκληση για τα παραδοσιακά ειδησεογραφικά μέσα στην κοινωνία τους, τα διαφορετικά είδη των μέσων που χρησιμοποιούν οι πολίτες στην κοινωνία για να εκφράσουν τις απόψεις τους για σημαντικά ειδησεογραφικά θέματα, και τους χρήστες από διαφορετικές πλατφόρμες των μέσων, μαζί με τα θέματα/ζητήματα που συζητάνε. Το αποτέλεσμα της έρευνας αυτής πρέπει να παρουσιαστεί για συζήτηση στην τάξη και διάλογο.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Γράψτε μια μικρή έκθεση για τις βασικές διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά και τα νέα μέσα, συζητώντας το βαθμό που οι διαφορές αυτές είναι πραγματικές ή τεχνητές. Στην έκθεση αυτή, αξιολογήστε τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά και τα ηλεκτρονικά ή ψηφιακά μέσα. Ζητήματα σχετικά με τα συντακτικά καθήκοντα, την επαλήθευση και άλλες δημοσιογραφικές αρχές πρέπει να τονιστούν ιδιαίτερα.
- Ένα χαρακτηριστικό των παραδοσιακών μέσων είναι ότι το περιεχόμενο των μέσων διέρχεται μιας συντακτικής διαδικασίας, σχεδιασμένη για την επαλήθευση των ειδησεογραφικών ιστοριών και την απόδοσή τους σε ένα ειδησεογραφικό οργανισμό παρά σε ένα άτομο. Ο πολίτης - δημοσιογράφος στο διαδίκτυο δεν εργάζεται με την ίδια διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, συζητήστε για τη διαφορά ανάμεσα σε ισχυρογνώμονες ειδησεογραφικές ιστορίες από ένα blogger και την ειδησεογραφική αναφορά που εμφανίζεται στην ηλεκτρονική έκδοση μιας εφημερίδας.
- Εξερευνήστε και φτιάξτε μια αναφορά για το βαθμό στον οποίο η γνώση και η πληροφορία έχουν αλλάξει ή έχουν παραμείνει το ίδιο καθώς τα νέα ειδησεογραφικά μέσα και οι τεχνολογίες των νέων μέσων έχουν κάνει την εμφάνισή τους στην κοινωνία.
- Προετοιμάστε μια έκθεση για το πώς η εμφάνιση των νέων μέσων επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και πώς ωφελούνται από αυτό. Ρωτήστε, επίσης, πως τα νέα μέσα επιδρούν στην κοινωνική και ακαδημαϊκή ζωή των εκπαιδευτικών, και τι προκλήσεις και ευκαιρίες υπάρχουν για τη βελτίωση της καθολικής πρόσβασης στα ψηφιακά μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΜΑΖΙΚΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Νέα μέσα και κοινωνική αλληλεπίδραση – κοινωνική δικτύωση, κ.ο.κ.
- Τεχνολογία και ανάπτυξη της επικοινωνίας
- Σχέση ανάμεσα στις αλλαγές της μαζικής επικοινωνίας ως αποτέλεσμα των νέων τεχνολογιών και τις αλλαγές στους δημοκρατικούς θεσμούς

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν τα αποτελέσματα της ψηφιακής επικοινωνίας στην κοινωνική και πολιτική ζωή μιας κοινωνίας
- Περιγράφουν τη χρήση ενός ή δύο ειδών νέων μέσων για τη διάδοση της γνώσης και της πληροφορίας για ένα τρέχον ζήτημα της κοινωνίας
- Αξιολογούν πώς τα νέα μέσα χρησιμοποιούνται στη μαζική επικοινωνία και την επίδραση στους δημοκρατικούς θεσμούς και διαδικασίες σε μια κοινωνία

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έρευνα και συζήτηση στην τάξη: Οι εκπαιδευόμενοι αναλαμβάνουν μια μικρής κλίμακας έρευνα για την αξιολόγηση της επίδρασης των τεχνολογιών της ψηφιακής επικοινωνίας στην ανάπτυξη: αυτό θα περιλαμβάνει το να μάθουν για τις πλατφόρμες των μέσων που χρησιμοποιούνται στη χώρα τους και τον τρόπο που τα μέσα παρουσιάζουν τη χώρα τους στο εξωτερικό. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να επισκεφτούν την επίσημη ιστοσελίδα της χώρας τους και να συζητήσουν σε ομάδες πώς προβάλλεται η χώρα και πώς συγκρίνεται με τις γείτονες χώρες. Πρέπει να καταγράψουν σε μία λίστα και άλλα χαρακτηριστικά που θέλουν να παρουσιάζονται επίσης στην εικόνα της χώρας τους προς τον έξω κόσμο. Θα ακολουθήσει συζήτηση στην τάξη για τα αποτελέσματα της έρευνας.

Ποσοτική Έρευνα και ομαδική παρουσίαση: Οι εκπαιδευόμενοι αναλαμβάνουν μια μικρής κλίμακας δημοσκοπήση για να εξετάσουν την επιρροή της παραδοσιακής μαζικής επικοινωνίας και των νέων μέσων (πχ. κοινοτικό ραδιόφωνο, ιδιωτικές, τοπικές και εθνικής κυκλοφορίας εφημερίδες, και το διαδίκτυο) στη συμμετοχή του κοινού στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό διάλογο. Παραδείγματα θεμάτων για την έρευνα μπορεί να είναι η παιδεία για τον ιό HIV/AIDS ή η κοινωνική δικαιοσύνη για τις εθνικές μειονότητες. Ειδικότερα, μπορεί να έχει ενδιαφέρον η εστίαση στο ρόλο των κινητών τηλεφώνων και των εφαρμογών των κοινωνικών δικτύων (πχ. Facebook, Twitter) ως εργαλεία ομαδικής κινητοποίησης. Γενικότερα, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συζητήσουν: Ποιοι είναι οι ιδιοκτήτες των μέσων ενημέρωσης; Ποιος δημιουργεί τα μηνύματα, και ποιο είναι το βασικό μήνυμα που μεταδίδεται; Τι κοινό θέλουν να προσεγγίσουν και τι μεθόδους χρησιμοποιούν για τη στόχευσή του; Ποιοι είναι οι χορηγοί / επενδυτές, και τι θα έκαναν διαφορετικά (χωρίς αυτούς); Πώς διαφέρουν τα παραδοσιακά και τα ηλεκτρονικά μέσα, υπό την έννοια αυτή;

Συζήτηση στην τάξη: Ο εκπαιδευτής πρέπει να συντονίσει μια γενική συζήτηση στην τάξη για τα νέα μέσα που χρησιμοποιούνται κατά προτεραιότητα, στο περιβάλλον των εκπαιδευομένων: το διαδίκτυο, τις κινητές τεχνολογίες (πχ. μηνύματα μέσω κινητού και εφαρμογές «έξυπνων» τηλεφώνων), την ψηφιακή τηλεόραση, το ψηφιακό ραδιόφωνο, τα παιχνίδια στον Η/Υ / βιντεοπαιχνίδια (πχ. παιχνίδια εικονικής πραγματικότητας, όπως τα SIMS). Η συζήτηση πρέπει να εξετάσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των νέων αυτών μέσων. Πριν από τη δραστηριότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να διεξάγουν συνεντεύξεις, πιθανόν σε αγροτικές και αστικές περιοχές, για τη χρήση των κινητών τηλεφώνων. Από τις συνεντεύξεις αυτές, πρέπει να παρουσιάσουν στην τάξη ποια πιστεύουν ότι είναι η επιρροή των κινητών τηλεφώνων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή του χρήστη.

— ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κάντε μια μικρής κλίμακας έρευνα για τον τρόπο που τα νέα μέσα και οι τεχνολογίες των νέων μέσων αλλάζουν τον τρόπο που επικοινωνούν οι πολίτες στην κοινωνία σας, και πώς αυτό αλλάζει τον τρόπο που αλληλεπιδρούν οι πολίτες, ανταλλάσσουν πληροφορίες και ενημερώνονται για τη λήψη αποφάσεων.
- Κάντε μια έρευνα μελέτης περίπτωσης (case-study) για το πώς τα μαζικά μέσα και οι νέες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται για τη μαζική επικοινωνία, και πώς επηρεάζουν την καθημερινή ζωή, τις αξίες και τις απόψεις

της κοινής γνώμης. Για παράδειγμα, πώς η τεχνολογία των κινητών τηλεφώνων συμβάλλει στη γεφύρωση του επικοινωνιακού χάσματος ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς στην κοινωνία σας; Εξερευνήστε πώς η ψηφιακή επικοινωνία αλλάζει τον τρόπο που αλληλεπιδρούν οι πολίτες στην κοινωνία σας, μοιράζονται τη γνώση και ανταλλάσσουν πληροφορίες.

- Αναπτύξτε μια στρατηγική για τη χρήση μιας ιστοσελίδας κοινωνικής δικτύωσης για την προώθηση της αλληλεπίδρασης σχετικά με ένα θέμα που θέλετε να διδάξετε. Ποιοι είναι οι κίνδυνοι και οι προκλήσεις που πιθανόν να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί στη χρήση των κοινωνικών δικτύων για εκπαιδευτικούς σκοπούς; Εντοπίστε τους κινδύνους και προτείνετε τρόπους μείωσης των επιπτώσεων.
- Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση περιλαμβάνει νέες και εξελισσόμενες μορφές διακυβέρνησης όπου οι ΤΠΕ παίζουν κεντρικό ρόλο. Η χρήση των ΤΠΕ έχει επηρεάσει την διακυβέρνηση με διάφορους τρόπους, μερικοί εκ των οποίων είναι: 1) ηλεκτρονική δημοκρατία, που είναι η προώθηση της συμμετοχής μέσα από την αυξανόμενη πρόσβαση στην πληροφορία και την γνώση, που αποτελεί τη βάση για τη λήψη αποφάσεων, 2) ηλεκτρονικές υπηρεσίες, που είναι η αυτοματοποίηση ανιαρών εργασιών, όπως η συμπλήρωση φορολογικών αιτήσεων, ο έλεγχος της πορείας μιας αίτησης, κτλ. και 3) ηλεκτρονική διοίκηση, που βελτιώνει τις κυβερνητικές διαδικασίες και τις εσωτερικές εργασίες του δημοσίου τομέα μέσα από νέους τρόπους πληροφόρησης με τις ΤΠΕ. Συνεπώς, οι ΤΠΕ μπορούν να αποτελέσουν ένα πολύ χρήσιμο μέσο για τη βελτίωση της κυβερνητικής διαδικασίας.
- Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση και η ηλεκτρονική κυβέρνηση είναι έννοιες σχετικές με λεπτές διαφορές μεταξύ τους. Η δεύτερη αναφέρεται στα συστήματα αυτοματοποίησης στις κυβερνητικές διαδικασίες ενώ η πρώτη αφορά στη διαδικασία που γίνονται ανοικτές και καθολικές οι διαδικασίες αυτές στο κοινό (βλ. UNESCO 2007).
 - Αναθέστε στους εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν στο διαδίκτυο το βαθμό στον οποίο υπάρχει ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη χώρα τους. Θα πρέπει να επιλέξουν δύο παραδείγματα ως αποδεικτικά στοιχεία ότι υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να τονίσει σε ποιο βαθμό εμπλέκονται οι πολίτες ή τους ζητήθηκαν συμβουλές για τη διαδικασία. Υπήρξε διαβούλευση με τους πολίτες σε γενικές γραμμές; Συζητήστε για την αποτελεσματικότητα αυτών των προγραμμάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ποια είναι τα οφέλη και ποια τα μειονεκτήματα; Κάντε μια στοιχειώδη έρευνα για παρόμοια προγράμματα στην περιοχή σας ή διεθνώς που συνδέονται με την τοπική διακυβέρνηση. Τι πρόγραμμα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα προτείνατε στην τοπική σας κυβέρνηση; Γιατί;
- Η πρόσβαση στις ΤΠΕ ή τις νέες τεχνολογίες είναι εξίσου σημαντική για την ενδυνάμωση των ανδρών, των γυναικών, των ΑμεΑ και άλλων περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι εθνικές μειονότητες και οι αυτόχθονες καθώς και όσοι ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές.
 - Χρησιμοποιώντας τοπικές ή διεθνείς πηγές κάντε μια βασική έρευνα για την πρόσβαση των γυναικών, των ΑμεΑ και των κατοίκων απομακρυσμένων περιοχών στις ΤΠΕ ή τις νέες τεχνολογίες. Έχουν ίση πρόσβαση οι γυναίκες με τους άνδρες; Σε τι βαθμό τα ΑμεΑ ή οι κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών έχουν πρόσβαση; Ποιες είναι οι συνέπειες; Τι πρέπει να γίνει εάν συγκεκριμένες ομάδες περιθωριοποιούνται από την πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες; Εάν δεν υπάρχουν τέτοια στοιχεία διαθέσιμα για τη χώρα ή την περιοχή σας, προσπαθήστε να βρείτε το λόγο για αυτό. Ποιοι οργανισμοί πρέπει να ενδιαφερθούν σχετικά με την απουσία τέτοιων δεδομένων; Τι μπορεί να γίνει για αυτό;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία, ανοικτό εκπαιδευτικό περιεχόμενο, και είδη λογισμικού (software) για την ενίσχυση της εκπαίδευσης
- Διαδικτυακά πολυμεσικά εργαλεία / ψηφιακά παιχνίδια για τη δημιουργία ενός φιλικού προς το χρήστη, περιβάλλοντος
- Μιντιακά παιχνίδια ως εργαλεία για την ευαισθητοποίηση και την προβολή θεμάτων παγκοσμίου ενδιαφέροντος
- Εκπαιδευτικά παιχνίδια σε αντίθεση με παιχνίδια ψυχαγωγίας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν την αξία των διαδραστικών εργαλείων πολυμέσων, συμπεριλαμβανομένων και των ιστοσελίδων, των παρουσιάσεων, των συζητήσεων στο διαδίκτυο, των ιστολογίων, των wiki και wikibooks, των ηλεκτρονικών βιβλίων (e-books), του podcasting, του videocasting, του vodcasting και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στη διδασκαλία και τη μάθηση
- Αναπτύσσουν κοινωνικές, διανοητικές και χωροχρονικές δεξιότητες, μέσα από τη χρήση των διαδραστικών πολυμεσικών εργαλείων, ειδικότερα των παιχνιδιών
- Εφαρμόζουν διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία, ειδικότερα ψηφιακά παιχνίδια, για τη διδασκαλία και τη μάθηση
- Χρησιμοποιούν διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία/παιχνίδια χαμηλής/υψηλής τεχνολογίας για να εισάγουν έννοιες από ακαδημαϊκά αντικείμενα (πχ. μαθηματικά, επιστήμη, κοινωνικές σπουδές, κτλ.)
- Αναλύουν διαφορετικά διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία μέσα από τη χρήση ελεύθερου και ανοικτού ή ιδιόκτητου λογισμικού, και να αξιολογούν τις συνέπειες και την επίδρασή τους στη διδασκαλία και τη μάθηση
- Αξιολογούν την επίδραση και τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τις ανοικτές εκπαιδευτικές πηγές στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία: Σκεφτείτε ένα θέμα που διδάσκετε. Χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης, εντοπίστε και καταγράψτε σε μια λίστα τα διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία, συμπεριλαμβανομένων και των ψηφιακών παιχνιδιών, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παράδοση ενός ειδικού μαθήματος (ή μαθημάτων) σε μια ομάδα εκπαιδευτικών. Πρέπει να εντοπίσετε μια σειρά από τέτοια εργαλεία. Κατατάξτε τα εργαλεία βάσει της χρησιμότητας

για τις δικές σας ανάγκες. Τι κριτήρια χρησιμοποιείτε; Ερευνήστε τα κριτήρια που χρησιμοποιούν οι ειδικοί σχετικά με τη χρήση των διαδραστικών πολυμεσικών εργαλείων στην εκπαίδευση. Τώρα συγκρίνετε τα δικά σας κριτήρια με τα αντίστοιχα των ειδικών. Ποιες είναι οι παρατηρήσεις σας; Συμφωνείτε με τα κριτήρια των ειδικών;

Στη λίστα σας με τα διαδραστικά πολυμεσικά εργαλεία, μπορείτε να εντοπίσετε εργαλεία που θα άλλαζαν σημαντικά και θα διευκόλυναν τη συνεργασία και τη συζήτηση στην διδακτική / μαθησιακή διαδικασία; Γιατί επιλέξατε τα εργαλεία αυτά; Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι οι τεχνολογίες των πολυμέσων επιτρέπουν στους μαθητές και τους δασκάλους να αλληλεπιδρούν με την πληροφορία με νέους τρόπους, να αλλάζουν περιεχόμενο, και να δημιουργούν την δική τους γνώση;

Ηλεκτρονικά παιχνίδια στο διαδίκτυο:⁶ Παίξτε οποιοδήποτε ανθρωπιστικό παιχνίδι προσομοίωσης ελεύθερο στο διαδίκτυο, όπως το *Peacemaker*, το *Food Force* ή το *Darfur is Dying*. Με ποιο τρόπο μπορεί ένα παιχνίδι στον υπολογιστή να σας βοηθήσει να σκεφτείτε δημιουργικά για θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος; Ποια είναι τα εκπαιδευτικά οφέλη από τα παιχνίδια αυτά; Εάν υπάρχει περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση στο διαδίκτυο στον εκπαιδευτικό σας φορέα, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ενθαρρυνθούν να βρουν το υλικό από άλλες δημόσιες πηγές πρόσβασης στο διαδίκτυο. Όπου η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι σημαντικά περιορισμένη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσπαθήσει να βρει τα παιχνίδια σε CD-ROM ή DVD, ή να χρησιμοποιήσει τα παιχνίδια που είναι ήδη εγκατεστημένα στους Η/Υ. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να ενθαρρύνονται να:

- Κάνουν μελέτες περίπτωσης ηλεκτρονικών παιχνιδιών σε συγκεκριμένα αντικείμενα (πχ. γλώσσα, μαθηματικά, γεωγραφία, κτλ.) και να χρησιμοποιούν πιλοτικά ένα ή δύο παιχνίδια στο δεδομένο μαθησιακό πλαίσιο. Γράψτε μια αναφορά για το πως χρησιμοποιήθηκε το παιχνίδι και πώς συνέβαλλε στην επίτευξη του στόχου του μαθησιακού αντικειμένου.
- Φτιάξτε ένα σχέδιο μαθήματος χρησιμοποιώντας ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι ως μέρος της διδασκαλίας και της μάθησης για να εντείνετε την ευαισθητοποίηση γύρω από θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος, όπως η πείνα, οι συγκρούσεις και η ειρήνη. Διδάξτε το μάθημα αυτό και γράψτε μια σύντομη αναφορά για την ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στα ζητήματα αυτά, σημειώνοντας τις ερωτήσεις που έθεσαν και πώς τα παιχνίδια βοήθησαν σε αυτές.

Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (ΑΕΠ): Το Ανοικτό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο (ΑΕΠ) είναι μαθησιακό υλικό και εργαλεία - συμπεριλαμβάνονται πλήρη μαθήματα, διδακτικές ενότητες, υλικό μαθημάτων, εγχειρίδια, βίντεο ζωντανής αναμετάδοσης, τεστ, λογισμικό (software) και οποιοδήποτε άλλο υλικό (διαδραστικό ή μη) ή τεχνικές – που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της πρόσβασης στη γνώση, σε ανοικτή μορφή, βάσει μιας ελεύθερης άδειας, επιτρέποντας την ελεύθερη χρήση, την επανάχρηση και την προσαρμογή στις ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων χρηστών (πχ. μαθητευόμενοι, εκπαιδευτές των εκπαιδευτών, διοργανωτές, κτλ.). Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να ενθαρρυνθούν να:

- Εντοπίζουν αρκετούς δικτυακούς τόπους που παρέχουν πρόσβαση σε ανοικτό εκπαιδευτικό περιεχόμενο
- Εντοπίζουν προσαρμοσμένα / κριτήρια για εκπαιδευτικό περιεχόμενο που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ΑΕΠ
- Αναλύουν πώς δημιουργείται το ΑΕΠ, πώς χρησιμοποιείται, πώς διανέμεται και προσαρμόζεται σε συγκεκριμένα διδακτικά και μαθησιακά περιβάλλοντα και ανάγκες
- Αναλύουν πώς, για παράδειγμα, τα ψηφιακά παιχνίδια μπορούν να μετατραπούν σε ΑΕΠ, και να κατανοήσουν τι πρέπει να γίνει για να προσαρμοστούν με τις απαιτήσεις του ΑΕΠ, συμπεριλαμβανομένων και των νόμων περί ιδιοκτησίας

Έρευνα βιβλιοθήκης και συζήτηση στην τάξη: Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να εντοπίζουν, να αναλύουν και να κρίνουν μια σειρά από τεχνικές που χρησιμοποιούνται στα ηλεκτρονικά παιχνίδια που γνωρίζουν. Αντιπαραθέστε τα ηλεκτρονικά παιχνίδια στο διαδίκτυο με τα παραδοσιακά ή ειδικά παιχνίδια πολιτισμού σχετικά με την εκπαιδευτική τους αξία και τους περιορισμούς. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους μέσα από παρουσιάσεις Powerpoint ή μέσα από γραφήματα για να εκθέσουν τα αποτελέσματά τους.

6 www.darfurisdying.com
www.food-force.com
www.peacemakergame.com

Συζήτηση στη τάξη: Φτιάξτε ένα σχέδιο μαθήματος και μια σειρά από διδακτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων και των απλών διαδραστικών πολυμεσικών εργαλείων ή των ψηφιακών παιχνιδιών για την διδακτική και μαθησιακή διαδικασία. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να εξετάσουν τα θετικά και τα αρνητικά της ενσωμάτωσης των ψηφιακών παιχνιδιών στις πρακτικές διδασκαλίας. Μια ομάδα πρέπει να παρουσιάσει τα πλεονεκτήματα και μία άλλη ομάδα τις προκλήσεις και τα μειονεκτήματα από τη χρήση των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία και τη μάθηση. (Βλ. Κεφάλαιο 3 στο http://ames.eun.org/2009/09/teachers_handbook_on_how_to_us.html για περισσότερες λεπτομέρειες).

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

Σημειώστε ότι οι πηγές αυτές είναι κυρίως παραδείγματα από τις ΗΠΑ που συμπεριλαμβάνονται για ενδεικτικούς σκοπούς μόνο. Οι εκπαιδευόμενοι προτείνεται να εντοπίσουν σχετικές τοπικές και περιφερειακές πηγές, όπου αυτό είναι δυνατό.

- *Youth Protection Toolkit*, www.yprt.eu
- Lenhart, A. 2009. It's Personal: Similarities and Differences in Online Social Network, Use between *Teens and Adults*. *Teens, Social Networking, Generations*. Παρουσίαση στο Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Επικοινωνιών (Μάιος 2009). www.pewInternet.org/Presentations/2009/19-Similarities-and-Differences-in-Online-Social-Network-Use.aspx
- Madden, M. 2009. Eating, Thinking and Staying Active with New Media. *Health, Education, Teens, Families, Web 2.0*. Παρουσίαση στο Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού και Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Ιούνιος 2009). www.pewInternet.org/Presentations/2009/15--Eating-Thinking-and-Staying-Active-with-New-Media.aspx

ΕΝΟΤΗΤΑ 7: ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

128

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η συμμετοχή στην κοινωνία της πληροφορίας είναι απαραίτητη για τους πολίτες κάθε ηλικίας. Το διαδίκτυο προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για τη βελτίωση της ζωής όλων των χρηστών. Έχει θετικά αποτελέσματα στην εκπαίδευση, τον κόσμο της εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη. Μέσα από την εύκολη ψηφιοποίηση και αποθήκευση της πληροφορίας, και την πρόσβαση από διάφορες συσκευές, το διαδίκτυο έχει αυξήσει σε μεγάλο βαθμό τις διαθέσιμες πηγές πληροφορίας. Τα παιδιά και οι νέοι συχνά είναι πολύ καλά εξοικειωμένοι με τις εφαρμογές του διαδικτύου και μπορούν να ωφεληθούν σημαντικά από τη χρήση του, αλλά είναι επίσης, και ευάλωτα. Κίνδυνοι και απειλές συνοδεύουν την θετική του ανάπτυξη, συχνά παράλληλα με τους κινδύνους που υπάρχουν στον πραγματικό κόσμο, εκτός διαδικτύου.

Η λήψη μέτρων για την προστασία των ανηλίκων μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Όσο χρήσιμα και αν είναι αυτά τα μέτρα όμως, η πλήρης εμπιστοσύνη στις στρατηγικές προστασίας δεν είναι αποτελεσματική για μια υπεύθυνα χρήση του διαδικτύου από τους νέους. Ο καλύτερος τρόπος για να τους βοηθήσουμε από τις επιβλαβείς επιπτώσεις του διαδικτύου είναι η ενδυνάμωση και η παιδεία για το πώς να αποφεύγουν ή να χειρίζονται τους κινδύνους σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου. Οι τεχνολογίες μπορούν να παίξουν ένα χρήσιμο και υποστηρικτικό ρόλο στο πεδίο αυτό, ειδικά όσον αφορά τα παιδιά και τους νέους.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Οι νέοι στον εικονικό κόσμο
2. Προκλήσεις και κίνδυνοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Το Web 2.0 και ο εικονικός κόσμος
- Χρήση του διαδικτύου και ηλεκτρονικές συνήθειες των παιδιών και των νέων
- Διεθνείς συνθήκες και άλλα όργανα σχετιζόμενα με τα δικαιώματα των παιδιών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Κατανοούν τα μοντέλα χρήσης του διαδικτύου από τους νέους και τα ενδιαφέροντά τους
- Περιγράφουν τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις, τους κώδικες πρακτικής και τις ρυθμίσεις περί ιδιωτικότητας σε σχέση με τη χρήση του διαδικτύου
- Αναπτύσσουν την ικανότητα χρήσης εκπαιδευτικών μεθόδων και βασικών εργαλείων για να βοηθούν τους νέους προς μια υπεύθυνη χρήση του διαδικτύου – και να τους βοηθούν να αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες, τις προκλήσεις και τους κινδύνους

129

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το Web 2.0 είναι ένα σύντομος όρος για τις πλευρές του διαδικτύου που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και το περιεχόμενο παραγόμενο από χρήστες (όπως οι εφαρμογές μέσω κινητών τηλεφώνων).

Το κεφάλαιο αυτό μπορεί να διδαχθεί χρησιμοποιώντας πηγές που θα βρείτε ηλεκτρονικά, όπως τα ελεύθερα, χωρίς δικαιώματα, βίντεο σχετικά με το διαδίκτυο και τα αναπτυσσόμενα χαρακτηριστικά του και την επιρροή στην κοινωνία. Εναλλακτικά, μπορείτε να προετοιμάσετε μια σύντομη παρουσίαση σε Powerpoint για το Web 2.0. Πρέπει να περιλαμβάνει όσο το δυνατόν περισσότερα από τα βασικά στοιχεία του εικονικού κόσμου. Οργανώστε συζητήσεις σε μικρές ομάδες σχετικά με τα βασικά αυτά στοιχεία. Ζητήστε από κάθε ομάδα να προετοιμάσει και να παραδώσει μια σύντομη παρουσίαση για τα οφέλη του Web 2.0.

- Ρωτήστε τους εκπαιδευτικούς εάν είναι μέλη σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο ή/και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, και εάν το χρησιμοποιούν, με τι συχνότητα. Ζητήστε τους να σερφάρουν στο διαδίκτυο, να δημιουργήσουν ένα προφίλ, να ψάξουν τα προφίλ των άλλων, να ανεβάσουν και να κατεβάσουν περιεχόμενο από ιντερνετικές πλατφόρμες (πχ. Wikipedia) και να λάβουν μέρος σε ανοιχτούς εικονικούς χώρους συνομιλίας (chat rooms), ηλεκτρονικές συνεργασίες, ιστολόγια και συζητήσεις μέσω twitter. Η συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους σχετικά με τη δραστηριότητα αυτή, πρέπει να επικεντρωθεί στα εκπαιδευτικά οφέλη και την υπεύθυνη χρήση του διαδικτύου, τις προκλήσεις και τους κινδύνους. Καταγράψτε και συζητήστε μερικές από τις προσωπικές σας ανησυχίες όταν χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο.
- Δουλεύοντας σε ομάδες, οι εκπαιδευόμενοι σχεδιάζουν και χρησιμοποιούν ένα κοινό ιστοχώρο γνώσης (wiki) για να ανταλλάξουν πληροφορίες σχετικά με ένα θέμα εκπαιδευτικής πρακτικής ή πολιτικής. Η εργασία αυτή πρέπει να έχει πολύ χρόνο για αρκετά

ενασκόληση (πχ. στο πλαίσιο ενός ακαδημαϊκού τριμήνου). Οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να αναπτύξουν κριτήρια για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του wiki, την καταλληλότητα και την επίδρασή του στους συμμετέχοντες.

- Ζητήστε από τους δασκάλους να οργανωθούν σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα πρέπει να συζητήσει και να καταγράψει σε μια λίστα πέντε τουλάχιστον κύριες δραστηριότητες που πιστεύουν ότι κάνουν οι νέοι στο διαδίκτυο. Ζητήστε τους να βαθμολογήσουν τη σημασία των δραστηριοτήτων αυτών σε μία κλίμακα από 1 έως 5. Κάθε ομάδα πρέπει να παρουσιάσει τα αποτελέσματα των συζητήσεων, επεξηγώντας πώς οργανώθηκαν μεταξύ τους και τι επηρέασε τις αποφάσεις που πήραν. Ο εκπαιδευτής πρέπει έπειτα, να παρουσιάσει πραγματικά στατιστικά στοιχεία (που έχουν προετοιμαστεί πριν από τη συνεδρία και είναι βασισμένα σε πραγματικές πηγές) σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά, εάν υπάρχουν διαθέσιμα τέτοια στοιχεία. Συγκρίνετε τα αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας με τα πραγματικά στατιστικά στοιχεία. Συζητήστε. Υπάρχουν τυχόν εκπλήξεις; Υπάρχουν στατιστικές για τη χρήση του διαδικτύου συγκεκριμένα στην περιοχή ή τη χώρα σας; Εάν όχι, ποιες είναι οι επιπτώσεις; Συζητήστε τι μπορεί να γίνει σχετικά με την απουσία τέτοιων στατιστικών.
- Συζητήστε το βαθμό στον οποίο οι νέοι άνθρωποι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για εκπαιδευτικούς σκοπούς, για την παρακολούθηση ειδήσεων, για τη συμμετοχή στις πολιτικές διαδικασίες της χώρας τους, για περισσότερη μάθηση και αλληλεπίδραση με ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς, κτλ. Υπάρχουν ενδείξεις έντονης χρήσης για τα παραπάνω; Τι μπορεί να γίνει για την κινητοποίηση των νέων για τη θετική χρήση του διαδικτύου; Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να προετοιμάσουν (σε μικρές ομάδες ή ατομικά) ένα σύντομο μάθημα σχετικά με το αντικείμενό τους, ενσωματώνοντας τη χρήση του διαδικτύου στο μάθημα. Το μάθημα πρέπει να επιδεικνύει όχι μόνο πώς μπορούν να επιτευχθούν τα αντικείμενα του μαθήματος μέσα από τη χρήση του διαδικτύου αλλά επίσης, πώς ο εκπαιδευτικός μπορεί να κινητοποιήσει ο ίδιος τους μαθητές προς αυτήν την κατεύθυνση.
- Συζητήστε με τους εκπαιδευτικούς για τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις, τους κώδικες πρακτικής και τις ρυθμίσεις περί ιδιωτικότητας διαφορετικών εφαρμογών στο διαδίκτυο. Έπειτα, ενθαρρύνετε τους να αναπτύξουν ένα μοντέλο κώδικα πρακτικής, εστιάζοντας στη χρήση του διαδικτύου από παιδιά και νέους.
- Αναλύστε την ηλεκτρονική συμπεριφορά των παιδιών στο διαδίκτυο και τα προφίλ τους: δουλεύοντας σε ομάδες, οι εκπαιδευόμενοι εξετάζουν τη χρήση του διαδικτύου από παιδιά ηλικίας 6-17 ετών. Οι ομαδικές αναφορές πρέπει να τονίζουν το βαθμό χρήσης του διαδικτύου και το λόγο που τα παιδιά το χρησιμοποιούν, και να το συγκρίνουν με τη γνώση και χρήση του διαδικτύου από τους γονείς. Τι ευκαιρίες και προκλήσεις παρουσιάζει το διαδίκτυο για τα παιδιά και τους γονείς;
- Οργανώστε μια συζήτηση σχετικά με ένα άρθρο από τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών ή άλλα σχετικά νομικά εργαλεία στη χώρα ή την περιοχή σας σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου και τους νέους – το δικαίωμα στην πληροφόρηση, την ελευθερία έκφρασης, την προστασία των ανηλίκων, και το ρόλο των γονέων, των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Συζητήστε για τα θέματα αυτά ξεχωριστά και μετά σκεφτείτε πώς σχετίζονται μεταξύ τους. Υπάρχει μήπως σύγκρουση ανάμεσα στην ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα της πρόσβασης στην πληροφορία με την προστασία; Είναι και τα δύο απαραίτητα; Πρέπει η ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα της πρόσβασης στην πληροφορία να θυσιάζονται στο βωμό της προστασίας; Γιατί ναι ή γιατί όχι; Πρέπει τα κορίτσια και τα αγόρια να έχουν ίση πρόσβαση στην πληροφορία, το διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες; Τι συμβαίνει στην περιοχή σας; Πώς αντιμετωπίζεται το ζήτημα αυτό; Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να ετοιμάσουν ένα σύντομο ποίημα για συγκεκριμένες ελευθερίες και δικαιώματα και για την ανάγκη προστασίας των ανηλίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Κατανόηση των προκλήσεων και των κινδύνων από τη χρήση του διαδικτύου
- Ενδυνάμωση και υπεύθυνα χρήση του διαδικτύου
- Ιδιωτικότητα και ασφάλεια

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Καταγράφουν σε μία λίστα και να περιγράφουν τις προκλήσεις/κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου και πού είναι πιο πιθανό να συμβούν
- Αναπτύσσουν γνώση για τους κινδύνους και τις απειλές του διαδικτύου που ενδεχομένως συνοδεύουν νέες εφαρμογές στο διαδίκτυο
- Κατανοούν τις αλληλεξαρτήσεις ανάμεσα στη συμπεριφορά των χρηστών και την πιθανότητα να πέσουν θύματα ή να γίνουν δράστες οι ίδιοι
- Εφαρμόζουν τη γνώση αυτή για να παρακινήσουν τους εκπαιδευτικούς προς μια πιο υπεύθυνα χρήση του διαδικτύου

Προκλήσεις και κίνδυνοι σχετικά με το ηλεκτρονικό περιεχόμενο

Προσαρμογή από το *Youth Protection Roundtable Tool Kit – Stiftung Digitale Chancen 2009*

Ηλικιακά ακατάλληλο περιεχόμενο: Το διαδίκτυο προσφέρει πλούτο περιεχομένου για όλες τις ομάδες χρηστών. Μαζικά ενδιαφέροντα καλύπτονται μαζί με ειδικές ομάδες ενδιαφέροντος. Παρόλα αυτά, δεν πρέπει να είναι προσβάσιμο στα παιδιά και τους νέους όλο το περιεχόμενο του διαδικτύου. Έτσι, πρέπει να αποφασιστεί προσεκτικά τι περιεχόμενο είναι κατάλληλο και για ποιες ηλικίες. Ειδική προσοχή πρέπει να δοθεί στο περιεχόμενο που δεν είναι παράνομο σε γενικές γραμμές, αλλά μπορεί να βλάψει τους νεαρούς χρήστες. Περιεχόμενο που είναι ακατάλληλο ηλικιακά όπως η ενήλικη πορνογραφία, μπορεί να βλάψει ειδικά τα μικρά παιδιά όταν εκτεθούν σε αυτό ακούσια. Ο κίνδυνος της επαφής με ακατάλληλο ηλικιακά περιεχόμενο μπορεί να προκύψει από την πρακτική του χρήστη όταν ψάχνει για αυτό εσκεμμένα, αλλά και όταν «σκοντάψει» σε αυτό χωρίς να το θέλει. Το περιεχόμενο που δεν είναι κατάλληλο για όλες τις ηλικιακές ομάδες μπορεί να εξασφαλιστεί για εμπορικούς σκοπούς, αλλά μπορεί να προκύψει και από τους ίδιους τους χρήστες. Η πρόσβαση στο υλικό αυτό μπορεί να περιορισμένη σε μια κλειστή ομάδα χρηστών μόνο, ενώ το υλικό παραγόμενο από τους ίδιους τους χρήστες είναι συνήθως δημόσια διαθέσιμο και ως εκ τούτου απαιτεί ειδική προσοχή. Δεδομένου ότι σήμερα πολλά παιδιά και νέοι διαθέτουν κινητό τηλέφωνο με πολυμεσικές λειτουργίες και πρόσβαση στο διαδίκτυο με το πάτημα ενός κουμπιού, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι μπορεί να έρθουν σε επαφή με ακατάλληλο ηλικιακά περιεχόμενο όταν είναι μόνοι τους και χωρίς την επίβλεψη ενός ενήλικα για καθοδήγηση. Οι κινητές συσκευές δίνουν επίσης, στα παιδιά τη δυνατότητα να παράγουν το δικό τους ψηφιακό περιεχόμενο σε όποια κατάσταση κι αν βρεθούν, συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση του όγκου του περιεχομένου παραγόμενου από χρήστες.

Παράνομο περιεχόμενο (πχ. ρατσισμός και παιδική πορνογραφία): Ο τύπος του περιεχομένου που χαρακτηρίζεται ως παράνομο εξαρτάται κυρίως από την εθνική νομοθεσία, αν και κάποιες μορφές περιεχομένου είναι παράνομες για τις περισσότερες χώρες. Παρόλα αυτά, το παράνομο περιεχόμενο είναι διαθέσιμο και μπορεί να γίνει προσβάσιμο κατά λάθος ή εσκεμμένα από τα παιδιά και τους νέους. Προσοχή πρέπει να δοθεί στα παιδιά και τους νέους ως υποψήφια θύματα παράνομου περιεχομένου, πχ. όταν λαμβάνουν και δημοσιεύουν φωτογραφίες ή βίντεο παιδικής κακοποίησης.

Απουσία επαλήθευσης του περιεχομένου: Δεδομένου ότι το διαθέσιμο περιεχόμενο στο διαδίκτυο δεν είναι συχνά επαληθευμένο από κάποια ανεξάρτητη πηγή, είναι σημαντικό οι νέοι να μάθουν να διαβάζουν το περιεχόμενο με μια κριτική ματιά και να μην πιστεύουν άκριτα ότι λέγεται. Το περιεχόμενο παραγόμενο από χρήστες, χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος Web 2.0, μπορεί να είναι υποκειμενικό, μεροληπτικό ή ανακριβές. Οι νέοι χρήστες πρέπει να ενημερωθούν για τους κινδύνους που προκύπτουν όταν πιστεύουν άκριτα οτιδήποτε διαβάζουν ηλεκτρονικά.

Πρόκληση βλάβης: Υπάρχουν πολλές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο που προκαλούν τους χρήστες να βλάψουν τον εαυτό τους (πχ. ιστοσελίδες που προωθούν την αυτοκτονία, την ανορεξία ή το δογματισμό). Με το Web 2.0 και τις αυξανόμενες δυνατότητες δημοσίευσης περιεχομένου από τον ίδιο το χρήστη, ο κίνδυνος της έκθεσης σε επιβλαβές περιεχόμενο είναι μεγάλος. Ειδικότερα, τα παιδιά και οι νέοι δεν μπορούν πολλές φορές να κάνουν μια πραγματική αξιολόγηση των κινδύνων που προκύπτουν όταν ακολουθούν τις οδηγίες που δίνουν τέτοιες ιστοσελίδες.

Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων / δυσφήμιση: μέσα από την ανωνυμία του διαδικτύου, η προπαγάνδα κατά συγκεκριμένων ομάδων ή ατόμων μπορεί να εξαπλωθεί πολύ εύκολα. Επιπρόσθετα, κάποιος μπορεί να υποθέσει ότι οι άνθρωποι αντιδρούν διαφορετικά ηλεκτρονικά, όταν δεν έχουν να αντιμετωπίσουν τους ομολογούς τους ή τα θύματά τους απευθείας και ως εκ τούτου δεν έρχονται άμεσα αντιμέτωποι με τις συνέπειες της πράξης τους. Έτσι, ο κίνδυνος της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του να πέσει κάποιος θύμα δυσφήμισης είναι πολύ πιο πιθανός ηλεκτρονικά στο διαδικτυακό περιβάλλον από ότι στην πραγματική ζωή. Επίσης, ένα δυσφημιστικό περιεχόμενο είναι επιβλαβές για τα παιδιά και τους νέους όταν η γνώμη τους μπορεί να έχει επηρεαστεί από μια παραπλανητική πληροφορία.

Διαφήμιση και μάρκετινγκ ακατάλληλο για τα παιδιά: Ακατάλληλη διαφήμιση είναι ο κίνδυνος της λήψης ή έκθεσης σε διαφήμιση προϊόντων και/ή υπηρεσιών που είναι ακατάλληλες για παιδιά, όπως η αισθητική χειρουργική. Όσο περισσότερο δίνουν οι χρήστες προσωπικές πληροφορίες (πχ. όνομα, ηλικία, φύλο), τόσο πιο πιθανό είναι να λάβουν διαφημίσεις ή να τους ζητηθεί να συμμετάσχουν σε λοταρίες. Από τη στιγμή που τα παιδιά δε γνωρίζουν τις συνέπειες από την συμπλήρωση των ονομάτων τους σε φόρμες και αιτήσεις στο διαδίκτυο, είναι προφανώς σε κίνδυνο. Δεδομένης της υψηλής διείσδυσης των κινητών τηλεφώνων στα παιδιά και τους νέους, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε αυτό το πρόσθετο κανάλι διάδοσης της διαφήμισης.

Απόρρητο: Από τη στιγμή που θα δημοσιευθεί στο διαδίκτυο, ένα περιεχόμενο μπορεί να εξαπλωθεί ραγδαία παγκοσμίως και να παραμείνει επ' αόριστον. Οι χρήστες, και ειδικότερα τα παιδιά και οι νέοι, συχνά αγνοούν τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες από τη δημοσίευση κειμένων και εικόνων για τις οποίες μπορεί να αλλάξουν γνώμη αργότερα. Τα δεδομένα που φυλάσσονται σε ένα server ή μια πλατφόρμα μπορούν να είναι εύκολα προσβάσιμα από τρίτους και οι χρήστες μπορεί να μην γνωρίζουν πόσο απροστάτευτα τα προσωπικά τους δεδομένα μπορεί να είναι. Είναι σημαντικό όταν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, οι χρήστες να κατανοούν πλήρως το περιβάλλον στον οποίο εργάζονται.

Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων: η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένας κίνδυνος που σχετίζεται με τη συμπεριφορά των ίδιων των χρηστών. Ανεξάρτητα από το εάν έχει παραβιαστεί κάποιο πνευματικό δικαίωμα ηθελημένα ή κατά λάθος, η παραβίαση θεωρείται ως απάτη από τον δικαιούχο και θέτει τον παραβιαστή σε κίνδυνο με κυρώσεις.

Κίνδυνοι από την ηλεκτρονική επαφή

Προσαρμογή από το *Youth Protection Roundtable Tool Kit – Stiftung Digitale Chancen 2009*

Επιβλαβείς συμβουλές: Τα φόρουμ, τα ιστολόγια και άλλες περιοχές διαεπαφών στο διαδίκτυο προσφέρουν μια πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών και συμβουλών μεταξύ των χρηστών. Αυτό μπορεί να προσφέρει σημαντική βοήθεια αλλά μπορεί επίσης, να διευκολύνει και την επαφή με ακατάλληλους ή ακόμα και επιβλαβείς χρήστες-συμβούλους. Ο κίνδυνος της λήψης επιβλαβών συμβουλών, ειδικότερα για τα παιδιά και τους νέους, είναι μεγαλύτερος στις πλατφόρμες κοινωνικών κοινοτήτων ή σε άλλες Web 2.0. εφαρμογές από ότι στις κοινές ιστοσελίδες.

Κλοπή ταυτότητας: Η απόκτηση και χρήση της ηλεκτρονικής ταυτότητας τρίτων (πχ. όνομα χρήστη και κωδικός πρόσβασης) με την πρόθεση εμπορικής ή άλλης μορφής απάτη και το όφελος από αυτό αποκαλείται κλοπή ταυτότητας. Η κλοπή ταυτότητας είναι ένας αυξανόμενος κίνδυνος καθώς ο αριθμός των εικονικών ταυτοτήτων αυξάνεται με τον αριθμό των ηλεκτρονικών χρηστών, και ειδικότερα εκείνων που χρησιμοποιούν προσωποποιημένες υπηρεσίες.

Χρηματική κλοπή / ηλεκτρονικό «ψάρεμα»: το ηλεκτρονικό ψάρεμα αναφέρεται στη διαδικασία της κλοπής τραπεζικών στοιχείων, ειδικότερα προσωπικών αναγνωριστικών κωδικών (PIN) και αριθμών πιστοποίησης συναλλαγών (TAN), με την πρόθεση να ληλατήσουν τους τραπεζικούς λογαριασμούς τρίτων. Οι νέοι είναι πιο πιθανό να μην μπορούν να αναγνωρίσουν ένα ψεύτικο δικτυακό τόπο και να δώσουν εύκολα τα τραπεζικά τους στοιχεία.

Εμπορική απάτη: η εμπορική κλοπή συμβαίνει όταν οι πωλητές προσποιούνται ότι πουλάνε προϊόντα ή υπηρεσίες, τα οποία μετά την πληρωμή, είτε δεν εμφανίζουν τα προσδοκώμενα χαρακτηριστικά είτε δεν παραδίδονται καθόλου. Μπορεί να προκύψει επίσης, από την κλοπή ταυτότητας και το ηλεκτρονικό «ψάρεμα». Μια άλλη πηγή εμπορικής απάτης είναι η πώληση ψηφιακών υπηρεσιών (πχ. ήχος κινητού) σε μια αδικαιολόγητη και αθέμιτη τιμή, συχνά ακολουθούμενη από μια μόνιμη συνδρομή στην υπηρεσία, χωρίς αυτό να είναι πρόθεση του αγοραστή. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι χρήστες (και ειδικότερα οι νέοι και τα παιδιά) αγνοούν τις συνέπειες από τέτοια συμφωνητικά που γίνονται ηλεκτρονικά.

Προσέγγιση με ύπουλο σκοπό (grooming): Αναφέρεται στους παιδόφιλους που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να προσεγγίσουν παιδιά και νέους, αποκρύπτοντας το γεγονός ότι είναι ενήλικες. Συχνά χτίζουν την στρατηγική τους στην επιθυμία των παιδιών για φιλία και οικειότητα. Όλες οι περιοχές του διαδικτύου που προσφέρουν πλατφόρμες προσωπικής επαφής και ανταλλαγής δύνανται να αποτελέσουν τη βάση για επιθέσεις τέτοιας μορφής. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το κινητό τηλέφωνο (ως μια πρόσθετη συσκευή για την επαφή με τρίτους και την πρόσβαση στα κοινωνικά δίκτυα) πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη εδώ, ειδικότερα καθώς τα παιδιά θεωρούν το κινητό τηλέφωνο ένα ιδιαίτερο κομμάτι της προσωπικής τους ζωής και το χρησιμοποιούν κυρίως όταν είναι μόνα. Έτσι, με την αύξηση των τεχνολογιών κινητής επικοινωνίας και των κοινωνικών δικτύων, ο κίνδυνος να πέσουν θύμα σε μια επίθεση με ύπουλο σκοπό και μετά να αποδεχτούν μια επικίνδυνη πρόσκληση είναι πολύ μεγαλύτερος.

Παρενόχληση: Διάφορες μορφές παρενόχλησης είναι πάντα κομμάτι της ζωής των ανθρώπων. Η παρενόχληση του ενός προς τον άλλον είναι σαφώς πιο εύκολη μέσω του διαδικτύου λόγω της ανωνυμίας που προσφέρει το μέσο. Τα παιδιά και οι νέοι ειδικότερα, κινδυνεύουν ιδιαίτερα να πέσουν θύματα παρενόχλησης και προσβολών. Έτσι, η παρενόχληση σχετίζεται με την συμπεριφορά ενός ατόμου αλλά και με την συμπεριφορά τρίτων. Αν και η δημοσίευση περιεχομένου όπως οι προσβλητικές φωτογραφίες, μπορεί να είναι μέρος της παρενόχλησης, το φαινόμενο είναι κυρίως συνδεδεμένο με την ηλεκτρονική επαφή. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα κινητά τηλέφωνα με πολλαπλές λειτουργίες χρησιμοποιούνται συχνά για τη λήψη φωτογραφιών με σκοπό την παρενόχληση και μετά το «ανέβασμα» των φωτογραφιών στο διαδίκτυο ή την αποστολή τους μέσω εικοονομνημάτων σε τρίτους. Από τη στιγμή που πολλά παιδιά και νέοι έχουν κινητό τηλέφωνο με ψηφιακή κάμερα, η παρενόχληση γίνεται ακόμα ευκολότερη.

Αποκάλυψη ιδιωτικών πληροφοριών: Όταν φτιάχνουν ένα προφίλ σε μια πλατφόρμα κοινωνικής κοινότητας, οι χρήστες καλούνται να αποκαλύψουν προσωπικές πληροφορίες προκειμένου να παρουσιαστούν στην κοινότητα των χρηστών. Επίσης, στους ανοιχτούς, εικονικούς χώρους συνομιλίας (chat rooms) και στα φόρουμ οι χρήστες μπορεί να αποκαλύψουν προσωπικά στοιχεία σε τρίτους, όπως τη διεύθυνσή τους ή το τηλεφωνικό τους νούμερο. Οι νέοι ειδικότερα, δεν μπορούν να προβλέψουν τις συνέπειες από την δημοσίευση αυτών των προσωπικών τους δεδομένων. Συχνά αγνοούν το γεγονός ότι ένας χώρος εικονικής συνομιλίας (chat room) δεν αποτελεί προσωπική αλλά δημόσια περιοχή.

Δημιουργία προφίλ: Με τον αυξανόμενο αριθμό των προφίλ που μπορεί να δημοσιεύσει ένας χρήστης σε διαφορετικές πλατφόρμες, υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος τα προσωπικά δεδομένα που δημοσιεύονται σε μια πλατφόρμα να αναμειχθούν με τα δεδομένα από άλλες πλατφόρμες ή να δοθούν κάπου αλλού (πχ. σε δημοσκοπήσεις ή lotarίες). Έτσι, τα προφίλ που δημιουργούνται μπορούν να φέρουν το χρήστη σε άμεση επαφή με ενδεχόμενο ανεπιθύμητο περιεχόμενο, υπηρεσίες και διαφημίσεις. Η δημιουργία προφίλ μπορεί να γίνει μέσα από ένα δικτυακό τόπο όταν τα προσωπικά δεδομένα τίθενται δημόσια, αλλά μια πιο επικίνδυνη πρακτική είναι όταν τα προφίλ των χρηστών (ή τα μερικά προφίλ τους) ανακτώνται από μια βάση δεδομένων πίσω από τον δικτυακό τόπο, και πωλούνται από τις πλατφόρμες των παρόχων σε τρίτους.

- Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τι σημαίνει επιβλαβές ηλεκτρονικό περιεχόμενο. Η διεθνής νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα ορίζει μία σειρά από αποδεκτούς περιορισμούς σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης – ειδικότερα όταν η ελευθερία του λόγου συγκρούεται με άλλα δικαιώματα. Περιοριστικά παραδείγματα τέτοιων

περιπτώσεων μπορεί να περιλαμβάνουν η πρόκληση βίας ή φυλετικού μίσους, οι σεξουαλικές εικόνες παιδιών και η δυσφήμιση. Σε κάθε περίπτωση, η διεθνής νομοθεσία τονίζει ότι οι περιορισμοί πρέπει να είναι ρητά αναλυτικοί και υπό την επίβλεψη των δικαστηρίων.

- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να μοιραστούν μια εμπειρία που είχαν οι ίδιοι ή κάποιος φίλος τους σχετικά με τις προκλήσεις που περιγράφονται παραπάνω. Πώς τις αντιμετώπισαν; Ποιο ήταν το τελικό αποτέλεσμα; Τι μαθήματα πήραν;
- Σκεφτείτε, για παράδειγμα, την κλοπή ταυτότητας, τη χρηματική κλοπή / ηλεκτρονικό «ψάρεμα», την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη δυσφήμιση ή οποιαδήποτε άλλη μορφή κακοποίησης στο διαδίκτυο. Μέσα από την έρευνα, ή τη χρήση πηγών που προσφέρονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία, εντοπίστε και καταγράψτε σε μία λίστα τα βήματα που πρέπει να κάνουν και τα ακριβή χαρακτηριστικά που πρέπει να κοιτάζουν οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αναγνωρίσουν ψευδή ηλεκτρονικά αιτήματα για πληροφορίες, ψευδείς ιστοσελίδες, και περιεχόμενο που παραβιάζει τα ανθρωπίνια δικαιώματα. Ποια είναι μερικά από τα οφέλη των ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και του εμπορίου; Οι πηγές που χρησιμοποιούνται για τη δραστηριότητα αυτή πρέπει να είναι πρακτικού χαρακτήρα και να αντιπροσωπεύουν, ει δυνατόν, πραγματικές περιπτώσεις. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συνεχίσουν τη δραστηριότητα αυτή για όλους τους κινδύνους που περιγράφονται παραπάνω.
- Κάντε μια ηλεκτρονική έρευνα για την πληθώρα ιατρικής (ή όποιας άλλης κατηγορίας) πληροφορίας που είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο. Μπορούν οι ιατρικές ιστοσελίδες να σας βοηθήσουν στη διάγνωση τυχόν προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζετε; Είναι ασφαλές να αναλάβετε δράση σχετικά με την υγεία σας βάσει συμβουλών στο διαδίκτυο; Κάντε μια λίστα και συζητήστε τους βασικούς λόγους που καθορίζουν την αυθεντικότητα και το κύρος μιας ιατρικής ιστοσελίδας.
- Εάν ανήκετε σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο, κάντε μια έρευνα στη μηχανή αναζήτησης Google για το όνομά σας. Πόση προσωπική πληροφορία είναι διαθέσιμη δημόσια; Μπορείτε να βρείτε ακόμα προσωπικές πληροφορίες που σβήσατε στο κοινωνικό σας δίκτυο; Με ποιους από τους κινδύνους που αναφέρονται παραπάνω σχετίζεται αυτό;
- Πάρτε ένα απόσπασμα από τη Δήλωση Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Facebook, Άρθρο 2,⁷ «Κοινή χρήση του περιεχομένου και της πληροφορίας των χρηστών» (ή από οποιοδήποτε άλλο κοινωνικό δίκτυο ή ακόμα και από λογισμικό που έχετε στον Η/Υ). Σε μικρές ομάδες, αναλύστε εάν το απόσπασμα που επιλέξατε έχει κάποια επίδραση στο απόρρητο κάποιου και πιθανότητα, στην ασφάλειά του. Πώς μπορούν οι χρήστες να ελέγξουν το περιεχόμενο που δημοσιεύεται για τους ίδιους ηλεκτρονικά; Αναλύστε και συζητήστε ποιος κατέχει τα πνευματικά δικαιώματα για συγκεκριμένους τύπους περιεχομένου (πχ. φωτογραφίες, βίντεο, κτλ.) που δημοσιεύονται στα κοινωνικά δίκτυα ή στο διαδίκτυο.
- Εξετάστε τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (<http://www.unicef.org/crc>). Ορίζει τα βασικά ανθρωπίνια δικαιώματα που έχουν τα παιδιά παντού: το δικαίωμα στην επιβίωση, το δικαίωμα στην ανάπτυξη στο έπακρον, το δικαίωμα στην προστασία από επιβλαβείς επιρροές, την κακοποίηση και την εκμετάλλευση, και το δικαίωμα της πλήρους συμμετοχής στην οικογενειακή, πολιτιστική και κοινωνική ζωή. Υπάρχουν άρθρα στη Σύμβαση που απαιτούν τη δημιουργία κατάλληλων οδηγιών για την προστασία των παιδιών από πληροφορία και υλικό που θα μπορούσε να τα βλάψει;
- Βάσει της αναφοράς *Technology Watch Report 10*, της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU), οι δράσεις για την ανησυχία σχετικά με το απόρρητο και την ασφάλεια αποτελούν τη νούμερο ένα προτεραιότητα για την βελτίωση της ζωής στον ψηφιακό κόσμο και το διαδίκτυο (ITU 2009). Η απουσία σθεναρής ασφάλειας αναπόφευκτα ενέχει κινδύνους για όλα τα συστήματα και τις διαδικασίες που βασίζονται στην ηλεκτρονική επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων (ITU 2006). Η χαλαρή (ή η απουσία) ασφάλειας οδηγεί σε αυξανόμενες περιπτώσεις κυβερνοεγκλήματος. Η απειλή αυτή είναι τόσο σοβαρή που δημιουργήθηκε η Διεθνής Πολυμερής Συμμαχία Ενάντια στις Απειλές του Διαδικτύου (IMPACT) για την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για ένα ασφαλέστερο κυβερνοχώρο. Ο Dr Hamadoun Tourè, Γενικός Γραμματέας της ITU, δηλώνει ότι « η πρόσβαση στην επικοινωνία είναι άχρηστη εάν δε μπορούν να διασφαλιστούν ηλεκτρονικά η ειρήνη και η ασφάλεια...» και προσθέτει

ότι πρέπει να δούμε τον ψηφιακό κόσμο ως μια «περιφρουρούμενη κοινότητα, όπου οι χρήστες μπορεί να χρειαστεί να θυσιάσουν συγκεκριμένες ελευθερίες και την ανωνυμία τους για μια καλύτερη ασφάλεια...» (ITU News).

- Παρόλα αυτά, πολλοί ακτιβιστές για την ελευθερία του διαδικτύου ανησυχούν για την κυβερνητική παρέμβαση και τον έλεγχο. Υπάρχει μια αυξανόμενη ανησυχία ότι το διαδίκτυο γίνεται σταδιακά ένας κλειστός ελεγχόμενος χώρος παρά ένα ανοιχτό, δημόσιο πεδίο, και ότι σταδιακά καθοδηγείται από τις κυβερνήσεις και τις εταιρίες. Για μερικές κυβερνήσεις και επιχειρήσεις, η ασφάλεια μπορεί να είναι η βασική τους ανησυχία, ενώ δεν ισχύει το ίδιο για πολλούς πολίτες.
 - Συζητήστε τις δηλώσεις του Dr Tourè. Πιστεύετε ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να λάβουν μέτρα για να κάνουν τον εικονικό κόσμο πιο ασφαλής; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Συμφωνείτε ότι το απόρρητο πρέπει να θυσιάζεται σε κάποιο βαθμό; Ποιες είναι μερικές από τις συνέπειες; Γιατί πιστεύετε ότι δεν είναι δυνατή ή επιθυμητή η ρύθμιση του διαδικτύου όπως της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου; Τι θα συνέβαινε εάν το διαδίκτυο τίθετο υπό έλεγχο κάποιας χώρας ή περιοχή του κόσμου;
- Πραγματοποιήστε μια έρευνα για μερικά (5-10) εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την ασφάλεια του διαδικτύου – μπλοκάρισμα, φίλτρα, νομικός έλεγχος και ούτω καθεξής. Συζητήστε για τα οφέλη και τα μειονεκτήματα.
- Επιλέξτε κάποια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης ή ένα λογισμικό (software) που χρησιμοποιείτε. Πειραματιστείτε με τις ιδιωτικές ρυθμίσεις. Ψάξτε στους «όρους χρήσης» για τους όρους «απόρρητο και ασφάλεια». Πιστεύετε ότι είναι αρκετές οι ρυθμίσεις διαφύλαξης του προσωπικού απορρήτου για να σας βοηθήσουν να αποφύγετε μερικούς από τους κινδύνους που περιγράφονται στην ενότητα αυτή (βλ. πίνακες με τους κινδύνους σχετικά με το περιεχόμενο στο διαδίκτυο και τις επαφές); Ποιες είναι μερικές από τις συνέπειες όταν θέτετε τις προσωπικές σας ρυθμίσεις στο μέγιστο επίπεδο;

ΕΝΟΤΗΤΑ 8: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

136

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Οι εκπαιδευτικοί έχουν ενημερωθεί για τα βασικά σημεία της Παιδείας στα Μέσα και την Πληροφορία (ΠσΜΠ) στο εισαγωγικό κεφάλαιο της Ενότητας 1 και τα ακόλουθα κεφάλαια. Στόχος της ενότητας αυτής είναι να αναδείξει ότι πολλές άλλες σημαντικές δεξιότητες πληροφορίας είναι ζωτικά στοιχεία της ΠσΜΠ.

Η ενότητα αυτή δίνει έμφαση στα θεμελιώδη στοιχεία που συμβάλλουν στην πληροφοριακή παιδεία. Πολλά μαθήματα επικεντρώνονται στην παράδοση της γνώσης παρά στην εκμάθηση της ίδιας της μάθησης. Παρόλα αυτά, η αυξανόμενη έμφαση στην αξία της ΠσΜΠ στην εκπαίδευση και την ευρύτερη κοινωνία, τονίζει τη σημασία των χρηστών να είναι επιδέξιοι μαθητές. Αυτό σημαίνει τη γνώση του πώς να αναγνωρίζουν τις ανάγκες τους για πληροφόρηση, τον επαρκή και αποτελεσματικό εντοπισμό / ανάκτηση της πληροφορίας, την ανάλυση, οργάνωση και αξιολόγηση αυτής της πληροφορίας, και τη χρήση, εφαρμογή, αναπαραγωγή και διάδοση της πληροφορίας αυτής για τη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων και την επίλυση προβλημάτων (UNESCO, 2008).

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αποκτήσουν καταρχήν για τους ίδιους και έπειτα για τους μαθητές τους, μια σειρά από ικανότητες (γνώση, δεξιότητες και στάσεις) για την απόκτηση, την κατανόηση, την υιοθέτηση, τη λήψη, την αποθήκευση και την παρουσίαση της πληροφορίας για την ανάλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων. Αυτές είναι ικανότητες εφαρμόσιμες σε οποιοδήποτε διδακτικό και μαθησιακό πλαίσιο, είτε πρόκειται για το εκπαιδευτικό περιβάλλον, είτε για το γενικό εργασιακό / επαγγελματικό περιβάλλον είτε για την προσωπική τους επιμόρφωση. Ένας εκπαιδευτικός με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία είναι ικανός να κατανοήσει την πληροφορία και τα μηνύματα των μέσων από διαφορετικές πηγές πληροφόρησης καθώς και να αξιολογήσει και να χρησιμοποιήσει την γνώση αυτή κατάλληλα, για την επίλυση προβλημάτων. Έχει αποκτήσει επίσης, βασικές δεξιότητες για έρευνα βιβλιοθήκης και μπορεί να χρησιμοποιήσει στο μέγιστο πηγές-ντοκουμέντα για την

εκμάθηση και τη διάδοση της πληροφορίας. Έτσι, ο εκπαιδευτικός με παιδεία στα μέσα και την πληροφορία κατανοεί και εκτιμά τις λειτουργίες στην κοινωνία των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα αρχεία, το διαδίκτυο και τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στο πεδίο αυτό.

Οι πάροχοι πληροφοριών προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στους χρήστες για την πρόσβαση και σε μερικές περιπτώσεις, αποθήκευση των δικών τους πληροφοριών. Πέρα από τα μέσα ενημέρωσης, υπάρχουν και άλλες πηγές πληροφορίας που χρησιμοποιεί το κοινό, (πχ. ιατρικές ενημερώσεις, κυβερνητικές ανακοινώσεις και πληροφορίες που μεταφέρονται προφορικά, είτε ανεπίσημα είτε μέσα από το δημόσιο διάλογο). Αυτές οι πληροφορίες μπορεί να είναι διαθέσιμες ηλεκτρονικά (πχ. μέσα από προεκλογικές συζητήσεις στην τηλεόραση) ή μέσα από διαπροσωπικές συναντήσεις (πχ. τα δημοτικά συμβούλια). Τα γεγονότα αυτά μπορούν έπειτα να μεταδοθούν από τα «μέσα ενημέρωσης» ή την κοινή γνώμη. Παραδοσιακά, η ΠσΜΠ περικλείει επίσης, και τις δεξιότητες χρήσης βιβλιοθήκης, μελέτης και έρευνας καθώς και τις τεχνολογικές δεξιότητες.

Η ενότητα αυτή εστιάζει στην ανάπτυξη της γνώσης και των δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας, τις δεξιότητες έρευνας βιβλιοθήκης και την ψηφιακή παιδεία για την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Στοχεύει στην ενίσχυση της γνώσης και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών στις έννοιες της πληροφορίας, της πληροφοριακής παιδείας και της ψηφιακής τεχνολογίας και της σχέσης μεταξύ τους, προκειμένου να αυξήσουν τις δεξιότητές τους στην πρόσβαση και χρήση ποικίλων πηγών πληροφοριών που είναι διαθέσιμες σήμερα. Η απόκτηση των δεξιοτήτων αυτών θα προσφέρει ευκαιρίες δια βίου μάθησης μέσα από την πρόσβαση στην πληροφορία, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνεχιζόμενη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια ενεργή πνευματική ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Έννοιες και εφαρμογές της πληροφοριακής παιδείας
2. Μαθησιακά περιβάλλοντα και πληροφοριακή παιδεία
3. Ψηφιακή πληροφοριακή παιδεία

137

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εισαγωγή στην πληροφορία και την πληροφοριακή παιδεία
- Βασικές έννοιες στην πληροφοριακή παιδεία
- Επίδραση της πληροφορίας στην κοινωνία και νέες δεξιότητες
- Πρότυπα και εφαρμογές της πληροφοριακής παιδείας
- Στάδια της πληροφοριακής παιδείας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράφουν το ρόλο και τη σημασία της πληροφορίας και την ανάγκη για δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας
- Αποδεικνύουν γνώση για τα στάδια/βασικά συστατικά της πληροφοριακής παιδείας σε όλα τα πεδία ορισμού
- Αναγνωρίζουν και να εξερευνούν τις γενικές πηγές πληροφόρησης (έντυπες και ηλεκτρονικές)
- Αναλύουν τα πρότυπα πληροφοριακής παιδείας
- Εντοπίζουν και συζητούν την ηθική και υπεύθυνη χρήση των εργαλείων της πληροφορίας και των πηγών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι όροι «πληροφορία», «πληροφοριακή παιδεία», «ΤΠΕ» και «κύριες δεξιότητες» για τον 21ο αιώνα αναφέρονται συχνά σε συζητήσεις γύρω από την κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας. Οι πολίτες απαιτούν νέες ικανότητες (γνώση, δεξιότητες και στάσεις) για να συμμετάσχουν και να συμβάλλουν θετικά στην κοινωνία. Η κατανόηση των εννοιών αυτών είναι απαραίτητη προτού ασχοληθούμε με τη μάθηση, και πρώτα απ' όλα πρέπει να ξεκινήσουμε με μια ξεκάθαρη εικόνα για την έννοια της πληροφορίας.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Συζητήστε για τους ορισμούς της πληροφορίας που δίδονται παρακάτω:

- Η πληροφορία είναι δεδομένα που έχουν συλλεχθεί, επεξεργαστεί και ερμηνευτεί προκειμένου να παρουσιαστούν σε μια χρησιμοποιήσιμη μορφή
- Πληροφορία είναι «ότι μας αλλάζει» (Stafford Beer, 1979)
- Πληροφορία είναι «ότι αγγίζει τη συνείδηση του ανθρώπου και συμβάλλει στη γνώση του» (Blokdijk and Blokdijk, 1987)
- «Πληροφορία είναι δεδομένα που έχουν επεξεργαστεί σε τέτοια μορφή που να έχουν νόημα για τον αποδέκτη και αληθινή ή αποδεκτή αξία για τρέχουσες ή αναμενόμενες πράξεις ή αποφάσεις» (Davis and Olsen, 1984)

Τι κοινό έχουν οι ορισμοί αυτοί μεταξύ τους; Πιστεύετε ότι έχουν σημασία στον 21ο αιώνα; Ερευνήστε τυχόν άλλους ορισμούς της πληροφορίας. Μπορείτε να βρείτε ορισμούς που προσφέρουν μια πιο ευρεία περιγραφή του όρου;

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δώστε ένα ορισμό για την «πληροφοριακή παιδεία»:

- « Η πληροφοριακή παιδεία συνιστά βασικό ανθρώπινο δικαίωμα στον ψηφιακό κόσμο» (Διακήρυξη της Αλεξάνδρειας, 2005).
- Η πληροφοριακή παιδεία είναι ένα σύνολο ατομικών ικανοτήτων που χρειάζονται για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και τη χρήση της πληροφορίας με τον πιο ηθικό, αποτελεσματικό και επαρκή τρόπο σε όλα τα πεδία ορισμού, τα επαγγέλματα και τις επιστήμες
- Η πληροφοριακή παιδεία βοηθά τους ανθρώπους να κάνουν καλή χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας

Δώστε ένα ορισμό για την κριτική σκέψη. Συζητήστε για το ρόλο της ανάλυσης, της σύνθεσης και της αξιολόγησης της πληροφορίας στην κριτική σκέψη. Παρουσιάστε μια σημαντική και αξιόπιστη περίπτωση στο πλαίσιο της καθημερινότητας των μαθητών.

Τα στάδια / στοιχεία της πληροφοριακής παιδείας περιλαμβάνουν:

- Εντοπισμό / αναγνώριση των αναγκών πληροφορόρησης
- Καθορισμό των πηγών πληροφορίας
- Εντοπισμό ή έρευνα για την πληροφορία
- Ανάλυση και αξιολόγηση της ποιότητας της πληροφορίας
- Οργάνωση, αποθήκευση ή αρχειοθέτηση της πληροφορίας
- Χρήση της πληροφορίας με ηθικό, αποτελεσματικό και επαρκή τρόπο
- Δημιουργία και διάδοση της νέας γνώσης

Συζητήστε γενικά, για τα στάδια / στοιχεία της πληροφοριακής παιδείας (βλ. Woody Horton Jr., *2007 Understanding Information Literacy – a Primer*. Paris, UNESCO, σελ. 9 - 13 και Annex B).

Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να προετοιμάσουν μια λίστα με τις βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για κάθε στάδιο/στοιχείο στη διαδικασία της πληροφοριακής παιδείας. Πώς εφαρμόζονται σε διαφορετικά πλαίσια επίλυσης προβλημάτων; Πώς θα εντοπίζατε και θα ορίζατε με ακρίβεια την πληροφορία που χρειάζεστε για να λύσετε ένα πρόβλημα ή να πάρετε μια απόφαση (πχ. πληροφορία με τη μορφή οικονομικής συμβουλής για να λύσετε ένα πρόβλημα οικονομικής φύσης;)

Οι πηγές πληροφορίας μπορούν να ενταχθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες: πρωτογενείς, δευτερογενείς και τριτοβάθμιες πηγές. Περιγράψτε τις πηγές αυτές της πληροφορίας στους εκπαιδευτικούς και παρακινήστε τους να δώσουν παραδείγματα από τέτοιες πηγές.

139

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Υπάρχει μια σημαντική αλλαγή στον τρόπο που λειτουργεί η κοινωνία μας σήμερα. Καθοδηγούμενη από την ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η πληροφορία και η γνώση έχουν γίνει η μηχανή οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής. Από αυτό το φαινόμενο προκύπτει αυτό που ονομάζουμε κοινώς ως *κοινωνία της γνώσης ή της πληροφορίας*.

- Κάντε μια έρευνα στη βιβλιοθήκη σας ή το διαδίκτυο για τον όρο «κοινωνία της πληροφορίας». Περιγράψτε τις βασικές υποθέσεις που υπογραμμίζουν την κοινωνία της πληροφορίας. Συζητήστε για τη σχέση των υποθέσεων αυτών με τη διαβίωση και τη μάθηση στην εποχή που ζούμε σήμερα. Αναλάβετε μια παρόμοια εργασία για τον όρο «κοινωνία της γνώσης». Ποιες είναι οι ομοιότητες που αντιλαμβάνεστε ανάμεσα στους δύο όρους, εάν εντοπίζετε κάποιες;
- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να γράψουν τη γνώμη τους για την πληροφοριακή παιδεία, συμπεριλαμβανομένων και των δεξιοτήτων έρευνας βιβλιοθήκης, βάσει αυτών που γνωρίζουν. Πρέπει επίσης, να καταγράψουν 5 λόγους γιατί οι δεξιότητες αυτές είναι σχετικές για την επιβίωση στην κοινωνία της πληροφορίας.
- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να φτιάξουν ένα διάγραμμα με τον απαραίτητο σχολιασμό περιγράφοντας τη σχέση ανάμεσα στην πληροφορία, την κοινωνία της πληροφορίας, τις ΤΠΕ, την υπερπληροφόρηση και την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία (ΠσΜΠ).
- Συζητήστε με τους εκπαιδευτικούς πώς το επίπεδο της πληροφοριακής παιδείας αλλάζει/ αυξάνεται στη διάρκεια της ζωής μας, ειδικότερα από το φοιτητικό στο πτυχιακό και επαγγελματικό επίπεδο (στο πλαίσιο της δια βίου

μάθησης). Συζητήστε για τον κύκλο παραγωγής της γνώσης και της πληροφορίας. Αναλύστε το ρόλο, τις λειτουργίες και τις υποχρεώσεις των παρόχων πληροφοριών στην κοινωνία. Συζητήστε πώς οι δεξιότητες της πληροφοριακής παιδείας αναπτύσσονται μέσα από τη χρήση των ΤΠΕ.

- Περιγράψτε τι κάνει ένα μαθητή εγγράμματο στην πληροφορία.
- Συγκρίνετε και αντιπαραθέστε πώς προκύπτουν τα διαφορετικά είδη πληροφορίας, τα κοινά τους χαρακτηριστικά, και τις χρήσεις και την αξία τους στην υγεία και την ευζωία στην κοινωνία των πολιτών, στον εκπαιδευτικό τομέα, και στην εργασιακή και την οικονομική δραστηριότητα.
- Ερευνήστε και συζητήστε για ένα από τα ακόλουθα θέματα:
 - Η πληροφορία είναι μια συνεισφορά στη δράση ή τη λήψη αποφάσεων και όχι απλά μία δίοδος (βλ. σχετικά *Towards Literacy Indicators*, UNESCO, 2008, σελ. 14).
 - Η προσφορά και η πρόσβαση στην πληροφορία αποτελεί μια πηγή εξουσίας και ελέγχου στην κοινωνία.
 - Απαιτείται η πληροφοριακή παιδεία ξεχωριστές δεξιότητες από αυτές που απαιτούνται για τις ΤΠΕ; Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να έχει πληροφοριακή παιδεία χωρίς να έχει δεξιότητες ΤΠΕ;
- Συζητήστε για τις πολιτιστικές απόψεις γύρω από την πληροφορία. Πώς αντιμετωπίζεται και αξιολογείται η πληροφορία στην κοινωνία σας; Πώς συγκρίνονται οι απόψεις για την έντυπη πληροφορία (πχ. από μεγάλες εφημερίδες) με τις απόψεις για την πληροφορία στα ηλεκτρονικά μέσα; Ποια είναι η σχέση μεταξύ της πληροφορίας και της εξουσίας, των έντυπων και των ψηφιακών μέσων; Ποια είναι η ταυτότητα του ατόμου (ή των ατόμων) πίσω από την πληροφορία που δημιουργείται; Είναι σημαντική η γνώση αυτής της πληροφορίας και γιατί; Προτείνετε τις παρακάτω δραστηριότητες για τους εκπαιδευτικούς.
- Αξιολογήστε την αξία της πληροφορίας στα έντυπα μέσα (πχ. εφημερίδες, περιοδικά, κτλ.) με τα κόστη που σχετίζονται με την αποθήκευσή της, την ανάκτηση και τη χρήση της. Η έρευνα πρέπει επίσης, να απευθύνει και τα ακόλουθα ζητήματα: την αξία της πληροφορίας βάσει των ωφελειών που αποφέρει, την ρεαλιστική αξία της πληροφορίας βάσει της διαθεσιμότητας ή της μη-διαθεσιμότητας, και τις συνέπειες για τους χρήστες εάν η πληροφορία δεν είναι διαθέσιμη.
- Πώς σχετίζονται οι δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας με την καταπολέμηση των ασθενειών, την ενίσχυση των ευκαιριών στην εργασία ή τη βελτίωση των παιδαγωγικών πρακτικών των εκπαιδευτικών στην τάξη;
- Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο ή τη σχολική βιβλιοθήκη ή και τα δύο, εντοπίστε ένα πρόβλημα ή ένα ζήτημα για να ερευνήσετε μία από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές: πολιτική και κοινωνική αγωγή, επιστήμη, κοινωνικές σπουδές, ιστορία ή γεωγραφία. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας με μια παρουσίαση PowerPoint. Μετά από την παρουσίαση αυτή, σκεφτείτε τα ακόλουθα: Πώς επιλέξατε αυτό που θέλατε να παρουσιάσετε από μια ευρεία ποικιλία πληροφορίας που είναι διαθέσιμη για το θέμα σας; Σε τι θέλατε περισσότερη πληροφορία που δεν μπορούσατε να έχετε πρόσβαση, και πώς τελικά αυτό επηρέασε την παρουσίασή σας; Τέλος, μήπως μετατρέψατε την πληροφορία που συλλέξατε για να την εφαρμόσετε σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο; Με ποιο τρόπο και γιατί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ο Οδηγός Big6 για την επίλυση προβλημάτων της πληροφορίας σε 6 βήματα
- Χρήση των βιβλιοθηκών
- Μαθησιακά περιβάλλοντα και πάροχοι πληροφοριών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Κατανοούν τις διαφορές ανάμεσα στη μετάδοση της πληροφορίας και την πληροφορία για μάθηση
- Περιγράφουν και να επιδεικνύουν γνώση των βασικών εννοιών για την οργάνωση της πληροφορίας, πχ. χρήση των συστημάτων ταξινόμησης για τον εντοπισμό της πληροφορίας και της γνώσης (πχ. συστήματα ταξινόμησης συλλογών βιβλιοθήκης, κατάλογοι, αποσπάσματα, βιβλιογραφίες, βάσεις δεδομένων, κτλ.)
- Χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τη βιβλιοθήκη για τη μάθηση – αξιολογώντας τις ευκαιρίες έρευνας που έχει μια βιβλιοθήκη γύρω από ένα τοπικό ζήτημα
- Εφαρμόζουν τα βήματα του Big6 για την επίλυση προβλημάτων της πληροφορίας

141

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να ακολουθήσουν το παρακάτω πλαίσιο των 6 βημάτων για την πληροφοριακή παιδεία και την επίλυση προβλημάτων της πληροφορίας (για μια πιο αναλυτική περιγραφή του πλαισίου αυτού, δείτε τον Πίνακα στο τέλος του κεφαλαίου):
 1. **Ορισμός εργασίας:** ορίστε το πληροφοριακό πρόβλημα και εντοπίστε την πληροφορία που χρειάζεστε
 2. **Στρατηγικές αναζήτησης πληροφορίας:** καθορίστε όλες τις πιθανές πηγές και επιλέξτε τις καλύτερες από αυτές
 3. **Εντοπισμός και πρόσβαση:** εντοπίστε τις πηγές και βρείτε την πληροφορία που χρειάζεστε σε αυτές τις πηγές
 4. **Χρήση της πληροφορίας:** αναλάβετε δράση (πχ. διαβάστε, ακούστε, δείτε, αγγίξτε) και ανακτήστε την σχετική πληροφορία
 5. **Σύνθεση:** οργανώστε την πληροφορία από πολλαπλές πηγές και παρουσιάστε την

6. Αξιολόγηση: κάντε κριτική στο προϊόν (αποτελεσματικότητα) και τη διαδικασία (απόδοση)

- Συγκρίνετε αυτό το πλαίσιο με άλλους κύκλους ταξινόμησης της πληροφορίας, όπως η διαδικασία που προσφέρεται από τον Woody Horton, Jr. (2007) ή το Bloom's Revised Taxonomy για την πληροφοριακή παιδεία. Συμφωνείτε ότι τα 6 βήματα του οδηγού Big6 διαμορφώνουν τα βασικά στοιχεία της πληροφοριακής παιδείας; Εάν όχι, τι θα προσθέτατε και γιατί;. Πιστεύετε ότι στην πραγματικότητα τα 6 αυτά βήματα συμβαίνουν σε μια τακτική, διαδοχική σειρά όπως παρουσιάζονται;
 - Τώρα καθοδηγήστε τους εκπαιδευτικούς μέσα από κάθε στάδιο της διαδικασίας επίλυσης προβλημάτων της πληροφορίας στον Πίνακα παρακάτω, στο τέλος του κεφαλαίου, και επιβεβαιώστε ότι επενδύουν επαρκή χρόνο για να απευθύνουν όλα τα ζητήματα/ ερωτήσεις του Πίνακα.
- Αποκτήστε πρόσβαση σε ένα επιστημονικό περιοδικό σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή στην σχολική σας βιβλιοθήκη (ή τη μεγάλη βιβλιοθήκη της πόλης ή του χωριού σας) για την παιδεία (πχ. την εκπαίδευση των δασκάλων, την ειδική αγωγή, την συγκριτική εκπαίδευση, κτλ.). Εντοπίστε ένα θέμα για το οποίο θέλετε να μάθετε περισσότερα στο περιοδικό αυτό. Συνοψίστε τα βασικά σας ευρήματα / ζητήματα στα άρθρα του περιοδικού. Πόσο είναι χρήσιμη η πληροφορία αυτή για την επαγγελματική σας πρακτική ως εκπαιδευτικός; Είναι η πληροφορία αυτή εφαρμόσιμη στο πλαίσιο της χώρας σας; Εάν ναι, πώς θα χρησιμοποιούσατε την πληροφορία αυτή;
 - Συναντηθείτε με ένα βιβλιοθηκονόμο από το πανεπιστήμιο/σχολείο σας και συζητήστε για τις πληροφοριακές δεξιότητες που χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τη χρήση της βιβλιοθήκης. Καθορίστε εργασίες που απαιτούν από τους μαθητές να κάνουν χρήση όλων των διαθέσιμων ειδών από πηγές στη βιβλιοθήκη, και βάλτε τους να κάνουν σύγκριση της πληροφορίας που βρήκαν στη βιβλιοθήκη με άλλες πηγές (πχ. το διαδίκτυο) και να αξιολογήσουν τη χρησιμότητα σε σχέση με τις προδιαγραφές της εργασίας.
 - Αξιολογήστε ένα σχολικό περιβάλλον με βάση τις ανάγκες του σε πληροφοριακή παιδεία και δώστε συγκεκριμένες συστάσεις που θα εμπλουτίσουν την πληροφοριακή παιδεία στους μαθητές.
 - Ο Οδηγός Big6 και η επίλυση προβλημάτων της πληροφορίας: χρησιμοποιήστε τις πληροφοριακές πηγές στην βιβλιοθήκη για να εξερευνήσετε ένα τοπικό ή επίκαιρο θέμα (πχ. τα εκλογικά δικαιώματα, τη δημοκρατία, τον ιό του HIV/AIDS, κτλ.). Εφαρμόστε τα βήματα του Οδηγού Big6 για να εξερευνήσετε το θέμα αυτό.
 - Χρησιμοποιήστε μια τεχνολογία βασισμένη σε Η/Υ για να αποκτήσετε πρόσβαση σε ένα ζήτημα ενδιαφέροντος και παρουσιάστε την πληροφορία (κειμενική ή ποσοτική) σε ένα πίνακα ή γράφημα. Συγκρίνετε την ποσότητα, την ποιότητα και τη χρησιμότητα της πληροφορίας από τις πηγές της βιβλιοθήκης με την πληροφορία που βρήκατε στο διαδίκτυο.
 - Γράψτε μια έκθεση για το πώς η χρήση της τεχνολογίας του ραδιοφώνου ή του κινητού τηλεφώνου αλλάζει το πρόσωπο της παραγωγής και χρήσης της πληροφορίας στην χώρα σας. Παρουσιάστε τα ευρήματά σας σε μια παρουσίαση PowerPoint.

ΠΙΝΑΚΑΣ: Το Πλαίσιο των 6 Βημάτων για την πληροφοριακή παιδεία και την επίλυση προβλημάτων της πληροφορίας

ΣΤΑΔΙΑ	ΘΕΜΑΤΑ / ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
Στάδιο 1: Ορισμός των αναγκών σε πληροφορία ή των προβλημάτων	<p>Τι θέλω να βρω; Τι πρόβλημα προσπαθώ να λύσω; Κατανοώ τη φύση του προβλήματος ή του θέματος υπό διερεύνηση; Μπορώ να ορίσω πλήρως τις ανάγκες μου σε πληροφορία ή το πρόβλημα; Τι προηγούμενη γνώση πρέπει να έχω για το θέμα; Πόση πληροφορία χρειάζομαι για το θέμα;</p>
Στάδιο 2: Στρατηγικές αναζήτησης της πληροφορίας	<p>Πόσο χρόνο έχω για να βρω την πληροφορία αυτή; Πού πρέπει να κοιτάξω για να την βρω; Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καθοδηγηθούν ως προς τις καλύτερες πηγές για συγκεκριμένους τύπους πληροφορίας και γιατί αυτό είναι απαραίτητο. Ανάλογα με το πλαίσιο, αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν α) πρωτογενείς πηγές, που είναι οι αυθεντικές πηγές, όπου η πληροφορία είναι δίχως ερμηνεία, όπως για παράδειγμα ερευνητικές αναφορές, αποδείξεις πωλήσεων, ομιλίες, ηλεκτρονική επικοινωνία (emails), πρωτότυπα έργα τέχνης, χειρόγραφα, φωτογραφίες, ημερολόγια, προσωπικά γράμματα, προφορικές ιστορίες / συνεντεύξεις ή διπλωματικά αρχεία, β) δευτερογενείς πηγές, από τους παρόχους πληροφοριών, όπου η πληροφορία έχει τύχει ερμηνείας, ανάλυσης ή περιλήψης (πχ. επιστημονικά βιβλία, περιοδικά, Τύπος, κριτικές ή ερμηνείες) και γ) τριτογενείς πηγές, που περιλαμβάνουν συλλογές, καταλόγους, ή άλλες οργανωμένες πηγές (πχ. περιλήψεις, βιβλιογραφίες, εγχειρίδια, εγκυκλοπαίδειες, καταλόγους, χρονολογίες, βάσεις δεδομένων, κτλ.). Μπορώ να ψάξω στην βιβλιοθήκη, στο διαδίκτυο (και τις ψηφιακές βιβλιοθήκες), τα μουσεία, τα αρχεία, κτλ.; Σε ποιον μπορώ να απευθυνθώ για βοήθεια;</p>
Στάδιο 3: Εντοπισμός και πρόσβαση	<p>Εδώ οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καθοδηγηθούν για το πώς να ψάχνουν αποτελεσματικά για την πληροφορία στις πηγές που αναφέρονται παραπάνω στο Στάδιο 2. Αυτό πρέπει να περιλαμβάνει: 1) τις συμβουλές για έρευνα στο διαδίκτυο, που περιλαμβάνει τη γενική και την ειδική αναζήτηση σε ένα συγκεκριμένο πεδίο (πχ. τη χώρα των μαθητών)- τη γνώση του ονόματος του τομέα περιοχής (domain name) (πχ. .edu, .gov, .org, κτλ.), την αναζήτηση στο διαδίκτυο για εικόνες και ήχο, (ακούσματα, βίντεο), την αναζήτηση ακαδημαϊκών ιστοσελίδων (πχ. Google Scholar)- 2) την αποτελεσματική χρήση καταλόγων και πίνακα περιεχομένων σε ένα βιβλίο, και την αναζήτηση ηλεκτρονικών αρχείων Pdf, κτλ.) 3) τη χρήση βιβλιοθηκών (αναζήτηση βιβλιοθηκονομικών καταλόγων, περιοδικών, περιεχομένων και περιλήψεων και βιβλίων αναφοράς) 4) την έρευνα σε βάσεις δεδομένων (παράδειγματα από δημοφιλείς ΒΔ είναι οι AGRICOLA, AGRIS/CARIS, EBSCO ή Expanded Academic ASAP και άλλες, που γνωρίζουν οι μαθητές στην περιοχή ή τη χώρα τους)- τις συμβουλές για τον τρόπο αναζήτησης στις ΒΔ (κωδικικοί έρευνας, αναγνώριση συνωνύμων και ορθογραφικών επιλογών, αναζήτηση ανά αντικείμενο ή ανά συγγραφέα, συνδυασμός κωδικών – λέξεων όπως «και», «ή» και «μη» και μέσα από αναζήτηση για παράγωγα, και αναζήτηση μέσω παραμέτρων, βάσει της ημερομηνίας, της γλώσσας, της μορφής της έκδοσης και της κριτικής από τρίτους)- και 5) τη χρήση του συστήματος RSS για τη λήψη της πληροφορίας που χρειάζεστε αυτόματα.</p>
Στάδιο 4: Κριτική αξιολόγηση	<p>Κριτήρια αξιολόγησης που είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση / επαλήθευση της αξιοπιστίας, της αυθεντικότητας ή της ποιότητας της πληροφορίας από τα βιβλία, το διαδίκτυο, άλλες ηλεκτρονικές πηγές, κτλ.</p>
Στάδιο 5: Σύνθεση	<p>Ποια είναι η βασική υπόθεση; Ποια είναι η δική μου βασική υπόθεση; Πώς σχετίζεται με το πρόβλημα που θέλω να επιλύσω; Πώς οργανώνω αποτελεσματικά τη σχετική πληροφορία που χρειάζομαι από πολλαπλές πηγές; Πώς παρουσιάζω την πληροφορία; Τι εργαλεία έχω διαθέσιμα; Τι εργαλεία χρειάζομαι;</p>
Στάδιο 6: Χρήση της πληροφορίας, διάδοση και διανομή	<p>Εφαρμογή της πληροφορίας που έχω εντοπίσει για την επίλυση του προβλήματός μου. Παραπομπή / εντοπισμός πηγών, χρησιμοποιώντας διαθέσιμα εργαλεία της βιβλιογραφίας / παραπομιών, όπως το zotex, rework, κτλ. Διαθέσιμα εργαλεία για τη διάδοση, τη διανομή και τη συνεργασία με τρίτους που έχουν παρόμοιες πληροφοριακές ανάγκες ή προβλήματα (πχ. μέσα από Google documents, wikis, Slash, κτλ.) Γνώση των νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας και λογαροκτοπίας.</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Η φύση της ηλεκτρονικής πληροφορίας
- Εξερευνώντας τον τεχνικό εξοπλισμό (hardware) και το λογισμικό (software) του Η/Υ
- Νόμοι περί πνευματικής ιδιοκτησίας στην εποχή της ψηφιακής πληροφορίας. Προστασία του λογισμικού (software) του Η/Υ και των ηλεκτρονικών δεδομένων
- Ψηφιακές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης και της αυτόματης μετάφρασης, του λόγου σε ένα κείμενο και της απομαγνητοφώνησης
- Μάθηση μέσω του διαδικτύου (πχ. e-μάθηση)
- Ψηφιακή συντήρηση και ψηφιακές φόρμες (formats)

144

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράφουν την ψηφιακή σε αντίθεση με την αναλογική πληροφορία, συμπεριλαμβανομένων και των φάσεων της δημιουργίας, της φύλαξης, της μεταφοράς, της διανομής και της συντήρησης της ψηφιακής πληροφορίας
- Χρησιμοποιούν τις βασικές δυνατότητες των παραγωγικών εργαλείων για την επεξεργασία του λόγου, τη φύλαξη των αρχείων, την πρόσβαση σε απομακρυσμένες πηγές πληροφορίας, καθώς και τη διαπροσωπική επικοινωνία
- Χρησιμοποιούν την τεχνολογία της πληροφορίας για να επαναπροσδιορίσουν πολλές απόψεις της ακαδημαϊκής και της προσωπικής εμπειρίας
- Κατανοούν και να εφαρμόζουν τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας συμπεριλαμβανομένων και της Ανοιχτής Αδειοδότησης (Creative Commons) και των δικαιωμάτων άδειας χρήσης
- Πραγματοποιούν έρευνες στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας τις σχετικές τεχνικές (μηχανές αναζήτησης, θεματικούς καταλόγους και διόδους πληροφοριών)
- Κατανοούν το ρόλο των παρόχων πληροφοριών (πχ. όπως το ρόλο που έχουν οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία στη διατήρηση της ψηφιακής πληροφορίας)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Η διαφύλαξη της πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή, καθιστά ικανό το χρήστη να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτήν μέσα από διάφορες συσκευές, σε αντίθεση με τις άλλες μορφές της αναλογικής πληροφορίας. Αυτή η ευέλικτη

πρόσβαση κάνει την ψηφιοποίηση πολύ σημαντική ενώ υπογραμμίζει επίσης, την ανάγκη για τις ψηφιακές δεξιότητες να μαθαίνονται μαζί με τις πληροφοριακές δεξιότητες. Ουσιαστικά, η ψηφιακή παιδεία περιλαμβάνει την ανάλυση, τον εντοπισμό, την οργάνωση, την αξιολόγηση, τη δημιουργία και τη χρήση της πληροφορίας μέσα από την ψηφιακή τεχνολογία. Συζητήστε για τα προτερήματα της ψηφιακής πληροφορίας (αποτελεσματική μετάδοση, διαφύλαξη, έρευνα, εκμετάλλευση, δια – συμβατότητα, κτ.λ.)

- Εάν οι εκπαιδευτικοί έχουν περιορισμένη ή καθόλου γνώση των Η/Υ και του λογισμικού (software), οργανώστε μια σειρά από εργαστηριακές συναντήσεις για Η/Υ (σε πραγματική ή εικονική μορφή). Καθοδηγήστε τους εκπαιδευτικούς προς την εξοικείωση με τα βασικά σημεία του τεχνικού εξοπλισμού και του λογισμικού των Η/Υ, των δικτύων και των εξυπηρετητών (server). Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει επίσης, βασικές δεξιότητες χρήσης του ηλεκτρολογίου και του «ποντικού», τους τύπους και τη συμπλήρωση των αρχείων. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να μάθουν επίσης, τα βασικά για το ανοιχτό λογισμικό και την τεχνολογία χαμηλού κόστους. Προμηθεύστε τους εκπαιδευτικούς με μια λίστα με συσκευές λογισμικού (software) και δημοφιλείς τεχνικό εξοπλισμό Η/Υ (hardware) που έρχονται αποκλειστικά με τους Η/Υ. Ζητήστε τους να ψάξουν στο διαδίκτυο και να καταγράψουν δύο παραδείγματα τουλάχιστον, πηγών ανοιχτού λογισμικού software και χαμηλού κόστους συσκευές hardware για Η/Υ με λειτουργίες παρόμοιες με κάθε μία από τα επιλεγμένα αποκλειστικά εργαλεία. Αξιολογήστε κριτικά τα πιθανά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της κάθε περίπτωσης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ψάξτε στο διαδίκτυο και σε άλλες ηλεκτρονικές πηγές, όπως τις βάσεις δεδομένων και τις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, για να συγκεντρώσετε πληροφορίες για ένα συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα. Περιορίστε τις πηγές πληροφορίας ώστε να ταιριάζουν με το σκοπό της έρευνάς σας. Ψάξτε για λέξεις κλειδιά, λογικές λειτουργίες (πχ. «και», «ή», «και») και προσδιορίστε τι σας ταιριάζει καλύτερα και γιατί.
- Φτιάξτε ένα πλάνο δραστηριότητας ή μια σειρά δραστηριοτήτων που θα δώσετε στους μαθητές για να χρησιμοποιήσουν μια σειρά από πηγές των ψηφιακών μέσων και να προετοιμάσουν ένα σχέδιο, μια αξιολόγηση ή μια εργασία στο σπίτι. Συζητήστε για τα χαρακτηριστικά που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) για την πρόσβαση στην ψηφιακή πληροφορία (πχ. διαδικτυακή πρόσβαση και δημιουργία ψηφιακών εγγράφων σε προσβάσιμες μορφές).
- Μελετήστε ένα δικτυακό τόπο στο διαδίκτυο που προσφέρει ένα μάθημα επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς ή κάποιο άλλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αξιολογήστε πώς είναι οργανωμένη και προσβάσιμη η πληροφορία από τον δικτυακό τόπο. Τι ηλεκτρονικές ψηφιακές πηγές πληροφορίας χρησιμοποιούνται; Πώς ενσωματώνονται οι ψηφιακές πηγές στο υλικό των μαθημάτων; Εξασκηθείτε χρησιμοποιώντας τον δικτυακό τόπο αυτό και συζητήστε πόσο χρήσιμος μπορεί να είναι στην μάθηση και τι περιορισμούς μπορεί να έχει. Συζητήστε για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα.
- Επισκεφτείτε διάφορα «ιστολόγια» (blogs) και «ιστοτόπους γνώσης» (wikis) από ιδιώτες ή από ομάδες ιδιωτών. Τι είδος ανταλλαγής πληροφοριών γίνεται σε αυτά τα ηλεκτρονικά μέσα; Τι σκοπό εξυπηρετούν οι πληροφορίες; Ποιος προσφέρει τις πληροφορίες αυτές; Ποια πιστεύετε ότι είναι τα κίνητρα και οι σκοποί τους;
- Επισκεφτείτε ένα δικτυακό τόπο γνώσης εκπαιδευτικού χαρακτήρα και αναλύστε με ποιο τρόπο προσφέρει το μάθημα ή τη διδακτέα ύλη. Φτιάξτε ένα δικτυακό τόπο γνώσης για ένα τοπικό θέμα στην εκπαίδευση (πχ. βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης και αριθμητικής στο νηπιαγωγείο). Οργανώστε ένα φόρουμ συζήτησης για μια εργασία που ανατέθηκε στα πλαίσια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο wiki, και αξιολογήστε τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς στη διάδοση της πληροφορίας μέσα από την πλατφόρμα αυτή.
- Πειραματιστείτε γράφοντας ένα ιστολόγιο για ένα θέμα σχετικό με την παιδεία στη χώρα σας. Θα πρέπει να είναι ένα τοπικό θέμα που θα προσελκύσει ενδιαφέρον και ανταπόκριση (πχ. βελτίωση της σχολικής πρόσβασης των μαθητών πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με χαμηλό βιοτικό επίπεδο, διεύρυνση της πρόσβασης στην πληροφορία για τους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της μάθησης, γιατί οι φτωχές κοινωνικές ομάδες γίνονται φτωχότερες στην εποχή της αυξανόμενης γνώσης και πληροφορίας, κτλ.).

- Συζητήστε για το ποια ψηφιακή πληροφορία, κατά την άποψη των μαθητών, πρέπει να διαφυλαχθεί. Ποια είναι τα βασικά κριτήρια επιλογής και οι διαθέσιμες τεχνικές λύσεις, και πως μπορεί να επιτευχθεί η διαφύλαξη της πληροφορίας; Ποιες άλλες πλευρές υπάρχουν σχετικά με το θέμα της διαφύλαξης της πληροφορίας;
- Εντοπίστε τα διαθέσιμα διεθνή εργαλεία για τη διαφύλαξη της ψηφιακής πληροφορίας (πχ. Καταστατικό της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Ψηφιακής Κληρονομιάς, οδηγίες ψηφιακής αρχειοθέτησης και διαφύλαξης).
 - Επισκεφτείτε τον δικτυακό τόπο της Βιβλιοθήκης της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, World Heritage Library.
 - Συζητήστε για τη σημασία της διαφύλαξης και της προώθησης της κληρονομιάς ντοκουμέντων στο πλαίσιο μιας φυσικής καταστροφής, όπως ο σεισμός στην Αιτή, και συζητήστε τη δουλειά που πρέπει να γίνει από τους αρχειοθέτες του Εθνικού Αρχείου της Αιτής. Βρείτε ένα άρθρο που να παρουσιάζει την κατάσταση στην Αιτή μετά το σεισμό τον Ιανουάριο του 2010.
 - Ζητήστε από τους μαθητές να σας πουν γιατί είναι απαραίτητη η αρχειοθέτηση και πώς γίνεται.

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

- <http://dis.shef.ac.uk/literacy>. Ο δικτυακός τόπος αυτός παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά της πληροφοριακής παιδείας. Προσφέρει, επίσης, συνδέσεις με άλλες ιστοσελίδες και πηγές πληροφοριακής παιδείας.
- UNESCO. 2008. *Towards Information Literacy Indicators – conceptual framework paper*. Παρίσι, UNESCO.
- <http://www.big6.com>. Ο δικτυακός τόπος αυτός παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία από πηγές σχετικές με τα στάδια της πληροφοριακής παιδείας.
- Gaunt, J., Morgan, N., Somers, R., Soper, R., και Swain, E. 2007. *Handbook for Teaching Information Literacy (Εγχειρίδιο για τη Διδασκαλία της Πληροφοριακής Παιδείας)*. Cardiff, Cardiff University.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠσΜΠ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ – ΕΝΟΤΗΤΑ- ΣΥΝΟΨΗ

«Η καινοτομία στο περιεχόμενο απαιτεί καινοτομία και στον τρόπο διδασκαλίας»

Ανώνυμος

147

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Αυτός ο οδηγός διδασκαλίας για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία (ΠσΜΠ) πρέπει να προσεγγιστεί στο ευρύτερο πεδίο της επικοινωνίας, όπως προκύπτει από τις σύγχρονες θεωρίες της μάθησης. Η διδασκαλία και η μάθηση είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες και αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα της επικοινωνιακής διαδικασίας. Στην πραγματικότητα, καμία δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική χωρίς την άλλη (Ndongko, 1985). Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές εφαρμόζουν, συνειδητά ή ασυνείδητα, στοιχεία μιας βασικής και συχνά σύνθετης επικοινωνιακής διαδικασίας στην τάξη.

Η διδασκαλία και η μάθηση αποτελούν μεγαλύτερη πρόκληση όταν οι νέες τεχνολογίες, όπως τα μαζικά μέσα ενημέρωσης (ραδιόφωνο, τηλεόραση και αρχεία εφημερίδων) ενσωματώνονται στην τάξη. Η απόκτηση δεξιοτήτων ΠσΜΠ από τους δασκάλους και τους μαθητές ανοίγει ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και την προώθηση μιας πιο δυναμικής διαδικασίας διδασκαλίας – μάθησης.

Η αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών και των μαθητών με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος με δημοκρατική μορφή και πλουραλισμό, το οποίο ευνοεί επίσης, τη δημιουργία γνώσης. Η ενημέρωση για τους δυναμικούς αυτούς παράγοντες μέσα στην τάξη στρέφει την προσοχή στις γνωστικές και μεταγνωστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τις θεωρίες της μάθησης.

Η ενότητα αυτή, η τελευταία από τις ενότητες κορμού του οδηγού, λειτουργεί ως ενότητα-σύνοψη πάνω στο περιεχόμενο που καλύπτεται στις προηγούμενες ενότητες. Εξερευνά τη διασύνδεση της επικοινωνίας με τη μάθηση (συμπεριλαμβάνοντας και

τις θεωρίες της μάθησης) και προτείνει τον τρόπο με τον οποίο η ΠσΜΠ μπορεί να εμπλουτίσει τη σχέση αυτή. Ολοκληρώνεται με μια συζήτηση για την διαχείριση των αλλαγών προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ΠσΜΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

1. Επικοινωνία, διδασκαλία και μάθηση
2. Θεωρίες μάθησης και ΠσΜΠ
3. Διαχείριση των αλλαγών για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ΠσΜΠ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ορισμός της επικοινωνίας
- Βασικές θεωρίες της επικοινωνίας
- Εξερευνώντας τη διδασκαλία και τη μάθηση ως επικοινωνιακές διαδικασίες και πώς η γνώση της ΠσΜΠ μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία αυτή
- Στρατηγικές για την διδασκαλία με και γύρω από την ΠσΜΠ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Επιδεικνύουν μια βασική γνώση της επικοινωνίας
- Ερμηνεύουν και να αναλύουν τις βασικές θεωρίες της επικοινωνίας και τη σχέση τους με τη διαδικασία της διδασκαλίας και μάθησης, με έμφαση στην εφαρμογή των δεξιοτήτων για την ΠσΜΠ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Εάν χρησιμοποιούμε τα μέσα, τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών (συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου ή των νέων τεχνολογιών) στην τάξη, πρέπει να σκεφτούμε τους τρόπους διδασκαλίας μας: πώς χρησιμοποιούμε τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών; Πώς επιδρούν στους τρόπους με τους οποίους επικοινωνείται η πληροφορία στους μαθητές; Τα μοντέλα επικοινωνίας μπορούν να προσφέρουν ένα εννοιολογικό

πλαίσιο για τη θέση της ΠσΜΠ στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία. Τα μοντέλα αυτά προσφέρουν την ευκαιρία να εξετάσουμε προσεκτικά τους ρόλους των δασκάλων, των μαθητών και των μέσων, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών στην τάξη. Πολλά από τα μοντέλα αυτά μοιράζονται τα στοιχεία που καταγράφονται παρακάτω (Shannon και Weaver, 1948, Schramm, 1954, Berlo, 1960):

- Αποστολέας (δημιουργός / πηγή)
- Μήνυμα (περιεχόμενο)
- Κανάλι (μέσο)
- Αποδέκτης (πομπός / αποκωδικοποιητής)
- Διαδικασία Ανατροφοδότησης (ο αποδέκτης προς τον αποστολέα και αντίστροφα, καθώς συνεχίζεται η διαδοχή)

Προσδιορίστε τους τρόπους με τους οποίους ένα μοντέλο επικοινωνίας μπορεί να εφαρμοστεί στη μαθησιακή εμπειρία στην τάξη. Τι ρόλους μπορείτε να αναλάβετε ως εκπαιδευτικός; Τι ρόλοι είναι διαθέσιμοι για τους μαθητές σας; Πώς διαμορφώνεται η μαθησιακή εμπειρία μέσα από τους ρόλους αυτούς; Πώς διαμορφώνεται η διαδικασία ανατροφοδότησης μέσα από τη διδακτική – μαθησιακή διαδικασία; Πώς μπορεί η γνώση σας για την ΠσΜΠ να βελτιώσει τη διαδικασία αυτή;

Σκεφτείτε τις ευκαιρίες που έχουν οι μαθητές να εξετάσουν κριτικά τις πλατφόρμες μέσα από τις οποίες λαμβάνουν πληροφορίες στην τάξη. Σχετικές με αυτές είναι έννοιες της διδασκαλίας *για* τα μέσα και *με* τα μέσα, τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία, και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών. Διαμέσου ποιων μέσων ενημέρωσης λαμβάνουν οι μαθητές πληροφορίες στην τάξη σας; Ποια είναι η επίδραση των μέσων αυτών στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία; Εντοπίστε τα μέσα και τις πηγές πληροφορίας στα οποία έχουν πρόσβαση οι μαθητές στην τάξη σας. Εξηγήστε το σκεπτικό και την διαδικασία επιλογής για την συμπερίληψή τους στο πρόγραμμα σπουδών του σχολείου.

Η διδασκαλία *για* την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία (ΠσΜΠ) απαιτεί ενημέρωση και ανάλυση των μέσων, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών και του ρόλου που παίζουν στη δια βίου μάθηση και τη διάδοση και διαμόρφωση της πληροφορίας και των μηνυμάτων (πχ. τα ίδια τα μέσα και η τεχνολογία γίνονται το αντικείμενο μελέτης στην τάξη). Η διδασκαλία *διαμέσου* των μέσων και των λοιπών παρόχων πληροφοριών απαιτεί την ενημέρωση και ανάλυση από τους εκπαιδευτικούς του δικού τους ρόλου, και του ρόλου των μέσων και της τεχνολογίας στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία. Να το θέσουμε διαφορετικά, τι είναι αυτό που διδάσκεται *με* τα μέσα ή/και την τεχνολογία στην τάξη; Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο θέμα ή αντικείμενο που διδάσκεται *διαμέσου* της τεχνολογίας ή των μέσων; Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να εφαρμόσουν τις δεξιότητες της ΠσΜΠ στο αντικείμενο διδασκαλίας τους;

Εντοπίστε γενικά παραδείγματα της διδασκαλίας για την ΠσΜΠ και διαμέσου των μέσων ενημέρωσης, των βιβλιοθηκών, των αρχείων, και των λοιπών παρόχων πληροφοριών. Περιγράψτε συγκεκριμένες δραστηριότητες / παραδείγματα στην τάξη σας όπου χρησιμοποιούνται και οι δύο αυτές προσεγγίσεις. Τι προσφέρουν οι προσεγγίσεις αυτές στη μαθησιακή εμπειρία των μαθητών;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠσΜΠ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Παιδαγωγική και ΠσΜΠ
- Τι είναι η μεταγνώση;
- Μεταγνώση και ΠσΜΠ: κάνοντας τη σύνδεση

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναπτύσσουν παιδαγωγικές προσεγγίσεις της ΠσΜΠ κατάλληλες για μαθητές
- Αναγνωρίζουν και να αναπτύσσουν στρατηγικές μεταγνώσης για τους μαθητές

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

- Σκεφτείτε τις παρακάτω δεξιότητες ΠσΜΠ που είναι απαραίτητες για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία:
 - Ορισμός εργασίας
 - Αναζήτηση πληροφορίας
 - Εντοπισμός και πρόσβαση
 - Ανάλυση των μηνυμάτων και της πληροφορίας
 - Αξιολόγηση του πλαισίου των μηνυμάτων και της πληροφορίας
 - Χρήση της πληροφορίας
 - Σύνθεση
 - Αξιολόγηση
- Εντοπίστε τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν και να επιδείξουν τις δεξιότητες αυτές στην τάξη. Περιγράψτε συγκεκριμένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις ή δραστηριότητες που μπορούν να το κάνουν εφικτό.
- Φτιάξτε ένα σχέδιο μαθήματος ή μία περίληψη μιας ενότητας προγράμματος σπουδών που να ενσωματώνει τις στρατηγικές και τις δραστηριότητες αυτές. Σκεφτείτε τη δημιουργία ενός αυτόνομου μαθήματος/περίληψης για την ΠσΜΠ ή ένα μάθημα/περίληψη που να ενσωματώνει την ΠσΜΠ σε ένα ήδη υπάρχον μάθημα. Εντοπίστε τα βασικές σκέψεις / διευκολύνσεις που πρέπει να κάνουν οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να μπορούν να επιδείξουν με επιτυχία τις δεξιότητες αυτές οι μαθητές.
- Λαμβάνοντας υπόψη το μοντέλο επικοινωνίας που περιγράφεται στην προηγούμενη ενότητα, εξηγήστε και δικαιολογήστε τους ρόλους που τα μέσα, οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και οι λοιποί πάροχοι πληροφοριών μπορούν να παίξουν στο μάθημα/την περίληψη κεφαλαίου που θα κάνετε. Τι ρόλο (ους) θα υιοθετούσατε ως εκπαιδευτικός; Τι ρόλοι θα ήταν διαθέσιμοι για τους μαθητές σας; Πώς μπορούν οι ρόλοι αυτοί να εμπλουτίσουν τη μαθησιακή διαδικασία;

- Προκειμένου να έχουν οι μαθητές μια επιτυχημένη εμπειρία ως μαθητευόμενοι, είναι σημαντική η γνώση της μεταγνώσης και των μεταγνωστικών στρατηγικών. Η μεταγνώση μπορεί να οριστεί ως «η γνώση γύρω από την σκέψη» ή «η γνώση γύρω από την γνώση». Μπορεί να λάβει πολλές μορφές και περιλαμβάνει τη γνώση σχετικά με το πότε και πώς μπορεί να γίνει χρήση των συγκεκριμένων στρατηγικών για τη μάθηση και την επίλυση προβλημάτων. Στην πράξη, οι ικανότητες αυτές χρησιμοποιούνται για να ρυθμίσουν τη σκέψη του μαθητή, να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις προοπτικές κάποιου για ατομική σκέψη και μάθηση, και να αξιολογήσουν κατάλληλους ηθικούς/δεοντολογικούς κανόνες (προσαρμογή από την Wikipedia).
- Εξετάστε τη λίστα με τις δεξιότητες για την ΠσΜΠ παραπάνω. Για κάθε δεξιότητα ΠσΜΠ, καταγράψτε σε μία λίστα και περιγράψτε μια στρατηγική μεταγνώσης που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές για να υποστηρίξουν τη μαθησιακή τους εμπειρία. Για παράδειγμα, ο ορισμός εργασίας μπορεί να υποστηριχθεί από τη χρήση ενός εννοιολογικού χάρτη, ενώ η ανάλυση των μηνυμάτων και της πληροφορίας μπορεί να υποστηριχθεί από ένα διάγραμμα που τονίζει τα διάφορα τμήματα ενός κειμένου πληροφορίας, συνοδευόμενο από κριτικές ερωτήσεις.
- Επιλέξτε διάφορες δραστηριότητες από μια ενότητα της επιλογής σας. Εντοπίστε τις δεξιότητες που χρειάζονται οι μαθητές να έχουν για να συμπληρώσουν κάθε δραστηριότητα. Τι ρόλο μπορεί να παίξει η μεταγνώση στην διάδοση της μάθησης από αυτήν την δραστηριότητα, στην εμπλοκή των μαθητών με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών έξω από την τάξη;
- Αναφερθείτε στην Ενότητα 1, Κεφάλαιο 4 σχετικά με στις παιδαγωγικές στρατηγικές για τη διδασκαλία της ΠσΜΠ. Στο πλαίσιο του δικού σας προγράμματος σπουδών, επιλέξτε μια συγκεκριμένη στρατηγική και προσαρμόστε την ή αναπτύξτε την για τους μαθητές σας. Πώς ενσωματώνει η προσέγγιση αυτή τις θεωρίες της επικοινωνίας και της ΠσΜΠ στη μαθησιακή διαδικασία; Πώς συνδέεται η στρατηγική αυτή με τις προσδοκίες σας για το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών; Πώς θα ξέρουν οι μαθητές εάν τα έχουν καταφέρει; (πχ. πού ταιριάζει η στρατηγική αυτή ως προς την αξιολόγηση και την αποτίμηση ενός προγράμματος;)
- Σκεφτείτε το ρόλο των βιβλιοθηκών και των μουσείων στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων ΠσΜΠ. Σχεδιάστε μια δραστηριότητα που να καταγράφει πώς μια συγκεκριμένη παιδαγωγική στρατηγική μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάποιο από αυτά τα περιβάλλοντα. Σκεφτείτε τα μοναδικά χαρακτηριστικά που αποτελούν τμήμα αυτών των πεδίων και που μπορούν να επηρεάσουν τη διδακτική και μαθησιακή εμπειρία με ένα θετικό τρόπο.
- Βασιζόμενοι στις δραστηριότητες κάποιου ενότητας αυτού του οδηγού, ή από την δική σας δουλειά, εξηγήστε τους τρόπους με τους οποίους ένα πρόγραμμα σπουδών για την ΠσΜΠ προσφέρει ευκαιρίες για μια διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση (πχ. κιναισθητική μάθηση, οπτική μάθηση, ακουστική μάθηση, κτλ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΕΥΝΟΪΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠσΜΠ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Η δύναμη της παγκόσμιας παιδείας στα μέσα και την πληροφορία: σύνοψη των δράσεων ανά τον κόσμο, χάραξη πολιτικής, κτλ.
- Το απαιτούμενο ευνοϊκό περιβάλλον για την υιοθέτηση της ΠσΜΠ στα σχολεία

- Προκλήσεις για την εισαγωγή της ΠσΜΠ στα σχολεία και σχεδιασμένες στρατηγικές για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εντοπίζουν και να περιγράφουν τις πρωτοβουλίες για την ΠσΜΠ που εφαρμόζονται σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο
- Προωθούν την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία σε διαφορετικές ομάδες ενδιαφερομένων
- Περιγράφουν βασικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό της ενσωμάτωσης της ΠσΜΠ στα σχολεία RNING

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

- Χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης και άλλες πηγές, κάντε μια έρευνα για προγράμματα, έργα ή πρωτοβουλίες για την παιδεία στα μέσα και την πληροφορία που υπάρχουν την τρέχουσα περίοδο, σε ινστιτούτα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Σκεφτείτε τοπικά και διεθνή παραδείγματα. Επιλέξτε ένα από τα παραδείγματα αυτά και εντοπίστε τις βασικές θεματικές περιοχές που καλύπτει. Με ποιους τρόπους διαφέρει το πρόγραμμα, από τον παρόντα οδηγό για την ΠσΜΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί το πρόγραμμα αυτό να αποτελέσει πηγή για τους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται για την ΠσΜΠ;

152

- Κάντε μια έρευνα για φορείς και οργανισμούς που υποστηρίζουν τους στόχους της ΠσΜΠ. Τι είδους πληροφορίες και πηγές (σε ανθρώπινο δυναμικό και υλικό) προσφέρουν τα προγράμματα αυτά για τους εκπαιδευτικούς;

Για να εξασφαλίσουν την επιτυχία των μαθημάτων και των προγραμμάτων για την ΠσΜΠ, πολλοί ειδικοί έχουν αναπτύξει μια σειρά συστάσεων. Πολλές από τις συστάσεις αυτές καταγράφονται παρακάτω. Εξηγήστε τους τρόπους με τους οποίους η λίστα αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί στη δική σας, συγκεκριμένη περίπτωση. Εντοπίστε τυχόν πρόσθετες συστάσεις που θα κάνατε για να εξασφαλίσετε την επιτυχία της ΠσΜΠ στο τμήμα σας ή το εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Προτεινόμενες συστάσεις:

- Ορισμός του περιεχομένου
- Ορισμός των βασικών συμμετεχόντων και υποστηρικτών σε επίπεδο προγραμμάτων και πολιτικής
- Ανάπτυξη ενός στρατηγικού σχεδίου για την υλοποίηση/ενσωμάτωση, κτλ.
- Δημιουργία ενός σχεδίου για την προώθηση της ΠσΜΠ
- Εντοπισμός υποστηρικτικών παραγόντων / φορέων
- Εντοπισμός των διαθέσιμων και απαιτούμενων πηγών
- Ανάπτυξη εργαλείων αξιολόγησης για μαθήματα και προγράμματα για την ΠσΜΠ

Αλλάζει αυτή η λίστα όταν σκεφτεί κανείς τα κριτήρια ενός επιτυχημένου μαθητικού προγράμματος; Καταγράψτε τυχόν πρόσθετες σκέψεις εδώ.

- Σκεπτόμενοι τις ανάγκες της δικής σας εκπαιδευτικής κοινότητας, ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε η ΠσΜΠ να ενσωματωθεί σε υπάρχοντα προγράμματα για εκπαιδευτικούς, ή να αναπτυχθεί ως ένα αυτόνομο πρόγραμμα; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα για το καθένα; Παραθέστε συγκεκριμένες ενόψεις ως παραδείγματα.
- Φτιάξτε ένα σχέδιο για την προώθηση της ΠσΜΠ στους διαμορφωτές πολιτικής, τους διευθυντές των σχολείων, και τους εκπαιδευτικούς στο ίδρυμά σας. Ποιες είναι οι προτεραιότητες-κλειδιά ή ανάγκες της κάθε ομάδας; Εξηγήστε πώς ο οδηγός αυτός για την ΠσΜΠ μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες αυτές. Εντοπίστε και άλλες ομάδες παραγόντων που θα μπορούσαν να περιληφθούν επίσης εδώ. Τι ρόλο θα μπορούσαν να παίξουν στην διάδοση της ΠσΜΠ;

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

- University Library Service. 2009. *Handbook for Information Literacy Teaching*, τρίτη αναθεώρηση.
- Παρίσι, UNESCO. 2003. *Media Education in the Pacific: A Guide for Secondary School Teachers*.
- *Teaching information literacy through learning styles: The application of Gardner's multiple intelligences*. Intan Azura Mokhtar, Wee Kim Wee, School of Communication and Information (WKWSCI) στο Nanyang Technological University (NTU), Σιγκαπούρη, 2008.
- Big6. 2010. *Teaching Information Literacy Through Literature*, Big6 eNewsletter 11.1, 4. www.big6.com

Ενότητες
Επιλογής

ΕΝΟΤΗΤΑ 10: ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 8 ώρες

156

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Όλοι έχουμε εμπειρία ως κοινό των μέσων. Τα παιδιά και οι ενήλικες περνούν ένα σημαντικό μέρος του χρόνου τους καθημερινά σε δραστηριότητες με τα μέσα και τις επικοινωνίες. Μια συνηθισμένη υπόθεση είναι ότι το κοινό είναι μια ομοιογενής ομάδα από παθητικούς αποδέκτες που ερμηνεύουν όλοι ένα κείμενο με τον ίδιο τρόπο. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν δύο κύριοι τρόποι για τη μελέτη του κοινού των μέσων. Ο πρώτος είναι ως καταναλωτές των μιντιακών προϊόντων, ή αυτό που περιγράφει η βιομηχανία των μέσων και της επικοινωνίας ως «κοινό στόχος». Ο δεύτερος βασίζεται στη θεωρία της αποδοχής, όπου το κοινό θεωρείται ότι είναι ενεργοί συμμετέχοντες στην ανάγνωση και την ερμηνεία των κειμένων των μέσων και της πληροφορίας.

Το κοινό στόχος είναι ομάδες αναγνωστών, θεατών ή ακροατών που ορίζονται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι η ηλικία, το εισόδημα, το φύλο ή τα ενδιαφέροντα. Αυτή είναι μια συγκεκριμένη ομάδα για την οποία τα μέσα ενημέρωσης και οι άλλοι οργανισμοί αναπτύσσουν περιεχόμενο και διαμορφώνουν τα μηνύματά τους. Για παράδειγμα, οι διαφημιστές ασχολούνται ιδιαίτερα με την αγορά χρόνου ή χώρου που θα τους δώσει πρόσβαση σε συγκεκριμένο δημογραφικό ή κοινό στόχο. Στην τηλεοπτική βιομηχανία, για παράδειγμα, οι διαφημιστές θα αγοράσουν από ένα δίκτυο διαφημιστικό χρόνο κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου προγράμματος, εάν το πρόγραμμα αυτό προσελκύει το είδος των τηλεθεατών που θέλουν να προσεγγίσουν.

Αν και θεωρούμαστε όλοι κοινό στόχος των μέσων, κάθε φορά που βλέπουμε ή ακούμε ένα μιντιακό κείμενο, η αντίδραση μας βασίζεται στην προσωπική μας κοινωνική γνώση και τις εμπειρίες που φέρνουμε στο κείμενο. Όταν λαμβάνουμε μηνύματα ή πληροφορία από τα μέσα, την ερμηνεύουμε βάσει της προσωπικής μας ιδεολογίας και των αξιών μας.

Είναι επίσης πολύ πιθανόν, όμως, ότι στην *πραγματικότητα* διαπραγματευόμαστε το νόημα που λαμβάνουμε από ένα κείμενο, αποδεχόμενοι κάποια στοιχεία και απορρίπτοντας κάποια άλλα. Το πώς κατασκευάζεται το νόημα σε αποσπάσματα

της κινούμενης εικόνας ή τις φωτογραφίες (μέσα από τις γωνίες λήψης της κάμερας, τα πλάνα, την επεξεργασία, κτλ.) επηρεάζει επίσης, την ερμηνεία του κοινού με διαφορετικούς τρόπους.

Οι ερευνητές έχουν ανακαλύψει ότι οι αναγνώστες των περιοδικών περνούν λίγο περισσότερο χρόνο από 2 δευτερόλεπτα χαζεύοντας μια σελίδα. Στην τηλεόραση, ένα μέσο διαφημιστικό «σποτ» έχει διάρκεια μόνο 15 ή 30 δευτερόλεπτα, και πολλοί θεατές φεύγουν κατά τη διάρκεια των διαφημιστικών διαλειμμάτων, ή σερφάρουν στο διαδίκτυο, μένοντας τελικά μπροστά σε κάθε «σελίδα» στην οθόνη μόνο για μερικά δευτερόλεπτα κάθε φορά. Προκειμένου να συνδεθούν γρήγορα με τους σημερινούς καταναλωτές, οι παραγωγοί των μιντιακών κειμένων συχνά δημιουργούν έντονη συγκινησιακή απήχηση, βασιζόμενοι στην έρευνα για την κοινωνική δημογραφία ή την «ψυχογραφία», την ανάλυση δηλαδή των στάσεων των πολιτών, των πεποιθήσεων, των επιθυμιών και των αναγκών τους. Αν και η δημιουργική ομάδα ενός μέσου δεν μπορεί να προβλέψει πώς θα αντιδράσει κάθε άτομο στα μέσα, η έρευνά τους μπορεί να τους δώσει μια καλή ιδέα για τον τρόπο αντίδρασης μεγάλων ομάδων του πληθυσμού.

Γιατί μελετάμε λοιπόν το κοινό των μέσων; Η μελέτη του κοινού των μέσων μας βοηθά να εξηγήσουμε πώς σημαντικά θέματα γίνονται αντιληπτά από διαφορετικούς ανθρώπους, βάσει του φύλου τους, της ηλικίας ή της κοινωνικής τους ομάδας. Μας βοηθά επίσης, να κατανοήσουμε τη σχέση ανάμεσα στον παραγωγό και το κοινό ενός κειμένου, και πώς οι παραγωγοί προσπαθούν να επηρεάσουν το κοινό προς την ανάγνωση του υλικού τους με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Μας βοηθά να κατανοήσουμε πώς εξάγουν νόημα οι νέοι από τα μιντιακά κείμενα στην ζωή τους, έξω από την τάξη. Στην κοινωνία της πληροφορίας, η μελέτη του κοινού μπορεί επίσης, να μας βοηθήσει στον καθορισμό της δημιουργίας των δικών μας μιντιακών κειμένων και σε μια πιο αποτελεσματική επικοινωνία με το κοινό.

Η ενότητα αυτή θα εξερευνήσει αρκετά ερωτήματα-κλειδιά: Πώς επηρεάζει το υπόβαθρο ενός παραγωγού/συγγραφέα την ερμηνεία του μιντιακού κειμένου από ένα άτομο; Πώς η κατασκευή ενός κειμένου καθοδηγεί την ερμηνευτική διαδικασία; Πώς ένα άτομο διαπραγματεύεται το νόημα σε ένα μιντιακό κείμενο; Πώς χρησιμοποιεί το κοινό τα μέσα ενημέρωσης στην καθημερινότητά του;

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Έρευνα κοινού και έρευνα αγοράς
- Ορισμός και αναγνώριση του κοινού στόχου
- Πώς το κοινό διαπραγματεύεται το νόημα

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξερευνούν την έννοια του κοινού – ως κοινό στόχο και ως ενεργό παράγοντα
- Εντοπίζουν τους λόγους προς την ερμηνεία των κειμένων των μέσων
- Αναλύουν πώς αναγνωρίζεται και στοχεύεται το κοινό των μέσων
- Επεξηγούν πώς το κοινό των μέσων επιλέγει ποιο μέσο θα καταναλώσει και πως θα αλληλεπιδράσει με αυτό
- Αναλύουν πώς το κοινό ανταποκρίνεται στα κείμενα των μέσων και να εξηγούν τους καθοριστικούς παράγοντες σε αυτό
- Εξετάζουν την σχέση ανάμεσα στην παραγωγή, το μήνυμα και το κοινό των μέσων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Συγκεντρώστε και περιγράψτε παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο οι πολίτες χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας στην καθημερινότητά τους. Σκεφτείτε τη χρήση των μέσων για πληροφόρηση, ψυχαγωγία, έλεγχο (της επικαιρότητας), συντροφιά, και ταύτιση. Βρείτε κάποιο υλικό από ιστοσελίδες στο διαδίκτυο για δημοφιλή τηλεοπτικά προγράμματα ή μουσική. Τι σας λένε οι πηγές αυτές για τον τρόπο που το κοινό χρησιμοποιεί και απολαμβάνει τα μέσα αυτά; Με ποιον τρόπο μπορεί να διαφέρουν οι χρήσεις αυτές από την αρχική πρόθεση των παραγωγών;

- Φανταστείτε πώς μια οικογένεια από ένα τελείως διαφορετικό υπόβαθρο ή χρονική περίοδο θα ερμήνευε τρέχοντα τηλεοπτικά προγράμματα ή διαφημίσεις. Τι θα έλεγαν για το κοινό των μέσων σήμερα;
- Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, ερευνήστε την ανταπόκριση του κοινού από διάφορες χώρες πάνω σε δημοφιλή τηλεοπτικά προγράμματα. Με ποιον τρόπο τα προγράμματα αυτά, οι βασικοί χαρακτήρες τους και η πλοκή «διαβάζονται» ή ερμηνεύονται από τα διάφορα ακροατήρια;
- Αναλύστε τα μηνύματα και τις αξίες που διακένονται μέσα από ένα δημοφιλές μιντιακό κείμενο, όπως είναι ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα. Πώς θα άλλαζαν τα μηνύματα αυτά, εάν συμπεριλαμβάνονταν τα μέλη μια διαφορετικής κοινωνικής ομάδας (πχ. ηλικία, εθνικό υπόβαθρο), ή εάν οι αντρικοί ή γυναικείοι χαρακτήρες άλλαζαν ρόλους; Τι επίδραση θα είχε αυτό στο κοινό;
- Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, ερευνήστε τις τρέχουσες στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι διαφημιστές για να κατανοήσουν και να στοχεύσουν τα ακροατήρια, όπως τα ψυχογραφήματα και τα κοινωνικά δημογραφήματα. Περιγράψτε την προσέγγιση, εντοπίστε τις κατηγορίες, και στοχαστείτε πάνω στις υποθέσεις που γίνονται για τα ακροατήρια σήμερα.
- Ερευνήστε εφημερίδες και περιοδικά για να συγκεντρώσετε μια σειρά από διαφημίσεις που πιστεύετε ότι θα έχουν απήχηση στα μέλη κάθε μιας από τις κατηγορίες αυτές

Ή

- Επιλέξτε ένα προϊόν και φτιάξτε μια περίληψη για μια διαφήμιση που θα είχε απήχηση σε κάθε μία από τις κατηγορίες των ακροατηρίων υπό εξέταση. Σκεφτείτε τις λέξεις-κλειδιά και τις εικόνες που θα χρησιμοποιούσατε για κάθε μία κατηγορία.
- Κάντε δύο αντίθετες αναγνώσεις πάνω σε ένα δημοφιλές μιντιακό κείμενο, όπως μια κινηματογραφική ταινία, ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα ή ένα άρθρο εφημερίδας. Προσδιορίστε τα χαρακτηριστικά του κοινού ή το υπόβαθρο που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε κάθε κριτική ανάγνωση. Πώς επεξηγεί αυτό μια σειρά από αντιδράσεις που ένα δημοφιλές μιντιακό κείμενο μπορεί να προκαλέσει στο κοινό;
- Ψάξτε σε διάφορες εφημερίδες ή χρησιμοποιήστε το διαδίκτυο για πρόσβαση σε επίκαιρους τίτλους κινηματογραφικών ταινιών. Βασιζόμενοι στους τίτλους αυτούς και στη διαφήμιση για τις ταινίες αυτές, τι θα περιμένατε να δείτε σε κάθε ταινία; Ποιο πιστεύετε ότι είναι το κοινό στόχος σε κάθε μία από τις ταινίες αυτές;
- Σε πολλούς κινηματογράφους σήμερα, το κοινό παρακολουθεί διαφημίσεις πριν από την έναρξη μιας κινηματογραφικής ταινίας. Βασιζόμενοι στις ταινίες της προηγούμενης άσκησης, τι είδους διαφημίσεις θα περιμένατε να δείξουν στο κοινό των ταινιών αυτών;
- Χρησιμοποιώντας φωτογραφίες ή βίντεο, φτιάξτε ένα κολάζ από εικόνες για να προωθήσετε στο σχολείο σας, σε ένα συγκεκριμένο κοινό. Σκεφτείτε τη χρήση των κατάλληλων εικόνων, συμβόλων, της οπτικής και λεκτικής γλώσσας, της μουσικής, των χρωμάτων, τις γωνίες λήψης και τα πλάνα της κάμερας, κτλ. για να εμπλέξετε και να μιλήσετε σε αυτό το κοινό. Το κοινό για το κολάζ αυτό θα μπορούσε να είναι υποψήφιοι μαθητές που θέλουν να γραφτούν στο εν λόγω σχολείο, οι γονείς των μαθητών αυτών, τα μέλη της διοίκησης του σχολείου, ένας πολιτικός, κτλ.
- Εξετάστε το διαφημιστικό υλικό που είναι διαθέσιμο για τα κολλέγια και τα πανεπιστήμια στην περιοχή σας. Εάν δείχνει και τους μαθητές, πώς είναι αυτοί; Τι κάνουν; Τι εικόνα του σχολείου παρουσιάζεται στο υλικό αυτό; Τι εντύπωση δίνουν οι μαθητές για το σχολείο που εκπροσωπούν; Είναι πραγματικοί μαθητές ή μοντέλα; Εάν δεν

εμφανίζονται μαθητές, τι εικόνες έχουν επιλεγεί και τι λένε για το εν λόγω ίδρυμα; Βασισμένοι στην ανάλυση του υλικού αυτού, ποιο είναι το κοινό στόχος; Τι μήνυμα διαχέεται προς τα έξω;

- Υπάρχουν πολλές ανεξάρτητες φίρμες, κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικά προγράμματα και εναλλακτικά περιοδικά έξω από τον χώρο των μεγάλων ομίλων μέσω ενημέρωσης. Εξετάστε μερικά από τα μιντιακά αυτά προϊόντα, για να βρείτε τι είδους αξία – κοινωνική, καλλιτεχνική ή εμπορική – έχουν να προσφέρουν στο κοινό τους. Με ποιον τρόπο οι παραγωγοί ή οι δημιουργοί πληρώνουν και προωθούν τα προϊόντα τους;
- Εξετάστε την έρευνα των Blumer και Katz (1974), που αναφέρουν ότι το κοινό μπορεί να επιλέξει και να χρησιμοποιήσει ένα μιντιακό κείμενο για έναν ή όλους από τους παρακάτω λόγους:
 - **Αντιπερισπασμός:** απόδραση από την καθημερινότητα
 - **Προσωπικές σχέσεις:** σύνδεση του εαυτού σου με ένα τηλεοπτικό χαρακτήρα ή μια «οικογένεια»
 - **Προσωπική ταυτότητα:** δυνατότητα ταύτισης και εκμάθησης από την συμπεριφορά, τις στάσεις και τις αξίες που αντανακλώνται στα μιντιακά κείμενα
 - **Παρακολούθηση:** χρήση των κειμένων των μέσων και της πληροφορίας για την απόκτηση γνώσης του τι γίνεται στον κόσμο γύρω, και την απόκτηση πληροφορίας που θα μπορούσε να είναι χρήσιμη στην καθημερινότητα (πχ. δελτία καιρού, ειδήσεις, εκλογικά αποτελέσματα, κτλ.)
- Εντοπίστε συγκεκριμένα παραδείγματα στη ζωή σας ή τις ζωές των μαθητών σας που να δείχνουν τη χρήση των κειμένων των μέσων και της πληροφορίας για τους λόγους αυτούς.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Δημιουργία μιας συνοπτικής περιγραφής μιας διαφημιστικής καμπάνιας
- Προτιμώμενες και αντιθετικές αναγνώσεις των κειμένων για την ΠοΜΠ
- Κολάζ σχολικών φωτογραφιών
- Κειμενική ανάλυση
- Έρευνα στο διαδίκτυο

159

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

Οι πηγές αυτές είναι από την Βόρεια Αμερική και είναι για ενδεικτικούς σκοπούς μόνον. Περισσότερες σχετικές πηγές μπορούν να βρουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτές, από την περιοχή ή τη χώρα τους.

- *Advertising Age* – www.adage.com
Μια έκδοση της βιομηχανίας της διαφήμισης, με διαφημιστικά κόστη, αναφορές σε στρατηγικές, το κοινό στόχο έρευνας, κτλ.
- *The Persuaders* – Frontline – www.pbs.org
Το πρόγραμμα αυτό εξερευνά το πώς οι στρατηγικές του μάρκετινγκ και της διαφήμισης έχουν φτάσει να επηρεάζουν όχι μόνο τι αγοράζουν οι πολίτες αλλά επίσης, και το πως βλέπουν τους εαυτούς τους και τον κόσμο γύρω τους. Αυτό το 90λεπτο ντοκιμαντέρ παρουσιάζει μια σειρά ειδικών και παρατηρητών από τον κόσμο της διαφήμισης/μάρκετινγκ. Ολόκληρο το πρόγραμμα είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά από τον δικτυακό τόπο του PBS σε έξι αποσπάσματα.
- *The Merchants of Cool* – Frontline – www.pbs.org
Το πρόγραμμα αυτό εξερευνά τον κόσμο της έρευνας μάρκετινγκ για τους νέους, την εργασία των κυνηγών του «cool», και την πώληση της εικόνας “cool”.

- *The Internet Movie Data Base* – www.imdb.com

Ο πιο πλήρης αναλυτικός δικτυακός τόπος για την έρευνα κινηματογραφικών και τηλεοπτικών ταινιών στις βιομηχανικές χώρες. Υπάρχει πλούτος πληροφορίας για κάθε μία ταινία – κριτικές, ηθοποιούς, σκηνοθέτες, κινηματογραφικά είδη, έρευνα μάρκετινγκ και κοινού, κτλ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 11: ΤΑ ΜΕΣΑ, Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ

161

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Το ερώτημα για την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των μέσων επικοινωνίας είναι κρίσιμο αφού καθορίζει το περιεχόμενο και τις διαδικασίες των μέσων. Ακόμα και όταν οι δημοσιογράφοι προωθούν τη δημοκρατία κατά την άσκηση του ελεύθερου λόγου και της ελευθεροτυπίας, αυτή η ελευθερία και η ανεξαρτησία των δημοσιογράφων είναι, σύμφωνα με κάποιους κριτικούς, κατά κάποιο τρόπο επηρεασμένη από οικονομικά ή πολιτικά συμφέροντα των ιδιοκτητών των μέσων ή των εργοδοτών – διακριτική σε μερικές περιπτώσεις και πιο προκλητική σε κάποιες άλλες. Τέτοιος έλεγχος, συμπεριλαμβανομένου και του σχεδίου και της δομής του, διαμορφώνεται κυρίως από διεισδυτικές πολιτικές (και γεωπολιτικές) πραγματικότητες και την προοπτική για τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας. Για αυτό η συντακτική ανεξαρτησία και ο πλουραλισμός των μέσων σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο είναι τόσο σημαντικά. Λόγω της αυξανόμενης γεωγραφικής πολυπλοκότητας των μέσων, η ροή των μέσων δεν είναι πλέον μόνο από τον Βορρά προς το Νότο αλλά επίσης, και από το Νότο προς τον Βορρά και από το Νότο προς το Νότο. Μερικά τοπικά μέσα επιρροής αλλάζουν με αυξητικό ρυθμό τη διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος των μέσων.

Στην πλειοψηφία των χωρών ανά τον κόσμο, οι οργανισμοί ΜΜΕ είναι ιδιωτικές, εμπορικές επιχειρήσεις. Άλλοι είναι ιδιωτικών συμφερόντων αλλά μη-εμπορικοί, όπως αυτοί που λειτουργούν από μη-κυβερνητικούς οργανισμούς, ενώ κάποιοι είναι υπό την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των κυβερνήσεων. Στα ραδιοηλεκτρονικά μέσα, το μοντέλο της δημόσιας ραδιοηλεκτρονικής αποτελεί μια εναλλακτική πρόταση στα εμπορικά και κρατικά μέσα. Μια θετική εξέλιξη είναι η αυξανόμενη δημοτικότητα των κοινοτικών μέσων, που εμπλέκουν τοπικούς παράγοντες στην ανάπτυξη του περιεχομένου και «δίνουν φωνή» σε περιθωριοποιημένα τμήματα της κοινωνίας.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία της αγοράς έχουν ενθαρρύνει την ανάπτυξη των παγκοσμίων εταιριών ΜΜΕ, που αναφέρονται ως διεθνικές κοινοπραξίες ΜΜΕ. Η ισχύς και η επιρροή τους εκτείνονται πέρα από γεωγραφικά, οικονομικά και πολιτικά όρια. Οι παγκόσμιες εταιρίες ΜΜΕ περιλαμβάνουν κ εκείνες που λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο. Η σύγκλιση, παρά τις ρυθμίσεις κατά της συγκέντρωσης, έχει διευκολύνει τις συγχωνεύσεις και τις προσκτήσεις στα μέσα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Πολλοί οργανισμοί ΜΜΕ δημιουργούν συμμαχίες με εταιρίες από το χώρο των τηλεπικοινωνιών, των εφαρμογών διαδικτύου και ψυχαγωγίας (ταινίες, βιντεοπαιχνίδια), κτλ. Οι νέες εταιρίες που δημιουργούνται από του συνασπισμούς αυτούς, έχουν αποκτήσει μεγάλη δύναμη όσον αφορά τα μηνύματά τους, τις εικόνες και τις φωνές που μπορούν να μεταδοθούν παγκοσμίως και να φτάσουν ακόμα και τα πιο απομακρυσμένα χωριά μέσα από ποικίλες πλατφόρμες – έντυπες, ραδιοτηλεοπτικές και ψηφιακές.

Η εμφάνιση των παγκόσμιων μέσων παρουσιάζει προκλήσεις και ευκαιρίες μαζί. Μερικοί ειδικοί της επικοινωνίας έχουν προειδοποιήσει για την απειλή της πολιτιστικής ομογενοποίησης, αλλά από την άλλη πλευρά, τα ίδια τα εργαλεία των μέσων προσφέρουν ευκαιρίες για πολιτιστική πολυμορφία και πλουραλισμό (πχ. τώρα είναι ευκολότερο να παράγουν, να μοιράζονται, και να ανταλλάσσουν τοπικό περιεχόμενο των μέσων). Τα παγκόσμια μέσα έχουν επίσης την ικανότητα και τις πηγές για να θέσουν υψηλότερα επαγγελματικά πρότυπα. Συνεπώς πολλές τοπικές επιχειρήσεις των μέσων πιέζονται για να γίνουν πιο ανταγωνιστικές μέσα από την βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων τους. Επιπλέον, ζητήματα ανάπτυξης που έχουν παγκόσμια επίπτωση, όπως η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες και οι απειλές κατά της βιοποικιλότητας, μπορούν να επικοινωνηθούν αποτελεσματικά από τα παγκόσμια μέσα. Είναι επίσης παραδεκτό, ότι πολλές ιστορίες κρυμμένες από το τοπικό και εθνικό κοινό λόγω πολιτικο-οικονομικών περιορισμών, αποκαλύπτονται στο παγκόσμιο κοινό από τα ανεξάρτητα παγκόσμια μέσα ενημέρωσης.

Η επιρροή της βιομηχανίας των μέσων στο πολιτικό σκηνικό αλλάζει, επίσης. Με τις νέες τεχνολογίες των μέσων, υπάρχει τώρα μεγαλύτερη αμφίδρομη ροή της πληροφορίας, εντός και εκτός εθνικών ορίων, καθώς επίσης και ευρύτερες πλατφόρμες δημοσίου διαλόγου. Όλα αυτά καλλιεργούν την ανοχή και την κατανόηση. Το πιο σημαντικό ζήτημα όμως είναι: Πώς μπορούν τα μέσα να συμβάλλουν στην προώθηση μιας μεγαλύτερης ποικιλίας λύσεων, επιλογών, και ελευθερίας;

Το κυρίαρχο σύστημα των εμπορικών μέσων δικαιούται ιδιαίτερης προσοχής επίσης, καθώς η διαφήμιση αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων. Πώς μπορούν οι οργανισμοί των μέσων να κρατήσουν την ανεξαρτησία τους και την εμπιστοσύνη του κοινού, μένοντας παράλληλα βιώσιμοι (κερδοφόροι) και με διάρκεια στο χρόνο (σε όρους λειτουργίας); Η επιρροή από την υπερβολική επιρροή οποιοδήποτε από τους παράγοντες αυτούς πρέπει να ληφθεί περαιτέρω υπόψη.

Η ενότητα αυτή ολοκληρώνεται με μια αισιόδοξη νότα, με μια συζήτηση για τα εναλλακτικά μέσα, ειδικότερα αυτά από τις μικρές κοινότητες, που λειτουργούν στο σημερινό παγκόσμιο πεδίο των μέσων. Ο αυξανόμενος αριθμός των ειδησεογραφικών καναλιών των μέσων συζητείται επίσης, καθώς προσφέρουν εναλλακτική ενημέρωση στην κυριαρχία των ολίγων, συμπεριλαμβανομένων και των ειδησεογραφικών ιστοσελίδων. Τα κοινοτικά μέσα μπορούν να εγκατασταθούν στα σχολεία, τις κοινότητες, τους χώρους εργασίας, κτλ. και αποτελούν μια εναλλακτική πρόταση στις μεγάλες επιχειρήσεις των μέσων. Αυτά τα «μικρά» κανάλια των μέσων προωθούν το δικαίωμα στην πληροφόρηση και προσφέρουν στους ανθρώπους κάθε περιοχής την ευκαιρία να εκφράσουν τη δική τους άποψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ:

1. Ιδιοκτησία των μέσων στο σημερινό παγκόσμιο χωρίο
2. Κοινωνιο-πολιτιστικές και πολιτικές διαστάσεις των παγκοσμιοποιημένων μέσων
3. Εμπορευματοποίηση της πληροφορίας
4. Άνοδος των εναλλακτικών μέσων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Η παγκόσμια οικονομία, το ηλεκτρονικό εμπόριο και η ιδιοκτησία των μέσων
- Μοτίβα επικοινωνίας, ιδιοκτησία και έλεγχος των μέσων
- Ιδιωτικά (εμπορικά) μέσα, κυβερνητικά ή ελεγχόμενα μέσα, και δημόσιοι οργανισμοί ΜΜΕ, πχ. τα ραδιοηλεκτρονικά συστήματα μέσων ενημέρωσης
- Κοινοτικά μέσα
- Τεχνολογική σύγκλιση (μέσα μαζικής επικοινωνίας, τηλεπικοινωνίες και υπολογιστές) και η εμφάνιση των κοινοπραξιών των ΜΜΕ
- Πλουραλισμός και συγκέντρωση (πχ. αλυσίδες των μέσων και μεικτή ιδιοκτησία)
- Προσκτήσεις, συγχωνεύσεις, κοινά εγχειρήματα και συνεταιρισμοί
- Διεθνοποίηση (παγκόσμιες επιχειρήσεις ΜΜΕ)
- Διεθνή και εθνικά πρωτόκολλα για την ιδιοκτησία των μέσων
- Νόμοι κατά της συγκέντρωσης των μέσων
- Περιορισμοί στην ξένη ιδιοκτησία
- Άλλες ρυθμιστικές πολιτικές και μηχανισμοί
- Ιδιοκτησία των μέσων, ανάπτυξη περιεχομένου και προγραμματισμός
- Ξένο περιεχόμενο εναντίον τοπικού περιεχομένου
- Εξωτερικές αναθέσεις, εταιρίες στο εξωτερικό (offshore) και εγχώριες πηγές
- Εντάσεις ανάμεσα στη συντακτική ανεξαρτησία και τα συμφέροντα της ιδιοκτησίας

163

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Περιγράψουν τα διαφορετικά σχήματα της ιδιοκτησίας και του ελέγχου των μέσων
- Συζητούν για τις διεργασίες της παγκόσμιας οικονομίας, και την εμφάνιση των νέων τεχνολογιών, και πώς επηρεάζουν τις δομές και τα σχέδια για την ιδιοκτησία των μέσων
- Αξιολογούν πώς η ιδιοκτησία και ο έλεγχος των μέσων επηρεάζουν τις πολιτικές για τα μέσα, τις διαδικασίες, το περιεχόμενο και τη μετάδοση
- Επιδεικνύουν πώς η σύγκλιση των μέσων διευκολύνει νέες προσεγγίσεις για την ανάπτυξη (σύνταξη) του περιεχομένου (πχ. εξωτερικές αναθέσεις, εταιρίες στο εξωτερικό (offshore), και εγχώριες πηγές)
- Κατανοούν πώς οι ισχύουσες διεθνείς συνθήκες και οι εθνικές νομοθεσίες/πολιτικές διαμορφώνουν ή ρυθμίζουν τη δομή της ιδιοκτησίας των μέσων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η μονοπωλιακή ιδιοκτησία των μέσων, όπως ο κρατικός έλεγχος, μπορούν να αποτελέσουν σημαντική απειλή για την πολυμορφία και τον πλουραλισμό των μέσων, και ως εκ τούτου, και για την ελευθερία της έκφρασης. Η ρύθμιση για τον ανταγωνισμό αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα κατά των περιοριστικών μονοπωλίων, όπως είναι ο επαγγελματισμός και η ανεξαρτησία της δημοσιογραφίας. Η ποικιλία των απόψεων διευκολύνεται επίσης και από διάφορες μορφές της ιδιοκτησίας (δημόσια, ιδιωτική και μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα) καθώς και από την διαθεσιμότητα των διαφόρων τύπων των μέσων (Τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο, κτλ).

Προς συζήτηση: η μεγαλύτερη πιθανή διάδοση της πληροφορίας από ποικίλες και ανταγωνιστικές πηγές είναι απαραίτητη για την ευημερία των πολιτών. Αν και οι εφημερίδες και τα τηλεοπτικά κανάλια ξεχωριστής ιδιοκτησίας γενικότερα κριτικάρουν το περιεχόμενο εκατέρωθεν, η συγκέντρωση των μέσων σε μια κοινή ιδιοκτησία μπορεί να εμποδίσει οποιαδήποτε μορφή αμοιβαίας κριτικής και να καταλήξει τελικά στην αυτοπροβολή.

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Χρησιμοποιώντας δημοσιευμένες ιστορίες για το πως τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των ιδιοκτητών των μέσων έχουν επηρεάσει την κάλυψη των ειδήσεων σε συγκεκριμένα θέματα. (Αναφερθείτε στην Ενότητα 2, Κεφ. 2 και 3, για το υπόβαθρο στις ειδησεογραφικές αξίες και την διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων). Θα πρέπει να αναγνωρίσετε επίσης, παράγοντες που καθορίζουν το βαθμό της επιρροής ή του ελέγχου.

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

164

Εντοπίστε ένα εθνικό ζήτημα που έχει καλυφθεί εκτενώς από διάφορους μεγάλους τηλεοπτικούς σταθμούς (ιδιωτικούς, κρατικούς και δημόσιους) και συγκρίνετε και αντιπαραθέστε τις πλευρές κάλυψης (πχ. ειδικές απόψεις ή προοπτικές) και τη μεταχείριση (πχ. ρεπορτάζ ή εκμετάλλευση) των ειδησεογραφικών ιστοριών. (Αναφερθείτε στην Ενότητα 2, Κεφ. 2 και 3, για το υπόβαθρο των ειδησεογραφικών αξιών και τη διαδικασία ανάπτυξης των ειδήσεων).

Ασκήστε κριτική στις συντακτικές πολιτικές των σχολικών εκδόσεων σε διάφορα περιβάλλοντα (φανατικά σε αντιπαράθεση με μη-φανατικά, ιδιωτικά σε αντιπαράθεση με κυβερνητικά, και κρατικά σε αντιπαράθεση με τις τοπικές σχολές) και ανακαλύψτε πώς η ιδιοκτησία επηρεάζει τη διαχείριση των εκδόσεων, το συντακτικό περιεχόμενο, κτλ.

Ασκήστε κριτική στην κάλυψη από το CNN και το Al Jazeera ενός συγκεκριμένου θέματος μια δεδομένη μέρα, και συγκρίνετε και αντιπαραθέστε τις πλευρές κάλυψης και τη μεταχείριση των ειδησεογραφικών ιστοριών.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Κάντε μια μελέτη έρευνας για τους εγγεγραμμένους ιδιοκτήτες των μεγάλων οργανισμών ΜΜΕ (όπως καταγράφονται σε σχετικό κυβερνητικό φορέα) και εξερευνήστε τις σχέσεις με άλλα επιχειρηματικά και πολιτικά συμφέροντα, εάν υπάρχουν. Τα αποτελέσματα μπορούν να απεικονιστούν σε ένα γράφημα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ερευνητικό κείμενο για την ιδιοκτησία των μέσων και τον έλεγχο
- Συμμετοχή σε μελέτες περιπτώσεων
- Γραπτές ιδέες βασισμένες σε ασκήσεις συγκριμενικής ανάλυσης

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

Η εμφάνιση της δημιουργικής βιομηχανίας των μέσων:

- Ανάπτυξη παιχνιδιών (διαδραστικό, ψυχαγωγικό λογισμικό)
- Ηλεκτρονικές εκδόσεις
- Κινηματογράφος, βίντεο και φωτογραφία
- Λογισμικό και υπηρεσίες υπολογιστών
- Άλλα

165

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΟ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩΝ

► ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Κοινωνιο-πολιτιστικές προσεγγίσεις των παγκόσμιων μέσων
 - Μέσα και δημοφιλής κουλτούρα
 - Πολιτιστικά στερεότυπα, προκαταλήψεις και στρεβλώσεις
 - Παραδεκτή απειλή της πολιτιστικής ομογενοποίησης
 - Υπόσχεση για πολιτιστική ποικιλομορφία και πλουραλισμό
 - Μέσα και κοινωνική ανοχή, κατανόηση και παγκόσμια πολιτειότητα
- Πολιτική επιρροή των μέσων
 - Παροχή μηχανισμών για την αμφίδρομη ροή της πληροφορίας (πχ. Βορράς-Νότος, Νότος-Νότος)
 - Τα μέσα ως πλατφόρμες διεύρυνσης της δημόσιας σφαίρας (δημοκρατικός λόγος)
 - Τα μέσα ως μηχανισμοί πολιτικής και κοινωνικής κινητοποίησης

- Η δύναμη των μέσων στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και της δημόσιας ατζέντας
- Προώθηση της καλής διακυβέρνησης μέσα από τη διαφάνεια και την υπευθυνότητα
- Τα μέσα και οι κοινότητες των μεταναστών
- Πώς τα παγκόσμια μέσα και η τεχνολογική σύγκλιση ανταποκρίνονται στις ανάγκες των κοινοτήτων των μεταναστών
- Μελέτες περιπτώσεων για τα κανάλια των μέσων για τη διασπορά / κοινότητες μεταναστών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εξηγούν και να απεικονίζουν πως τα μέσα επηρεάζουν ή διαμορφώνουν τη δημοφιλή κουλτούρα
- Εξηγούν τις δυναμικές των στοιχείων που αποτελούν αντικρούμενες διαδικασίες κατά της πολιτιστικής ομογενοποίησης και της εντοπιότητας
- Αναλύουν πώς τα μέσα μπορούν να διευρύνουν ή να περιορίζουν τη δημόσια σφαίρα, εκδημοκρατίζουν την πρόσβαση και προωθούν τη πολιτική συμμετοχή (πολιτείοτητα)
- Συζητούν πώς τα παγκόσμια μέσα (πχ. δορυφορική και καλωδιακή τηλεόραση, διαδίκτυο) μπορούν να ανταποκριθούν στις πληροφοριακές ανάγκες των κοινοτήτων των μεταναστών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΥΠΩΝ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ

Συζητήστε πώς τα μέσα επηρεάζουν ή καθορίζουν τη δημοφιλή κουλτούρα. Εξετάστε εάν τα μέσα ενθαρρύνουν την ευρύτερη ομογενοποίηση ή την ποικιλομορφία στη νέα κουλτούρα της ψυχαγωγίας.

Κάντε μια κειμενική ανάλυση πάνω σε ένα δημοφιλές τραγούδι από ποπ είδωλα, δυτικά και τοπικά. Καθορίστε τις πολιτιστικές αξίες που εμπεριέχονται στους στίχους των τραγουδιών και ασκήστε κριτική για την καταλληλότητα και την απήχηση των αξιών αυτών στο τοπικό πλαίσιο.

Παρακολουθήστε ένα ντοκιμαντέρ ή ένα φιλμ που εστιάζει σε μία συγκεκριμένη θρησκευτική, πολιτιστική ή εθνική ομάδα. Εντοπίστε τις εικόνες ή τις λέξεις που χρησιμοποιούνται στους διαλόγους, οι οποίες δημιουργούν ή ενισχύουν στερεοτυπικές εικόνες για την εν λόγω ομάδα. Βρείτε στοιχεία επίσης, που απηχούν την προκατάληψη και τη μεροληψία.

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Κάντε μια τυχαία έρευνα σε μαθητές δημοτικού σχολείου σχετικά με τους σύγχρονους ήρωες και τα είδωλά τους, και για τους λόγους των επιλογών τους. Αφού αντιπαραθέσετε τα αποτελέσματα της έρευνας, αναλύστε τα, λαμβάνοντας υπόψη:

- (a) πόσοι από αυτούς είναι ξένοι και πόσοι είναι τοπικοί
- (b) πιθανούς λόγους για την επιλογή τους (πχ. έκθεση των μαθητών στους ήρωες και τα είδωλα αυτά από τα μέσα)
- (c) αξίες που προωθούνται από τους ήρωες ή τα είδωλα στα διάφορα μέσα

Διαβάστε διάφορα θέματα μιας έκδοσης ή δείτε προγράμματα στα μέσα που προορίζονται για εργαζόμενους μετανάστες στην κοινότητά σας. Εντοπίστε τα συνήθη ζητήματα ή θέματα που συζητώνται στην έκδοση. Καθορίστε εάν τα ζητήματα που σχετίζονται με την χώρα υιοθεσίας ή φιλοξενίας και την χώρα προέλευσής τους εκπροσωπούνται επαρκώς.

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Επισκεφτείτε μια ιστοσελίδα ή έναν ηλεκτρονικό δικτυακό τόπο όπως ένα ιστολόγιο, ένα κοινωνικό δίκτυο ή ένα βίντεο στο διαδίκτυο, από ένα διεθνή οργανισμό υπεράσπισης (πχ. WWF, Plan International, κτλ.) που είναι αφιερωμένο σε ένα θέμα διεθνούς ενδιαφέροντος, όπως είναι η περιβαλλοντική και βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, κτλ. Εξετάστε πώς προωθούνται ο διάλογος και η επίτευξη συμφωνίας ανάμεσα στους παγκόσμιους πολίτες που επισκέπτονται στην ιστοσελίδα, μέσα από διαδραστικά χαρακτηριστικά.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ / ΕΡΕΥΝΑ

Οι εκπαιδευτικοί παίρνουν συνέντευξη από τα μέλη μιας κοινότητας μεταναστών για τα παρακάτω θέματα:

- (a) τα ΜΜΕ που χρησιμοποιούν για να μένουν ενημερωμένοι για τις ειδήσεις και τα τρέχοντα γεγονότα στη χώρα τους
- (b) τις απόψεις τους για το πώς τα διεθνή μέσα αναφέρονται στα κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα και γεγονότα της χώρας τους, από πλευράς ακρίβειας, συνοχής, επάρκειας, κτλ.
- (c) την ψυχο-κοινωνιολογική επιρροή από τη διατήρηση της πρόσβασης στις ειδήσεις και πληροφορίες από την πατρίδα τους

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ερευνητική αναφορά
- Γραπτά κείμενα για τα αποτελέσματα των ασκήσεων κειμενικής/συγκειμενικής ανάλυσης και μελέτες περιπτώσεων
- Συμμετοχή σε συζητήσεις στην τάξη και σε άλλες, ομαδικές μαθησιακές δραστηριότητες

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Ζητήματα κάλυψης σχετικά με το φύλο και φυλετικά ή εθνικά ζητήματα από τα μαζικά, τα εναλλακτικά και τα νέα μέσα
- Σεξ και βία στα μέσα και την κοινωνία
- Ιδιωτικότητα και «αποκάλυψη των πάντων» στην κοινωνία
- Η εξασθένιση των κρατών-εθνών και η εμφάνιση των «υπερ-κρατών» (νέες παγκόσμιες ηγεμονίες, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2.5 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Η πληροφορία ως κοινωνικό (δημόσιο) προϊόν και αγαθό
 - Η διαφήμιση ως ψυχή των εμπορικών μέσων επικοινωνίας
 - Δείκτες και νούμερα κυκλοφορίας ως πρότυπα μέτρων σύγκρισης για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των μέσων
 - Η απειλή της καταναλωτικής κουλτούρας (οι ανάγκες του κοινού σε αντιδιαστολή με τις επιθυμίες και τα «θέλω»)
- Στρατηγικές και προσεγγίσεις στην εμπορευματοποίηση της πληροφορίας
- Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και δημόσια πληροφορία
 - Πνευματική ιδιοκτησία και άλλα δικαιώματα αποκλειστικής πληροφορίας
 - Δημόσια πληροφορία
 - Ελεύθερο και ανοιχτό λογισμικό (και τα Creative Commons)⁸

168

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Ορίζουν την εμπορευματοποίηση της πληροφορίας
- Αναγνωρίζουν τις διαφορετικές στρατηγικές και προσεγγίσεις στην εμπορευματοποίηση της πληροφορίας
- Εξηγούν πώς τα μέσα τροφοδοτούν την καταναλωτική κουλτούρα, ή πιο συγκεκριμένα, πώς τα μηνύματα των μέσων δημιουργούν ανάγκες και επιθυμίες για εμπορικές ιδέες, προϊόντα και υπηρεσίες
- Ξεχωρίζουν ανάμεσα στα δικαιώματα της αποκλειστικής πληροφορίας και τη δημόσια πληροφορία, και να εκτιμούν τη χρήση της δημόσιας πληροφορίας για την προώθηση της παγκόσμιας πρόσβασης στην πληροφορία και την εξυπηρέτηση του «κοινού καλού»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Για 2-3 μέρες τουλάχιστον, μελετήστε τα θέματα που καλύπτονται στην επιχειρηματική ενότητα μιας εφημερίδας μεγάλης κυκλοφορίας ή σε ένα τηλεοπτικό κανάλι. Σε καθημερινή βάση, μετρήστε τον αριθμό των ιστοριών για τις ιδιωτικές εταιρίες σε σχέση με το συνολικό αριθμό των ιστοριών στην εν λόγω ενότητα. Επιπλέον, οι ιστορίες μπορούν να

8 <http://creativecommons.org>

κατηγοριοποιηθούν ως «καλά» νέα, «κακά» νέα ή «ουδέτερα» νέα σχετικά με τις εταιρίες.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ / ΕΡΕΥΝΑ

Οι εκπαιδευτικοί παίρνουν συνέντευξη από τουλάχιστον δέκα παιδιά δημοτικού σχολείου ζητώντας να τους πουν γιατί προτιμούν μια συγκεκριμένη μάρκα για ένα συγκεκριμένο προϊόν. Οι εκπαιδευόμενοι αντιπαραθέτουν τις απαντήσεις των παιδιών και συγκρίνουν ανάμεσα στις κορυφαίες απαντήσεις για τις διαφημίσεις για τα πιο δημοφιλή προϊόντα.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Οι εκπαιδευτικοί εξερευνούν τις διάφορες διαστάσεις των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και τις επιπλοκές τους στην καθολική πρόσβαση στην πληροφορία. Η εργασία μπορεί να καλύπτει το ιστορικό υπόβαθρο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, συγκεκριμένες περιπτώσεις προβλημάτων που προκύπτουν από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα θέματα στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, κ.ο.κ.

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Οι εκπαιδευτικοί παίρνουν την τελευταία έκδοση από τα ελεγμένα στοιχεία κυκλοφορίας μιας εφημερίδας ή τις μετρήσεις των εθνικών τηλεοπτικών σταθμών. Οι εκπαιδευόμενοι στοχάζονται στη συνέχεια πάνω στο συντακτικό περιεχόμενο ή στο είδος του προγραμματισμού της εφημερίδας κορυφαίας κυκλοφορίας ή ενός μεγάλου τηλεοπτικού σταθμού για να γράψουν μια έκθεση για το τι έμαθαν από την άσκηση αυτή.

169

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Γραπτά κείμενα για τα αποτελέσματα των ασκήσεων κειμενικής / συγκειμενικής ανάλυσης και έρευνα
- Μελέτες περιπτώσεων / ερευνητικά κείμενα
- Συμμετοχή σε συζητήσεις στην τάξη και σε άλλες ομαδικές, μαθησιακές δραστηριότητες

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Κοινωνία της πληροφορίας / γνώσης
- Το ψηφιακό χάσμα / χάσμα της γνώσης
- Ζητήματα παγκόσμιας πρόσβασης στην πληροφορία: δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και δημόσια πληροφορία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2.5 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εναλλακτικά μέσα: πώς προέκυψαν
 - Δημόσια αξιολογία των μαζικών μέσων ενημέρωσης
 - Έλευση της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας
 - Αλλαγή των συνθηκών στα μέσα και τις προτιμήσεις των καταναλωτών
- Ορισμός των εναλλακτικών μέσων (σε αντιδιαστολή με τα μέσα μαζικής ροής)
- Ιδιοκτησία και έλεγχος των εναλλακτικών μέσων (π.χ. εκδημοκρατισμός της ιδιοκτησίας και του ελέγχου)
- Το κοινό των εναλλακτικών μέσων: διάφορες κατηγορίες (γυναίκες, νέοι, παιδιά, εργάτες / εργαζόμενοι, κτλ.), περιθωριοποιημένες ομάδες (πολιτιστικές κοινότητες, μετανάστες, κτλ.), κ.ο.κ.
- Το περιεχόμενο των εναλλακτικών μέσων (π.χ. κοινοτικά ή τομεακά αναπτυξιακά θέματα και ανησυχίες)
- Δημοσιογραφικές διαδικασίες στα εναλλακτικά μέσα (π.χ. κοινοτικές προοπτικές, συμμετοχικές και διαδραστικές διαδικασίες)
- Ο ρόλος των εναλλακτικών μέσων στην κοινωνία (π.χ. διαφάνεια, πολυμορφία και ελευθερία της έκφρασης)
- Σχεδιασμός, διαχείριση και διατήρηση ενός εναλλακτικού μέσου σε διάφορα περιβάλλοντα
 - Εναλλακτικά μέσα στο περιβάλλον του σχολείου
 - Εναλλακτικά μέσα στην κοινότητα
 - Μοντέλα εσόδων στα εναλλακτικά μέσα

170

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Ορίζουν τα εναλλακτικά μέσα – τη λογική, τα χαρακτηριστικά και τις εφαρμογές τους
- Αναλύουν τα παραδείγματα των εναλλακτικών μέσων χρησιμοποιώντας διάφορους τύπους των μέσων – έντυπα, ραδιοηλεκτρονικά και ηλεκτρονικά
- Περιγράφουν τις συντακτικές διαδικασίες που εμπλέκονται (συμπεριλαμβανομένων και του σχεδιασμού, της παραγωγής και της διανομής) που διαχωρίζουν τα εναλλακτικά μέσα από τα μαζικά μέσα
- Αξιολογούν την επιρροή των εναλλακτικών μέσων σε συγκεκριμένες κοινότητες (και τις εικονικές κοινότητες), ειδικότερα στην κάλυψη θεμάτων και ανησυχιών σχετικά με τα περιθωριοποιημένα ακροατήρια και να τους δίνουν «φωνή έκφρασης»
- Σχεδιάζουν τη δημιουργία ενός εναλλακτικού μέσου σε μια κοινότητα ή ένα σχολικό περιβάλλον

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Οι εκπαιδευτικοί διαβάζουν μελέτες περιπτώσεων για γνωστά, μεγάλα εναλλακτικά μέσα (μερικά διαθέσιμα στο διαδίκτυο) και καταγράφουν σε μία λίστα τις καλύτερες πρακτικές στο σχεδιασμό και τη διαχείριση των εναλλακτικών μέσων, ειδικότερα στις παρακάτω περιοχές:

- Σχεδιασμός θέματος (πχ. ορισμός των ιδεών της ιστορίας)
- Δημιουργία ή ανίχνευση των γεγονότων από πηγές προέλευσης
- Επεξεργασία / οργάνωση δεδομένων / πληροφορίας
- Εμπλοκή σχετικών παραγόντων (κοινό) στη συντακτική διαδικασία
- Διαχείριση των λειτουργιών (συντακτικές και επιχειρηματικές)
- Εξάπλωση και διατήρηση του κοινού
- Παραγωγή εσόδων

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά ως μια λίστα ελέγχου σχετικά με τους δείκτες καλής πρακτικής των μέσων:

- Καινοτόμο
- Δημιουργικό
- Στοιχείο εντοπιότητας
- Αποτελεσματικό
- Επαρκές
- Συμμετοχικό

171

ΕΠΙΣΚΕΨΗ – ΜΕΛΕΤΗΣ ΣΕ ΕΝΑΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ / ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι εκπαιδευόμενοι πραγματοποιούν μια επίσκεψη σε έναν οργανισμό εναλλακτικού μέσου ενημέρωσης: παίρνουν συνεντεύξεις από τους συντάκτες, τους διευθυντές και τους δημοσιογράφους, και παρατηρούν τις συντακτικές και διαχειριστικές πολιτικές και πρακτικές, σε σύγκριση με τις εταιρίες των μαζικών μέσων. Η αναφορά τους πρέπει να περιλαμβάνει τον τρόπο με τον οποίο ο οργανισμός εναλλακτικού μέσου:

- Επιλέγει τις ιστορίες
- Επιλέγει τις πηγές της πληροφορίας
- Επιλέγει τις πλευρές κάλυψης (πχ. προώθηση μιας συγκεκριμένης άποψης) και διαχείρισης των ιστοριών μέχρι τότε (πχ. ρεπορτάζ ή χειραγώγηση)
- Δημιουργεί κριτική ανταπόκριση από το κοινό
- Δημιουργεί έσοδα
- Μετρά την επιτυχία βάσει των αριθμών και της κυκλοφορίας

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΜΕΣΑ

Οι εκπαιδευτικοί επισκέπτονται μια περιθωριοποιημένη κοινότητα και παίρνουν συνέντευξη από τους ηγέτες και τα μέλη της για να προσδιορίσουν τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους σε πληροφόρηση. Μετά, η ομάδα δημιουργεί και «φορτώνει» ένα βίντεο στο YouTube ή σε μορφή προηχογραφημένης εκπομπής (podcast). Μπορούν να προσθέσουν μουσική και άλλα στοιχεία για καλύτερη απήχηση.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Μελέτες περίπτωσης
- Εναλλακτική παραγωγή περιεχομένου στα μέσα
- Γραπτά κείμενα σχετικά με την επίσκεψη σε οργανισμούς εναλλακτικών μέσων ενημέρωσης
- Συμμετοχή σε συζητήσεις στην τάξη και σε άλλες ομαδικές, μαθησιακές δραστηριότητες

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΚΕΨΗ

- Κοινοτικοί ρεπόρτερ και κοινοτικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα
- Ρεπορτάζ συγκρούσεων / δημοσιογραφία για θέματα ειρήνης

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ

- Birdsall, W. F. (N.D.). The Internet and the Ideology of Information Technology. (Accessed 2 september 2009.) http://www.isoc.org/inet96/proceedings/e3/e3_2.htm
- Fidler, R. 1997. *Media Morphosis: Understanding New Media*. California. Pine Forge Press.
- Green, L. 2002. *Communication, Technology, and Society*. London, Sage Publications;
- Habermas, J. 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere, trans.* Thomas MacCarthy. Cambridge, Polity Press.
- Habermas, J. 1994. Citizenship and National Identity. Steenbergen, B.V. (Ed.). *The Condition of Citizenship*. London, Sage Publications.
- Littlejohn, S. W. and Foss, K.A., 2008. *Theories of Human Communication (9th ed)*. Belmont, California; Thomson Wadsworth.
- Marris, P. and Thornham S. (Eds.). 2002. *Media Studies: A Reader (2nd ed.)*. New York, New York University Press.
- Pavlik, J. V. 1998. *New Media Technology: Cultural and Commercial Perspectives (2nd ed.)*. Boston, MA; Allyn and Bacon.
- Servaes, J. 2003. *Approaches to Development. Studies on Communication for Development*. Paris, Communication and Information Sector – UNESCO.
- Stevenson, N. 1995. *Understanding Media Cultures: Social Theory and Mass Communication*. London, Sage Publications.
- Sussman, G. and Lent, J. (Eds.). 1991. *Transnational Communications Wiring the Third World*. Newbury Park, California; Sage Publications.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

173

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Ορισμός και χρήση της τεχνολογίας και του λογισμικού για την επεξεργασία βίντεο και φωτογραφιών
- Παραδείγματα χρήσης της τεχνολογίας αυτής στον κόσμο της μόδας και της ειδησεογραφίας
- Οφέλη και ευθύνες από την χρήση της τεχνολογίας αυτής
- Επίδραση αυτής της τεχνολογίας στην αξιοπιστία της φωτοδημοσιογραφίας, και στην ικανότητα του ατόμου στην πρόσβαση σε αυθεντική πληροφορία

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν επεξεργασμένες εικόνες και τα μηνύματα και τις αξίες που εκφράζονται
- Εξετάζουν τη χρήση της τεχνολογίας επεξεργασίας της εικόνας στη φωτοδημοσιογραφία και τη φωτογραφία μόδας
- Χρησιμοποιούν λογισμικό επεξεργασίας της εικόνας

- Αναγνωρίζουν επεξεργασμένες εικόνες και να αξιολογούν την επίδρασή τους στο κοινό
- Αναλύουν τις ηθικές πλευρές από την επεξεργασία της εικόνας

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Σχολιάστε τις παρακάτω δηλώσεις και αποσπάσματα. Συζητήστε για τις συνέπειες από τις δηλώσεις αυτές στην παιδεία στα μέσα και την πληροφορία.
 - «Οι Η/Υ έχουν κάνει την επεξεργασία και την πλήρη ανα-δημιουργία των εικόνων τόσο γρήγορη και αποτελεσματική που οι τεχνικοί της φωτογραφίας έχουν ενωθεί τώρα με τους τεχνικούς του βίντεο και του ήχου σε μια αδελφότητα των μοντέρνων χειραγωγών, ο κάθε ένας από τους οποίους είναι ικανός να ξαναενώνει στοιχεία της πραγματικότητας για οποιοδήποτε σκοπό.» (Marshall Blonsky)
 - «Μέχρι το τέλος της δεκαετίας, θα κοιτάζουμε πίσω στο 1992 και θα αναρωτιόμαστε πώς ένα βίντεο με την αστυνομία που χτυπάει έναν πολίτη μπορούσε να οδηγήσει σε ολόκληρης ταραχές το Λος Άντζελες. Η ηλικία της αθωότητας της βιντεοκάμερας θα εξαφανιστεί καθώς οι διαμορφωτές της νεολαίας θα χειραγωγούν με τη μορφή ρουτίνας πλέον τις πιο πεζές εικόνες σε ζωηρές, αληθοφανείς πραγματικότητες. Έξυπνες παράνομες εικόνες από διαφημίσεις και ειδησεογραφικά στιγμιότυπα θα αποτελούν μορφή υψηλής τέχνης. Δεν θα εμπιστευόμαστε πλέον τα μάτια μας όταν παρατηρούμε μια βιντεοσκοπημένη πραγματικότητα αλλά θα αναζητούμε εξωτερικούς δείκτες αξιοπιστίας.» (www.saffo.com/essays/texthotnewmedium.php)
 - «Η επεξεργασία των εικόνων και του βίντεο έχουν σοβαρές συνέπειες στην ακρίβεια της πληροφόρησης και δεν είναι αποδεκτή στα ειδησεογραφικά μέσα. Οι επεξεργασμένες εικόνες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται στις ειδησεογραφικές ιστορίες ή όποια άλλη νομική κατάσταση ως αποδεικτικό στοιχείο.»
 - «Έχω την ίδια ελευθερία να δουλέψω με τις φωτογραφικές εικόνες την οποία είχαν οι εικονογράφοι για αιώνες. Δεν με παρεμποδίζουν πλέον οι νόμοι της φυσικής και της πραγματικότητας.» (Φωτογράφος και επεξεργαστής εικόνων στον Η/Υ, Barry Blackman)
- Ερευνήστε γύρω από την τεχνολογία επεξεργασίας εικόνας (ρετούς) – και βίντεο - που είναι διαθέσιμη. Περιγράψτε τα είδη των αλλαγών που προσφέρει η τεχνολογία αυτή.
- Βασιζόμενοι στην έρευνά σας, εντοπίστε και περιγράψτε παραδείγματα που η τεχνολογία αυτή έχει χρησιμοποιηθεί στον κόσμο της μόδας και του ειδησεογραφικού ρεπορτάζ. Εξετάστε την αντιπαράθεση γύρω από τη χρήση αυτής της τεχνολογίας στα πρόσωπα που εργάζονται στη μόδα και τη βιομηχανία των ειδήσεων.
- Συζητήστε σε ποιο βαθμό η γνώση της τεχνολογίας αυτής επηρεάζει τον τρόπο που ανταποκρίνονται οι πολίτες σε αφιερώματα μόδας και στη φωτοδημοσιογραφία. Περιγράψτε τα οφέλη και τις ευθύνες της τεχνολογίας αυτής για τα πρόσωπα και τα γεγονότα που παρουσιάζονται, καθώς και για το κοινό που βλέπει αυτές τις εικόνες.
- Εάν είναι εφικτό, αποκτήστε πρόσβαση σε διαθέσιμο λογισμικό (software) για επεξεργασία εικόνας (ρετούς). Σαρώστε μια φωτογραφία και πειραματιστείτε με το λογισμικό αυτό. Περιγράψτε τα είδη των αλλαγών που μπορούν να γίνουν στην φωτογραφία. Εξηγήστε τι αποτέλεσμα έχουν οι αλλαγές αυτές στην απήχηση ή το νόημα της φωτογραφίας.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση πρόσφατων παραδειγμάτων επεξεργασμένων φωτογραφιών στα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα
- Συμμετοχή σε μελέτες περίπτωσης της φωτοδημοσιογραφίας και της φωτογραφίας μόδας
- Συμμετοχή σε ασκήσεις παραγωγής περιεχομένου

ΕΝΟΤΗΤΑ 4, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΛΑΝΑ ΚΑΙ ΓΩΝΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΚΑΜΕΡΑΣ – ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ

175

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Εξετάζοντας και αναλύοντας τα πλάνα και τις γωνίες λήψης της κάμερας στα κείμενα των μέσων
- Ανάπτυξη μιας λίστας λήψεων για εργασία με την κάμερα

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Εντοπίζουν και να αναλύουν τη χρήση της κάμερας και τις γωνίες λήψης και τα πλάνα σε διάφορα κείμενα των μέσων και της πληροφορίας
- Αναλύουν το αποτέλεσμα που έχουν συγκεκριμένα πλάνα και γωνίες λήψης για τα μεταδιδόμενα μηνύματα και το κοινό

- Επιλέγουν την κατάλληλη λειτουργία της κάμερας για να καταγράψουν ένα γεγονός, όπως μια πολιτική συγκέντρωση ή μια συζήτηση, ή ένα κοινοτικό φεστιβάλ ή έναν εορτασμό.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ερευνήστε στα μέσα για να βρείτε παραδείγματα κειμένων των μέσων και της πληροφορίας που κάνουν αποτελεσματική χρήση ενός ή περισσότερων πλάνων και λήψεων που καταγράφονται στη λίστα του πίνακα, στο τέλος της ενότητας αυτής. Σκεφτείτε να ελέγξετε τις φωτογραφίες στις εφημερίδες, στα ειδησεογραφικά τηλεοπτικά στιγμιότυπα, αποσπάσματα ταινιών ή αποσπάσματα από τηλεοπτικά προγράμματα. Περιγράψτε το νόημα που μεταδίδεται μέσα από τις «γλώσσες» της κάμερας σε κάθε κείμενο.
- Βρείτε ένα παράδειγμα μιας στατικής εικόνας ή φωτογραφίας, ένα απόσπασμα από ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα ή ένα ειδησεογραφικό στιγμιότυπο. Εξετάστε το προσεκτικά. Περιγράψτε πώς το αντικείμενο τοποθετείται στην φωτογραφία ή το στιγμιότυπο. Τι εντύπωση μεταδίδεται ως αποτέλεσμα; Περιγράψτε πώς το κοινό τοποθετείται σε σχέση με το αντικείμενο. Εάν αντικαθιστούσατε με μια διαφορετική γωνία λήψης ή πλάνο, πώς θα άλλαζε αυτό το νόημα που μεταδίδεται μέσα από την φωτογραφία ή το στιγμιότυπο;
- Φανταστείτε ότι είστε ένας κάμεραμαν ή ένας φωτογράφος που καλύπτει μια πολιτική συγκέντρωση ή ένα κοινοτικό φεστιβάλ ή έναν εορτασμό. Τι οπτικές γωνίες και τύπους λήψεων θα επιλέγατε να χρησιμοποιήσετε με την κάμερά σας για την κάλυψη του γεγονότος και γιατί; Φτιάξτε μια λίστα από λήψεις για την κάλυψη του γεγονότος. Πώς θα βοηθούσε αυτή η λειτουργία της κάμερας στη μετάδοση της απαιτούμενης πληροφορίας και την επιθυμητή εντύπωση για το γεγονός αυτό;

ΠΛΑΝΑ ΚΑΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΓΩΝΙΕΣ ΛΗΨΗΣ

— ΕΙΔΗ ΠΛΑΝΩΝ

Συνομογραφίες / ορισμοί / περιγραφή / αποτέλεσμα

ECU – Πολύ κοντινό πλάνο στα μάτια ή το πρόσωπο: επιθετικότητα, δυσφορία

CU – Κοντινό Πλάνο (Γκρο πλαν): στο κεφάλι / αντίδραση: οικειότητα

CU – Πλάνο με κεφάλι και ώμους: για 2-3 άτομα

MS – Μεσαίο πλάνο: το πλάνο μέχρι τη μέση, για 2-3 άτομα

MLS – Μεσαίο μακρινό πλάνο: όταν φαίνεται ολόκληρη η ανθρώπινη φιγούρα στην κανονική της διάσταση

LS – Γενικό πλάνο: όταν φαίνεται όλο το δωμάτιο στην κανονική του διάσταση

ELS – Πολύ γενικό πλάνο: το κάδρο που δείχνει το σπίτι, καθορισμός του σκηνικού

ES – Καθοριστικό πλάνο: το κάδρο που δείχνει την πόλη, καθορισμός του χώρου

— ΓΩΝΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΚΑΜΕΡΑΣ

Χαμηλή γωνία λήψης: όταν η κάμερα κοιτάζει προς τα πάνω – το αντικείμενο φαίνεται μεγάλο – δημιουργεί την εντύπωση της εξουσίας

Κανονική ή ευθεία γωνία λήψης: όταν η κάμερα κοιτάζει το αντικείμενο οριζόντια, στο ίδιο επίπεδο με το μάτι – το αντικείμενο φαίνεται ίσο στον θεατή, ο οποίος νιώθει ότι είναι ίδιος στη διάσταση και μπορεί ακόμα και να ταυτιστεί με το αντικείμενο

Υψηλή γωνία λήψης: όταν η κάμερα κοιτάζει προς τα κάτω – το αντικείμενο μοιάζει μικρό – δημιουργεί την εντύπωση της αδυναμίας

— ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Κάδρο: μία στατική φωτογραφία ή εικόνα

Πλάνο: οι εικόνες που καταγράφονται από τη στιγμή που ξεκινά η κάμερα μέχρι τη στιγμή που θα σταματήσει, χωρίς παύσεις

Αλληλουχία / Διαδοχή: μια σειρά από πλάνα για το ίδιο αντικείμενο

Στοπ (Cut): το σταμάτημα ενός πλάνου / απότομο ξεκίνημα ενός άλλου, δημιουργεί την εντύπωση των διαφορετικών χώρων, την ίδια χρονική στιγμή

Σκοτεινίασμα της εικόνας (Fade out/in): όταν η εικόνα γίνεται μαύρη / όταν από το μαύρο κινείται προς την εικόνα, υπονοεί το πέρασμα του χρόνου, την αλλαγή της τοποθεσίας

Πανοραμική κίνηση της κάμερας (Pan): όταν η κάμερα κινείται από τα αριστερά προς τα δεξιά ή από τα δεξιά προς τα αριστερά από το ένα αντικείμενο στο άλλο – μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δημιουργήσει αγωνία

Ζουμ: όταν η κάμερα κινείται κοντά (στενό πλάνο) ή μακριά (μεγάλο πλάνο)

Κάθετη κλίση: όταν η κάμερα κινείται κάθετα, πάνω ή κάτω

Προσαρμογή από το Mass Media and Popular Culture Resource Binder. Toronto: Harcourt, Brace & Company Canada

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Αναγνώριση των λειτουργιών της κάμερας σε διάφορα μιντιακά κείμενα
- Ανάλυση των στατικών εικόνων, των φωτογραφιών και των ειδησεογραφικών αποσπασμάτων για συμβολικούς και τεχνικούς κώδικες
- Σχεδιασμός των λειτουργιών της κάμερας για την κάλυψη μιας πολιτικής συγκέντρωσης ή ενός εορτασμού

ΕΝΟΤΗΤΑ 5, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ «ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΣ»

179

► **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ώρες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- Η απήχηση που έχουν οι «σούπερ μάρκες»
- Στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για να δημιουργηθούν οι «σούπερ μάρκες»
- Η αποτελεσματικότητα επίκαιρων παραδειγμάτων επωνυμίας προϊόντων στην επικοινωνία του μηνύματος και την προσέγγιση του κοινού στόχου
- Μεγάλα θέματα και μηνύματα που μεταδίδονται μέσα από παγκόσμιες διαφημιστικές καμπάνιες

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να:

- Αναλύουν και να αξιολογούν τις στρατηγικές επωνυμίας προϊόντων και την αποτελεσματικότητά τους
- Αξιολογούν την επίδραση της εμπορικής επωνυμίας ενός προϊόντος στις τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες

- Αναλύουν τα μηνύματα και τις αξίες που μεταδίδονται μέσα από συγκεκριμένες εμπορικές στρατηγικές
- Αξιολογούν το ρόλο των νέων τεχνολογιών στην εμπορική επωνυμία των προϊόντων σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ και ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- «Η στρατηγική του παγκόσμιου μάρκετινγκ είναι τόσο αποτελεσματική που δε χρειάζεται συνειδητή υπονόμηση. Το μήνυμα «θα σου πουλήσουμε μια κουλτούρα» έχει καταλήξει να αποτελεί μια παγκόσμια διαφημιστική εκστρατεία, ένα διαφημιστικό μήνυμα που χρησιμοποιείται σε όλες τις χώρες που κατασκευάζεται ή διανέμεται ένα προϊόν. Η παγκόσμια διαφήμιση είναι πιο οικονομική και πιο αποτελεσματική, αν και μπορεί να συγκρουστεί άγρια με τα τοπικά συμφέροντα.» (Noreene Janus, *Advertising and Global Culture*, στο *Cultural Survival Quarterly*, 1983.)
 - Κάντε μια έρευνα στο διαδίκτυο για να εντοπίσετε τις διαφημιστικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται από διεθνικούς οργανισμούς. Σκεφτείτε να επισκεφτείτε το www.adage.com, τον δικτυακό τόπο για να βρείτε την βιομηχανική έκδοση Advertising Age. Εντοπίστε τις διάφορες στρατηγικές που χρησιμοποιούν μεγάλες εταιρίες για να προωθήσουν τα προϊόντα τους και να «πουλήσουν» μια κουλτούρα. Συζητήστε για το τι υπαινίσσονται – άμεσα ή έμμεσα – σχετικά με την παραδοσιακή έναντι της σύγχρονης κουλτούρας.
 - Επισκεφτείτε τον δικτυακό τόπο μιας διεθνούς εταιρίας και επιλέξτε μία από τις διαφημίσεις της για να την εξετάσετε προσεκτικά. Εντοπίστε τα στοιχεία της διαφήμισης αυτής που την κάνουν ελκυστική στο κοινό. Σκεφτείτε τη χρήση των ισχυρισμών και της συγκινησιακής απήχησης. Εάν είναι εφικτό, συγκρίνετε την διαφήμιση αυτή με κάποια άλλη για το ίδιο προϊόν που απευθύνεται σε μια διαφορετική περιοχή ή αγορά. Εντοπίστε τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζεται η κάθε μια διαφήμιση για το κοινό στόχο. Εξετάστε σε ποιο βαθμό είναι εφικτό για ένα άτομο να κατανοήσει την διαφήμιση, ακόμα και αν δεν καταλαβαίνει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται σε αυτήν (σκεφτείτε τι είναι εκείνο που κάνει μια διαφήμιση και τις εικόνες «παγκοσμίως αναγνωρίσιμες»).
 - Πολλοί κριτικοί λένε ότι οι διεθνικές διαφημίσεις εμπλέκονται στην «πώληση» μιας κουλτούρας. Αναλύστε τους τρόπους με το οποίους επιτυγχάνεται η «πώληση» αυτή. Εντοπίστε τα μηνύματα και τις αξίες που μεταδίδονται.
 - Δημιουργήστε ένα προσχέδιο διαφήμισης για ένα προϊόν ή μια υπηρεσία με εγχώριο χαρακτήρα για μια συγκεκριμένη κοινότητα ή περιοχή. Εντοπίστε και εξηγήστε τις τεχνικές και δημιουργικές στρατηγικές που θα ήταν πιο αποτελεσματικές για να προσεγγίσουν το κοινό. Εξηγήστε πώς οι δικές σας ιδέες διαφέρουν από τις αντίστοιχες των διαφημιστικών πρακτορείων στη Βόρεια Αμερική ή την Ευρώπη που στοχεύουν στην ίδια αγορά.
- «Από τη στιγμή που ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της διεθνικής κουλτούρας είναι η ταχύτητα και το εύρος με τα οποία μεταδίδεται, τα συστήματα επικοινωνίας και πληροφορίας παίζουν ένα σημαντικό ρόλο, επιτρέποντας στο μήνυμα να μεταδίδεται παγκοσμίως μέσα από τηλεοπτικές σειρές, ειδήσεις, περιοδικά, κόμικς, κινηματογραφικές ταινίες» (Noreene Janus, *Advertising and Global Culture*, στο *Cultural Survival Quarterly*, 1983) και, ίσως το πιο σημαντικό σήμερα, το διαδίκτυο.
 - Ερευνήστε πρόσφατα παραδείγματα διαφημίσεων που καταδεικνύουν τον ισχυρό ρόλο της τεχνολογίας στην επικοινωνία και τη διάδοση του διαφημιστικού μηνύματος. Εξηγήστε πώς χρησιμοποιείται η τεχνολογία και με τι αποτέλεσμα.
 - Βασιζόμενοι στην έρευνά σας, φτιάξτε ένα πλάνο μάρκετινγκ για ένα υποθετικό προϊόν που θα απευθύνεται σε μια διεθνή αγορά. Εντοπίστε το κοινό στόχο. Εξηγήστε τις στρατηγικές που θα ήταν πιο αποτελεσματικές για την προσέγγιση του κοινού. Εξετάστε πώς οι τεχνολογίες το κάνουν εφικτό.
 - Εξετάστε παραδείγματα εμπορικών προϊόντων στην τοπική σας κοινότητα. Εξηγήστε τα στοιχεία που συμβάλλουν στην δημιουργία μιας αποτελεσματικής μάρκας. Αξιολογήστε σε ποιο βαθμό το παράδειγμα είναι αποτελεσματικό για την καθιέρωση υψηλής αναγνωρισιμότητας και την επικοινωνία του νοήματος του επώνυμου προϊόντος καθώς και την προσέγγιση του κοινού.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ανάλυση επίκαιρων διαφημιστικών παραδειγμάτων και στρατηγικών
- Έρευνα στο διαδίκτυο
- Δημιουργία προσχεδίων για διαφημιστικές καμπάνιες

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΟΡΩΝ

Διαφήμιση

Μια σειρά από πρακτικές και τεχνικές που προσελκύουν την προσοχή του καταναλωτή σε προϊόντα ή υπηρεσίες με στόχο να τους πείσουν να αγοράσουν το διαφημιζόμενο προϊόν ή υπηρεσία.

Αρχέτυπο

Ένα μοντέλο ή η ιδεατή μορφή ενός ατόμου ή αντικειμένου στο οποίο βασίζονται διαδοχικές εκδοχές του ατόμου αυτού ή του αντικειμένου.

Κοινό

Η ομάδα των καταναλωτών για τους οποίους κατασκευάστηκε ένα μιντιακό κείμενο καθώς και οποιοσδήποτε άλλος εκτίθεται στο κείμενο αυτό.

Κοινό στόχος: Η ομάδα των ατόμων στους οποίους απευθύνεται συγκεκριμένα ένα μιντιακό κείμενο βάσει ορισμένων κοινών χαρακτηριστικών, όπως η ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα, η κοινωνική τάξη, κτλ.

Ενεργό κοινό: Μια θεωρία όπου τα άτομα λαμβάνουν και ερμηνεύουν τα μηνύματα των μέσων βασιζόμενοι στο δικό τους ιστορικό, την εμπειρία και την προοπτική, έτσι ώστε διαφορετικές ομάδες ατόμων να μπορούν να ερμηνεύουν το ίδιο μήνυμα με διαφορετικούς τρόπους.

Ακουστική μάθηση

Η μάθηση μέσω της ακρόασης – συχνά ομαδοποιημένη με την οπτική μάθηση και την κιναισθητική μάθηση (βλ. παρακάτω) ως ένας από τους τρεις διαφορετικούς τύπους μάθησης.

Μπλοκάρισμα

Αναφέρεται στον τεχνικό τρόπο που παρεμποδίζει την πρόσβαση στο ψηφιακό περιεχόμενο, εμποδίζοντας την πρόσβαση στη διεύθυνση ενός τμήματος πληροφορίας – δηλ. την πρόσβαση στο URL (Uniform Resource Locator), τον Ενιαίο Εντοπιστή Πόρου (βλ. World Wide Web παρακάτω).

Ιστολόγιο (blog)

Ένας δικτυακός τόπος, που διατηρεί συνήθως ένα άτομο, και που μπορεί να αναρτά σχολιασμό, περιγραφές γεγονότων, φωτογραφίες και βίντεο. Οι άλλοι χρήστες μπορούν να αφήσουν τα σχόλια τους σε αναρτήσεις του ιστολογίου αλλά μόνο ο ιδιοκτήτης μπορεί να επιμεληθεί συντακτικά στην πράξη το ιστολόγιο. Τα ιστολόγια αναφέρονται συχνά και ως «ηλεκτρονικά ημερολόγια».

(Ενεργή) πολιτεότητα

Είναι το μέλος μιας ορισμένης κοινότητας (πολιτική, εθνική ή κοινωνική). Η ιδιότητα της πολιτεότητας απαρτίζεται συνήθως από μια σειρά από δικαιώματα (πχ. το δικαίωμα ψήφου και της πρόσβασης στην κοινωνική πρόνοια) και υποχρεώσεις (πχ. συμμετοχή). Η **ενεργή πολιτεότητα** είναι η φιλοσοφία κατά την οποία οι πολίτες πρέπει να εργάζονται για το καλό της κοινότητάς τους μέσα από την οικονομική συμμετοχή, τη δημόσια και εθελοντική εργασία, και άλλες τέτοιες προσπάθειες για την βελτίωση της ζωής των πολιτών.

Δημοσιογραφία των πολιτών

Αναφέρεται στην ικανότητα των ατόμων να χρησιμοποιούν και να αλληλεπιδρούν με τα ψηφιακά μέσα, και να διαμορφώνουν την ειδησεογραφία και το περιεχόμενο δίνοντας τις δικές τους πληροφορίες, σχολιασμό ή προοπτική.

Πολιτειότητα / Κοινωνική υπευθυνότητα

Η ιδιότητα του να είναι κάποιος μέλος μιας συγκεκριμένης κοινωνικής, πολιτικής ή εθνικής κοινότητας. Το καθεστώς της πολιτειότητας, βάσει της θεωρίας του κοινωνικού συμβολαίου, περιλαμβάνει δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Κώδικας Δεοντολογίας / Κώδικας Πρακτικής / Κώδικας Ποικιλομορφίας

Μια σειρά από αρχές πρακτικής για τους δημοσιογράφους, που περιγράφει την κατάλληλη συμπεριφορά προκειμένου να ανταποκρίνονται στα υψηλότερα επαγγελματικά πρότυπα. Παραδείγματα τέτοιων κωδίκων καθιερώθηκαν από τη Διεθνή Ένωση των Δημοσιογράφων. Αν και υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε διάφορους ισχύοντες κώδικες, οι περισσότεροι μοιράζονται κοινές αρχές, συμπεριλαμβανομένων της αξιοπιστίας, της ακρίβειας, της αντικειμενικότητας, της αμεροληψίας, της δίκαιης μεταχείρισης και της δημόσιας ευθύνης, όπως αυτές ισχύουν κατά την απόκτηση κάθε πληροφορίας ειδησεογραφικού ενδιαφέροντος και την επακόλουθη διάδοσή της στην κοινή γνώμη.

Επικοινωνία

Η διαδικασία κατά την οποία συγκεντρώνεται η πληροφορία, ελέγχεται και μεταδίδεται από έναν αποστολέα σε ένα αποδέκτη μέσω κάποιου μέσου επικοινωνίας. Όλες οι μορφές της επικοινωνίας απαιτούν έναν αποστολέα, ένα μήνυμα και έναν επιδιωκόμενο αποδέκτη. Παρόλα αυτά, ο αποδέκτης δεν χρειάζεται να είναι παρών ή να γνωρίζει την πρόθεση του αποστολέα για επικοινωνία την στιγμή της επικοινωνίας, προκειμένου να συμβεί η πράξη αυτή καθαυτή της επικοινωνίας.

Πλαίσιο

Μια σειρά από γεγονότα και συνθήκες που περιβάλλουν ένα μιντιακό κείμενο και συμβάλλουν στον καθορισμό της ερμηνείας του.

Συγκειμενική Ανάλυση

Η παιδαγωγική προσέγγιση της διδασκαλίας της ΠσΜΠ που εστιάζει στην μελέτη και την ανάλυση του τεχνικού, του αφηγηματικού και του κατά περίπτωση πλαισίου των μιντιακών κειμένων.

Σύμβαση

Στο πλαίσιο των μέσων, αναφέρεται σε ένα πρότυπο ή ένα τύπο που έχει ισχύ ως κανόνας καθορισμού της συμπεριφοράς.

Σύγκλιση

Αναφέρεται στην ικανότητα της μετατροπής διαφόρων ειδών της πληροφορίας, είτε πρόκειται για φωνή, ήχο, εικόνα ή κείμενο, σε ψηφιακό κώδικα, που είναι προσβάσιμος στη συνέχεια από μια σειρά συσκευών, από τον προσωπικό Η/Υ μέχρι το κινητό τηλέφωνο, δημιουργώντας έτσι ένα ψηφιακό περιβάλλον επικοινωνίας.

Πνευματικά Δικαιώματα

Μία σειρά από δικαιώματα που αποδίδονται στο συγγραφέα ή το δημιουργό ενός έργου, προκειμένου να περιορίσουν την ικανότητα τρίτων να αντιγράψουν, αναμεταδώσουν και αναδιαμορφώσουν το περιεχόμενο. Τα δικαιώματα συχνά, ανήκουν στις εταιρίες που χρηματοδοτούν το έργο παρά στους ίδιους τους δημιουργούς, και μπορούν να αγοραστούν και να πουληθούν στην αγορά.

Κριτική Σκέψη

Η ικανότητα του ατόμου να εξετάζει και να αναλύει πληροφορίες και ιδέες προκειμένου να κατανοήσει και να αξιολογήσει τις αξίες και τις υποθέσεις τους, παρά να τις δέχεται ως δεδομένες προτάσεις, κατά γράμμα.

Κουλτούρα

Ένα κοινό, σπουδαγμένο και συμβολικό σύστημα αξιών, πεποιθήσεων και στάσεων που διαμορφώνει και επηρεάζει τη γενική αντίληψη και συμπεριφορά – ένα αφηρημένο «νοητικό σχέδιο» ή ένας «νοητικός κώδικας». Επιπλέον, αναφέρεται σε ένα ενσωματωμένο μοτίβο ανθρώπινης γνώσης, πεποιθήσεων και συμπεριφοράς που εξαρτάται από την ικανότητα για συμβολική σκέψη και κοινωνική μάθηση.

Οδηγός / Πρόγραμμα Σπουδών

Μια σειρά από μαθήματα που το περιεχόμενό τους έχει σχεδιαστεί για να παρέχει μια διαδοχική προσέγγιση στη μάθηση.

Δημοκρατία

Ένα σύστημα διακυβέρνησης όπου ο λαός έχει την τελική εξουσία την οποία και ασκεί άμεσα ή έμμεσα δια μέσου εκλεγμένων αντιπροσώπων σε ένα ελεύθερο εκλογικό σύστημα. Υπονοεί επίσης, την ελευθερία της άσκησης της επιλογής αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή του ατόμου και την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Ποικιλομορφία

Ο γνήσιος σεβασμός και η εκτίμηση της διαφορετικότητας – κεντρικό στοιχείο στην ιδέα του πλουραλισμού. Οι δημοκρατικές κοινωνίες ή τα συστήματα προστατεύουν και εκτιμούν την ποικιλομορφία ως μέρος των ανθρώπινων δικαιωμάτων και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Ψηφιακή Παιδεία

Η ικανότητα να κάνει κάποιος χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, των εργαλείων επικοινωνίας ή των δικτύων για να εντοπίζει, να αξιολογεί, να χρησιμοποιεί και να παράγει πληροφορία. Αναφέρεται επίσης, στην ικανότητα της κατανόησης και χρήσης της πληροφορίας σε διάφορες μορφές από μια μεγάλη ποικιλία πηγών που προσφέρονται μέσω του Η/Υ, ή στην ικανότητα του ατόμου να εκτελεί αποτελεσματικά εργασίες σε ένα ψηφιακό περιβάλλον. Η ψηφιακή παιδεία περιλαμβάνει την ικανότητα της ανάγνωσης και ερμηνείας των μέσων, της αναπαραγωγής των δεδομένων και των εικόνων μέσα από ψηφιακή επεξεργασία, και της αξιολόγησης και εφαρμογής της νέας γνώσης που αποκτήθηκε από τα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Διάλογος

Η μεταχείριση ενός αντικειμένου ή θέματος (προφορικού ή γραπτού) μέσα από συζήτηση σε βάθος.

Εκδότης

Το άτομο που είναι υπεύθυνο για την συντακτική πλευρά μιας έκδοσης, καθορίζοντας το τελικό περιεχόμενο ενός κειμένου, ειδικότερα μιας εφημερίδας ή ενός περιοδικού. Ο όρος πρέπει να διαχωρίζεται ξεκάθαρα από τον **ιδιοκτήτη των μέσων**, ο οποίος αναφέρεται στο άτομο ή την ομάδα ατόμων στους οποίους ανήκει η επιχείρηση των μέσων ενημέρωσης.

Συντακτική Ανεξαρτησία

Η επαγγελματική ελευθερία που έχει ανατεθεί στους συντάκτες για να λαμβάνουν μόνοι τους συντακτικές αποφάσεις χωρίς παρεμβάσεις από τον ιδιοκτήτη των μέσων ή από άλλον κρατικό ή μη-κρατικό παράγοντα.

Ισότητα

Η ιδέα ότι ο οποιοσδήποτε, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, θρησκείας και εθνικότητας, επιτρέπεται να έχει τα ίδια δικαιώματα. Είναι μια θεμελιώδης αρχή της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αποτυπώνεται στην φράση «η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αδιαφιλονίκητων δικαιωμάτων ανάμεσα σε όλα τα μέλη μιας κοινωνικής οικογένειας αποτελεί θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο». Η ιδέα της πολιτειότητας, της ιδιότητας του πολίτη περιλαμβάνει επίσης, ζητήματα περί ισότητας.

Κινηματογραφική
Ταινία / Φιλμ

Ένα είδος ψυχαγωγίας που ενσαρκώνει μια ιστορία μέσα από μια διαδοχή εικόνων και ήχου, δίνοντας την ψευδαίσθηση της διαρκούς κίνησης.

Ελευθερία της
έκφρασης

Ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Χρησιμοποιείται για να υποδείξει όχι μόνο την ελευθερία του προφορικού λόγου αλλά οποιαδήποτε άλλη πράξη αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης της πληροφορίας. Η ελευθερία του Τύπου (ελευθεροτυπία) είναι απόρροια του δικαιώματος αυτού και απαραίτητη για τη δημιουργία και την στήριξη των κοινοτήτων και της κοινωνίας των πολιτών.

Ελευθερία της
πληροφορίας

Το δικαίωμα των πολιτών στην πρόσβαση στην πληροφορία που διαχειρίζονται δημόσιοι φορείς.

Ελευθερία του
λόγου

Η ελευθερία του να μιλάς ελεύθερα χωρίς λογοκρισία ή περιορισμούς ή και τα δύο. Ο συνώνυμος όρος **ελευθερία της έκφρασης** χρησιμοποιείται συχνά για να υποδείξει όχι μόνο την ελευθερία του προφορικού λόγου αλλά και οποιαδήποτε άλλη πράξη αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης της πληροφορίας ή των ιδεών, ανεξαρτήτως του μέσου που χρησιμοποιείται.

Ελευθερία
του Τύπου
(ελευθεροτυπία)

Όταν τα μέσα ενημέρωσης σε γενικές γραμμές (και όχι μόνο τα έντυπα μέσα) είναι ελεύθερα από άμεση λογοκρισία ή κρατικό έλεγχο – δεν αποκλείει την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού για την αποφυγή των μονοπωλίων ή το κρατικό μερίδιο για τις ραδιοηλεκτρικές συχνότητες.

Ελεγκτής της
πληροφορίας

Ένας γενικός όρος που αναφέρεται στον καθένα που έχει ρόλο φιλτραρίσματος των ιδεών και της πληροφορίας προς δημοσίευση ή ραδιοηλεκτρική μετάδοση – η εσωτερική διεργασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη διάδοση ή απόκρυψη πληροφορίας από τα μέσα προς τις μάζες. Ο έλεγχος προκύπτει σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας των μέσων – από τον ρεπόρτερ που αποφασίζει ποιες πηγές θα συμπεριλάβει στην ιστορία του μέχρι τους εκδότες που αποφασίζουν ποιες ιστορίες θα δημοσιεύσουν.

Είδος / Κατηγορία

Συγκεκριμένα είδη περιεχομένου των μέσων (πχ. ψυχαγωγικό, πληροφοριακό, ειδησεογραφικό, διαφημιστικό, δραματικό, κτλ.). Κάθε ένα έχει το δικό του γενικό σκοπό και σχεδιασμό.

Παγκόσμιο Χωριό

Με πρώτη αναφορά από τον Μάρσαλ Μακ Λούαν στο βιβλίο του «*Ο Γαλαξίας του Γουτεμβέργιου*», ο όρος αυτός περιγράφει πώς ο πλανήτης έχει μετατραπεί σε ένα χωριό από την ηλεκτρονική τεχνολογία και τη στιγμιαία κίνηση της πληροφορίας από τη μία γειτονιά σε κάθε σημείο του πλανήτη την ίδια στιγμή. Έχει φτάσει να ταυτίζεται με το διαδίκτυο και τον Παγκόσμιο Ιστό (World Wide Web).

Διακυβέρνηση

Ορίζεται ως η κυβερνητική διαδικασία που περιλαμβάνει την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους επίσημους φορείς της Πολιτείας και εκείνους της κοινωνίας των πολιτών. Η διακυβέρνηση ασχολείται με το ποιος κατέχει την ισχύ, την εξουσία και την επιρροή, πώς χρησιμοποιούνται, και πώς λαμβάνονται οι πολιτικές και οι αποφάσεις που αφορούν την κοινωνική και δημόσια ζωή. Η διακυβέρνηση περιλαμβάνει από τη μία τους κρατικούς φορείς και από την άλλη, τις πρακτικές και την συμπεριφορά που τους χαρακτηρίζουν.

Καλή Διακυβέρνηση Η καλή διακυβέρνηση εσαρκώνεται από την προβλέψιμη, ανοιχτή και ξεκάθαρη άσκηση πολιτικής, μια γραφειοκρατική διαδικασία διαποτισμένη με επαγγελματικό ήθος για την προώθηση του κοινού καλού, τη λειτουργία του νόμου, τις διαφανείς διαδικασίες και μια ισχυρή κοινωνία των πολιτών με ενεργό συμμετοχή στα κοινά.

Κακή Διακυβέρνηση Η κακή διακυβέρνηση χαρακτηρίζεται από αυθαίρετη άσκηση πολιτικής, γραφειοκρατικές διαδικασίες χωρίς λογοδοσία σε κανέναν, ανεφάρμοστα ή άδικα νομικά συστήματα, κατάχρηση της εκτελεστικής εξουσίας, μια

Ομιλίες Μίσους

Κάθε μορφή επικοινωνίας που υποκινεί το μίσος κατά μιας ορισμένης ομάδας ατόμων βάσει των συλλογικών τους χαρακτηριστικών (εθνικότητα, φύλο, σεξουαλικότητα, κτλ.).

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Μια σειρά από δικαιώματα και προστασίες που θεωρούνται απαραίτητες για την προστασία της αξιοπρέπειας και της προσωπικής αξίας του ανθρώπου. Τέτοια δικαιώματα συγκεντρώνονται συνήθως σε εθνικά ή διεθνή έγγραφα που διασφαλίζουν με σαφήνεια τα δικαιώματα αυτά (πχ. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κ.ο.κ.). Επίσης, τα δικαιώματα των ομάδων ή των ατόμων που συνήθως στοχεύουν στην προστασία των φτωχών και/ή περιθωριοποιημένων ομάδων της κοινωνίας.

ΤΠΕ

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας αποτελούνται από όλα τα τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση της πληροφορίας και τη διευκόλυνση της επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένου και του τεχνικού εξοπλισμού των Η/Υ και των δικτύων, καθώς και του απαιτούμενου λογισμικού (software). Με άλλα λόγια, οι ΤΠΕ αποτελούνται από την Τεχνολογία της Πληροφορίας καθώς και από την τηλεφωνία, τα ραδιοηλεκτρονικά μέσα, και όλους τους τύπους επεξεργασίας και μετάδοσης ήχου και βίντεο. Τονίζει τον ρόλο των επικοινωνιών (τηλεφωνικές γραμμές και ασύρματα σήματα) στην σύγχρονη τεχνολογία της πληροφορίας.

Ιδεολογία

Ένα δόγμα, μια φιλοσοφία, ένα σώμα πεποιθήσεων ή αρχών που ανήκουν σε ένα άτομο ή μια ομάδα. Μπορεί να θεωρηθεί ως ένα περιεκτικό όραμα, ένας τρόπος θέασης των πραγμάτων (υπό την κοινή έννοια και με διάφορες φιλοσοφικές τάσεις), ή μια σειρά ιδεών προτεινόμενες από την άρχουσα τάξη μιας κοινωνίας προς τα μέλη της.

Εικόνα

Μια εικονική, νοητική αντιπαράσταση ή φωτογραφία.

Εγχώρια ή κοινοτικά μέσα ενημέρωσης

Οποιαδήποτε μορφή μέσου που δημιουργείται και ελέγχεται από μία κοινότητα – είτε είναι γεωγραφική κοινότητα είτε κοινότητα ταυτότητας ή ενδιαφέροντος. Τα κοινοτικά μέσα διαχωρίζονται από τα ιδιωτικά (εμπορικά) μέσα, τα κρατικά ή τα δημόσια ραδιοτηλεοπτικά μέσα, και αυτά τα μέσα αναγνωρίζονται σταδιακά ως ένα σημαντικό στοιχείο ενός ζωντανού και δημοκρατικού συστήματος των μέσων.

Πληροφορία

Ευρύς όρος που μπορεί να καλύπτει δεδομένα, γνώση προκύπτουσα από έρευνα, εμπειρία ή εκπαίδευση, σήματα ή συμβολισμούς. Στο κόσμο των μέσων, η πληροφορία χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει τη γνώση συγκεκριμένων γεγονότων ή καταστάσεων που έχουν συγκεντρωθεί ή ληφθεί μέσω της επικοινωνίας, της υπηρεσίας συλλογής πληροφοριών ή μέσω ειδησεογραφικών αναφορών.

Πληροφοριακές πηγές

Τα άτομα, οι ομάδες και τα έγγραφα από τα οποία προέρχεται η πληροφορία.

Πληροφοριακή παιδεία

Αναφέρεται στην ικανότητα της αναγνώρισης της ανάγκης για πληροφορία, και στην ικανότητα του εντοπισμού, της αξιολόγησης και της αποτελεσματικής χρήσης και επικοινωνίας της πληροφορίας, στις διάφορες μορφές της.

Διαδίκτυο

Ένα παγκόσμιο σύστημα διασύνδεσης δικτύων υπολογιστών που χρησιμοποιούν το πρότυπο Internet Protocol Suite (TCP/IP) για να εξυπηρετήσουν δισεκατομμύρια χρήστες σε όλο τον κόσμο. Είναι ένα **δίκτυο δικτύων** που αποτελείται από εκατομμύρια ιδιωτικών, δημόσιων, ακαδημαϊκών, επιχειρηματικών και κυβερνητικών δικτύων, τοπικού και παγκόσμιου χαρακτήρα, που συνδέονται μέσω μιας μεγάλης ποικιλίας ηλεκτρονικών και οπτικών τεχνολογιών δικτύωσης.

Δημοσιογραφία

Η συλλογή, καταγραφή, επεξεργασία και παρουσίαση των ειδήσεων στις εφημερίδες, τα περιοδικά, τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις ή το διαδίκτυο.

Δημοσιογράφος

Το άτομο που συγκεντρώνει και διαδίδει την πληροφορία για τα τρέχοντα γεγονότα, τους ανθρώπους, τις τάσεις και τα θέματα. Η εργασία του αναγνωρίζεται ως **δημοσιογραφία**.

Κιναισθητική μάθηση

Αναφέρεται σε μία μαθησιακή προσέγγιση που περιλαμβάνει τη φυσική δραστηριότητα παρά την παρακολούθηση μιας λεκτικής διδασκαλίας, για παράδειγμα.

Γνώση

Το γεγονός ή η κατάσταση της απόκτησης πληροφορίας ή μάθησης.

Μαθητοκεντρική προσέγγιση

Η προσέγγιση στην εκπαίδευση που τοποθετεί τον μαθητευόμενο στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Εδώ, οι ανάγκες και οι προσδοκίες των ατόμων τοποθετούνται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας ή του προγράμματος, εστιάζοντας πάρα πολύ στις εμπειρίες που φέρνουν οι ίδιοι στη μαθησιακή κατάσταση. Περικλείει την έννοια της συμμετοχής, και αναγνωρίζει τη συμβολή του εκπαιδευόμενου στη μαθησιακή κοινότητα.

Δεξιότητες Έρευνας / Χρήσης βιβλιοθήκης

Η ικανότητα στην έρευνα / χρήση της βιβλιοθήκης.

Δια βίου μάθηση

Συνδέεται με την ιδέα της **μαθητοκεντρικής εκπαίδευσης**. Αναγνωρίζει ότι η μάθηση δεν «ξεκινά» και «σταματά» σε ένα μεμονωμένο πρόγραμμα διδασκαλίας σε ένα συγκεκριμένο χρόνο και χώρο. Κάθε άτομο βρίσκεται σε μια διαρκή διαδικασία μάθησης, γεγονός που κάνει τις τεχνολογίες των μέσων και της πληροφορίας σημαντικές για τη διατήρηση αυτού του είδους της μάθησης. Η ανάπτυξη της παιδείας στα μέσα και την πληροφορία δεν περιορίζεται στην ολοκλήρωση απλά ενός προγράμματος, αλλά εκτείνεται πέρα από το πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης. Συμβαίνει σε διάφορα περιβάλλοντα (χώροι εργασίας, σε κοινοτικές δραστηριότητες, στο μη-τυπικό, εκπαιδευτικό περιβάλλον, κτλ.)

Μαζικά / Κυρίαρχα μέσα

Τα μέσα που διαδίδονται από τα μεγαλύτερα κανάλια διανομής, απευθυνόμενα έτσι, στην πλειοψηφία των καταναλωτών των μέσων. Ο όρος υποδηλώνει επίσης, τα μέσα που αντανακλούν σε γενικές γραμμές τις τρέχουσες τάσεις στις ιδέες, την επιρροή ή την δραστηριότητα.

Μάρκετινγκ / Προώθηση

Η διαδικασία μέσω της οποίας οι εταιρίες δημιουργούν το ενδιαφέρον του πελάτη για προϊόντα ή υπηρεσίες. Το μάρκετινγκ παράγει την στρατηγική που αποτελεί την βάση για τις τεχνικές πωλήσεων, την εταιρική επικοινωνία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ)

Τα μέσα που έχουν σχεδιαστεί για να καταναλωθούν από μεγάλα μαζικά ακροατήρια, με τη διαμεσολάβηση της τεχνολογίας. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας είναι κανάλια επικοινωνίας μέσα από τα οποία διαχέονται τα μηνύματα.

Μέσα

Φυσικά αντικείμενα που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία ή η μαζική επικοινωνία μέσα από φυσικά αντικείμενα, όπως το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι Η/Υ, ο κινηματογράφος, κτλ. Ο όρος αναφέρεται, επίσης, σε κάθε φυσικό αντικείμενο που χρησιμοποιείται για να επικοινωνήσει τα μηνύματα των μέσων. Τα μέσα είναι πηγές αξιόπιστης πληροφορίας η οποία προσφέρει περιεχόμενο μέσω μιας συντακτικής διαδικασίας, καθοριζόμενη από δημοσιογραφικές αξίες και ως εκ τούτου, η συντακτική ευθύνη μπορεί να αποδοθεί σε ένα οργανισμό ή ένα νομικό πρόσωπο. Τον τελευταίο καιρό, ο όρος μέσα χρησιμοποιείται για να συμπεριλάβει και τα νέα ηλεκτρονικά μέσα.

Περιεχόμενο των μέσων

Τα μέσα που παράγονται και προσφέρονται στο κοινό.

ΠσΜΠ

Η ΠσΜΠ σημαίνει **Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία**, και αναφέρεται στις ουσιαστικές ικανότητες (γνώση, δεξιότητες και στάση) που επιτρέπουν στους πολίτες να ασχολούνται αποτελεσματικά με τα μέσα και τους λοιπούς παρόχους πληροφοριών και να αναπτύσσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και **δια βίου μάθησης** για την κοινωνικοποίηση και την δημιουργία ενεργών πολιτών.

Γλώσσες των μέσων

Συμβάσεις, φόρμες, σύμβολα και αφηγηματικές δομές που υποδεικνύουν το νόημα των μηνυμάτων των μέσων σε ένα κοινό. Συμβολικά, η γλώσσα των ηλεκτρονικών μέσων λειτουργεί με τον ίδιο περίπου τρόπο όπως η γραμματική στα έντυπα μέσα.

Παιδεία στα Μέσα

Η κατανόηση και χρήση των **μέσων μαζικής επικοινωνίας** με ένα δυναμικό ή μη-δυναμικό τρόπο, συμπεριλαμβανομένης και μιας ενημερωμένης και κριτικής γνώσης των μέσων, των τεχνικών που χρησιμοποιούν και των επιδράσεών τους. Επιπλέον, η ικανότητα της ανάγνωσης, ανάλυσης, αξιολόγησης και παραγωγής επικοινωνίας σε διάφορους τύπους των μέσων (πχ. τηλεόραση, Τύπος, ραδιόφωνο, Η/Υ, κτλ.). Μια άλλη κατανόηση του όρου είναι η ικανότητα της αποκωδικοποίησης, ανάλυσης, αξιολόγησης και παραγωγής επικοινωνίας σε διάφορες μορφές.

Πρώθηση προϊόντων

Οι δραστηριότητες που απευθύνονται σε μια γρήγορη λιανική πώληση των αγαθών μέσα από συσκευασίες, τεχνικές επιδείξεων, δωρεάν δείγματα, επιτόπια επίδειξη, τιμολόγηση, ειδικές προσφορές, και άλλες μεθόδους πώλησης.

Μήνυμα

Η πληροφορία που αποστέλλεται από μια πηγή προς έναν αποδέκτη.

Πολυμέσα

Η συνδυαστική χρήση διαφόρων μέσων, ειδικά για τους σκοπούς της εκπαίδευσης ή της ψυχαγωγίας. Μπορεί να σημαίνει επίσης, την ενσωμάτωση ενός κειμένου, ήχου, ολικής - ή μερικής - κίνησης βίντεο ή γραφικά σε ψηφιακή μορφή.

Μύθος

Οι μύθοι αντιπροσωπεύουν υπονοούμενα συστήματα πεποιθήσεων που εκφράζουν τους φόβους, τις επιθυμίες και τις βλέψεις μιας κουλτούρας, όπως ο μύθος του «ηρωικού ταξιδιού». Σε αυτές τις ιστορίες, ο ήρωας – δίκως να γνωρίζει το πεπρωμένο του – καλείται να αναλάβει μια σημαντική αναζήτηση. Ο ήρωας περνά συνήθως από διάφορα στάδια ως μέρος της αναζήτησής του, συμπεριλαμβανομένων και: της «γέννησής» του ή της αφετηρίας, της επίγνωσης της «αποστολής» του ή του πεπρωμένου του, της εμπειρίας του στον έρωτα, της αναγνώρισης των αντιπάλων του, της λήψης συμβουλών από ένα γέροντα σοφό, και τέλος, της επιστροφής του στην πατρίδα.

Αφήγηση

Η εξιστόρηση μιας ιστορίας ή πλοκής μέσα από μια αλληλουχία γεγονότων. Στο πλαίσιο ενός μιντιακού κειμένου, είναι η φυσική διαδοχή των γεγονότων στο χρόνο και το χώρο.

Ειδήσεις

Η επικοινωνία της πληροφορίας για τρέχοντα γεγονότα σε έντυπη, ραδιοτηλεοπτική, διαδικτυακή ή προφορική (στόμα-με-στόμα) μορφή σε τρίτα πρόσωπα ή μαζικά κοινά.

Ειδησεογραφικά Μέσα

Το τμήμα των **μαζικών μέσων επικοινωνίας** που εστιάζει στην παρουσίαση των επίκαιρων ειδήσεων στο κοινό. Περιλαμβάνει τα έντυπα μέσα (πχ. εφημερίδες και περιοδικά), τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα (ραδιόφωνο και τηλεόραση), και με αυξανόμενο ρυθμό, τα διαδικτυακά μέσα (πχ. σελίδες στον **Παγκόσμιο Ιστό** και **ιστολόγια**).

Νέα Μέσα

Περιεχόμενο που οργανώνεται και διανέμεται στις ψηφιακές πλατφόρμες.

Εφημερίδα

Μια τακτική προγραμματισμένη έκδοση με ειδήσεις, πληροφορίες και διαφημίσεις, τυπωμένη συνήθως σε σχετικά χαμηλό κόστους, και χαμηλής ποιότητας χαρτί, όπως το δημοσιογραφικό χαρτί.

Ειδησεογραφικές Αξίες

Αποκαλούμενες μερικές φορές και **ειδησεογραφικά κριτήρια**, καθορίζουν πόση σπουδαιότητα θα δώσει σε μια ειδησεογραφική ιστορία μια επιχείρηση των μέσων, και την προσοχή που θα δείξει το κοινό. Μερικές από τις πιο σημαντικές ειδησεογραφικές αξίες περιλαμβάνουν τη συχνότητα, το απροσδόκητο, την εξατομίκευση, το πόσο βαρυσήμαντη είναι ή την πρόκληση συγκρούσεων.

Συμμετοχικότητα (Συμμετοχή του πολίτη)

Η συμμετοχικότητα βρίσκεται στην καρδιά της δημοκρατίας, με βασικό στόχο να εξασφαλίσει ότι κάθε πολίτης μπορεί να έχει τη θέση του στην κοινωνία και να συμβάλλει στην ανάπτυξή της. Είναι ένα σημαντικό στοιχείο δημοκρατικής πρακτικής και κρίσιμο για τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πλουραλισμός (Πλουραλισμός των Μέσων)

Χαρακτηρίζεται από την ποικιλία των επιχειρήσεων των μέσων, από πλευράς ιδιοκτησίας (ιδιωτικά, δημόσια και κοινοτικά) και από τύπους των μέσων (Τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση και διαδίκτυο). Υπό μια πιο ευρεία έννοια, ο πλουραλισμός στην κοινωνία χαρακτηρίζεται από μια κατάσταση κατά την οποία τα μέλη διαφόρων εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών ή κοινωνικών ομάδων διατηρούν μια αυτόνομη συμμετοχή στην ανάπτυξη της παραδοσιακής τους κουλτούρας ή των ειδικών συμφερόντων τους στα πλαίσια ενός κοινού πολιτισμού.

Προηχογραφημένα μέσα (Podcasts)

Τα αρχεία ήχου και εικόνας των μέσων που κυκλοφορούν σε περιοδικά διαστήματα και μπορούν να τα ακούσουν ως podcasts σε συσκευές, όπως ο Η/Υ και τα «έξυπνα» κινητά τηλέφωνα.

Δημοφιλής κουλτούρα

Το σύνολο των ιδεών, προοπτικών, στάσεων, θεμάτων, εικόνων και άλλων φαινομένων που προτιμώνται στο πλαίσιο μιας ανεπίσημης συμφωνίας για το κυρίαρχο ρεύμα μιας κοινωνίας, ειδικότερα της Δυτικής κουλτούρας από τις αρχές μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα και την εμφάνιση του παγκόσμιου κυρίαρχου ρεύματος από τα τέλη του 20ου αιώνα μέχρι τις αρχές του 21ου.

<u>Τύπος</u>	Τα έντυπα Μέσα που είναι υπεύθυνα για την συλλογή και δημοσίευση ειδήσεων σε εφημερίδες και περιοδικά.
<u>Έντυπα μέσα</u>	Τα μέσα από χαρτί και μελάνι – που αναπαράγονται με μια διαδικασία εκτύπωσης, κατά παράδοση μηχανική.
<u>Παραγωγή</u>	Η διαδικασία συγκέντρωσης περιεχομένου των μέσων για να φτιαχτεί ένα ολοκληρωμένο μιντιακό προϊόν. Μπορεί να αναφέρεται επίσης, και στη διαδικασία δημιουργίας κειμένων των μέσων καθώς και στα άτομα που εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή.
<u>Προπαγάνδα</u>	Μορφή επικοινωνίας με στόχο να επηρεάσει τη στάση μιας κοινότητας απέναντι σε ένα σκοπό ή μια θέση.
<u>Πληροφορία</u> <u>Δημοσίου</u> <u>Ενδιαφέροντος</u> <u>/ Δημόσια</u> <u>Πληροφορία</u>	Ένας όρος που απευθύνεται στα πρωτότυπα έργα δημιουργίας, συμπεριλαμβανομένης της ποίησης, της μουσικής, των βιβλίων, της τέχνης, των ταινιών, του σχεδιασμού προϊόντων και άλλων μορφών πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως προγράμματα Η/Υ. Όταν μια πληροφορία είναι δημόσια σημαίνει ότι η δημιουργική εργασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε σκοπό επιθυμεί ο χρήστης. Τα είδη που είναι δημόσια θεωρούνται μέρος της συλλογικής πολιτιστικής κληρονομιάς μιας κοινωνίας γενικότερα, σε αντίθεση με τα είδη που υπόκεινται στην πνευματική ιδιοκτησία ενός ατόμου.
<u>Δημόσιο Συμφέρον</u>	Η έννοια του γενικού καλού ή το όφελος για την κοινή γνώμη στο σύνολό της, σε αντίθεση με τα ειδικά συμφέροντα ενός ατόμου ή μιας ομάδας. Δεν υπάρχει συμφωνία ως προς το τι συνιστά δημόσιο συμφέρον, αλλά ο όρος αντανακλά την έννοια ότι κάποια συμφέροντα ανήκουν σε όλους, άσχετα από τη θέση ή την στάση τους στην κοινωνία, και απαιτούν την ανάλογη δράση για την προστασία τους.
<u>Δημόσια Μέσα</u>	Τα μέσα κρατικής χρηματοδότησης που συχνά καλούνται να παίξουν κάποιο ρόλο για την υποστήριξη του δημοσίου συμφέροντος, προσφέροντας ισορροπημένο και ποικίλο πρόγραμμα που είναι αντιπροσωπευτικό της κοινότητας στο σύνολό της.
<u>Δημόσια διαφήμιση</u>	Ένας τύπος διαφήμισης που απευθύνεται σε κάποιες πλευρές του δημοσίου συμφέροντος, παρά σε ένα προϊόν ή μια επωνυμία.
<u>Δημόσια σφαίρα</u>	Η έννοια του δημόσιου χώρου στον οποίο τα μέλη μιας κοινωνίας μπορούν να ανταλλάσσουν ελεύθερα ειδήσεις, πληροφορίες και γνώμες – ένα μέρος που συναντώνται τα άτομα και ανταλλάσσουν απόψεις δημόσια για ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, στη βάση της ισότητας και του συνόλου. Ο πιο επιδραστικός σύγχρονος θεωρητικός της δημόσιας σφαίρας είναι ο Juergen Habermas.
<u>Ρατσισμός</u>	Η άποψη ότι οι γενετικοί παράγοντες που συνιστούν μια φυλή αποτελούν ένα πρωταρχικό καθοριστικό στοιχείο των ανθρωπίνων χαρακτηριστικών και ικανοτήτων, και πως οι φυλετικές διαφορές παράγουν μια έμφυτη ανωτερότητα μιας συγκεκριμένης φυλής.

Ραδιόφωνο

Η επικοινωνία μέσω ακουστικών σημάτων κωδικοποιημένων με ηλεκτρομαγνητικά κύματα – η μετάδοση των προγραμμάτων προς το κοινό μέσω ραδιοφωνικών εκπομπών.

Ρύθμιση (των μέσων)

Αναφέρεται στις προσπάθειες ελέγχου ή επιρροής της συμπεριφοράς των οργανισμών και των παραγόντων των μέσων, μέσω της σύνταξης και επιβολής κανόνων και κωδίκων για τη συμπεριφορά τους.

Αναπαράσταση

Οι διαδικασίες μέσα από τις οποίες ένα κατασκευασμένο μιντιακό κείμενο εκπροσωπεί, συμβολίζει, περιγράφει ή απεικονίζει τα άτομα, τις τοποθεσίες, τα γεγονότα ή τις ιδέες που είναι πραγματικές και υπάρχουν εκτός του κειμένου. Μπορεί να σημαίνει επίσης, τη σχέση ανάμεσα στις πραγματικές τοποθεσίες, τους ανθρώπους, τα γεγονότα και τις ιδέες με το περιεχόμενο των μέσων.

Αυτορρύθμιση

Οι κανόνες που επιβάλλονται από πολιτικούς ή οικονομικούς παράγοντες πάνω στους ίδιους. Για τα μέσα ενημέρωσης, η αυτορρύθμιση σημαίνει το σεβασμό στους κώδικες δεοντολογίας και κώδικες πρακτικής χωρίς παρέμβαση από κάποια κυβερνητική πηγή ή φορέα.

Σεξισμός

Η προκατάληψη ή διάκριση βασιζόμενη στο φύλο, ειδικότερα η διάκριση κατά των γυναικών – η συμπεριφορά, οι συνθήκες ή οι στάσεις που ενθαρρύνουν στερεότυπα για τους κοινωνικούς ρόλους βάσει του φύλου.

Συμβολισμός

Η χρήση των συμβόλων, συμπεριλαμβανομένων των εικόνων, των εννοιών και των αρχετύπων, για να αναπαραστήσουν πλευρές της πραγματικότητας (πχ. οι κακοί καουμπούι φοράνε μαύρα καπέλα ενώ οι καλοί φοράνε λευκά).

Κοινωνική δικτύωση

Οι ηλεκτρονικές επαφές στο διαδίκτυο με άλλα άτομα σε δίκτυα κοινών ενδιαφερόντων ή δραστηριοτήτων. Η δραστηριότητα των κοινωνικών δικτύων περιλαμβάνει τη δημοσίευση προφίλ από τους χρήστες που περιέχουν πληροφορίες για τους ίδιους. Το Facebook είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου.

(Ελαφρύ) Λογισμικό (Software)

Τα προγράμματα και δεδομένα που δίνουν οδηγίες σε ένα Η/Υ για το πώς να χειριστεί τα δεδομένα ή τις λειτουργίες διαφόρων τύπων. Τα παραδείγματα ποικίλουν από λογισμικό γραφείου που παράγει και επεξεργάζεται δεδομένα, μέχρι το λογισμικό που ελέγχει τη διαμόρφωση και επεξεργασία των εικόνων.

Στερεότυπα

Μια συνηθισμένη μορφή **αναπαράστασης στα μέσα** που χρησιμοποιεί άμεσα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά για να «κολλήσει ετικέτα» στα μέλη μιας κοινωνικής ή πολιτιστικής ομάδας. Μπορεί να έχει αρνητική ή θετική έννοια.

Εικονογραφημένο σενάριο (Storyboard)

Εικονογραφική αναπαράσταση κινηματογραφικών σκηνών που συχνά αποτυπώνεται σε μια σειρά σχεδίων τύπου σκισσογραφημάτων – μέρος της προετοιμασίας του σκηνοθέτη για το γύρισμα μιας ταινίας.

Τεχνολογία

Ο υλικός τεχνικός εξοπλισμός (hardware) που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία και επικοινωνία με τα μέσα (πχ. ραδιόφωνα, Η/Υ, τηλέφωνα, δορυφόροι, πρέσα εκτύπωσης, κτλ.).

Τηλεόραση

Η μετάδοση δυναμικών ή μερικές φορές και στατικών εικόνων, συνοδευόμενες σε γενικές γραμμές από ήχο, μέσω ηλεκτρικών ή ηλεκτρομαγνητικών σημάτων, το οπτικό και ακουστικό περιεχόμενο αυτών των σημάτων, και οι οργανισμοί που παράγουν και αναμεταδίδουν τα τηλεοπτικά προγράμματα.

Κείμενο

Το μιντιακό κείμενο (κείμενο των μέσων) αναφέρεται συνήθως στα μεμονωμένα αποτελέσματα μιας παραγωγής των μέσων, σε γραπτή, ακουστική ή και βίντεο μορφή (πχ. ένα τηλεοπτικό επεισόδιο, ένα βιβλίο, ένα τεύχος ενός περιοδικού ή εφημερίδας, μια διαφήμιση, κτλ.).

Περιεχόμενο παραγόμενο από χρήστες

Όρος γνωστός επίσης, και ως **μέσα παραγόμενα από τους καταναλωτές** και περιεχόμενο που δημιουργείται από χρήστες, αναφέρεται στα διάφορα είδη, δημόσια διαθέσιμοι, περιεχομένου των μέσων που μπορεί να παραχθεί από τους χρήστες των ψηφιακών μέσων. Αυτοί που καταναλώνουν το περιεχόμενο μπορούν δηλαδή να παράγουν επίσης και περιεχόμενο.

Οπτική μάθηση

Το είδος της μάθησης που βασίζεται στην απορρόφηση των εικόνων ή στην παρακολούθηση επιδείξεων.

Οπτικά μέσα

Τα μέσα που βασίζονται στις εικόνες για να επικοινωνήσουν το νόημα (πχ. η τηλεόραση, ο κινηματογράφος, το διαδίκτυο, κτλ.).

Web 2.0

Οι εφαρμογές που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και επιτρέπουν στους χρήστες να σχεδιάζουν τα δικά τους στοιχεία λογισμικού (software). Οι εφαρμογές Web 2.0 δίνουν έμφαση στη σημασία της συνεργασίας και της ανταλλαγής περιεχομένου.

Ιστότοπος / Δικτυακός Τόπος

Μια συλλογή από ιστοσελίδες, εικόνες και δεδομένα με ένα κοινό Ενιαίο Εντοπιστή Πόρων - URL (Uniform Resource Locator) (βλ. **Παγκόσμιος Ιστός** παρακάτω).

Βικιτόπος / Ιστότοπος Γνώσης (Wiki)

Ένας ιστότοπος διατηρούμενος συνήθως από περισσότερα από ένα άτομα, όπου οι χρήστες συνεργάζονται για το περιεχόμενο. Συχνά έχουν πολλαπλές διασυνδεδεμένες σελίδες και περιεχόμενο, συμπεριλαμβανομένων και σχολιασμών, περιγραφές γεγονότων, ντοκουμέντων, κτλ. Ένας Βικιτόπος (Wiki) διαφέρει από ένα ιστολόγιο από την άποψη ότι το περιεχόμενό του ανανεώνεται συνήθως από πολλούς χρήστες και ένας χρήστης μπορεί να «φορτώσει» ποικίλο υλικό σε αυτόν.

Παγκόσμιος Ιστός (www)

Λειτουργία του διαδικτύου που επιτρέπει να είναι διαθέσιμες τεράστιες ποσότητες περιεχομένου μέσα από τρεις βασικές λειτουργίες: ένα τύπο δημοσίευσης (HTML - HyperText Markup Language), μια διεύθυνση για κάθε τύπο πληροφορίας (γνωστή και ως Ενιαίος Εντοπιστής Πόρων - URL, Uniform Resource Locator) και ένα μέσο μεταφοράς της πληροφορίας, μέσα από ένα πρωτόκολλο (HTTP -HyperText Transfer Protocol).

YouTube

Ένας ιστότοπος ανταλλαγής βίντεο όπου οι χρήστες μπορούν να ανεβάσουν βίντεο με οποιοδήποτε θέμα τους ενδιαφέρει.

Ζούμε σε ένα κόσμο που η ποιότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουμε καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές και τις πράξεις μας, συμπεριλαμβανομένης και της ικανότητάς μας να απολαμβάνουμε θεμελιώδεις ελευθερίες και της ικανότητας του αυτοπροσδιορισμού και της προσωπικής ανάπτυξης. Αυτός ο Οδηγός Σπουδών των Εκπαιδευτικών για την Παιδεία στα Μέσα και την Πληροφορία αποτελεί μία σημαντική πηγή για τα Κράτη Μέλη της UNESCO και μια πρωτοπόρα έκδοση. Καταρχάς, είναι σχεδιασμένος με άξονα το μέλλον, βασισμένος στις τρέχουσες τάσεις γύρω από τη σύγκλιση του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, του διαδικτύου, των εφημερίδων, των βιβλίων, των ψηφιακών αρχείων και των βιβλιοθηκών σε μία μόνο πλατφόρμα. Κατά δεύτερον, είναι ειδικά σχεδιασμένος για την ενσωμάτωση στο σύστημα της τυπικής εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Η UNESCO πιστεύει ότι, στο τέλος, ο Οδηγός Σπουδών αυτός θα συμβάλει στην καινοτομία και τη βελτίωση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Janis Karklins, Βοηθός Γενικού Διευθυντή, Τομέας Επικοινωνίας και Πληροφορίας, UNESCO

www.unesco.org/webworld

Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός
και Πολιτιστικός Οργανισμός
των Ηνωμένων Εθνών

Τομέας Επικοινωνίας
και Πληροφορίας

ISBN 978-92-3-001242-7

9 789230 012427